

DZIENNIK

P R A W

Z ROKU 1844.

W KRAKOWIE

W DZIELARNI UNIWERSYTECKI.

REGESTR

DZIENNIK PRAW

z roku 1844.

Numer Dzien. Praw	Treść	Karty
322	Stan kolejności kres- kowo-górnio-szańskiej	
—	Zdanie sprawy o stanie i połączeniu kraju	
10 <i>De. Kon.</i>	Modyfikacye do Statutu karnego Wileńskiego	
2894	Zmiana w Ustawie stem- płowej	
2895	Zmiana Art. 73 Ustawy o Opiekach z r. 1826.	
2896	Uzupełnienie Ustawy Sejmowej z d. 7 Sty- cznia 1820r. do doza-	

Numer Dzies. Praw	Tytuł	Cena
	pobieżenia defraudacyi podatku konsumcyjn.	
3064	Uzupełnienie Ustawy H- merytałej z r. 1833.	
3002	Zaprowadzenie Zwierz- chności Hipotecarnej .	
3106	Prawo, do dozwierania mających przez Sta- rozukonnych	
3070	Prawo, przyznające In- dusowi amerykanemu Suming 102,866.	
3069	Prawo, do dozwierania ka- pitałów Skarbowych, na pokrycie należno- ści Skarb publiczny ciągających	
3107	Zaprowadzenie Kass o- szczędności	
3185	O zażeniu kasł opłaty	

Numer Dzienn. Praw	Tytuł	Karta
	od win Austryackich i węgierskich	
3186	Prawo względem emery- tur dla Professorów i władz ogólnie pozos- tałych	
3152	Prawo o użyciu funduszu na kasały prywatne przeznaczonego . . .	
3253	Ustanowienie podatku dynowego od egaisk w mieście Krakowie	
3254	Rektyfikacya podatku of- ficy 10 grosza i usta- nowienie podatku ofi- cy 24 grosza od docho- du z lasów	
3233	Uzupełnienie Ustawy z r 1832 co do obmyśle- nia środków stawiania i	

Numer Dzien. Praw	Treść	Karta
	utrzymywanie kościo- łów i budowli pleban- skich	
3108	Prawo o Eksekucyi Są- dowej	
3314	Prawo zaprowadzające dodatkowy podatek szarwarkowy dworski przy podatku offiary	
3315	Zniesienie Loteryi lic- towej z dniem 1 Sty- cznia 1845 i podwyż- szenie opłat Passper- towych	
3342	Przepisy de układów o procenta	
3343	Przepisy o lichwie . . .	
3218	Prawo podwyższające o- płatę od spiritusów . .	
3292	Prawo o rozmiarach wla-	

Numer Dzienn. Praw	Treść	Karta
3319	<p>ności i gruntowych w Okręgu . . . . .</p> <p>Przepisy regulujące stosunki dzierżaw wieczystych w Dobrach Rządowych, indzież wieczysty czynsz z gruntów właściańskich w Dobrach Rządowych i do Duchowieństwa należących . . . . .</p>	
3344	Ustawa Górnicza	
2721	Przepisy co do kopiowania Aktów przez Woźnych Sądowych	
4936	Budżet przychodów i rozchodów od roku 1845 obowiązujący najdłużej	
5916	Ustawa o funduszu sumy 6000 Złp. na do-	

Numer Bzien. Praw	Treść	Karta
6062	datki dla Professorów w zawodzie swoim wy- szeregowujących się Dopełnienie Art. 85 U- stawy górniczej, co do formy prowadzić się mających ksiąg górni- cznych i wykazów . . .	

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wojewo Niepodległego i ściśle Neutralnego
Śluzia Krakowa i Jego Okręgu.*

Przychylająco się do prosby:

P. Fryderyka Edwinda de Löbbbecke

Król. Pruskiego Tajnego Radcy Handlo-
wego,

P. Jana Chrystyana Ferdynanda

Schiller Król. Pruskiego Radcy Handlo-
wego i

P. Teodora Reimann Negocyanie,

zamieszkałych w Wroclawiu, niniejszym
Aktem nadajemy rzeczonym PP. de Löbb-
becke, Schiller i Reimann wyłączny przy-
wilój na założenie drogi żelaznej od Wol-
nego M. Krakowa do granicy Górnegu
Śląska, w celu połączenia jój z drogą

żelazną Górno-Szląską, i na utworzenie bezimiennego Towarzystwa Akcyonaryuszów pod nazwą:

*Towarzystwo drogi żelaznej Kra-
kowsko-Górno-Szląskiej,*

do jej wybudowania i administrowania, a to na zasadach z zastrzeżeniami i korzyściami, jakie są objęte w podanym Nam przez Uprzywilejowanych i przez Nas pod dniem 24 Lutego 1844 r. Nro 918. D. G. S. w dwóch exemplarzach zatwierdzonym projekcie, a w szczególności pod następującemi warunkami:

1) Wytknięcie szczegółowych punktów kierunku drogi żelaznej zawiesza się do uskutecznienia niwelacyi i anszlagów. Obok czego jednak, w interesie przedsiębiorstwa względ będzie mieć należało, aby droga jak można najbliżej Krzeszowic, Chrzanowa i Jaworzna dotknęła. Co do dróg żelaznych pobocznych, z jakimiaby Rząd Wolnego Miasta Krakowa i Jego

Okręgu w przyszłości przytknąć zamierzył, Towarzystwo przez Uprzywilejowanych zawiązać się mające, będzie miało pod względem wykonania ich przed innymi pierwszeństwo, jednakowoż bez naruszenia praw, jakieby trzeciej osobie w skutek już udzielonej koncessyi służyły;

2) Gdyby przez przybliżenie oznaczona summa milion pięćset sto tysięcy Talarów Pruskich na budowę drogi żelaznej i sprawienie potrzebnych do transportu przedmiotów, okazała się być niedostateczną, w ówczas Towarzystwo będzie miało prawo brakujący kapitał utworzyć z Akcyj pierwszeństwa, a to pod temi samemi warunkami jakie dekretem Król. Pruskim z dnia 7 Marca 1843 r. dla Akcyj pierwszeństwa na rzecz Towarzystwa drogi żelaznej Górno-Szląskiej postanowiono;

3) Zyskujący przywilej są obowiązani drogą żelazną Krakowsko-Górno-Szląską

najpóźniej po koniecu r. 1847 pod utratą przywileju ukonczyć, chyba by zaszedł przypadek siły większej, w którym to czasie przedłużenia terminu od Senatu Rządzącego domagać się powinni. W trzy miesiące po zatwierdzenia przez Senat Rządzący kierunka na podstawie nivelacji, Uprzywilejowani winni będą budowę drogi rozpocząć;

4) Do końca roku, w którym cała droga otwartą i w ruch wprawioną być ma, Dyrekcya obwołać się mającego Towarzystwa będąc złożoną z trzech Uprzywilejowanych i czterech obywateli M. Krakowa, to jest: P.P. Jana Bochenek, Ludwika Hoelzel, Wincentego Kirchmayer i Wincentego Woll. Z szesnastu członków trzech pierwszych w powyższej epoce obejmą wyłączny kierunek przedsiębiorstwem, o ile takowe budowy i opatrzenia drogi kolejnej w osobne rekwiizyta, ustanowienia koniecznych Of-

licyalistów i Administracyi pieniężnej dotyczy. W rozdawaniu posad przy drodze żelaznej winni dawać pierwszeństwo osobom miejscowym w Wąlinem Mieście Krakowie i Jego Okręgu zamieszkałym, które przez czterech dragich Dyrektorów za zdolnych do sprawowania tychże posad uznane będą; na co tak w czasie budowy drogi jak i w przyszłości w administrowaniu jejże uważać będzie należało. Czterej członkowie krakowscy będą organem Uprzywilejowanych i Dyrekcyi Towarzystwa we wszystkich stosunkach z Senatem Rządzącym, prowadzić mają kontrolę nad wykonaniem budowy według kosztorysu, sprawdzić rachunki Członków Dyrekcyi Wrocławskiej i tymże absolutoria w porządku statutu Towarzystwa wskazanym udzielać.

Następnie w ogólnem Zgromadzeniu Akcyonaryuszów, które najdalej na 6 miesięcy przed wpływem wyżej rzeczonyj e-

poki zwołanem być winno, oznaczonym zostanie sposób Dyrekeyi i Administracyi Towarzystwa w dalszej epoce, to jest na czas zarządu już ukończonęj drogi. W oznaczeniu tém Zgromadzenie ogólne Akcyonaryuszów, obowiązane będzie trzymać się zawsze tej niezmiennęj zasady, iż przynajmniej połowa Członków Dyrekeyi Towarzystwa winna się składać z Krakowskich Akcyonaryuszów o ile Ciż stosownie do statutu ukwalifikowani, to jest przynajmniej 10 akcyj posiadać i praw obywatelskich używać będą.

Jeżeliby jeden z wymienionych wyżej siedmiu Dyrektorów w epoce na początku rzeczonęj obowiązki swe złożył lub umarł, pozostali Członkowie Dyrekeyi wybierają sobie jednego respective z Wroclawskich lub Krakowskich Akcyonaryuszów stosownie do tego kwalifikacye posiadających, w miejsce ubytego Członka;

5) Zaraz po zrobieniu niwelacyi i kosztorysu drogi żelaznej, winien być przedstawiony Senatowi plan budowy do potwierdzenia projektowanego kierunku, a gdyby więcej kierunków wytkniętych i pod względem kosztów obrachowanych było, do oznaczenia, który z nich wykonany być ma; oświadczenie w tym względzie Senatu najpóźniej w ciągu 6 tygodni nastąpi, a gdyby zaszła potrzeba wprowadzenia modyfikacyj w projektowanym kierunku, takowe jedynie z uwagi na przepisy policyjne następować będą mogły;

6) Rząd Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu zapewnia Towarzystwu w budowie drogi żelaznej wszelką odpowiedną tutejszym ustawom pomoc, a w szczególności:

a) zastępowanie do budowy drogi żelaznej i placów do jej administrowania koniecznie potrzebnych, tych samych

praw, jakie co do budowy dróg bitych (chaussées) obowiązują;

- b)* pośrednictwo w nabyciu prywatnych własności, a gdyby dobrowolne układy były bezskuteczne, rozciągnięcie w tutejszym kraju obowiązującej ustawy o wywłaszczeniu;
- c)* bezpłatne użytkowanie z kamień w dobrach narodowych, w dobrach zaś prywatnych za opłatą wyznaczoną stopy od siłki kubicznej kamienia, obok zastosowania w obydwóch przypadkach stosownego wynagrodzenia przez Towarzystwo za grunt zepsuty;
- d)* dozwoleńie brania z lasów narodowych drzewa według taryfy o ile iakowe według planów ekonomicznych pozbywanóm być może;
- e)* bezpłatny grunt pod samą koleją żelazną w dobrach narodowych,

6) oddanie w tychże dobrach gruntu pod budynki przy kolei żelaznej konieczne lub na inne potrzeby przez samą linię kolei, za ustanowieniem umiarkowanego rocznego czynszu, lub spłaceniem odpowiedniego kapitału. Co do zabudowań na powierzchni, gdy takowe są wyłącznie prywatną własnością, nabycie tych przez Towarzystwo, jedynie za sąsiednim wynagrodzeniem właścicielem, bądź w drodze dobrowolnych układów, bądź w drodze wywłaszczenia na użytek publiczny następować będzie mogło;

7) Rząd zapewnia Towarzystwu zupełne uwolnienie od wszelkiego rodzaju podatku przemysłowego, jakoby w związku z przedsiębiorstwem drogi żelaznej opłacać obowiązkać było. Również zapewnia dla uwolnienie od używania stempla administracyjnego w korespondencyach między Rządem a Dyrekcją;

8) Akcye Towarzystwa mają być wolne od stempla; Kassy W. M. Krakowa przyjmować je będą za kaucyje Rządowi składane, a to według wysokości ich kursu;

9) Senat Rządzący zastrzega sobie transport na drodze żelaznej potrzebnych dla Skarbu Publicznego węgli kamiennych z Jaworzna do Krakowa, a to do wysokości każdego roku 1000 siąg kubicznych. W tym przypadku Towarzystwo obowiązane będzie transport ten uskutecznić za połowę ceny Taryfą oznaczoną. Jednakże przywóz do kolei, ładuga i odwóz węgli kosztem Rządu nastąpiwać i transport na kolei żelaznej na wagonach Skarbowych oraz przyczepienie ich do szeregu wozów odbywać się będzie;

10) Rząd W. M. Krakowa ustanowi Komisarza, który będzie miał prawo znajdować się tak na posiedzeniach ogólnych Towarzystwa jak i w Dyrekcji,

i w powszechności o biegu Administracyi wiadomości zasięgać;

Obok czego Dyrekcya Towarzystwa obowiązana będzie na każde wezwanie rzeczonoego Kommissarza udzielić wiadomości pod względem stanu i położenia przedsięwzięcia.

11) Rząd W. M. Krakowa zastrzeżn sobie prawo odkupu drogi żelaznej z tem wszystkiem co do niej należy, a to pod następującemi warunkami:

- a) Prawo odkupu nie będzie mogło wcześniej nastąpić jak w lat 30. od dnia otwarcia transportu na kolei żelaznej;
- b) O wiadezenie w przedmiocie odkupu winno być zrobione na rok przed jego użyciem;
- c) Wynagrodzenie w drodze odkupu nastąpi za zwróceniem kapitału wyrównywającego 20 razy wziętej dywidendzie, jaka w ostatnich pięciu latach Akcyonaryuszom z przedsięwzięcia

przypadnie; gdyby zaś Akcye niżej *alpari* stały, Bząd nie inaczej nabywa praw Towarzystwa jak za zwróceniem kapitału *alpari*;

d) Z odkupem, jak Bząd nabywa prawa do drogi żelaznej i wszystkiego co do niej należy, takżeż do kapitału rezerwowego i wszelkich aktywów Towarzystwa, tak również w razie użycia prawa sobie służącego, *passiva* Towarzystwa na siebie przejmuje;

12) Przedsiębiorstwo kolei Krakowsko-Górno-Szląskiej ulegać będzie tym samym przepisom, jakie z prawa Królewsko-Pruskiego z d. 3 Listopada 1838 roku i z późniejszych aż po epokę udzielenia niniejszego przywileju wydanych rozporządzeń wynikają, o ile takowe warunkom niniejszego przywileju przeciwne nie są;

13) Towarzystwo w ogólności ulegać będzie prawom i rozporządzeniom w Wolnym M. Krakowie i Jego Okręgu oba-

wiązującym, w szczególności zaś przepisem z Władzy Rządzącej krajem wynikającym. Równie rozstrzyga Senat Rządzący w ostatecznej Instancyi we wszystkich Administracyjnych przedmiotach.

W szczególności zaś zezwalamy, aby w przedsiębiorstwie drogi żelaznej z niniejszego przywileja wypływającym, stosowana była stopa monety pruskiej w obliczaniu tak zakładowego kapitału i procentów, jak również i akcyj pierwszeństwa, gdyby takowe w przyszłości wprowadzić wypadło.

Przyczem zastrzegając, iż zyskujący niniejszy przywilej, nie będą mogli takowego bez wiedzy i zezwolenia Naszego nikomu odstąpić, zatwierdzamy przedstawiony Nam przez Nian Statut na zawieszac się mające *Towarzystwo Drogi żelaznej Krakowsko-Górno-Szląskiej*, dozwalamy rozpoczęcia robót około niwellacyi i budowy rzeczonoj drogi i niniejszy

przywilej wraz z Statutem Towarzystwa
w Dzienniku Praw zamieścić polecamy.

Działo się na posiedzeniu Naszemu w
Krakowie dnia pierwszego Marca Tysięcz-
nego Ośmsetnego Czterdziestego czwar-
tego roku.

Prezes Senatu

SCHINDLER.

(M. P.) Sekretarz Jiny Senatu

MAJEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

STATUT

TOWARZYSTWA DROGI ŻELAZNEJ

Krakowsko-Górno-Szląskiej.

ROZPORZĄDZENIA OGÓLNE.

§. 1.

Cel i Nazwa.

W moc udzielonego pod dnem 1 Marca 1844 r. do Nr 922 D. G. S. przez Senat Rządzący Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu przy wileju Królewsko-Pruskiemu Tajnemu Radcy Handlowemu Fryderykowi Edwardowi de Löhbecke, Królewsko-Pruskiemu Radcy Handlowemu Ferdynandowi Scallier i Negocjantowi Teodorowi Heimana, zawiązuje się Towarzystwo Akcyonaryuszów pod

nazwą: *Towarzystwo Drogi Żelaznej Krakowsko-Górno-Szląskiej* do wybudowania drogi żelaznej od Wodnego M. Krakowa do granicy Górno-Szląska w kierunku o ile można najbliższym Krzeszowic, Chrzanowa i Jaworzna, dla połączenia jej z drogą żelazną Górno-Szląską.

§ 2.

Sposób użytkowania drogi.

Towarzystwo uskutecznić będzie za kolei za pomocą wozów parowych lub innych środków transporta na własny rachunek, albo jeżeli to dla siebie na korzyść innych, dozwoli i drugim z kolei korzystać dla przewożenia osób i towarów za opłatą ustanowioną. Do Towarzystwa należy zawieranie układów z przedsiębiorcami innych dróg żelaznych, z drogą Krakowsko-Górno-Szląską w prostym związku będących, a to w zamiarze współ-

nego używana obydwóch lub jednej drogi, lub w celu osiągnięcia innych korzyści z tego rodzaju przedsięwzięcia.

§. 3.

Zamieszkanie i Jurisdycya.

Prawne zamieszkanie Towarzystwa jest w Wolnym Mieście Krakowie. — Jurisdycya należy do Sądów Krakowskich, a Władzą nad Towarzystwem przełożoną jest Senac Rządzący Wolnego M. Krakowa i Jego Okręgu.

§. 4.

Fundusz.

Fundusz potrzebny do wykonania drogi żelaznej, sprawienia Jawentaruza i pierwszych rekwizytów do transportu, ustanowi się w summie milion pięćset sto tysięcy Talarów w Pruskim kurancie. Jeżeli z funduszu tego po osiągnięciu celu pozostaje jaka przewyżka, tedy ta część zostanie na zakupienie Akcyj według kar-

su na giełdzie Wrocławskiej, i na tój drodze zakupione Akcye umorzone będą.

§. 5.

Akcya.

Władusz Towarzystwa przez Akcye zchranym zostanie. Z tych każda Akcya wystawioną będzie na Okrążeniu na sumę sto Talarów w Praskim kurancie.

Każdy podpisujący na akcya, staje się Członkiem Towarzystwa, poddaje się statutowi też zarządzającemu i nabywa uczestnictwa w zysku lub stratach Towarzystwa w miarę wysokości kapitału w Akcyach posiadanego. Występuje z Towarzystwa skoro swą Akcya porzuci, albo odstępuje swych praw od powyżych udziałów zawisłych, o ile takowego odstąpienia statut Towarzystwa dozwala.

Każdy prawy nabywca Akcyj lub praw zawisłych od udziałów, staje się Członkiem Towarzystwa.

Żaden Akcyonaryusz nie odpowiada za obowiązanie się Towarzystwa wyżej

and summa Akcyjami objętą, nie licząc w to podniesionych procentów i dywidendy od upłat i Akcyj.

§ 6.

Fundusz rezerwowy.

Po skończeniu i w each wprawienia drogi żelaznej, Dyrekcya Towarzystwa ustanowi z czystego dochodu fundusz rezerwowy, który jednak bez wyrażonego zezwolenia Senatu Rządzącego nie będzie mógł w żadnym przypadku przechodzić summy dwadziesta od sta kapitału zakładowego. Atoli w żadnym roku upłaty na rzeczony fundusz rezerwowy nie będą mogły wyosić więcej nad dwa od sta rzeczonoego kapitału.

§ 7.

Zarząd Towarzystwa.

Interesami Towarzystwa zarządzać będzie:

A. Ogół Akcyonaryuszów w Zgromadzeniu Ogólnem;

- B. Dyrekcya jako Władza przełożona Towarzystwa;
- C. Komitet;
- D. Szczególni Obcyaliści.

§. 8.

Rozstrzygnięcie Sporów.

Spory pomiędzy Towarzystwem a Jego przełożonymi i Oficjalistami winny być zawsze rozstrzygane przez Sędziów polubownych. Z tych każda strona jednego wybiera, i Ci w razie zachodzącej różności zdań, Superarbitra mianują. Przeciwno Wyrokom Sądu polubownego żadne zwyczajne środki prawa nie służą. Jeżeli jedna z stron w sporze zostających bliżej niż cztery tygodnie, rachując od dnia doręczenia Jej przez stronę przeciwną wezwania notaryalnego, zwleka wyznaczenie Sędziego polubownego, w ówczas poprzestac musi na dwóch Sędziach polubownych przez stronę przeciwną mianowanych. —

Jeżeli Spółnicy polubowali nie mogą się zgodzić na wybór Superarbitra, w ówczas każdy z nich jednego wyznacza, a między dwoma los stanowi. Jeżeli zaś Sędzia polubowny dłużej niż trzy tygodnie, licząc od dnia doręczenia Mu wezwania sąbowego lub następnego, zwleka mianowanie Superarbitra, w ówczas drugi Superarbitre spór rozstrzyga.

Niniejsze zastrzeżenia Statutu zastępują miejsce zapisu stron na Kompromiss.

§ 9.

Stosunek do Rządu Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Stosunek Towarzystwa do Rządu oznaczony jest w przywileju pod dniem 1 Marca 1844 r. do Nru 922 D. G. S. na przedsiębiorstwo drogi żelaznej Krakowsko-Górno-Szląskiej udzielonym, którego warunki w całej osnowie Towarzystwo obowiązują.

§. 10.

Rozwiązanie Towarzystwa.

Rozwiązanie Towarzystwa może być uchwalonem jedynie na Zgromadzeniu ogólnem Akcyonaryuszów tym końcem uobranem, za poprzedniem obwieszczeniu celu tego w liście zwoławczym. Jeżeli rzeczone rozwiązanie nastąpi, w ówczas wszelka własność Towarzystwa w sposób na témże samém Zgromadzeniu ogólnem uchwalony pozbytą, a po zaspokojeniu długów kapitał z rzeczonoego pozbycia wynikły między wszystkie Akcye zrównopodzielony być winien.

ROZPORZĄDZENIA SZCZEGÓLNE.

A. O AKCYACH I DZWIĘDZIE.

§. 11.

Wygotowanie Akcji.

Akcye wolne od stempla wygotowane będą w polskim i niemieckim języku, i do-

pięro po zupełnem niszczeniu ich wartości w Kassie Towarzystwa wydane zostaną. Akcye są niepodzielne.

Każda Akcya będzie przez dwóch Członków Dyrekcyi podpisana.

§ 12.

Arkusze Kwitowe.

Dopóki Akcye wygotowane nie zostaną, w miejsce ich wydawane będą Arkusze Kwitowe Numerami opatrzone, i na okaziciela każdy na kwotę Akcyjną Talarów Pruskich sto, wystawione. Na rzeczonych Arkuszach raty cząstkowe kwitowane będą, i też zarazem stanowić mają tymczasowy dowód dla ich posiadaczy, iż do przedsiębiorstwa Akcyjnego należą.

§ 13.

Raty kapitału Akcyjnego.

Wysokość rat cząstkowych i termin do ich wneszenia Dyrekcyja oznacza. Wsz-

wanie o raty następuje przez dwódkrotne ogłoszenie w Gazetach w §. 22 wymienionych tak, iż ostatnie zamieszczenie w Gazecie, winno mieć miejsce na trzy tygodnie przed terminem do wnieścia raty naznaczonym. Wypłata następuje w Wrocławiu, a co do Akcyonaryuszów w kraju Wolnego Miasta Krakowa zamieszkałych w Krakowie lub Wrocławiu według ich wyboru.

§. 14.

Odowiedzialność pierwszych Akcyonaryuszów.

Pierwsi Akcyonaryusze odpowiadają za wypłatę dziesięć od sta Akcyjnego kapitału. Obowiązek wnoszenia dalszych upłat na kapitał Akcyjny przechodzi na Nabywcę Arkusza kwitowego, jako tymczasowy dowód stanowiącego.

§. 15.

Skutki niewiszczania rat.

Każdy Akcyonaryusz, który najpóźniej do ostatniego dnia terminu do zapłaty oznaczonego (§. 13) żądanej raty nie wnosi, za każde sto talarów kapitału Akcyjnego, względnie którego rata spóźnioną została, ulega karze umownej talarów dwa. Jeśli zaś w terminie czterech następujących tygodni rata obwiszczona uiszczoną i kara umowna z uchybienia terminu wynikająca, wniesioną nie będzie, w ówczas w Caze-
tach w §. 22 oznaczonych, dwóchkrotnie do publicznej wiadomości numer respective arkusza kwitowego podany, i nowy termin dni czternaście do wnieścia raty i zapła-
cenia kary umownej wyznaczony zostanie. Po upływie bezskutecznem tego terminu posiadacz arkusza kwitowego traci wszelki udział w Towarzystwie, i w miejsce u-
mówzonego, nowy arkusz kwitowy pod tym samym numerem wystawiony i na ko-

rzysé Towarzystwa na Giełdzie Wro-
ławskiej sprzedanym będzie.

§. 16.

Poświadczenie interinale.

Jeżeli Akcyonaryusz przy płaceniu ca-
nie może złożyć Arkusza kwitowego, o-
trzymuje interinale poświadczenie na oisz-
czoną apłatę, za zwrotem którego pokwito-
wanie na później złożonym arkuszu zamie-
szczoném będzie.

§. 17.

Wygotowanie i doręczenie Akcyj.

Po uskŁecznieniu apłaty całkowitej
nominalnej wartości Arkusza kwitowego,
zostanie doręczoną Akcja ukazicielowi za
zwrotem rzeczzonego Arkusza.

§. 18.

Procenta wnoszonych rat.

Raty przez Akcyonaryuszów płacone
przynoszą prowizyę roczną 100. Procenta

te aż do dnia ostatniej raty częściowej uiszczanej będą przez stosowne potrącanie z każdej następującej raty. Dla tego ostatnia na arkuszach kwitowych zamieszczona poświadczenia zarazem dowód następnego uiszczenia procentów od poprzednich rat aż do tej epoki stanowią.

§. 19.

Dywidenda.

Od czasu w którym zupełnie zaspokojenie przez częściowe raty kapitału akcyjnego nastąpi, procenta w stosunku 10% w półrocznych ratach opłacane będą aż do chwili, w której miejsce procentu nastąpi dywidenda, to jest: stosunkowy udział do czystego zysku przez Towarzystwo strzymanego, po potrąceniu wszelkich wydatków, jak również potrąceń na fundusz rezerwowy (zob. §. 6). Do każdej Akcyi będą dołączone na stosowną liczbę lat kupony na dywidendę, za którymi po poprzednim

jednocześnie wezwania przez Gazety w §. 22 wymienione, kwota tytułem jednorocznej dywidendy przypadająca, w Wrocławiu, w Krakowie lub Berlinie według wyboru Akcyonaryuszów ogłoszoną być będzie mogła.

Po upływie ostatniego roku kupony nowemi zastąpione zostaną, o których ilości na Akcyi wzmianka czynioną być ma.

§. 20.

Upadek kuponów dywidendy.

Kupony dywidendy, na któreby należytość w ciągu lat czterech od terminu wypłaty rachując podłożoną nie była, lub w tymże przeciągu czasu prawomocny prekluzyjny Wyrok względnie ich umorzenia nie zapadł, takowe na własność Towarzystwa przechodzą.

§. 21.

Obwieszczenie Publiczne i umorzenie.

Na wypadek zagubienia przez posiadacza Arkuszy kwitowych, Akcyj lub ku-

panów, także także inne w ich miejsce uzyska, winien będzie zażądać obwieszczenia w piśmie publicznym i umorzenia pierwszych. Trybunał w Krakowie jest właściwym Sądem do przyjmowania tego rodzaju żądań.

B. O ZGROMADZENIACH OGÓLNYCH.

§. 22.

Zwołanie.

Zgromadzenia Ogólne które Dyrekcya zwołuje, odbywać się będą w Krakowie. Zwołanie następuje przez dwóchkrotne Obwieszczenie w Gazecie Krakowskiej, w obydwóch obecnie wychodzących Gazetach Wroclawskich i w Gazecie powszechnej Pruskiej. Drugie Obwieszczenie winno być zamieszczone w Gazetach najpóźniej na dni czternaście przed terminem Zgromadzenia. Dyrekcya obowiązana jest o każdym zwołaniu Zgromadzenia Ogólnego donieść Senatowi Rządzącemu Wolnego M.

Krakowa i Jego Okręgu, najpóźniej na dni czternaście przed terminem posiedzenia.

§ 23.

Zgromadzenie Ogólne zwykajne.

Ogólne Zgromadzenie zwykajne zbiera się w trzecim lub czwartym miesiącu każdego roku, a w szczególności: Zgromadzenie pierwsze w najbliższym roku po zupełnym ukończeniu i otwarciu drogi żelazczej. Przedmioty zwykajne narady i decyzji tego Zgromadzenia są następujące:

- 1) zdanie sprawy Dyrekcji pod względem biegu interesów z upłyniętej epoki, poparte przedstawieniem bilansu w téjże epoki;
- 2) zdanie sprawy przez Komitet z sprawozdania bilansu rachunków z upłyniętej epoki;
- 3) rozstrzyganie monitów nad rachunkami przez Komitet poczynionych i udzielenie absolutorii, co jednak nie pozbawia

prawa służącego Dyrekcyi odwołania się do Sądu polubownego w porządku §. 8 oznaczonym;

- 4) wybór Członków do Składu Dyrekcyi i Komiteta na rok następujący z dniem 1 Lipca poczynający się;
- 5) stanowienie w przedmiotach jakie Dyrekcyja lub pojedynczy Akcyonaryusze pod Jego rozstrzygnięcie poddadzą.

§. 24.

Zgromadzenie Ogólne nadzwyczajne.

Nadzwyczajne Zgromadzenie Ogólne będzie miało miejsce, ile razy Dyrekcyja uzna tego potrzebę. W liście zwoławczym winien być w krótkości podany do wiadomości przedmiot narady.

§. 25.

Decyzya Zgromadzenia Ogólnego jest potrzebną:

- 1) w przedmiotach wymienionych w §. 23 w Ustępie 2 i 4;

- 2) w przypadku potrzeby nadania większej rozciągłości działaniom Towarzystwa nad wskazane w §. 2 granice a w szczególności, gdyby chodziło o założenie pobocznych lub dających się łączyć utorów żelaznych;
  - 3) w przypadku potrzeby pomnożenia kapitału Akcyjnego, zaciągnięcia pożyczki lub wydania Akcyj pierwszeństwa nad fundusz Towarzystwa §. 4 oznaczony;
  - 4) w przypadku potrzeby zmiany lub uzupełnienia Statutu Towarzystwa;
  - 5) w razie zachodzącej potrzeby uchylecia decyzyj przez poprzednie Zgromadzenie Ogólne wydanych;
  - 6) w przypadku rozwiązania Towarzystwa.
- We wszystkich przypadkach od Neu 2 do 6 wymienionych, czyli te będą przedmiotem narady Zgromadzenia Ogólnego zwyczajnego, czyli też nadzwyczajnego,

List zwoławczy powinien w krótkości o-
bejmować przedmiot zarady.

Aby postanowienie w przedmiotach pod
Nmi 2, 3 i 4 wskazanych wykonaniem być
mogło, rozwielenie na to Senatu Rządzą-
cego Wolnego Miasta Krakowa i Jego
Okręgu jest potrzebne.

§. 26.

Liczenie Głosów.

W naradach Zgromadzenia Ogólnego
wszyscy Akcyonaryusze udział mieć mo-
gą; prawo zaś głosowania za Uchwałę
jest zawisłe od posiadania 10 Akcyj. Każ-
de drugie i następane 10 Akcyj nadaje
prawo do drugiej i następującej kreski, je-
dnakże żaden Akcyonaryusz więcej nad
10 kresek w swój osobie łączyć nie może.

W obliczeniu Akcyj dla dojścia ilości
kresek, własne kreski Akcyonaryusza z
kreskami jego pełnomocodawców łączone
być się mogą.

§ 27.

Legitymacya.

W Zgromadzeniu Ogólném mogą się tylko ci Akcyonaryusze znajdować, którzy najpóźniej w dniu ostatnim przed zgromadzeniem, arkusze kwitowe lub respective Akcye w Bierzze Towarzystwa zaprodukują, albo też wykażą się w sposób zaspokajający Dyrekcya, iż takowe w wskazanem przez siebie miejscu złożyli.

Jednocześnie każdy Akcyonaryusz obowiązany jest złożyć w dwóch exemplarzach podpisaną przez siebie konsygnacyą, obejmującą numerą posiadanych przez siebie arkuszy kwitowych lub Akcyj, z których jeden exemplarz pozostawia, a drugi opatrzony pieczęcią Towarzystwa i wzmianką o liczbie służących mu kresok odbiera, i ten ostatni Kartę wejścia na Zgromadzenie stanowi.

§. 28.

Zastępowanie.

Każdy Akcyonaryusz może być na Zgromadzenie Ogólne zastąpionym przez pełnomocnika, wybranego z pomiędzy drugich Akcyonaryuszów, byle tylko tenże wykazał się pełnomocnictwem udzielonem na piśmie. Akt pełnomocniczy winien być najpóźniej na dzień przed Zgromadzeniem w Biórze Towarzystwa złożonym i dopełnioną legitymacją pełnomocodawcy w sposób §. 27 rzeczony. Osoby moralne zastępują ich Reprezentanci.

Domy handlowe mogą być zastępowane przez swą Prokurrę, choćby nawet taż nie miała udziału w Akcyach.

Małoletni i kobiety zamężne mogą być zastępowane przez opiekunów i mężów, choćby nawet sami nie byli Akcyonaryuszami, a nawet nie potrzebują składać pełnomocnictwa.

Kobiety na Zgromadzeniu Ogólnem mogą się tylko znajdować przez swych pełnomocników.

§. 29.

Postępowanie w Zgromadzeniu.

Starszy w Dyrekcji lub jego Zastępca przewodniczy w Zgromadzeniu. On ozna-
cza porządek w wprowadzaniu przedło-
żeń, udziela głosu i kieruje takim Obrad.
Uchwały zapada bezwzględną większo-
ścią głosów obecnych Akcjonaryuszów.
Równość zdań Starszy rozstrzyga.

§. 30.

Sposób wybierania Członków Dyrekcji i Komitetu.

Obiór Członków do Dyrekcji i Komite-
tu na wyznaczonym rocznem Zgromadze-
niu Ogólnem odbywa się w ten sposób:

a) obiór następuje przez trzechkrotne kre-
skowanie, najprzód na Członków Dy-

rekeji, powtóre na Ich Zastępców, po-
trzebie na Członków Komitetu;

- b) obióc odbywa się przez kartki, na któ-
rych każdy obecny Akcyonaryusz wy-
pisuje taką liczbę kwalifikowanych
Członków Towarzystwa, jaka do wy-
boru przypada. Kartka winna być
przez głoszącego podpisana z doda-
niem wzmianki o służącej mu liczbie
głosów bądź z tytułu własnego, bądź
z tytułu zastępstwa;
- c) jeżeli w wyborze równość kresek za-
chodzi, los rozstrzyga pierwszeństwo
w porządku jaki Starczy w samém
Zgromadzeniu wskaze;
- d) jeżeli wybrani Członkowie do Dyrekeji
nie przyjmują powierzonych sobie ob-
wiązków, miejsca ich zajmują wybrani
Zastępcy w porządku więkzości otrzy-
manyh kresek, a miejsca porębjają-
cych Zastępców zajmują w podobny
sposób ci, którzy po nich najwięcej

otrzymali głosów. Toż samo na miejsce w razie gdy Członkowie Komitetu nie przyjmują wyboru.

§. 31.

Protokół.

Każdego posiedzenia trzymanym być ma Protokół przez osobę Sądową lub Notaryusza i ten obecni Członkowie Dyrekcji i pięciu Akcyonaryuszów podpisują.

Protokół, do którego dołączony należy wykaz obecnych Akcyonaryuszów i składających im kreskę, poświadczony za rzetelność przez Członków Dyrekcji, stanowi zupełny dowód pod względem treści zapadłych w Towarzystwie Uchwał.

C. O DYREKCYI CZYLI STARZYSZACH TOWARZYSTWA.

§. 32.

Atrybucya.

Dyrekcya reprezentuje i zastępuje Towarzystwo w jego zewnętrżnych i wewnętrznych stosunkach.

Ona spełnia wszystkie interesy Towarzystwa i tak własno jak i Zgromadzenia Ogólnego postanowienia w wykonanie wprowadza; posiada Oficjalistów Towarzystwa; rozrządza kapitałem akcyjnym i wpływami w przyszłości z opłat na kolei żelaznej pobierane się mającemi, jak niemniej wszelkimi innymi dochodami Towarzystwa; oznacza wysokość dywidendy, nabywa potrzebne grunta dla dopięcia celu Towarzystwa; wykonuje w zupełności budowę drogi według przyjętego planu; też utrzymuje i zajmuje się prowadzeniem, wystawieniem i utrzymaniem potrzebnych budynków, materiałów, środków transportu i rekwizytów; urządza i prowadzi sposób transportu, zawiera w tym celu wszelkie potrzebne kontrakty, kupna, sprzedaży, zaimany dzierżawy, najmu, pożyczki i inne układy w imieniu Towarzystwa, i też Towarzystwo reprezentuje w najogólniejszem znaczeniu we

wszystkich jego stosunkach zewnętrznych z iż samą mocą, jaką prawa nieograniczonemu handlowemu Pełnomocnikowi nadają.

W szczególności zaś Dyrekcya jest uprawnioną zastępować Towarzystwo we wszystkich czynnościach sądowych; odpierać przedsiębrać; układy zawierać i poddawać się pod decyzyz Sądu polubownego.

§. 33.

Skład Dyrekcji.

Pierwsza Dyrekcya składa się z trzech uprzywilejowanych w §. 1 wymienionych Osób, i z czterech następujących w Krakowie zamieszkałych Akcyonaryuszków:

1. P. Jana Bocheck
2. P. Ludwika Hölzel
3. P. Wincentego Kirchmayr
4. P. Wincentego Wolf.

Dyrekcya ta sprawuje swe obowiązki aż do 1 Lipca najbliższego roku po zupełnem ukończeniu i w ruch wprowadzeniu drogi żelaznej, na wypadek ubycia jakiego z Członków, kompleci swój uzupełnia przez powołanie jednego z pomiędzy drugich Akcyonaryuszów posiadających kwalifikacyę §. 34 przepisane. Członkowie tej Dyrekcyi mają prawo wyznaczyć sobie Zastępców na wypadek zaszłej przeszkody z pomiędzy kwalifikowanych Akcyonaryuszów.

Druga Dyrekcya i następnne składać się będą z pięciu Członków i trzech Zastępców przeznaczonych do zastępowania pierwszych w razie zaszłej względnie nich przeszkody.

§ 34.

Przyniały do wyboru potrzebne.

Członkowie drugiej Dyrekcyi i późniejszych, tudzież tychże Zastępcy powinni mieszkać w Krakowie i posiadać

wszystkich jego stosunkach zewnętrznych z tą samą mocą, jaką prawa nieograniczonego handlowemu Potomocznikowi nadają.

W szczególności zaś Dyrekcya jest uprawniona zastępować Towarzystwo we wszystkich czynnościach sądowych; odprowadzać przedsiębrać; układy kawierad i poddawać się pod decyzye Sąda polubownego.

§. 33.

Skład Dyrekcji.

Pierwsza Dyrekcya składa się z trzech uprzywilejowanych w §. 1 wymienionych Osób, i z czterech następujących w Krawie zamieszkałych Akcyonaryuszów:

1. P. Jan Bochenek
2. P. Ludwika Hölzel
3. P. Wincentego Kirchmayer
4. P. Wincentego Wold.

Dyrekcya ta sprawuje swe obowiązki aż do 1 Lipca najbliższego roku po zupełnem ukończeniu i w ruch wprowadzeniu drugi żelaznej, na wypadek ubycia jakiego z Członków, komplet swój uzupełnia przez powołanie jednego z pomiędzy drugich Akcyonaryuszów posiadających kwalifikacye §. 34 przepisane. Członkowie tej Dyrekcyi mają prawo wyznaczyć sobie Zastępców na wypadek wszelkiej przeszkody w pomiędzy ukwalifikowanych Akcyonaryuszów.

Druga Dyrekcya i następne składać się będą z pięciu Członków i trzech Zastępców przeznaczonych do zastępowania pierwszych w razie wszelkiej względnie nich przeszkody.

§. 34.

Pragnięty do wyboru potrzebne.

Członkowie drugich Dyrekcyi i późniejszych, również tychże Zastępcy powinni mieszkać w Krakowie i posiadać

przynajmniej 10 Akcyj, które przez czas sprawowania Urzędu w Kasie Towarzystwa słożone być winny.

Nie mogą być wybierani na Członków Dyrekcji:

1. pełni Officialści Towarzystwa;
2. osoby w stanie niewypłacalnym będące i które niezapełnie słosunki swe z wierzycielami uregulowały, tudzież osoby w kuratelli zastające.
3. osoby nie używające praw obywatelskich.

§. 35.

Starszy Dyrekcji.

Dyrekcya wybiera z ogółu siebie Starszego i jego Zastępcę.

Starszy zwołuje posiedzenie, przewodniczy mu i powołuje Zastępcę na posiedzenie w przypadku, gdyby właściwy Członek znajdować się nie mógł.

§. 36.

Posiedzenie i postępowanie.

Dyrekcya odbywa zwykłe posiedzenia przynajmniej raz w cztery tygodnie, oprócz tego zaś ile razy ma tego potrzebę.

Starszy lub dwóch Członków domaga się zwołania Dyrekcyi, usprawiedliwiając do tego powody.

Uchwała zapada większością głosów, a równość zdań Starszy rozstrzyga.

Do ważności Uchwały potrzeba, aby takowa najmniej przez trzech Członków, licząc w to ich Zastępców, wydana była.

Sposób postępowania w Dyrekcyi oznaczy Instrukcyja, którą tań Dyrekcya zaprojektuje. Obowiązkiem jej jest równie zarządzić odpowiednią Administracyą kasową i rachunkową przez zaprowadzenie ksiąg w sposób odpowiadający celowi i wykazujący jasno pod każdym wzglę-

dem finansowy zarząd majątku do Towarzystwa należącego.

§. 27.

Czas sprawowania obowiązków.

Z drugiego i następujących składów Dyrekcji corocznie występuje dwóch Członków i jeden Zastępca, a to według dawności sprawowania obowiązków. Przy równej dawności los rozstrzyga.

Występujący z Dyrekcji na nowo obrani być mogą.

§. 28.

Wystąpienie.

Członek należący do składu drugiej lub późniejszej Dyrekcji może swój Urząd złożyć za poprzednim oświadczeniem na piśmie za cztery tygodnie pierwiej podania. Obowiązany zaś jest ustąpić, gdy zamieszkanie w Krakowie porzuca; gdy w czasie sprawowania interesów zajdzie

jeden z przeszkód wymienionych w §. 34 lub gdy tego się domaga Zgromadzenie Ogólne.

§. 39.

Pojedyncze Wakanse.

W razie wydanych pojedynczych wakansów w ciągu roku uzupełnia się skład z pomocą Zastępców wybranych przez Dyrekcję dopełnionych.

Wstępujący w powyższy sposób zajmują swoje miejsca aż do najbliższego zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego. — Zastępca w ciągu roku obywający, zastąpiony bywa w sposób w §. 30 pod lit. d. oznaczony.

§. 40.

Legitymacya.

Legitymacya Członków Dyrekcji odbywa się przez złożenie sądowego lub notaryalnego świadectwa, opartege na

ów bezpłatnie.

Dyrekcya spraw
owiązki bezpla-
wydatków i kosz-
tów do skła-
nających Zgro-
miaszów w przy-

TECIE.

Władcy.

item należy czu-
względem finanso-
wa. Do niego na-
składanego przez
nie odbieranie, mo-
rachunków, tudzież
na podstawie zapa-
Chwały Ogólnej
a jest obowiązka

- 2) w przypadku potrzeby nadania większej rozciągłości działaniom Towarzystwa nad wskazane w §. 2 granice a w szczególności, gdyby chodziło o założenie pobocznych lub łączących dróg żelaznych;
  - 3) w przypadku potrzeby pomnożenia kapitału Akcyjnego, zaciągnięcia pożyczki lub wydania Akcyj pierwszeństwa nad fundusz Towarzystwa §. 4 oznaczony;
  - 4) w przypadku potrzeby zmiany lub uzupełnienia Statutu Towarzystwa;
  - 5) w razie zachodzącej potrzeby uchylecia decyzji przez poprzednie Zgromadzenie Ogólne wydanych;
  - 6) w przypadku rozwiązania Towarzystwa.
- We wszystkich przypadkach od Nru 2 do 6 wymienionych, czyli te będą przedmiotem narady Zgromadzenia Ogólnego zwyczajnego, czyli też nadzwyczajnego,

List zwoławczy powinien w krótkości obejmować przedmiot narady.

Aby postanowienie w przedmiotach pod Nmi 2, 3 i 4 wskazanych wykonanem być mogło, zezwolenie na to Senatowi Rządzącemu Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu jest potrzebne.

§. 26.

Liczenie Głosów.

W naradach Zgromadzenia Ogólnego wszyscy Akcyonaryusze udział mieć mogą; prawo zaś głosowania na Uchwałę jest zawisłe od posiadania 10 Akcyj. Każde drugie i następne 10 Akcyj nadaje prawo do drugiej i następnej kreski, jednakże żaden Akcyonaryusz więcej nad 10 kresek w swój osobie łączyć nie może.

W obliczeniu Akcyj dla dojścia ilości kresek, własne kreski Akcyonaryusza z kreskami jego pełnomocodawców łączone być nie mogą.

§. 27.

Legitymacya.

W Zgromadzeniu Ogólném mogą się tylko ci Akcyonaryusze znajdować, którzy najpóźniej w dniu ostatnim przed zgromadzeniem, arkusze kwitowe lub respective Akcye w Biórze Towarzystwa zaprodukują, albo też wykażą się w sposób zaspokajający Dyrekcyą, iż takowe w wskazaném przez siebie miejscu złożyli.

Jednocześnie każdy Akcyonaryusz obowiązany jest złożyć w dwóch exemplarzach podpisaną przez siebie konsygnacyą, obejmującą numerą posiadanych przez siebie arkuszy kwitowych lub Akcyj, z których jeden exemplarz pozostawia, a drugi opatrzony pieczęcią Towarzystwa i wzmianką o liczbie służących mu kresek odbiera, i ten ostatni Kartę wejścia na Zgromadzenie stanowi.

§. 28.

Zastępowanie.

Każdy Akcyonaryusz może być na Zgromadzeniu Ogólném zastąpionym przez pełnomocnika, wybranego z pomiędzy drugich Akcyonaryuszów, byle tylko tenże wykazał się pełnomocnictwem udzieloném na piśmie. Akt pełnomocnictwa winien być najpóźniej na dzień przed Zgromadzeniem w Biórze Towarzystwa złożonym i dopełnioną Legitymacyą pełnomocodawcy w sposób §. 27 rzeczony. Osoby moralne zastępują ich Reprezentanci.

Domy handlowe mogą być zastępowane przez swą Prokurrę, choćby nawet taż nie miała udziału w Akcyach.

Małoletni i kobiety zamężne mogą być zastępowane przez opiekunów i mężów, choćby nawet sami nie byli Akcyonaryuszami, a nawet nie potrzebują składać pełnomocnictwa.

Kobięty na Zgromadzeniu Ogólnem mogą się tylko znajdować przez swych pełnomocników.

§. 29.

Postępowanie w Zgromadzeniu.

Starszy w Dyrekcyi lub jego Zastępca przewodniczy w Zgromadzeniu. On oznacza porządek w wprowadzaniu przedmiotów, udziela głosu i kieruje tokiem Obrad. Uchwała zapada bezwzględną większością głosów obecnych Akcyonaryuszów. Równość zdań Starszy rozstrzyga.

§. 30.

Sposób wybierania Członków Dyrekcyi i Komitetu.

Obiór Członków do Dyrekcyi Komitetu na zwyczajném roczném Zgromadzeniu Ogólnem odbywa się w ten sposób:

a) obiór następuje przez trzechkrotne kreskowanie, najprzód na Członków Dy-

rekcji, powtóre na Ich Zastępców, po-
trzenie na Członków Komitetu;

- b) obiór odbywa się przez kartki, na któ-
rych każdy obecny Akcyonaryusz wy-
pisuje taką liczbę ukwalifikowanych
Członków Towarzystwa, jaka do wy-
boru przypada. Kartka winna być
przez głosującego podpisaną z doda-
niem wzmianki o służącej mu liczbie
głosów bądź z tytułu własnego, bądź
z tytułu zastępstwa;
- c) jeżeli w wyborze równość kresek za-
chodzi, los rozstrzyga pierwszeństwo
w porządku jaki Starszy w samém
Zgromadzeniu wskaże;
- d) jeżeli wybrani Członkowie do Dyrekcyi
nie przyjmują powierzonych sobie obo-
wiązków, miejsce ich zajmują wybrani
Zastępcy w porządku większości otrzy-
manyh kresek, a miejsca postępują-
cych Zastępców zajmują w podobny
sposób ci, którzy po nich najwięcej

otrzymali głosów. Toż samo ma miejsce w razie gdy Członkowie Komitetu nie przyjmują wyboru.

§. 31.

Protokół.

Każdego posiedzenia trzymanym być ma Protokół przez osobę Sądową lub Notaryusza i ten obecni Członkowie Dyrekcyi i pięciu Akcyonaryuszów podpisują.

Protokół, do którego dołączyć należy wykaz obecnych Akcyonaryuszów i służących im kresek, poświadczony za rzetelność przez Członków Dyrekcyi, stanowi zupełny dowód pod względem treści zapadłych w Towarzystwie Uchwał.

C. O DYREKCYI CZYLI STARSZYCH TOWARZYSTWA.

§. 32.

Attrybucye.

Dyrekcya reprezentuje i zastępuje Towarzystwo w jego zewnętrznych i wewnętrznych stosunkach.

Ona sprawuje wszystkie interesa Towarzystwa i tak własne jak i Zgromadzenia Ogólnego postanowienia w wykonanie wprowadza; mianuje Oficjalistów Towarzystwa; rozrządza kapitałem akcyjnym i wpływami w przyszłości z opłat na kolei żelaznej pobierać się mającemi, jak niemniej wszelkimi innemi dochodami Towarzystwa; oznacza wysokość dywidendy, nabywa potrzebne grunta dla dopięcia celu Towarzystwa; wykonywa w zupełności budowę drogi według przyjętego planu; też utrzymuje i zajmuje się sprowadzeniem, wystawieniem i utrzymaniem potrzebnych budynków, materiałów, środków transportu i rekwizytów; urządza i prowadzi sposób transportu, zawiera w tym celu wszelkie potrzebne kontrakty, kupna, sprzedaży, zamiany dzierżawy, najmu, pożyczki i inne układy w imieniu Towarzystwa, i toż Towarzystwo reprezentuje w najogólniejszem znaczeniu we

wszystkich jego stosunkach zewnętrznych z tąż samą mocą, jaką prawa nieograniczonemu handlowemu Pełnomocnikowi nadają.

W szczególności zaś Dyrekcyja jest uprawnioną zastępować Towarzystwo we wszystkich czynnościach sądowych; odprzedaże przedsiębrać; układy zawierać i poddawać się pod decyzye Sądu polubownego.

§. 33.

Skład Dyrekcyi.

Pierwsza Dyrekcyja składa się z trzech uprzywilejowanych w §. 1 wymienionych Osób, i z czterech następujących w Krakowie zamieszkałych Akcyonaryuszów:

1. P. Jana Bochenek
2. P. Ludwika Hölzel
3. P. Wincentego Kirchmayer
4. P. Wincentego Wolff.

Dyrekcya ta sprawuje swe obowiązki aż do 1 Lipca najbliższego roku po zupełném ukończeniu i w ruch wprawieniu drogi żelaznej, na wypadek ubycia jakiego z Członków, komplet swój uzupełnia przez powołanie jednego z pomiędzy drugich Akcyonaryuszów posiadających kwalifikacye §. 34 przepisane. Członkowie tej Dyrekcyi mają prawo wyznaczać sobie Zastępców na wypadek zaszłej przeszkody z pomiędzy ukwalifikowanych Akcyonaryuszów.

Druga Dyrekcya i następne składać się będą z pięciu Członków i trzech Zastępców przeznaczonych do zastępowania pierwszych w razie zaszłej względnie nich przeszkody.

§. 34.

Przymioty do wyboru potrzebne.

Członkowie drugich Dyrekcyi i późniejszych, tudzież tychże Zastępcy powinni mieszkać w Krakowie i posiadać

wszystkich jego stosunkach zewnętrznych z tą samą mocą, jaką prawa monarchii niemieckiej handlowemu Kolegomocnikowi nadała.

W szczególności zaś Dyrekcya jest uprawniona zastępować Monarchię we wszystkich czynnościach sądowych; odprzeć się przedsiębrać układy zawierać i poddawać się pod decyzye Sąda polubownego.

§. 33.

Sąd Dyrekcyj.

Pierwsza Dyrekcya składa się z trzech przywilejowanych w §. 1 wymienionych Osób, i z czterech następujących w Kca-kowie zamieszkałych Alexouuzurubier:

1. P. Jana Bochanek
2. P. Ludwika Köchel
3. P. Wincentego Kirchmayer
4. P. Wincentego Wolf.

Dyrekcya ta ugrawuje swe obowiązki na do 1 lipca najbliższego roku po zupełnem ukonczeniu i w tym wyprawieniu drogi żelaznej, na wypadek ubycia jakiego z Członków, komplet swój uzupełnia przez powołanie jednego z pomiędzy drugich Akcyonaryuszów posiadających kwalifikacyę § 34 przepisana. Członkowie tej Dyrekcyi mają prawo wyznaczać sobie Zastępców na wypadek wszelkiej przeszkody z pomiędzy ukwalifikowanych Akcyonaryuszów.

Druga Dyrekcya i następcie składają się być z pięciu Członków i trzech Zastępców przeznaczonych do zastępowania pierwszych w razie wszelkiej względnie nich przeszkody.

§ 34.

Przedmiot do wyboru potrzebny.

Członkowie drugiej Dyrekcyi i późniejszych, tudzież tychże Zastępcy powinni mieszkać w Krakowie i posiadać

przynajmniej 10 Akcyj, które przez czas sprawowania Urzędu w Kassie Towarzystwa złożone być winny.

Nie mogą być wybierani na Członków Dyrekcyi:

1. płatni Officyaliści Towarzystwa;
2. osoby w stanie niewypłacalnym będące i które niezupełnie stósunki swe z wierzycielami uregulowały, tudzież osoby w kuratelli zostające.
3. osoby nie używające praw obywatelskich.

§. 35.

Starszy Dyrekcyi.

Dyrekcyja wybiera z pośród siebie Starszego i jego Zastępcę.

Starszy zwołuje posiedzenie, przewodniczy mu i powołuje Zastępcę na posiedzenie w przypadku, gdyby właściwy Członek znajdować się nie mógł.

§. 36.

Posiedzenie i postępowanie.

Dyrekcya odbywa zwykle posiedzenia przynajmniej raz we cztery tygodnie, oprócz tego zaś ile razy uzna tego potrzebę.

Starszy lub dwóch Członków domaga się zwołania Dyrekcyi, usprawiedliwiając do tego powody.

Uchwała zapada większością głosów, a równość zdań Starszy rozstrzyga.

Do ważności Uchwały potrzeba, aby takowa najmniej przez trzech Członków, licząc w to Ich Zastępców, wydana była.

Sposób postępowania w Dyrekcyi oznaczy instrukcya, którą też Dyrekcya zaprojektuje. Obowiązkiem jej jest również zarządzić odpowiednią Administracyą kasową i rachunkową przez zaprowadzenie ksiąg w sposób odpowiadający celowi i wykazujący jasno pod każdym wzglę-

dem finansowy zarząd majątku do Towarzystwa należącego.

§. 37.

Czas sprawowania obowiązków.

Z drugiego i następnych składów Dyrekcyj corocznie występuje dwóch Członków i jeden Zastępca, a to według dawności sprawowania obowiązków. Przy równej dawności los rozstrzyga.

Występujący z Dyrekcyi na nowo obrani być mogą.

§. 38.

Wystąpienie.

Członek należący do składu drugiej lub późniejszej Dyrekcyi może swój Urząd złożyć za poprzedniem oświadczeniem na piśmie na cztery tygodnie pierwój podaniem. Obowiązany zaś jest ustąpić, gdy zamieszkanie w Krakowie porzuca; gdy w czasie sprawowania interessów zajdzie

jedna z przeszkód wymienionych w §. 34 lub gdy tego się domaga Zgromadzenie Ogólne.

§. 39.

Pojedyncze Wakanse.

W razie wydarzonych pojedynczych wakansów w ciągu roku uzupełnia się skład z pomiędzy Zastępców wyborem przez Dyрекcyą dopełnionym.

W stępujący w powyższy sposób zajmują swoje miejsca aż do najbliższego zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego.— Zastępca w ciągu roku ubywający, zastąpiony bywa w sposób w §. 30 pod lit. *d.* oznaczony.

§. 40.

Legitymacya.

Legitymacya Członków Dyrekcyi odbywa się przez złożenie sądowego lub notaryalnego świadectwa, opartego na

protokole obiorczym, o osobach do jej składu w charakterze Członków i Ich Zastępców należących. Dyrekcyja nie ma nigdy obowiązku usprawiedliwiać się przed osobą trzecią lub Zwierzchnością, iż działa w granicach władzy sobie statutem zakreślonej, bez ubliżenia wszakże porządkowi publicznemu. Czynami swemi Dyrekcyja zobowiązuje Towarzystwo bezwarunkowo względnie trzecich osób.

Do wszelkich sądowych i zasądowych deklaracyj, w szczególności zaś do kontraktów i pełnomocnictw wymagany jest podpis trzech Członków Dyrekcyi lub ich Zastępców i takowy za dostateczny uważać należy. Jednakże jeśli rzecz toczy się o deklaracją terażniejszej pierwszej Dyrekcyi, pomiędzy rzeczonymi trzema podpisami, winien się znajdować podpis położony przez jednego z Dyrektorów w Wrocławiu zamieszkałych.

§. 41.

Sprawowanie obowiązków bezpłatne.

Członkowie pierwszej Dyrekcji sprawują powierzone sobie obowiązki bezpłatnie i jedynie za zwrotem wydatków i kosztów. O wynagrodzeniu Członków do składu następnych Dyrekcji należących Zgromadzenie Ogólne Akcyonaryuszów w przyszłości postanowi.

D. O KOMITECIE.

§. 42.

Rozciągłość Władzy.

Do attrybucyi Komitetu należy czuwanie i Kontrola pod względem finansowym majątku Towarzystwa. Do niego należy rewizya corocznie składanego przez niego Billansu, jak również odbieranie, monitorowanie i sprawdzanie rachunków, tudzież udzielanie absolutorii na podstawie zapadłej w tym względzie Uchwały Ogólnego Zgromadzenia. Dyrekcya jest obowiązana

udzielić Komitetowi wszelkich objaśnień odnoszących się do majątku Towarzystwa i jego Administracyi jak niemniej przywoływać go do zwyczajnej i nadzwyczajnej rewizyi Kass. Gdyby rewizyi Kassy dłużej nad sześć tygodni nie było, obowiązkiem jest Dyrekcyi takową zarządzić na domaganie się każdego z Członków Komitetu.

§. 43.

Skład Komitetu.

Według brzmienia przywileju trzej Członkowie pierwszej Dyrekcyi zamieszkali w Wrocławiu prowadzą budowę drogi żelaznej i sprawują Administracyą pod względem finansowym aż do zupełnego ukończenia budowy; zaś czterej w Krakowie zamieszkali Członkowie tejże Dyrekcyi mają w szczególności powierzone sobie obowiązki Komitetu w §. 42 wskazane.

Późniejszy Komitet składać się ma z trzech Akcyonaryuszów, którzy oznaczone w §. 34 przymioty posiadać muszą.

§. 44.

Czas sprawowania obowiązków.

Corocznie występuje jeden z Członków Komitetu w którego miejsce Zgromadzenie Ogólne innego obiera. Członek wychodzący powtórnie wybrany być może.

Przy pojedynczych wakansach w ciągu roku wydarzonych aż do chwili Ogólnego Zgromadzenia wchodzi ci, którzy w ostatnich wyborach najwięcej mieli kresek i to w porządku otrzymanej większości tychże.

§. 45.

Starszy.

Komitet większością głosów wybiera z pośród siebie Starszego. Starszy zwołuje posiedzenie ile razy uzna tego po-

trzebę, przewodniczy mu i rozdziela przedmioty do załatwienia przychodzące.

Nro 922 D. G. S.

SENAT RZĄDZĄCY

Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Niniejszy Statut zatwierdza.

Kraków dnia 1 Marca 1844 roku.

Prezes Senatu

SCHINDLER.

(M. P.) Sekretarz Jlny Senatu

MAIEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

Pruskim.

o - Szląskiej.

Okazie drogi żelaznej Krakow-
wsko-Górnicie Pruskim i na pod-
stawie założeń Miasta Krakow-
wa i Jego D. G. Statutu nabył
podług wsi do wszelkiej własno-
ści, zysk

- Górnio - Szląskiej.

N. N.

wie Dyrekcyi.

WZÓR AKCYI.

N^o.

Sto Talarów w kurancie Pruskim.

A K C Y A

Towarzystwa Drogi Żelaznej Krakowsko-Górno-Szląskiej.

Okaziciel niniejszej Akcyi wniósł do Towarzystwa drogi żelaznej Krakowsko-Górno-Szląskiej w gotowiznie sto Talarów w kurancie Pruskim i na podstawie zatwierdzonego przez Wysoki Senat Rządzący Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu w dniu 1 Marca 1844 r. do Nru 922 D. G. Statutu nabył podług wysokości rzeczonej summy stósunkowego udziału do wszelkiej własności, zysku i straty Towarzystwa.

Towarzystwo Drogi Żelaznej Krakowsko-Górno-Szląskiej.

(M. P.)

N. N. N. N.

Członkowie Dyrekcyi.

WZÓR KUPONU DYWIDENDY.

Akcja Nro

Rok

Kupon dywidendy Nro

Okaziciel niniejszego kuponu za zwrotem tegoż odbiera z Kasy Towarzystwa drogi żelaznej Krakowsko-Górno-Szląskiej dywidendę, jaka na Akcją Nro z przychodu roku 18   przypada i która na terminie wypłaty przez Dyrekcyą ogłoszonym, podniesioną być ma.

Towarzystwo Drogi Żelaznej Krakowsko-Górno-Szląskiej.

(M. P.)

N. N.   N. N.

Członkowie Dyrekcyi.

NB. Kupon ten traci moc swoją stósownie do §. 20 Statutu, o ile przypadająca dywidenda nie zostanie podniesiona w ciągu lat czterech od terminu wypłaty rachując.

ZDANIE SPRAWY

o stanie i położeniu Kraju W. M. Krakowa i Jego Okręgu w Zgromadzeniu Reprezentantów w r. 1844 przez Senatora do tegoż Zgromadzenia delegowanego.

PRZEŚWIETNA IZBO REPREZENTANTÓW!

Gdy z mocy obowiązujących Ustaw, celem zgromadzenia się Waszego dostojni Reprezentanci jest postanowienie odmian i dopełnień w prawodawstwie cywilném i karném, obmyślenie źródeł przychodów, przeznaczenie onych na potrzeby publiczne i roztrząśnienie rachunków z administracyi kraju, przeto jest nieodzowną rzeczą, a-
byście się obznajmili z obrazem działań publicznych i położenia kraju, w jakim

go obieg upłynionego czasu od ostatniego zebrania się Zgromadzenia Prawodawczego postawił. Wywiązując się zatem z obowiązku Art. 146 Statutu urządzającego Zgromadzenia Polityczne na mnie włożonego, mam zaszczyt w Imieniu Senatu zdać sprawę w powyższym przedmiocie, wezmę nie omieszkam dotknąć wszelkich gałęzi administracyi krajowej od r. 1837 po koniec r. 1843 i razem przedstawić to wszystko, co ku jej udoskonaleniu z mocy obowiązujących Ustaw bądź bezpośrednich Rozporządzeń Rządowych w tym przeciągu czasu nastąpiło i coby na tej drodze dalej przedsiębrać należało. Gdy zaś przeszło sześćoletni przeciąg czasu zbyt jest długi, aby zaszczyt w każdym roku zmiany i odpowiednie cyfry przytaczać, przeto ograniczę się po większej części na porównaniu jednego z lat zeszłych z rokiem ostatnim 1843, i zachodzącą w tym względzie różnicę wykażę.

Wysokie Kraj W. M. Krakowa PROTEGUJĄCE DWORY, uznawszy potrzebę zaprowadzenia w przepisach organicznych odmian, jakich dobro publiczne zgodnie z Ich Ojcowskiemi widokami wymagało, raczyły wskazać zasady do Statutów głównejsze gałęzie administracyi krajowej urządzających. Gdy następnie Statuta na tychże zasadach oparte, sankcyą **NAJJAŚNIEJSZYCH DWORÓW** uzyskały, takowe w miarę Ich najłaskawszego udzielania w wykonanie przez Senat Rządzący wprowadzane, obecnie przywiodły do skutku dzieło Ich Ojcowskiej opieki, rokujące trwały byt tej krainie, jeśli ściśle do nadanych przepisów stósować się będziemy. - Na tej drodze wydane Statuta, są dzisiaj podstawą działań szczególnych gałęzi administracyi krajowej, o których w niniejszém Zdaniu sprawy w właściwych miejscach jeszcze wzmiankę uczynić mi wypadnie.

INSTYTUTA RELIGIJNE.

Diecezya krakowska w tym samym stanie, jak poprzednio zostaje. — Rząd zwraca ciągle szczególną swoją troskliwość na Świątynie ku czci Bożej poświęcone i domy zajmowane przez osoby posłudze religijnej oddane. Zmniejszenie dochodów Duchowieństwa i pobożnych fundacyj, tudzież niezupełnie odpowiednie dawniejsze przepisy o źródłach stawiania i utrzymania budowli parafialnych, wymagały ujęcia dzielniejszych środków ku temu celowi. — Podzielało to przekonanie Zgromadzenie Prawodawcze w postanowieniach swoich z dnia 13 Września 1833 roku i z dnia 30 Stycznia 1838 r., na których oparty Rząd krajowy, przedsięwziął zasłaniać od upadku parafialne budowle. Atoli obowiązek stawiania i ponoszenia ciężarów większych reparacyj przez Parafian, wymagał ustanowienia bliższego dozoru nad pobudykami tego

rodzaju i właściwemi ich funduszami, jak niemniej określenia bliższego reparacyjniejszych, do których sami Plebani są obowiązani. Tym końcem związane zostały Dozory kościelne i wskazane naprawy utrzymania w dobrym stanie budynków dotyczące.

Od ostatniego Sprawozdania, wyrestaurowano Kościoły, mianowicie co do dachu w Mogile, Ruszczy, Modlnicy, Rybny, Paczułtowicach, Płokach i Płazie. W Kościele Jaworznickim postawiono marmurowy ołtarz przeniesiony z Krakowa, założono nowe organy i położono posadzkę kamienną. Kościół we wsi Kościelecu prawie z gruntu budowany, jest już na ukończeniu, równie piękna Świątynia w Krzeszowicach znacznym kosztem fundatorki stawiana, wkrótce Najwyższemu poświęconą i dla użytku Parafian otwartą zostanie. — Postawiono nowe Plebanie w Zalesiu, Tenczynku, Nowej Gó-

INSTYTUTA RELIGIJNE.

Diecezya krakowska w tym samym stanie, jak poprzednio zostaje. — Rząd zwraca ciągle szczególną swoją troskliwość na Świątynie ku czci Bożej poświęcone i domy zajmowane przez osoby posłudze religijnej oddane. Zmniejszenie dochodów Duchowieństwa i pobożnych fundacyj, tudzież niezupełnie odpowiednie dawniejsze przepisy o źródłach stawiania i utrzymania budowli parafialnych, wymagały ujęcia dzielniejszych środków ku temu celowi. — Podzielało to przekonanie Zgromadzenie Prawodawcze w postanowieniach swoich z dnia 13 Września 1833 roku i z dnia 30 Stycznia 1838 r., na których oparty Rząd krajowy, przedsięwziął zasłaniać od upadku parafialne budowle. Atoli obowiązek stawiania i ponoszenia ciężarów większych reparacyj przez Parafian, wymagał ustanowienia bliższego dozoru nad pobudynkami tego

rodzaju i właściwemi ich funduszami, jak niemniej określenia bliższego reparacyjniejszych, do których sami Plebani są obowiązani. Tym końcem zawiązane zostały Dozory kościelne i wskazane naprawy utrzymania w dobrym stanie budynków dotyczące.

Od ostatniego Sprawozdania, wyrestaurowano Kościoły, mianowicie co do dachu w Mogile, Ruszczy, Modlnicy, Rybny, Paczułtowicach, Płokach i Płazie. W Kościele Jaworznickim postawiono marmurowy ołtarz przeniesiony z Krakowa, założono nowe organy i położono posadzkę kamienną. Kościół we wsi Kościelecu prawie z gruntu budowany, jest już na ukończeniu, równie piękna Świątynia w Krzeszowicach znacznym kosztem fundatorki stawiana, w krótko Najwyższemu poświęconą i dla użytku Parafian otwartą zostanie. — Postawiono nowe Plebanie w Zalesiu, Tenczynku, Nowej Gó-

rze i Trzebini, tudzież Wikaryą w Morawicy, a wyrestaurowano Plebanie w Ruszczy, Kościelcu i Płazie.

W 32ch Parafiach przy tyluż kościołach w Okręgu, znajduje się dotąd 20 Cmentarzy murem, a 12 wałem otoczonych. W upłynionych 6ciu latach murem obwiedziono Cmentarze w Pleszowie, w Bolechowicach, Zalesiu, Liszkach, Rybny, Porębie, Sance, Regulicach, Krzeszowicach i Nowej Górze. W Mieście Krakowie z funduszu Budżetem odkazanego, czyniono niektóre restauracye w Bazylice Ś. Piotra i dano nowe organy; w Kościele Ś. Michała przerebiono dach jako sklepieniu grożący, lecz gdy wśród budowy okazywać się zaczęły coraz niebezpieczniejsze rysy, zapewne w skutek otwarcia Ulicy Poselskiej, przeprowadzenia kanału i odsłonięcia murów, przeto Senat zarządził bliższe zbadanie stanu tej Świątyni. Wieża wyższa Kościoła P.

Maryi zabytek średniowiekowej budowy, zwróciła na siebie uwagę Rządu, z powodu pochylenia się znacznego piramidy. Po odkryciu tej okazało się, że wewnętrzne wiązania i ściany piramidy znacznie są nadpsute, i że takowe jako też pokrycie blachą ołowianą szybkiej restauracyi potrzebują. Restauracya ta kosztowna i niebezpieczna, już w znacznej części do skutku doprowadzona, wkrótce ukończoną zostanie, jako dowód troskliwości naszego Miasta w przekazaniu potomnym w całości tej starożytnej Świątyni. Znaczne wydatki dotąd przez Skarb publiczny z powodu nagłości roboty zastępowane, winny być zwrócone z źródeł Ustawą z dnia 13 Września 1833 roku wskazanych. Dla tego Senat, oparty na tej Ustawie, odkazałszy część funduszków na fabrykę Kościoła Panny Maryi i inne fundacye religijne przeznaczonych, jedną czwartą część

całego wydatku na Parafian rozłożyć był przymuszony.

Cmentarz Jeneralny krakowski po znaczném rozszerzeniu go i obwiedzeniu murem, porządkuje się ciągle, o ile fundusze ka temu wystarczają. Aby zaś w porządkowaniu tém podług stałych postępowano zasad, wskazane są od roku 1842 właściwem urządzeniem przepisy pod względem chowania ciał, zakładania grobów i stawiania pomników i dla pomnożenia funduszu dalszego upiększenia miejsca wiecznego spoczynku, przepisane opłaty za zajęcie gruntu lub powierzchni muru pod murowane groby lub trwałe pomniki.

Po rozebraniu Kościoła WW. Świętych, pozostała sama wieża, na żaden inny użytek nie przydatna, równie rozebrana została, a fundusz ze sprzedaży materiałów zebrany, jako do Kościoła parafialnego należący, na cel właściwy jest elokowany. Okoliczności niedozwoliły do-

tąd urządzić Kollegiaty rzeczzonego kościoła, którego Parafia już dawniej do Bazylki Ś. Piotra przeniesioną została. Dla tego przy Kościele Ś. Piotra jest ustanowiony Administrator, który przy pomocy Wlkaryusza pieczęą dusz w tej Parafii ma sobie poruczoną. Administracyą zaś funduszów Rząd się trudni, które oszczędnościami w miarę zbierania się tychże na hipotekę elokowanemi, ciągle się powiększają.

Fundusze Penitencyarskie przy Kościele Ś. Anny, tymczasowo przez jednego Penitencyarza pobierane, rozdzielone zostały według pierwotnego ich przeznaczenia między dwóch Penitencyarzy, przez co liczba Duchowieństwa do obsługi kościelnej powiększyła się.

Co do Kościoła Ś. Barbary i funduszów Zgromadzenia Kanoników regularnych grobu Chrystusowego, ostatniemi administruje Rząd tymczasowo aż do stałego tychże uregulowania; gmach dawniej Kol-

legium **XX**. Kanoników w sołnie mieszczący, obecnie oddany został do użytku młodzi Szkolnej, a Kościół **S. Barbary** służy do odprawiania nabożeństw obowiązkowych przez Kapłana do tego przeznaczonego, tudzież Kongregacyi Kupieckiej i Bractw przy Kościele tym istniejących.

Z powodu oznaczenia w r. **1833** przez Kommissyą Reorganizacyjną kongruj dla Plebanów w ilości **1,800** złp. rocznie i wprowadzenia w wykonanie Ustawy Sejmowej z dnia **30go** Stycznia **1838** roku o opłacie przez beneficjatorów procentu od dochodów na fundusz i utrzymanie Kościołów, nastąpiło wyrachowanie dochodów do kongruj należących i z obrachunku okazało się: że z **31** Plebanów w Okregu, **12**tu posiada dochód wyższy, a **19**tu niższy nad kongruę, i że z tego tytułu Skarb będzie w obowiązku opłacać rocznie summę **11,903** złp. **14** gr. w celu

przyzwoitego uposażenia Duchowieństwa pieczęią dusz zajętego. Tym końcem przy Budżecie, będzie Prześwietnej Izbie przedstawiony Projekt zaspokojenia zaległej należitości i obmyślenia na przyszłość funduszu dopłaty do wyrównania kongruj. Gdy zaś opłacany przez Duchownych podatek 24go grosza, opiera się na wyrachowaniu dochodów jakie Duchowieństwo miało przed zamianą dziesięcin, przeto Senat powodowany sprawiedliwem uzaleniem się posiadaczy dziesięcin, przedłoży Prześwietnej Izbie Projekt do przyniesienia w tej mierze ulgi na słusznych zasadach.

Liczba katolickiego Duchowieństwa świeckiego pomnożyła się nieco odr. 1837. W roku 1843 księży świeckich w Krakowie i Okręgu było 126, alumnów w Seminarium tudzież przy Kościele katedralnym i Panny Maryi 35, w 15tu klasztorach męzkich zakonników i nowicyuszów 184,

w 10ciu klasztorach żeńskich zakonnice i nowicyuszek 210. W udzielaniu zezwolenia na przyjmowanie do klasztorów nie spuszcza nigdy Rząd z uwagi stanu ich funduszów i możliwości zapewnienia stosownego utrzymania świeżo wstępującym, obok obowiązków utrzymywania Kościoła i zabudowań klasztornych.

Rząd krajowy dokłada wszelkiej troskliwości w czuwaniu nad całością funduszów i windykacją kapitałów do Instytutów religijnych należących. Usilnym Jego staraniom też Instytutu winny znaczną część odzyskanych kapitałów, od których albo weale, albo zbyt nieregularnie dochody pobierały. Równie nie zaniedbuje Rząd udzielać swej pomocy w usuwaniu wszelkich przeszkód tamujących regularny pobór prowizyj od kapitałów tak w kraju jak i za granicą położonych.

Co do funduszu ogólnego Religijno-Instytutowego, który Najjaśniejszy Cę-

SARZ AUSTRYI, Krainy tej Wspaniały PROTEKTOR, najłaskawiej swemu pierwotnemu przeznaczeniu za epokę swych Rządów w Galicyi Zachodniej zwrócić, i w skutek Konwencyi z r. 1821 i 1828 z Rządem Królestwa Polskiego zawartej, temuż ostatniemu tak dla Zakładów i Instytucyj Królestwa Polskiego, jak i W. M. Krakowa jako część niegdy Galicyi Zachodniej stanowiącego, wypłacić raczył, Rząd krajowy nie przestaje ciągle czynić kroków o obrachowanie się i realizacją pretensyj Instytutów tutejszych. Ukończenie tak ważnego przedmiotu, zachacza się na odmienniej zasadzie w rachowaniu przyjętej. Gdy bowiem według łaskawie udzielonej z strony Buchalteryi Nadwornej Wiedeńskiej wiadomości, z całkowitych summ przez Rząd Cesarsko-Austryacki wypłaconych pewnych, przypada dla W. M. Krakowa w kapitale 888,724 zł. reńsk. 36 kr. w obligach, a w procencie 121,223

złr. 56 kr. w srebrze, z summ zaś niepewnych 654,807 złr. 38 kr. w Obligach, a w procencie 195,916 złr. 6 kr. w srebrze, Kommissya zaś Rząd. Przychodów i Skarbu Królestwa Polskiego, nie przyjmując podziału tego, podała Senatowi inny projekt rozdziału nawet $\frac{1}{4}$ części summ z pierwszego przypadających, niewynoszącego, przeto Senat Rządzący nie mogąc bez wyraźnego uszczerbku Zakładów i Instytucyj Krajowych przyjąć zafiarowanej summy, usiłuje podział funduszu już zrealizowanego na ściślejszym rachunku wyjednać.

Co do rozszerzenia Chrześcijańskiej wiary pomiędzy Starozakonnemi, tych nierównie więcej niż w latach dawniejszych przechodzi na łono Katolickiego Kościoła.

OŚWIECENIE.

Instytuta Naukowe tak ważną gałąź Administracyi Krajowej stanowiące, były

i są zawsze przedmiotem usilnych starań Rządu, aby odpowiedziały swemu powołaniu. Doświadczenia lat kilku przekonały o potrzebie wprowadzenia niektórych zmian w Statut Organiczny Uniwersytetu, jak równie i w wewnętrzne onegoż urządzenie w roku 1833 przez Komisją Reorganizacyjną wydane. Z woli więc NAJJAŚNIEJSZYCH PROTEGUJĄCYCH DWORÓW, modyfikacye stosowne odnoszące się głównie do karności Uczniów, rozciąglejszej Władzy Kommissarza Rządowego przy Instytutach Naukowych i utrzymania w tychże odpowiedniego porządku, wprowadzone i pod dniem 19 Lipca 1839 roku ogłoszone zostały.

Uniwersytet obok licznych Katedr w czterech zupełnych Fakultetach, pomnożonym został w tym okresie oddzielnym w Wydziale Lekarskim Nauczycielem Weterynaryi, pełniącym zarazem obowiązki Weterynarza krajowego, tudzież wykła-

dem przez jednego z Professorów Wydziału Teologicznego Instytucyj pedagogicznych dla Nauczycieli głucho-niemych, mających kiedyś wywrzeć obszerniejszy a zarazem zbawienny wpływ Pasterzy duchownych na powierzone ich pieczy o-wieczki.

Muzea i Gabinety Uniwersytetu przez troskliwe starania ich Dyrektorów, wzbogacały się corocznie tak zakupowanemi artykułami z funduszów do katedr przywiązanych, jak również z dobrowolnych ofiar miłośników nauk.

W Observatorium oprócz wielu ulepszeń, urządzono nowy balkon z galeryą żelazną, pokryto dach nową blachą i zrobiono przystawę do Sali Obserwacyjnej na skład narzędzi astronomicznych.

Biblioteka z powodu przelania funduszu swojego w znacznej części do funduszów na kosztowne odbudowanie jej gmachów potrzebnych, nie mogła w upłynio-

nym okresie znakomitych robie nabytków w zakupowaniu książek, wszakże dalsze ciągi dzieł już dawniej rozpoczętych, tudzież niektóre dzieła nowe i wiele pism peryodycznych bez przerwy ją powiększają. Sama budowla, gdy ukończona zostanie, będzie niewątpliwie najpiękniejszym i najtrwalszym dziełem, jakie ta kraina w teraźniejszym czasie wyda i późnym wiekom w spuściznie przekaże. Obecne zapasy książkowe, w tedy dopiero rozwinać swoje skarby zdołają i swobodnie z siebie korzystać dozwolą, kiedy z lichych klétek, gdzie dotąd powiększêj części rozproszone taify się, do jasnych i obszernych sal przeniesione i w porządek ułożone zostaną. Tak wielkie dzieło, będzie pamiątką funduszu przez ostatnie Zgromadzenie Reprezentantów odkazanego. Aby jednak dzieło to było zupełnem, wypada już prawie walącą się drugą połowę Kollegium Jagiellońskiego, owego przeszło

pięciowiekowego przybytku Szkoły Głównej Krakowskiej, w tym samym smaku co pierwsza odrestaurować, i dla tego spodziewać się należy, że i Wy Dostojni Reprezentanci wchodząc w ważność powodów, nie odmówicie funduszu do ukończenia dzieła, któremu przeszłe Zgromadzenie tak chlubny początek nadało.

Gabinet Fizyczny dotąd w zbyt szczupłym miejscu złożony, potrzebował rozszerzenia, które w sposób jaki położenie dozwalało wykonano, i obecnie przystęp do licznych machin i narzędzi z większym pożytkiem młodzieży ułatwionym został.

Dotychczasowa Klinika, aby mogła być rozwiniętą w stopniu, w jakim ją Statut urządzający Uniwersytet mieć chce, potrzebowała znacznego rozszerzenia. Dla tego dwa skrzydła do dawniejszego gmachu przybudowano. Blisko przez dwa lata trwająca budowa, pociągnęła za sobą zamknięcie przez ten czas Kliniki miej-

scowej, co jednak nie przeszkadzało udzielaniu nauk i ćwiczeniom uczniów w Klinice ruchomej. Budowa samego gmachu już ukończona, dozwoliła otworzyć zakład kliniczny z początkiem bieżącego roku szkolnego na obszerniejszą skalę, i obecnie pozostaje jedynie do ukończenia uporządkowanie przyległego ogrodu.

Pomiędzy budowlami Akademickimi, odrestaurowano Collegium Jurydyczne, które wyłącznie na użytek Biór Instytutów Naukowych, Archiwum, Kasę i lokal dla niektórych Urzędników, jest oddane. — Dokończono skrzydło od Ulicy Gołębiej Collegium Fizycznego, i następnie przywiedziono do tego stanu, że powiększony gmach posłużył na wygodniejsze pomieszczenie niektórych gabinetów i przeniesienie do niego wykładu Wydziału Teologii i Prawa z Collegium Jurydycznego.

W roku 1844 liczono w Uniwersytecie Uczniów 170, w roku 1845 uczęszczało na wszystkie Wydziały Uczniów 149; średnia liczba Uczniów w ubiegłych latach Geia wynosi 151. W tym przeciągu czasu otrzymało stopień rzeczywisty Doktora obojga prawa sześciu, Doktora Medycyny i Chirurgii szesnastu, Doktora Chirurgii czterech, Magistra Farmacyi siedmiu, Magistra Chirurgii dwóch kandydatów. Uzyskało patenta na Akuszerki kobiet 22.

Co do Liceum S. Anny, gdy doświadczenie wskazało potrzebę poczynienia niektórych zmian w przedmiotach Naukowych, mianowicie przez przydanie Nauki Fizyki i obszerniejszy wykład Nauk Matematycznych, — przeto zmiany te w porządku przepisami wskazanym, dla większego pożytku uczącej się młodzieży i lepszego przygotowania do słuchania kursów w Uniwersytecie wprowadzone zostały. — Liczba

Uczniów Licealnych w r. 18 $\frac{3}{4}$ była 238; w r. 18 $\frac{2}{3}$ 198, — z tych złożyło examen Maturitatis i wyszło na Uniwersytet 28.

Co do Instytutu Technicznego, mającego głównie na celu zastosowanie teoryi fizyczno-matematycznej do rolnictwa, rzemiosł i handlu, staraniem było Rządu nadać mu popęd coraz dalszego rozwinięcia, aby odpowiedział ważnemu przeznaczeniu swemu. Wśród usiłowania tego, nieszczęśliwy pożar z dnia 2 $\frac{1}{2}$ Czerwca 1841 r. w Bursie Jeruzalem wybuchły, znaczne zrzucił szkody w gmachu Instytut Techniczny w sobie mieszczącym. Zniszczona Bursa Jeruzalem przeszła stu młodzieży przytułek dająca, wymagała obmyślenia innego gmachu, brak bowiem zupełny funduszow na dźwignienie spalonego budynku i szczupłość składek na restauracyą jego złożonych, nie pozwalały zajęć się jego odbudowaniem, tém więcej, że

dawniejszy szczupły, wilgotny i niezdrowy, wymagałby bardzo znacznych kosztów, gdyby do porządnego miał być doprowadzony stan. Dla tego Bursa przeniesioną została do gmachu przy Kościele S. Barbary, dawniej drugie Liceum w sobie mieszczącego, a podówczas przez konsystującą w nim Milicyą opuszczonego. A gdy zarazem wypadało obmyślić inny lokal dla Szkoły Wydziałowej, która dotąd w jednym gmachu z Instytutem Technicznym połączoną była, przeto też równie do Collegium S. Barbary przeniesiono. Instytut Techniczny połączony z szkołą Wydziałową, w roku 18 $\frac{1}{2}$ miał uczniów 352, w roku 18 $\frac{2}{3}$ w pierwszym było uczniów 120, w drugiej 204. Szczupłe fundusze istniejącego jedynie z nazwy Towarzystwa Muzyki od lat wielu bezczynnego, jak niemniej zwrócone do właściwego przeznaczenia swego dochody dawniejszej Bursy Muzycznej przy Kościele

S. Anny, nastęczyły Senatowi Rządzącemu sposobność nowego uorganizowania przy Instytucie Technicznym, Szkoły muzyki instrumentalnej i Szkoły śpiewu kościelnego i dramatycznego pod kierunkiem znanych zaszczytnie mistrzów. Lecz szczupłe te początki dla braku odpowiednich dochodów i lokalu, nie mogły dotąd znaleźć takiego rozwinięcia, jakie sobie Rząd zamierzył, i dla tego od Prześwietnego Zgromadzenia zawisło wesprzeć zamiary Rządu, przez odkazanie stałego funduszu, na wsparcie Szkół rzeczonych.

Wyzwolona z długoletniej dzierżawy Drukarnia Akademicka, w roku 1840 z niemałym kosztem z gruntu na nowo założona, zajmuje znowu miejsce swoje między zakładami tego rodzaju w Mieście naszym i pod tym względem niegdyś słynącym.

Zwrócił szczególną swą uwagę Rząd krajowy na Szkoły początkowe, a wcho-

dząc w ducha Uchwały ostatniego Zgromadzenia Reprezentantów, uposażył lepiej ich Nauczycieli. Pragnąc zaś zachować sprawiedliwy wzgląd w przywiedzeniu do skutku zamiaru, aby we wszystkich przyjętych zakresach, Szkoły zaprowadzone były, przedewszystkiem usiłuje uporządkować Szkoły w miejscach, w których są Kościoły, a następnie w Dobrach Narodowych. Tą drogą postępując, rzecz do tego stopnia doprowadzoną została, iż znajduje się Szkół początkowych miejskich 7, a w Okręgu z zamierzonych 71, dotąd jest 49, a mianowicie: Szkół w domach zbudowanych na piętro 8, w domach murowanych bezpiętrowych 9, w domach drewnianych 15, w domach po większej części najętych 17. Są jednak przedsięwzięte przygotowawcze kroki pod względem budowy kilku nowych szkół w dobrach prywatną własnością będących. W Mieście Krakowie, Parafia Kościoła P. Maryi,

częścią z funduszków właściwych, częścią ze składek Parafian, nabyła dom odpowiedni na Szkołę początkową, która stosownie wyrestaurowana, dziś dogodny lokal stanowi.

Doświadczenie wskazało potrzebę ujęcia w ściślejsze granice dozoru Szkół początkowych i pensyj prywatnych, dla czego Senat Rządzący widział się być spowodowanym na drodze przepisami wskazanej, zmienić dawniejszy Statut takowe urządzający i najwyższy nadzór nad niemi Kommissarzowi przy Instytutach Naukowych poruczyć. W skutek nowych rozporządzeń a między temi przepisów zmaglających rodziców po wsiach do posyłania swych dzieci do Szkół, liczba uczących się coraz więcej się pomnaża i tak w Krakowie w roku 1837 w siedmiu początkowych Szkołach było chłopców 322, w r. 1843 w tyluż Szkołach chłopców 440; w Okręgu w roku 1837 w 48

Szkołach wiejskich chłopców i dziewcząt 2,084; w roku 1843 w 42 Szkołach męzkich chłopców 1717, a w 15 żeńskich dziewcząt 1345, nadto starozakonnych chłopców 5, dziewcząt 4, razem uczących się po wsiach 3,071. W mieście Krakowie w 6ciu Szkołach klasztornych żeńskich w r. 1837 uczennic 206, w roku 1843 uczennic 427. W roku 1838 w 22 pensyach płci żeńskiej uczennic 250, a w r. 1843 w 11tu takichże pensyach uczennic 228.

W szkole Starozakonnych przemysłowo-handlowej w Kazimierzu w r. 1837 było uczniów i uczennic 167, w r. 1843 184. W Szkole Wydziałowej Chrześcijańskiej w Chrzanowie w r. 1838 uczniów 39, w r. 1843 35, nakoniec w Szkole początkowej Starozakonnych tamże w r. 1837 153, w r. 1843 190.

Co do stanu oświecenia pod względem wydawanych dzieł, Drukarń i Księgarń,

wydano w upływionej od r. 1837 epoce, w Krakowie dzieł ściśle naukowych, a niektóre kilkotomowe 32, dzieł i pism pomniejszych 56, rozpraw naukowych 40. Znajduje się w Krakowie obecnie Księgarń 5, Drukarń 4, prass litograficznych 2, Czytelń 5.

L U D N O Ś Ć.

Według spisów ludność W. M. Krakowa z Okręgiem wynosiła:

w roku 1816,	Chrześcian . . .	92,884.
	Starozakonnych	8,522.
	Razem . . .	<u>101,306.</u>

w roku 1832 w Mieście Krakowie:

	Chrześcian . . .	25,574.
	Starozakonnych	11,453.
w Okręgu	Chrześcian . . .	91,515.
	Starozakonnych	2,920.
	Razem . . .	<u>131,162.</u>

udzielić Komitetowi wszelkich objaśnień odnoszących się do majątku Towarzystwa i jego Administracyi jak niemniej przywoływać go do zwyczajnej i nadzwyczajnej rewizyi Kass. Gdyby rewizyi Kassy dłużej niż sześć tygodni nie było, obowiązkiem jest Dyrekeyi taką zarządzić na domaganie się każdego z Członków Komitetu.

§. 43.

Skład Komitetu.

Według brzmienia przywileju trzej Członkowie pierwszej Dyrekeyi zamieszkali w Wrocławiu prowadzą budowę drogi żelaznej i sprawują Administracyą pod względem finansowym aż do zupełnego ukończenia budowy; zaś czterej w Krakowie zamieszkali Członkowie tejże Dyrekeyi mają w szczególności powierzone sobie obowiązki Komitetu w §. 42 wskazane.

Późniejszy Komitet składać się ma z trzech Akcjonaryuszów, którzy oznaczone w §. 34 przyniósłoby posiadać maszą.

§. 44.

Czas sprawowania obowiązków.

Corocznie występuje jeden z Członków Komitetu w którego miejsce Zgromadzenie Ogólne innego obiera. Członek wychodzący powtórnie wybrany być może.

Przy pojedynczych wakansach w ciągu roku wydarzonych aż do chwili Ogólnego Zgromadzenia wchodzi ci, którzy w ostatnich wyborach najwięcej mieli kresek i to w porządku otrzymanej większości tychże.

§. 45.

Starszy.

Komitet większością głosów wybiera z pośród siebie Starszego. Starszy zwołuje posiedzenie ile razy uzna tego po-

trzebę, przewodniczący ma i rozdziela przedmioty do załatwienia przychodzące.

Nro 922 D. G. S.

SENAT RZĄDZĄCY

Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Niniejszy Statut zatwierdza.

Kraków dnia 1 Marca 1844 roku.

Prezes Senatu

SCHINDLER.

(M. P.)

Sekretarz Jlny Senatu

MAIKWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

Pruskim.

o - Szląskiej.

Okazali się na drodze żelaznej Krakow-
wsko-Górno - Szląskiej i na pań-
stawie za celowego Miasta Krakow-
wa i Jagiellońskim D. G. Siatatu nabył
podług w do wszelkiej własno-
ści, zysk

o - Górno - Szląskiej.

N. N.

wie Dyrekcji.

WZÓR AKCYI.

N^o

Sto Talarów w kurancie Pruskim.

A K C Y A

Towarzystwa Drogi Żelaznej Krakowsko-Górno-Szląskiej.

Okaziciel niniejszej Akcyi wniósł do Towarzystwa drogi żelaznej Krakowsko-Górno-Szląskiej w gotowiznie sto Talarów w kurancie Pruskim i na podstawie zatwierdzonego przez Wysoki Senat Rządzący Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu w dniu 1 Marca 1844 r. do Nru 922 D. G. Statutu nabył podług wysokości rzeczonej summy stosunkowego udziału do wszelkiej własności, zysku i straty Towarzystwa.

Towarzystwo Drogi Żelaznej Krakowsko-Górno-Szląskiej.

(M. P.)

A. N. N. N.

Członkowie Dyrekcji.

WZÓR KUPONU DYWIDENDY.

Akcya Nro

Rok

Kupon dywidendy Nro

Okaziciel niniejszego kuponu za zwrotem tegoż odbiera z **Kassy Towarzystwa** drogi żelaznej **Krakowsko-Górno-Szlaskiej** dywidendę, jaka na **Akcya Nro** z przychodu roku **18** przypada i która na terminie wypłaty przez **Dyrekcya** ogłoszonym, podniesiona być ma.

Towarzystwo Drogi Żelaznej Krakowsko-Górno-Szlaskiej.

(M. P.)

N. N. N. N.

Członkowie Dyrekcji.

NB. Kupon ten traci moc swoją stosownie do §. 20 Statutu, o ile przypadająca dywidenda nie zostanie podniesiona w ciągu lat czterech od terminu wypłaty rachując.

ZDANIE SPRAWY

o stanie i położeniu Kraju W. M. Krakowa i Jego Okręgu w Zgromadzeniu Reprezentantów w r. 1844 przez Senatora do tegoż Zgromadzenia delegowanego.

PRZEŚWIETNA IZBO REPREZENTANTÓW!

Gdy z mocy obowiązujących Ustaw, celem zgromadzenia się Waszego dostojni Reprezentanci jest postanowienie odmian i dopełnień w prawodawstwie cywilnem i karnem, obmyślenie źródeł przychodów, przeznaczenie onych na potrzeby publiczno i roztrząśnienie rachunków z administracyi kraju, przeto jest nieodzowną rzeczą, abyście się obznajmili z obrazem działań publicznych i położenia kraju, w jakim

go obieg upłynionego czasu od ostatecznego zebrania się Zgromadzenia Prawodawczego postawił. Wywieczując się zatem z obowiązku Art. 146 Statutu urządzającego Zgromadzenia Polityczne na mnie włożonego, mam zaszczyt w Imienia Senatu zdać sprawę w powyższym przedmiocie, wezmę nie omieszkam dotknąć wszelkich gałęzi administracyi krajowej od r. 1837 po koniec r. 1843 i razem przedstawić to wszystko, co ku jej udoskonaleniu z mocy obowiązujących Ustaw bądź bezpośrednich Rozporządzeń Rządowych w tym przeciągu czasu nastąpiło i coby na tej drodze dalej przedsiębrać należało. Gdy zaś przeszło sześćoletni przeciąg czasu zbyt jest długi, aby zaszczyt w każdym roku zmiany i odpowiednie cyfry przytaczać, przeto ograniczę się po większej części na porównaniu jednego z lat zeszłych z rokiem ostatnim 1843, i zachodzącą w tym względzie różnicę wykażę.

Wysokie Kraj W. M. Krakowa PROTEGUJĄCE DWORY, uznawszy potrzebę zaprowadzenia w przepisach organicznych odmian, jakich dobro publiczne zgodnie z Ich Ojcowskiemi widokami wymagało, raczyły wskazać zasady do Statutów głównejsze gałęzi administracyi krajowej urządzających. Gdy następnie Statuta na tychże zasadach oparte, sankcyą NAJJAŚNIEJSZYCH Dworów uzyskały, takowe w miarę Ich najłaskawszego udzielania w wykonanie przez Senat Rządzący wprowadzane, obecnie przywiodły do skutku dzieło Ich Ojcowskiej opieki, i mające trwały być tej krainie, jeśli ściśle do nadanych przepisów stosować się będziemy. - Na tej drodze wydano Statuta, są dzisiaj podstawą działań szczególnych gałęzi administracyi krajowej, o których w niniejszém Zdaniu sprawy w właściwych miejscach jeszcze wzmiankę uczynić mi wypadnie.

INSTYTUTA RELIGIJE.

Diecezja krakowska w tym samym stanie, jak poprzednio zostaje. — Rząd zwraca ciągle szczególną swoją troskliwość na Świątynie ku czci Bożej poświęcone i domy zajmowane przez osoby posłudze religijnej oddane. Zmniejszenie dochodów Duchowieństwa i pobożnych fundacyj, tudzież niezupełnie odpowiednie dawniejsze przepisy o źródłach stawiania i utrzymania budowli parafialnych, wymagały ujęcia dziełniejszych środków ku temu celowi. — Podzielało to przekonanie Zgromadzenie Prawodawcze w postanowieniach swoich z dnia 13 Września 1833 roku i z dnia 30 Stycznia 1838 r., na których oparty Rząd krajowy, przedsięwziął zaślaniać od upadku parafialne budowle. Atoli obowiązek stawiania i ponoszenia ciężarów większych reparacyj przez Parafian, wymagał ustanowienia bliższego dozoru nad pobudynkami tego

rodzaju i właściwemi ich funduszami, jak niemniej określenia bliższego reparacyjniejszych, do których sami Plebani są obowiązani. Tym końcem zawiązane zostały Dozory kościelne i wskazane naprawy utrzymania w dobrym stanie budynków dotyczące.

Od ostatniego Sprawozdania, wyrestaurowano Kościoły, mianowicie co do dachu w Mogile, Ruszczy, Modlnicy, Rybny, Paczułtowiech, Płokach i Płazie. W Kościele Jaworznickim postawiono marmurowy ołtarz przeniesiony z Krakowa, założono nowe organy i położono posadzkę kamienną. Kościół we wsi Kościelcu prawie z gruntu budowany, jest już na ukończeniu, równie piękna Świątynia w Krzeszowicach znacznym kosztem fundatorki stawiana, w krótkce Najwyższemu poświęconą i dla użytku Parafian otwartą zostanie. — Postawiono nowe Plebanie w Zalesiu, Tenczynku, Nowej Gó-

INSTYTUTA RELIGIJNE.

Diecezja krakowska w tym samym stanie, jak poprzednio zostaje. — Rząd zwraca ciągle szczególną swoją troskliwość na Świątynie ku czci Bożej poświęcone i domy zajmowane przez osoby posłudze religijnej oddane. Zmniejszenie dochodów Duchowieństwa i pobożnych fundacyj, tudzież niezupełnie odpowiednie dawniejsze przepisy o źródłach stawiania i utrzymania budowli parafialnych, wymagały ujęcia dzielniejszych środków ku temu celowi. — Podzielało to przekonanie Zgromadzenie Prawodawcze w postanowieniach swoich z dnia 13 Września 1833 roku i z dnia 30 Stycznia 1838 r., na których oparty Rząd krajowy, przedsięwziął zastąpić od upadku parafialne budowle. Atoli obowiązek stawiania i ponoszenia ciężarów większych reparacyj przez Parafian, wymagał ustanowienia bliższego dozoru nad pobudynkami tego

rodzaju i właściwemi ich funduszami, jak niemniej określenia bliższego reparacyjniejszych, do których sami Plebani są obowiązani. Tym końcem zawiązane zostały Bozory kościelne i wskazane naprawy utrzymania w dobrym stanie budynków dotyczące.

Od ostatniego Sprawozdania, wyrestaurowano Kościoły, mianowicie co do dachu w Mogile, Ruszczy, Modlnicy, Bybny, Paczułtowicach, Płokach i Płazie. W Kościele Jaworznickim postawiono marmurowy ołtarz przeniesiony z Krakowa, założono nowe organy i położono posadzkę kamienną. Kościół we wsi Kościelcu prawie z gruntu budowany, jest już na ukończeniu, równie piękna Świątynia w Krzeszowicach znacznym kosztem fundatorki stawiana, w krótkce Najwyższemu poświęconą i dla użytku Parafian otwartą zostanie. — Postawiono nowe Plebanie w Zalesiu, Tenczynku, Nowej Gó-

rze i Trzebini, tudzież Wikaryą w Morawicy, a wyrestaurowano Plebanie w Ruszczy, Kościeleu i Płazie.

W 32ch Parafiach przy tyluż kościołach w Okręgu, znajduje się dotąd 20 Cmentarzy murem, a 12 wałem otoczonych. W upłynionych 6ciu latach murem obwiedziono Cmentarze w Pleszowie, w Bobchowicach, Zalesiu, Laszkach, Rybny, Porębie, Sance, Regulicach, Krzeszowicach i Nowej Górze. W Mieście Krakowie z funduszu Budżetem odkazanego, czyniono niektóre restauracye w Bazylice S. Piotra i dano nowe organy; w Kościele S. Michała przerobiono dach jako sklepieniu grożący, lecz gdy wśród budowy okazywać się zaczęły coraz niebezpieczniejsze rysy, zapewne w skutek otwarcia Ulicy Poselskiej, przeprowadzenia kanału i odsłonięcia murów, przeto Senat zarządził bliższe zbadanie stanu tej Świątyni. Wieża wyższa Kościoła P.

Maryi zabytek średniowiekowej budowy, zwróciła na siebie uwagę Rządu, z powodu pochylenia się znacznego piramidy. Po odkryciu tej okazało się, że wewnętrzne wiązania i ściany piramidy znacznie są nadpsute, i że takowe jako też pokrycie blachą ołowianą szybkiej restauracyi potrzebują. Restauracya ta kosztowna i niebezpieczna, już w znacznej części do skutku doprowadzona, wkrótce ukończoną zostanie, jako dowód troskliwości naszego Miasta w przekazaniu potomnym w całości tej starożytnej Świątyni. Znaczne wydatki dotąd przez Skarb publiczny z powodu nagłości robót zastępowane, winny być zwrócone z źródeł Ustawą z dnia 13 Września 1833 roku wskazanych. Dla tego Senat, oparty na tej Ustawie, odkazałszy część funduszków na fabrykę Kościoła Panny Maryi i inne fundacye religijne przeznaczonych, jedną czwartą część

całego wydatku na Parafian rozłożyć był przymuszony.

Cmentarz Jeneralny krakowski po znaczném rozszerzeniu go i obwiedzeniu murem, porządkuje się ciągle, o ile fundusze ku temu wystarczają. Aby zaś w porządkowaniu tem podług stałych postępowało zasad, wskazane są od roku 1842 właściwem urządzeniem przepisy pod względem chowania ciał, zakładania grobów i stawiania pomników i dla pomnożenia funduszu dalszego upiększenia miejsca wiecznego spoczynku, przepisane opłaty za zajęcie gruntu lub powierzchni muru pod murowane groby lub trwałe pomniki.

Po rozebraniu Kościoła W.W. Świętych, pozostała sama wieża, na żaden inny użytek nie przydatna, równie rozebrana została, a fundusz ze sprzedaży materiałów zebrany, jako do Kościoła parafialnego należący, na cel właściwy jest elokowany. Okoliczności niedozwoliły do-

ąd urządzić Kollegiaty rzeczonoego kościoła, którego Parafia już dawniej do Bazyliki S. Piotra przeniesioną została. Dla tego przy Kościele S. Piotra jest ustanowiony Administrator, który przy pomocy Wikaryusza pieczęć dusz w tej Parafii ma sobie poruczoną. Administracyą zaś funduszów Rząd się trudni, które oszczędnościami w miarę zbierania się tychże na hipotekę elokowanemi, ciągle się powiększają.

Fundusze Penitencyarskie przy Kościele S. Anny, tymczasowo przez jednego Penitencyarza pobierane, rozdzielone zostały według pierwotnego ich przeznaczenia między dwóch Penitencyarzy, przez co liczba Duchowieństwa do obsługi kościelnej powiększyła się.

Co do Kościoła S. Barbary i funduszów Zgromadzenia Kanoników regularnych grobu Chrystusowego, ostatniemi administruje Rząd tymczasowo aż do stałego tychże uregulowania; gmach dawniej Kol-

legium XX. Kanoników w sobie mieszczący, obecnie oddany został do użytku młodzi Szkolnej, a Kościół S. Barbary służy do odprawiania nabożeństw obowiązkowych przez Kapłana do tego przeznaczonogo, tudzież Kongregacyi Kupieckiej i Bractw przy Kościele tym istniejących.

Z powodu oznaczenia w r. 1833 przez Kommissyą Reorganizacyjną kongrui dla Plebanów w ilości 1.800 złp. rocznie i wprowadzenia w wykonanie Ustawy Sejmowej z dnia 30go Stycznia 1838 roku o opłacie przez beneficjatorów procentu od dochodów na fundusz i utrzymanie Kościołów, nastąpiło wyrachowanie dochodów do kongrui należących i z obrachunku okazało się: że z 31 Plebanów w Okregu, 12tu posiada dochód wyższy, a 19tu niższy nad kongrue, i że z tego tytułu Skarb będzie w obowiązku opłacać rocznie summę 11.903 złp. 14gr. w celu

przyzwoitego uposażenia Duchowieństwa pieczęć dusz zajętego. Tym końcem przy Budżecie, będzie Prześwietnej Izbie przedstawiony Projekt zaspokojenia zaległej należności i obmyślenia na przyszłość funduszu dopłaty do wyrównania kongruj. Gdy zaś opłacany przez Duchownych podatek 24go grosza, opiera się na wyrachowaniu dochodów jakie Duchowieństwo miało przed zamianą dziesięcin, przeto Senat powodowany sprawiedliwem uzależnieniem się posiadaczy dziesięcin, przedłoży Prześwietnej Izbie Projekt do przyniesienia w tej mierze ulgi na słusznych zasadach.

Liczba katolickiego Duchowieństwa świeckiego pomnożyła się nieco odr. 1837. W roku 1843 księży świeckich w Krakowie i Okręgu było 126, alumnów w Seminarium tudzież przy Kościele katedralnym i Panny Maryi 35, w 15tu klasztorach męzkich zakonników i nowicyuszów 184,

w 10ciu klasztorach żeńskich zakonnice i nowicyuszek 210. W udzielaniu zezwolenia na przyjmowanie do klasztorów nie spuszcza nigdy Rząd z uwagi stanu ich funduszów i możności zapewnienia stosownego utrzymania świeżo wstępującym, obok obowiązków utrzymywania Kościoła i zabudowań klasztornych.

Rząd krajowy dokłada wszelkiej troskliwości w czuwaniu nad całością funduszów i windykacją kapitałów do Instytutów religijnych należących. Usilnym Jego staraniom też Instytutu winny znaczną część odzyskanych kapitałów, od których albo wcale, albo zbyt nieregularnie dochody pobierały. Równie nie zaniedbuje Rząd udzielać swej pomocy w usuwaniu wszelkich przeszkód tamujących regularny pobór prowizyj od kapitałów tak w kraju jak i za granicą położonych.

Co do funduszu ogólnego Religijno-Instytutowego, który Najjasniejszy Ck-

**MARZ AUSTRYI, Krainy tej Wspaniały Pro-
TEKTOR**, najłaskawiej swemu pierwotnemu
przeznaczeniu za epokę swych Rządów w
Galicyi Zachodniej zwrócić, i w skutek
Konwencyi z r. 1821 i 1828 z Rządem
Królestwa Polskiego zawartej, temuz osta-
tniemu tak dla Zakładów i Instytucyj Kró-
lestwa Polskiego, jak i W. M. Krakowa
jako część niegdy Galicyi Zachodniej sta-
nowiącego, wypłacić raczył, Rząd kra-
jowy nie przestaje ciągle czynić kroków o
obrachowanie się i realizacyą pretensyj
Instytutów tutejszych. Ukończenie tak wa-
żnego przedmiotu, zachacza się na od-
miennę zasadzie w zachowaniu przyjętej.
Gdy bowiem według łaskawie udzielonej
z strony Buchalteryi Nadwornej Wiedeń-
skiej wiadomości, z całkowitych summ
przez Rząd Cesarsko-Austryacki wypła-
conych pewnych, przypada dla W. M.
Krakowa w kapitale 888,724 zł. reńsk.
36 kr. w obligach, a w procencie 121,223

złr. 56 kr. w srebrze, z summ zaś niepewnych 654,807 złr. 38 kr. w Obligach, a w procencie 195,916 złr. 6 kr. w srebrze. Kommissya zaś Rząd. Przychodów i Skarbu Królestwa Polskiego, nie przyjmując podziału tego, podała Senatowi inny projekt rozdziału nawet ¼ części summ z pierwszego przypadających, niewynoszącego, przeto Senat Rządzący nie mogąc bez wyraźnego uszczerbku Zakładów i Instytucyj Krajowych przyjąć zafiarowanej summy, usiłuje podział funduszu już zrealizowanego na ściślejszym rachunku wyjednać.

Co do rozszerzenia Chrześcijańskiej wiary pomiędzy Starozakonnemi, tych nierównie więcej niż w latach dawniejszych przechodzi na łono Katolickiego Kościoła.

OŚWIECENIE.

Instytutu Naukowe tak ważną gałęź Administracyi Krajowej stanowiące, były

i są zawsze przedmiotem usilnych starań Rządu, aby odpowiedziały swemu powołaniu. Doświadczenia lat kilku przekonały o potrzebie wprowadzenia niektórych zmian w Statut Organiczny Uniwersytetu, jak równie i w wewnętrzne onegoż urządzenie w roku 1833 przez Komisją Reorganizacyjną wydane. Z woli więc NAJJAŚNIEJSZYCH PROTEGUJĄCYCH DWORÓW, modyfikacye stosowne odnoszące się głównie do karności Uczniów, rozciąglej Władzy Kommissarza Rządowego przy Instytutach Naukowych i utrzymania w tychże odpowiedniego porządku, wprowadzone i pod dniem 30 Lipca 1839 roku ogłoszone zostały.

Uniwersytet obok licznych Katedr w czterech zupełnych Fakultetach, pomnożonym został w tym okresie oddzielnym w Wydziale Lekarskim Nauczycielem Weterynaryi, pełniącym zarazem obowiązki Weterynarza krajowego, tudzież wykła-

dem przez jednego z Professorów Wydziału Teologicznego Instytucyj pedagogicznych dla Nauczycieli głucho-niemych, mających kiedyś wywrzec obszerniejszy a zarazem zbawienny wpływ Pasterzy duchownych na powierzone ich pieczy o-wieczki.

Muzea i Gabinety Uniwersytetu przez troskliwe starania ich Dyrektorów, wzbogacały się corocznie tak zakupowanemi artykułami z funduszów do katedr przywiązanych, jak równie z dobrowolnych ofiar miłośników nauk.

W Observatorium oprócz wielu ulepszeń, urządzono nowy balkon z galerią żelazną, pokryto dach nową blachą i prze-robiono przystawę do Sali Obserwacyjnej na skład narzędzi astronomicznych.

Biblioteka z powodu przelania funduszu swojego w znacznej części do funduszu na kosztowne odbudowanie jej gmachów potrzebnych, nie mogła w upłynio-

nym okresie znakomitych robie nabytków w zakupowaniu książek, wszakże dalsze ciągi dzieł już dawniej rozpoczętych, tudzież niektóre dzieła nowe i wiele pism peryodycznych bez przerwy ją powiększają. Sama budowla, gdy ukończona zostanie, będzie niewątpliwie najpiękniejszem i najtrwalszem dziełem, jakie ta kraina w teraźniejszym czasie wyda i późnym wiekom w spuściznie przekaze. Obecne zapasy książkowe, w tedy dopiero rozwiązując swoje skarby zdołają i swobodnie z siebie korzystać dozwolą, kiedy z lichych kłetek, gdzie dotąd powiększej części rozproszone tały się, do jasnych i obszernych sal przeniesione i w porządek ułożone zostaną. Tak wielkie dzieło, będzie pamiątką funduszu przez ostatnie Zgromadzenie Reprezentantów odkazanego. Aby jednak dzieło to było zupełnem, wypada już prawie walczą się drugą połowę Kollegium Jagiellońskiego, owego przeszło

pieciowiekowego przybytku Szkoły Głównej Krakowskiej, w tym samym smaku co pierwsza odrestaurować, i dla tego spodziewać się należy, że i Wy Dostojni Reprezentanci wchodząc w ważność powodów, nie odmówicie funduszu do ukończenia dzieła, któremu przeszłe Zgromadzenie tak chlubny początek nadało.

Gabinet Fizyczny dotąd w zbyt szczupłym miejscu złożony, potrzebował rozszerzenia, które w sposób jaki położenie dozwalało wykonano, i obecnie przystęp do licznych machin i narzędzi z większym pożytkiem młodzieży ułatwionym został.

Dotychczasowa Klinika, aby mogła być rozwiniętą w stopniu, w jakim ją Statut urządzający Uniwersytet mieć chce, potrzebowała znacznego rozszerzenia. Dla tego dwa skrzydła do dawniejszego gmachu przybudowano. Blisko przez dwa lata trwająca budowa, pociągnęła za sobą zamknięcie przez ten czas Kliniki miej-

scowej, co jednak nie przeszkadzało udzielaniu nauk i ćwiczeniom uczniów w Klinice ruchomej. Budowa samego gmachu już ukończona, dozwoliła otworzyć zakład kliniczny z początkiem bieżącego roku szkolnego na obszerniejszą skalę, i obecnie pozostaje jedynie do ukończenia uporządkowanie przyległego ogrodu.

Pomiędzy budowlami Akademickimi, odrestaurowano Collegium Języdyczne, które wyłącznie na użytek Biór Instytutów Naukowych, Archiwum, Kasę i lokal dla niektórych Urzędników, jest oddane. — Dokończono skrzydło od Ulicy Gołębiój Collegium Fizycznego, i następnie przywiedziono do tego stanu, że powiększony gmach posłużył na wygodniejsze pomieszczenie niektórych gabinetów i przeniesienie do niego wykładu Wydziału Teologii i Prawa z Collegium Języdycznego.

W roku 18 $\frac{1}{2}$ liczono w Uniwersytecie Uczniów 170. w roku 18 $\frac{1}{3}$ uczęszczało na wszystkie Wydziały Uczniów 149: średnia liczba Uczniów w ubiegłych latach Gcĩa wynosi 151. W tym przeciągu czasu otrzymało stopień rzeczywisty Doktora obojga praw sześciu, Doktora Medycyny i Chirurgii szesnastu, Doktora Chirurgii czterech, Magistra Farmacyi siedmiu, Magistra Chirurgii dwóch kandydatów. Uzykało patenta na Akuszerki kobiet 22.

Co do *Inceum S. Anny*, gdy doświadczenie wskazało potrzebę poczynienia niektórych zmian w przedmiotach Naukowych, mianowicie przez przydanie Nauki Fizyki i obszerniejszy wykład Nauk Matematycznych, — przeto zmiany te w porządku przepisami wskazanym, dla większego pożytku uczącej się młodzieży i lepszego przygotowania do słuchania kursów w Uniwersytecie wprowadzone zostały. — Liczba

Uczniów Licealnych w r. 1844 była 238; w r. 1844 198, — z tych złożyło examen Maturitatis i wyszło na Uniwersytet 28.

Co do Instytutu Technicznego, mającego głównie na celu zastosowanie teorii fizyczno-matematycznej do rolnictwa, rzemiosł i handlu, staraniem było Rządu nadać mu popęd coraz dalszego rozwinięcia, aby odpowiedział ważnemu przeznaczeniu swemu. Wśród usiłowania tego, nieszczęśliwy pożar z dnia 11 Czerwca 1844 r. w Bursie Jeruzalem wybuchł, znaczne zrządził szkody w gmachu Instytut Techniczny w sobie mieszczącym. Zniszczona Bursa Jeruzalem przeszła stu młodzieży przytułek dająca, wymagała obmyślenia innego gmachu, brak bowiem zupełny funduszów na dzwignienie spalonego budynku i szczupłość składek na restauracyę jego złożonych, nie pozwalały zajęć się jego odbudowaniem, tem więcej, że

dawniejszy szczupły, wilgotny i niezdrowy, wymagałby bardzo znacznych kosztów, gdyby do porządnego miał być doprowadzony stan. Dla tego Bursa przeniesioną została do gmachu przy Kościele S. Barbary, dawniej drugie Liceum w sobie mieszczącego, a podówczas przez konsystującą w nim Milicją opuszczonego. A gdy zarazem wypadało obmyślić inny lokal dla Szkoły Wydziałowej, która dotąd w jednym gmachu z Instytutem Technicznym połączoną była, przeto też równie do Collegium S. Barbary przeniesiono. Instytut Techniczny połączony z szkołą Wydziałową, w roku 1811 miał uczniów 352, w roku 1812 w pierwszym było uczniów 120, w drugiej 204. Szczupłe fundusze istniejącego jedynie z nazwy Towarzystwa Muzyki od lat wielu bezczynnego, jak niemniej zwrócone do właściwego przeznaczenia swego dochody dawniejszej Bursy Muzycznej przy Kościele

S. Anny, nastęrczyły Senatowi Rządzącemu sposobność nowego uorganizowania przy Instytucie Technicznym, Szkoły muzyki instrumentalnej i Szkoły śpiewu kościelnego i dramatycznego pod kierunkiem znanych zaszczytnie mistrzów. Lecz szczupłe te początki dla braku odpowiednich dochodów i lokalu, nie mogły dotąd znaleźć takiego rozwinięcia, jakie sobie Rząd zamierzył, i dla tego od Prześwietnego Zgromadzenia zawisło wesprzeć zamiary Rządu, przez odkazanie stałego funduszu, na wsparcie Szkół rzeczonych.

Wyzwolona z długoletniej dzierżawy Drukarnia Akademicka, w roku 1840 z niemałym kosztem z gruntu na nowo założona, zajmuje znowu miejsce swoje między zakładami tego rodzaju w Mieście naszym i pod tym względem niegdyś słynącym.

Zwrócił szczególną swą uwagę Rząd krajowy na Szkoły początkowe, a weho-

dząc w ducha Uchwały ostatniego Zgromadzenia Reprezentantów, uposażył lepiej ich Nauczycieli. Pragnąc zaś zachować sprawiedliwy wzgląd w przywiedzeniu do skutku zamiaru, aby we wszystkich przyjętych zakresach, Szkoły zaprowadzone były, przedewszystkiem usiłuje uporządkować Szkoły w miejscach, w których są Kościoły, a następnie w Dobrach Narodowych. Tą drogą postępując, rzecz do tego stopnia doprowadzoną została, iż znajduje się Szkół początkowych miejskich 7, a w Okręgu z zamierzonych 71, dotąd jest 49, a mianowicie: Szkół w domach zbudowanych na piętro 8, w domach murowanych bezpiętrowych 9, w domach drewnianych 15, w domach po większej części najętych 17. Są jednak przedsięwzięte przygotowawcze kroki pod względem budowy kilku nowych szkół w dobrach prywatną własnością będących. W Mieście Krakowie, Parafia Kościoła P. Maryi,

częścią z funduszów właściwych, częścią ze składek Parafian, nabyła dom odpowiedni na Szkołę początkową, która stosownie wyrestaurowana, dziś dogodny lokal stanowi.

Doświadczenie wskazało potrzebę ujęcia w ściślejsze granice dozoru Szkół początkowych i pensyj prywatnych, dla czego Senat Rządzący widział się być spowodowanym na drodze przepisami wskazanej, zmienić dawniejszy Statut takowe urządzający i najwyższy nadzór nad niemi Kommissarzowi przy Instytutach Naukowych poruczyć. W skutek nowych rozporządzeń a między innymi przepisów zmagających rodziców po wsiach do posyłania swych dzieci do Szkół, liczba uczących się coraz więcej się pomnaża i tak w Krakowie w roku 1817 w siedmiu początkowych Szkołach było chłopców 322, w r. 1813 w tyluż Szkołach chłopców 440; w Okręgu w roku 1814 w 18

Szkołach wiejskich chłopców i dziewcząt 2,084; w roku 1843 w 12 Szkołach męzkich chłopców 1717, a w 15 żeńskich dziewcząt 1345, nadto starozakonnych chłopców 5, dziewcząt 4, razem uczących się po wsiach 3.071. W mieście Krakowie w 6ciu Szkołach klasztornych żeńskich w r. 1817 uczennic 206, w roku 1811 uczennic 127. W roku 1812 w 22 pensjach pfcii żeńskiej uczennic 250, a w r. 1811 w 11tu takichże pensjach uczennic 228.

W szkole Starozakonnych przemysłowo-handlowej w Kazimierzu w r. 1816 było uczniów i uczennic 167, w r. 1811 184. W Szkole Wydziałowej Chrześcijańskiej w Chrzanowie w r. 1811 uczniów 39, w r. 1811 35, nakoniec w Szkole początkowej Starozakonnych tamże w r. 1811 153, w r. 1811 190.

Co do stanu oświecenia pod względem wydawanych dzieł, Drukarni i Księgarni,

wydano w upływionej od r. 1837 epoce, w Krakowie dzieł ściśle naukowych, a niektóre kilkotomowe 32, dzieł i pism pomniejszych 56, rozpraw naukowych 10. Znajduje się w Krakowie obecnie Księgarni 5, Drukarni 4, prass litograficznych 2. Czytelní 5.

L U D N O Ś Ć.

Według spisów ludność W. M. Krakowa z Okręgiem wynosiła:

w roku 1847,	Chrześcian . . .	92,881.
	Starozakonnych	8,522.
	Razem . . .	101,306.

w roku 1847 w Mieście Krakowie:

Chrześcian . . .	25,574.
Starozakonnych	11,453.

w Okręgu	Chrześcian . . .	91,515.
	Starozakonnych	2,920.
	Razem . . .	131,162.

Zas w roku 1843 w Mieście Krakowie:	
Chrześcian . . .	29,910.
Starozakonnych	13,080.
w Okręgu Chrześcian . . .	99,131.
Starozakonnych	3,666.
Razem . . .	<u>115,787.</u>

A zatem pomnożyła się w ogóle ludność od r. 1818 o 11,181, a od r. 1837 o 11,325 osób, w szczególności zaś ludność Starozakonnych od r. 1818 o 8,224, a od r. 1837 o 2,373 osób.

W przywiedzionej wyżej ludności w r. 1843 znajdowało się

Mężczyzn . . .	71,821,
Kobiet . . .	73,966,
Małżeństw . . .	23,450,

w tymże roku urodziło się:

w Mieście Krakowie

Chłopców . . .	1,011,
Dziewcząt . . .	902,
Razem . . .	<u>1,913.</u>

a między temi Starozakonnych 638,
 zaś z nieprawego łoża . . . 410 dzieci
 w Okręgu Chłopców . . . 2.315,
     Dziewczat . . . 2.329,
     Razem . . . 4.644, między

temi 263 dzieci z nieprawego łoża.— W
 Mieście Krakowie po największej części
 szczepienie ospy, zostawione jest troskli-
 wości rodziców, dla tego przez Urzędni-
 ków zdrowia jedynie 375 dzieci zaszcze-
 piono, gdy tymczasem w Okręgu zaszcze-
 piono ospę 4.168 dzieciom.

W sześciu ubiegłych latach, nieobja-
 wiła się żadna szczególna choroba, śmier-
 telność z małemi wyjątkami była prawie
 taż sama. W r. 1843, umarło w M. Kra-
 kowie Mężczyzn . . . 836 |
     Kobiet . . . 722 | 1.558.
 w Okręgu Mężczyzn . . . 1663 |
     Kobiet . . . 1528 | 3.191.
     Razem . . . 4.749.

W liczbie tej zmarło w wieku od 80 do 90 lat osób 72, w wieku wyższym nad lat 90 osób 22.

Nieżywo urodzonych dzieci w Mieście Krakowie było 85, w Okregu 100, Głuchoniemych w całym Kraju było 142, niemych 112.

W roku zeszłym domów mieszkalnych w całym Kraju było 15,790, a między temi 1728 w Krakowie, a 14,062 w Okregu.

Zastanawiającą w powyższym obrazie ludności, jest pomnażająca się liczba Starozakonnych, pomimo najściślejszego przestrzegania, aby Starozakonni zagraniczni w Kraju tutejszym nie osiadali, aby w Okregu ci tylko zamieszkiwali, którzy potrzebnych do tego według Statutu warunków dopełniają, i aby małżeństwa jedynie przez Starozakonnych fundusz utrzymania familij mających zawierane były. Szerząca się ludność Starozakonnych w szczu-

płych obrębach sobie do zamieszkania wskazanych zamknięta, zwraca uwagę Rządu na potrzebę uporządkowania i otwarcia komunikacyi z miastem żydowskim w kilku punktach, aby tym sposobem ożywić handel i po innych ulicach i placach tego miasta, i tym sposobem zachęcić do budowania się w miejscach, gdzie dziś w upadających lepiankach najliczniejsza klasa ubogich Starozakonnych zamieszkuje. Mimo korzyści jakie Statut Starozakonnych dla ucywilizowanych tego wyznania nadaje, liczba ich jest zbyt szczupła, bo na 16,746 zaledwie 196 znajduje się. Liczba ta jednak chociaż szczupła, usiłuje przecież wpłynąć na swych współwyznawców, przez założenie za zezwoleniem Rządu oddzielnego Domu Modlitwy, w którym nabożeństwo swe w języku niemieckim odbywa.

SKARB PUBLICZNY.

Co do stanu Skarbu Publicznego od r. 1838 po koniec r. 1843 ten najlepiej

wyjaśnionym zostanie Budżetem przycho-
 du i rozchodu, który w ciągu obecnych
 Obrad Prześwietnemu Zgromadzeniu Re-
 prezentantów przedstawionym będzie. W
 ogólności nadmienić wypada, że oprócz
 przychodów w podatkach stałych, które
 żadnej zmianie nie uległy, inne podatki nie-
 stałe, tudzież rubryki przychodu pod wy-
 łączną administracyą Rządu zostające,
 przez zaprowadzenie w nich ściślejszej kon-
 trolli i wewnętrznego porządku, znacznie
 podniosły wpływy i sprawiły ten skutek,
 że w przedstawić się mającym projekcie
 do Budżetu wykazany fundusz Ogólno-
 Krajowy jest znacznie wyższym od fun-
 dusza objętego Budżetem z r. 1817.

Pod względem manipulacyi kassowej
 i rachunkowej, zaszła zmiana przez prze-
 niesienie początku roku etatowego z dnia
 1 Czerwca na 1 Stycznia. Gdy zaś zmia-
 na ta roku etatowego zaszła z dniem 1

Czerwca 1839 r., przeto wszelkie rachunki z r. 1842 zdane epokę 19 miesięcy obejmują.

H A N D E L.

Z powodu kończącego się z dniem ostatnim Maja 1842 r. układu handlowego z dostojnym Rządem Królestwa Polskiego, tudzież kontraktu o odstąpienie prawa wyłącznej sprzedaży soli w kraju W. M. Krakowa w r. 1834 zawartych, Senat już wcześniej zawiązał negocyacye względem zawarcia nowego układu; takowe jednak do skutku nie doszły, i jedynie pod dniem 24 Lipca 1842 r. na rok jeden układ z ostatnim Maja 1843 r. skończony, przedłużonym został. Przed expiracją tak prolongowanego układu, odebrał Senat Rządzący pod dniem 30 Marca r. z. za wiadomienie, iż dostojny Rząd Królestwa Polskiego z względu, że utrzymanie dalsze umów wyjątkowych od taryfły ogólnej na

korzyść kraju W. M. Krakowa, pociągnę-
 łoby za sobą trudności dla administracyi
 przychodów Królestwa Polskiego i w celu
 uproszczenia postępowania, za pomocą sy-
 stematu całego, więcej jednostajnego na
 całej granicy, postanowił ostatecznie nie
 odnawiać więcej układu handlowego z
 Rzadem W. M. Krakowa, ani kontraktu
 o wyłączną sprzedaż soli, znieść komorę
 i administracyą magazynu solnego Kró-
 lestwa Polskiego w mieście Krakowie ist-
 niejące, otworzyć w Michałowicach komo-
 rę pierwszej klasy dla handlu krakow-
 skiego, nakoniec zaprowadzić co do W.
 M. Krakowa ogólną taryfę dla komor
 Królestwa Polskiego postanowioną. O-
 bok czego jednak NAJJAŚNIEJSZY CESARZ
 WSZECH ROSSYJ Wspaniały PROTEKTOR,
 skłoniony interessem kraju pod berłem JE-
 GO zostającego do zwinienia stosunków
 handlowych, nie odmówił względów swo-
 ich dla naszej krainy, zezwalając najja-

skawiej wprowadzania win węgierskich do Królestwa Polskiego za opłatą cła dla poddanych Cesarsko-Austryackich zniżonego, a czego Rząd tutejszy poprzednio przez lat kilka bezskutecznie dopraszał się.

Usiłowania Rządu, w poparcie prośby tutejszej Kongregacyi kupieckiej do podłoża Tronu NAJJAŚNIEJSZEGO PANA w przedmiocie odnowienia handlowego traktatu zanesionej, požadanego skutku nie odniosły, wszelako odebrana na właściwej drodze odpowiedź przekonała Senat o Ojcowskich zamiarach Wspaniałego tej krainy WSPÓLPROTEKTORA.

Po zwinięciu komory celnej w Krakowie, Senat z uwagi, iż według nowego rozporządzenia celnego, expedycja towarów woda z Krakowa, winna się odbywać albo na komorze celnej II klasy Sierosławice, o ile ta do ich expedycyj jest upoważniona, albo też na komorze celnej I klasy w Zawichoscie, i że tak wielka od-

ległość obydwóch komór ekspedycyjnych, zrzuciłaby dla mieszkańców tutejszych dotkliwe skutki w interesach handlowych, upraszał dostojny Rząd Królestwa Polskiego o oznaczenie bliższego punktu do ekspedycyi towarów wodą z Krakowa prowadzonych, i ma Senat nadzieję, że prośba ta pożądany skutek otrzyma.

Po ustaniu układu handlowego z Królestwem Polskiem, otworzenie punktu pozbywania ziemiopłodów i wyrobów tutejszego kraju za granicę, bez opłaty lub za niższą opłatą cła wywozowego nie przestaje być przedmiotem usilnych starań Rządu krajowego, który ma nadzieję, że w tym względzie ułatwienie uzyska.

Z powodu expiracyi kontraktu solnego Senat Rządzący zawarłszy kontrakt o kupno soli z dostojnym Rządem Cesarsko-Austryackim, objął w własną administracyę sprzedaż wyłączną soli, z której dochód dość znacznie Skarb publiczny pomógł.

W roku bieżącym otworzyła się nadzieja ożywienia handlu przez zamierzoną drogę żelazną, dla połączenia Krakowa z koleją żelazną Górnego Śląska. Dyrektorowie Towarzystwa Akcyonaryuszów drogi Górno-Szląskiej uzyskali od Senatu Rządzącego przywilej na zawiązanie niniejszego Towarzystwa Akcyonaryuszów, celem założenia drogi żelaznej od Krakowa na Krzeszowice, Chrzanów i Jaworzno, aż do Pszemszy dla połączenia jej z drogą Śląską. Roboty przygotowawcze, a w szczególności niwelacyjne już rozpoczęte zostały, i spodziewać się należy, że stosownie do brzmienia przywileju ukończoną zostanie najdalej w roku 1847 cała droga, która M. Kraków nowym rodzajem komunikacji z pierwszymi miastami handlowymi połączy.

GOSPODARSTWO KRAJOWE.

W właściwych tytułach niniejszego Zdania sprawy, będą miał zaszczyt przed-

stawie Przeswietnej Izbie przedsiębrane przez Rząd środki ku oświeceniu włościan, powściągnięciu zbytniego używania trunków i ułatwianiu komunikacyj przez ulepszenie dróg o ile fundusze tego dozwolają. W ubiegłych sześciu latach urodzaje w powszechności wynagrodziły pracę rolników. Jeden tylko rok 1842 uboższy był w tym względzie od lat drugich. Cena zboża w stosunku do lat poprzednich utrzymywała się taka, iż wynagradzała dostatecznie trudy gospodarstwa. Od roku 1848. najtańsze zboże było w roku zeszłym 1843, w którym średnia cena według foraliów okazuje się korca Pszenicy złp. 15 gr. 14, Żyta złp. 10 gr. 19, Jęczmienia złp. 8 gr. 13, Owsa złp. 6 gr. 17. Najdroższe zaś w roku 1842, bo średnia cena wypada korca Pszenicy złp. 25 gr. 28, Żyta złp. 17 gr. 13, Jęczmienia złp. 14 gr. 6, Owsa złp. 8 gr. 22.

Zaraza na bydło objawiała się czasami, ale nie była tyle niebezpieczna, ile w latach dawniejszych. Prawo sejmowe z dnia 26 Stycznia 1838 r. o stowarzyszeniu się właścicieli bydła, co do funduszu na wynagrodzenie w czasie grassującej zarazy, pomimo poczynionych do tego przygotowań, nie zostało dotąd w wykonanie wprowadzonym, dla niemożności zawiązania komitetu z powodu wymawiania się posiadaczy ziemskich przez Senat Rządzący zapraszanych do podzielenia prac w tymże stosownie do brzmienia powołanej ustawy. Zarządził jednak Rząd choć w części brakowi tak zbawiennej dla rolników instytucyi, przez urządzenie służby weterynarskiej i nadanie stosownej instrukcyi. Według spisów w roku 1843 czynionych w całym kraju było: koni 10,030 a w liczbie tej w Krakowie 1,078.

Krów 21,136.

Wołów 2,501.

Owiec 25,816.

Trzody 11,261;

odnosząc liczby te do lat dawniejszych, okazuje się coraz większy przybytek bydła rogatego, świadczący o coraz więcej kwitnącym stanie rolnictwa, ubytek zaś w owcach zastąpiony został znacznym przybytkiem trzody.

Gospodarstwo leśne aczkolwiek poddane przepisom z czasów Rządu Cesarско-Austryackiego objętym patentem z r. 1807, który Senat Rządzący w r. 1820 republikował, w większej części nie było prowadzone według obowiązujących przepisów i dla tego zagrażało kiedyś drożyzną i brakiem własnego drzewa; okoliczność ta zwróciła na siebie uwagę Rządu i dla tego przedsięwzięte zostały więcej odpowiednie środki ku ściślejszemu wykonaniu przepisów leśnych. Od roku 1810 pomierzono i podzielono wszystkie te lasy w dobrach prywatnych, które dotąd po-

dzielone nie były. Z pomiaru okazało się, że w rzeczonych dobrach jest 30.003 morgów i 410 pretów lasów. Dla ustanowienia zaś kontroli w należytem prowadzeniu wrobów, potwierdzone zostały przez Władzę rządową podziały lasów i poddane pod nadzór właściwemu ku temu celowi ustanowionemu Urzednikowi. Srodki te lubo same przez się nie mogą być dostateczne do zakwitnienia gospodarstwa leśnego, jednakże przy wsparciu dobrych chęci Rządu przez właścicieli lasów coraz bardziej przekonywających się o potrzebie większej bacznosci na tę gałąź gospodarstwa, pomyslnie rekują skutki.

Rozporządzen z czasów Rządu Ces. Austryackiego o sadzeniu drzewek przez włościan nowożeńców, kilkakrotnie przez Senat republikowane, ściślej w wykonanie wchodzić zaczyna. Według otrzymanych rapportów w ciągu lat trzech po rok 1843. wysadzono w Okręgu przez włościan wstę-

pujących w związki małżeńskie 18,808
drzewek różnego rodzaju.

DOBRA NARODOWE I INSTYTUTOWE.

Kommissya Włościańska przez Trzy
NAJJASNIEJSZE DWORY ustanowiona, na
zasadach sobie przez Kommissyą Reor-
ganizacyjną w r. 1833 wskazanych, do-
pełniwszy nowego obrachowania niżonych
czynszów i klasyfikacyi gruntów na od-
miennych zasadach, które dochód Skarbu
i posiadaczy Dobre Duchownych przed ro-
kiem 1833 wyrachowany znacznie zmniej-
szyły, poruczone sobie dzieło ukończyła i
rapport swój NAJJASNIEJSZYM PROTEGUJA-
CYM Dworów złożyła. Z ustaniem działań
Kommissyi Włościańskiej, stosunki Jej
do włościan usamowolnionych przeszły na
na Rząd krajowy i są załatwiane przez
Wydział Doch. Publ. i Skarbu na zasa-
dach dla Kommissyi Włościańskiej wska-
zanych. Atoli zasady te nie co do wszyst-

kich punktów rozwinięte, potrzebują bliższego rozbioru i w pewnym względzie wyjątkowego postanowienia od ogólnego prawodawstwa, tem więcej, iż prawo ogólne obowiązujące nie obejmując przepisów na dzierżawy wieczyste, wymaga w tym celu pewnych dopełnień. Brak odpowiednich przepisów najwięcej się czuć daje w pertraktacjach spadkowych po włościach usamowolnionych i w zastosowaniu prawa hipotecznego. Dla tego Senat Rządzący z uwagi na ważność przedmiotu tego, tyle na pomysłość dzieła Kommissyi Włościńskiej wpływającego, przedstawi Prześwietnej Izbie projekt do Ustawy przepisy w tym względzie stanowiącej.

Zmniejszenie przez Kommissyą Reorganizacyjną czynszu wieczystego z zastrzeżeniem zwrotu nadpłaty przed epoką jego znizenia, pociąga za sobą obowiązek Skarbu Publicznego wynagrodzenia owej powziętej nadwyżki. Lecz obracho-

wanie tej nadwyżki ulega wielkim trudnościom, i dla tego Senat nie jest jeszcze w możności przedstawić Prześwietnej Izbie stosownego projektu, pod względem użycia na dobro włościan usamowolnionych wynikającej z rzeczzonego tytułu summy, ani też wskazać źródła jej zaspokojenia.

Zaprzeczyć nie można, że po znizeniu czynszów większa pomysłność w dobrach usamowolnionych włościan spostrzegać się daje. Jak dawniej tak i teraz Rząd nie zamedbuje udzielać włościanom wsparcia z właściwego funduszu, które ich od upadku w gospodarstwie ratuje. Z tem wszystkiem wiele jeszcze przedsiębrać wypada, aby dzieło to wspaniałej Opieki NAJJAŚNIEJSZYCH Dworów zupełnie Ich troskliwości odpowiadało.

KOPALNIE I LASY SKARBOWE.

Administraacya kopalń i lasów zajmuje całą troskliwość Rządu, tak pod wzglę-

dem odnoszenia z nich należnej korzyści, jak i zaprowadzenia w tychże odpowiedniego gospodarstwa. Z tem wszystkim wyznać potrzeba, że gałęź gospodarstwa tego, nie jest jeszcze na tym stopniu, aby mogła odpowiedzieć życzeniom Rządu i wczesnie zabezpieczyć na długie lata niezbyt kosztowne wydobywanie węgla, który dzisiaj przy coraz większem podrozeniu drzewa, stał się przedmiotem pierwszej potrzeby dla mieszkańców tutejszych. Dla tego zarządzono sporządzenie stosownych planów i rozmiarów, aby te do dalszych pewnych rezultatów doprowadzić mogły. Dla pomnożenia reprodukcji, przydano koszary dla górników. W budynkach zaś górniczych, oprócz zwyczajnego utrzymania i pokrycia prawie wszystkich nowemi dachami, urządzono Szpital górniczy na ośm łóżek i wystawiono nową prochownią.

Zakłady górnicze zostawały w ciągłym ruchu, wyjąwszy halunownią, którą Rząd świeżo przymuszonym był zamknąć, z powodu widocznych strat dla niskości ceny wyrobu tego.

W kopalni Jaworzniickiej od 1 Czerw. 1837 r. do ostatniego Grud. 1843, wydobyto korey węgla grubego 684.330; kostkowego 57.732, miału 414.520; sprzedano zaś korey grubego 682.525, kostkowego 57.732, miału 316.867.

W hucie Jaworzniickiej, w tymże czasie wytworzono cynku cent. berlins. 30.174, sprzedano cent. 29.066.

Halanu w Jaworznie wytworzono centnarów 5776; sprzedano cent. 5278.

W kopalni Niedzieliskiej wydobyto w wyżej rzeczonym przeciągu czasu korey węgla grubego 355.858; kostkowego 770; miału 140.811; sprzedano zaś korey grubego 355.637, kostkowego 637; miału 770.

W hucie Niedzieliskach wytworzono cynku cent. 30,080; sprzedano 28,663 centnarów.

Gdy przedstawiony w drodze inicjatywy w r. 1838 projekt do Ustawy górniczej, przez Zgromadzenie Reprezentantów przyjętym nie został, Senat Rządzący z uwagi na potrzebę zastąpienia dziś obowiązującego prawa Maxymiliańskiego innem, więcej stosunkom miejscowym i cywilnemu prawodawstwu odpowiedniem, przedłożył Prześwietnej Izbie projekt do Ustawy górniczej, na odmiennych od poprzedniego oparty zasadach.

Co do lasów w dobrach narodowych, sprzedaż drzewa następuje według praktykowanego dotąd porządku z dotychczasowych podziałów wynikającego. Za sprzedaż tę od 1 Czerwca 1837 r. do ostatniego Grudnia 1843 r. wpłynęło 293,211 złp. 27 gr., a po straceniu wydatków,

czysty dochód z lasów Skarbowych wynosił 188,640 złp. 4 gr.

BUDOWLE.

Celem nadania większej sprężystości i kontroli w służbie budownictwa, uznał Senat Rządzący potrzebę zmiany przepisów w r. 1819 wydanych, i tym końcem wydawszy nowe urządzenie, takowe o 1 Stycznia 1844 r. w wykonanie wprowadził. Od ad Inspektorat dróg i mostów połączony z dawniejszym Urzędem budownictwa, zaczął stanowić z tym ostatnim jedno gałęź służby publicznej pod wspólnym Dyrektorem. Nowe to urządzenie jak dwuletnie doświadczenie naucza, wywarło zbawienny wpływ na tę tak ważną odnogę Administracyi krajowej, i spodziewać się może, że w krótko jeszcze zbawienniejsze przyniesie owoce.

Oprócz wymienionych wyżej budow przy Instytutach Naukowych od r. 1838

pod względem wszelkiego rodzaju budowy publicznej, więcej aniżeli kiedykolwiek w podobnym przeciągu czasu zrobiono. Pomijając pomniejsze restauracye, winien jestem przedstawić następujące wykonane dzieła:

A) W Mieście Krakowie.

Szpital S. Ducha, mieszczący w sobie oddział syfilitycznych, prawie z gruntu w ciągu lat trzech odrestaurowany, obejmuje dziś dogodniejsze sale, odpowiednią łazienką i lokal dla przedsiębiorcy żywności. Pozostaje jeszcze druga część gmachu tego, mieszcząca w sobie Instytut obłąkanych, a która również głównej i spiesznej restauracyi wymaga.

W Zamku krakowskim w ostatnich latach przedsięwzięto znaczne i kosztowne naprawy. W roku 1844 jedno skrzydło pałacu zamkowego oddano na koszary oddziału Milicyi. Drugie jak niemniej dół

zajmują obodzy i dzieci pod opieką Towarzystwa Dobroczynności. Pozostało więc trzecie skrzydło, któremu wypadło nadać przeznaczenie, aby nie zamieszkań więcej nie niszczało, i obecnie małej krainy Skarb publiczny na kosztach znacznych restauracyj, a w przyszłości na kosztowne a bezużyteczne utrzymanie tak ogromnego gmachu narażonym nie był. — Korzystając z udzielonego przez Zgromadzenie Reprezentantów w r. 1838 funduszu, na polepszenie Domu Pracy, po nadaremnych usiłowaniach, pomieszczenia go w odpowiedniem miejscu, postanowił doniąć podwójnego celu, raz uratować od zniszczenia wschodnie skrzydło pałacu zamkowego, drugi raz, w obszernych salach jego do pracy zamieścić. Na tej drodze znacznym kosztem, nad rzeczonym skrzydłem i częścią „Kurza stopa“ zwaną, odrestaurowano dach, w wielkiej części z nowych wiązań złożony, zaciągnięto w wielu salach całego

gnach nowe bryki, podawano nowe sęki, i tym sposobem ową ogromną budowę od dalszego zniszczenia zachowano, i do użytku z korzyścią Skarbu przywiedziono. Dowodem tego są zdrowe, porządkie i obszerne sale, mieszczące w sobie cały oddział kompanij milicyjnych, muzyki i weteranów. Jednakże do ukończenia całego dzieła pozostaje jeszcze danie belek w niektórych salach i wyrestaurowanie drugiego piętra pawilonu „Kurzą stopą” zwanego. Towarzystwo Dobroczynności równie w skrzydle przez dom schronienia ubogich zajmowanem, znaczne porobiło restauracye, które do ich wygodniejszego rozlokowania przyczyniły się. Wyczyszczono studnię pałacową, tudzież drugą przed domem XX. Wikaryuszów wyrestaurowano i żelazną windą opatrzone. Na obszernym dziedzińcu od strony południowej założono szkółkę plantacyjną, mur obwodowy pomiędzy basztą Senatorską a Sandomierską,

wyreparowano, nowy kanał z pokładem i policzkami ciosowymi w długości sążni 174, z potrzebnemi słuzami dla wszystkich zabudowań zamkowych zrobiono. Na koniec cały dach nad niegdy Seminarium pokryto, i także mieszkanie dla ogrodnika plantacyjnego i skład jego narzędzi urządzono. Pozostaje jeszcze do uskutecznienia reparaacya i wzmocnienie murów obwodowych od strony zachodniej, baszt pomiędzy nimi i restauracya dawnego Seminarium.

Znacznie już przez czas uszkodzoną, mianowicie co do wieżyczek, Rotundę Bramy Floryańskiej, zabytek XVgo wieku, zaczęto od upadku i przywiedziono w r. 1840 i 1841 do stanu w jakim ją dzisiaj widzimy, a który spodziewać się każe, że w tej okazałości na długi czas bez potrzeby nowych reparacyj pozostanie.

W Ratuszu Kazimierskim urządzono Szkołę przemysłowo-handlową dla Staro-

zakonaych, sam zaś Ratusz i wieża wymagają głównej restauracyi, mianowicie przy zamierzonym upiększeniu tej części miasta.

Dom Rządowy na Stradomiu pod L. 26 i 27, mieszczący dawniej Urząd Celny, a obecnie Poczty Królestwa Polskiego i magazyn solny, potrzebował główniejszych restauracyj; mianowicie zo do belek, sufity i wewnętrznych urządzeń, które w r. 1840, 1841 i 1842 do skutku doprowadzone zostały.

Dom pod L. 168 w ulicy Kanonnej dawniej dom roboczy w sobie mieszczący, przerobiono znacznym kosztem na Bióra Dyrekeyi Policji.

Z funduszu jaki Izba Reprezentacyjna w r. 1838 na polepszenie więzień przeznaczyła, dom skarbowy przy ulicy Kanonnej do więzień kryminalnych dotyczący, a dawniej Bióra Sądów Pokoju Okręgu I i II w sobie mieszczący, przerobiono

na Inkwizytoryat Sądowy i areszta inkwizycyjną, przez przybudowanie jednego nowego skrzydła od strony gmachu kryminalnego. Tak urządzony budynek, obejmuje wewnątrz na dole i pierwszym piętrze areszta prawie dostateczne na pomieszczenie liczby inkwizytów, jaka w przecięciu z jednego roku wynika, w części zaś frontowej mieści porządne sale dla prowadzących inkwizycyę. Przez wybudowanie domu tego, potrójny cel dopięty został, raz, iż odłączono od więzień kryminalnych areszta inkwizycyjno i inkwizytoryat, a jednak z powodu przyległości tych dwóch gmachów, też pod jedną administracyą zostają, drugi raz, że przez przeniesienie inkwizytów, osądzeni więźnie mogli być lepiej rozlokowani, i w zdrowszych dla nich aresztach, trzeci raz, że tą restauracyą przyozdobioną została ta część miasta przez zniesienie dawnych

szkarp w ulicy Poselskiej tyle ją szpota-
cych.

Bliźdzy dziełami w ostatnich dwóch ia-
tach wykonanemi, znakomite miejsce trzy-
ma Teatr Skarbowy. Senat Rządzący
doświadczeniem tyloletniem przekonany, że
scena krakowska nie zakwitnie, dopóki się
nie wyzwoli z rąk wyłącznego posiadacza
gmachu na ten cel urządzonego a nie ma-
jąc dostatecznych funduszków na wystawie-
nie z gruntu odpowiedniego Teatru, z po-
trzebniemi do tego lokalami i Salą Redu-
tową, postanowił korzystać z sposobności
nabycia dawniejszego gmachu teatralnego
przy placu Szczepańskim, i zakupiwszy ta-
kowy wraz z przyległą kamieniczką, przed-
sięwziął go odbudować, powiększyć ile
sposobność pozwoli, wprowadzić wszelkie
możliwe i miejscowości odpowiednie po-
prawy, zgoła jak można najspieszniej przy-
gotować do zabawy publicznej lokal, któ-
rego mieszkańcy Krakowa tak dawno z u-

tęsknieniem oczekiwali. Jakoż gmach ten w roku bieżącym ze wszystkiem ukończonym będzie, i już drugi rok Teatr służy do dawania widowisk, a postępy widoczne w scenie spodziewać się każą, że usiłowania Rządu daremne nie były. — W prawdzie przemilczeć nie można, że wydatki na restauracyą prawie z gruntu i potrzebne ulepszenia przeszły oczekiwanie Senatu Rządzącego, lecz gdyby nie ujęcie owej chwili kupienia dawniejszego gmachu i zamiar odrestaurowania go, zapewne długiby jeszcze przeciąg czasu upłynął, zanimby miasto Teatr publiczny posiadało. Do wydatków tak znacznych posłużył zasilek Budżetem na wsparcie Teatru odkazany, któremu odpowiedni kapitał na budowę przeznaczono, a dochód Skarbu od summ wyrównywających kapitałowi temu, pokrywano rzeczonym zasilekiem od r. 1840 do rąk Entrepreneurów Teatru więcej nie wypłacanym.

Co do odbudowania niegdy Bursy Długosza i połączenia z gmachem przy Kościele Ś. Piotra Władze rządowe w sobie mieszczącym, na które dzieło Izba Reprezentacyjna w r. 1838 roczny fundusz złp. 15,000 odkazała; takowe dotąd rozpoczęte być nie mogło, z powodu nie uzbierania się takiej summy, aby robota ta bez przerwy prowadzoną być mogła. W roku zeszłym dawne ruiny Bursy Długosza wypadkiem grożące rozebrano, a w roku bieżącym według przyjętego planu budowa z gruntu rozpoczętą zostanie, w nadziei, że Prześwietna Izba dalszy fundusz na zabudowanie pustego placu w najcelniejszej ulicy i koniecznego powiększenia gmachu Władze rządowe mieszczącego odkazać raczy.

Co do kanałów, takowe dotąd z dwóch funduszków budowane były. Kanały publiczne miały zbyt szczupły fundusz Budżetem odkazany, który nie dozwalał z robotami tyle postępować, ile potrzeba tego

wskazywała. Kanały prywatne budują się z funduszu odkazanego Ustawą Sejmową z dnia 5 Lutego 1838 roku, stanowiącą pobór opłaty od rzezi bydła w Mieście Krakowie, a który to fundusz w stosunku pierwszego jest więcej jak dostateczny. Gdy zaś brak kanałów publicznych nie dopuszczał postępować z budową prywatnych, tyle ile właściwe fundusze tego dozwalały, przeto Senat Rządzący Prześwietnemu Zgromadzeniu Reprezentantów przedstawi projekt zmiany rzeczonoj Ustawy w tém, aby z odkazanego nią funduszu nie tylko prywatne ale i kanały publiczne budowane były. W ubiegłej epoce lat 6ciu wybudowano kanały publiczne w ulicy Franciszkańskiej, od Szkoły Technicznej w ulicy Gołębiej do ulicy Szewskiej, od ulicy Siennej do Rynku głównego, w ulicy Teatralnej, szluzę od wieży ratusznej krakowskiej, kanał od klasztoru Karmelitów na Piasku i kanał

główny na Nowym Świecie, łącznie 302 sążni bieżących. Kanały prywatne wybudowane w ulicy Wiślniej ku Brackiej, między Rynkiem i ulicą Grodzką, w gmachu S. Piotra, między ulicą Szpitalną i Floryańską, poza murem ogrodu kryminalnego, na Zamku, w Inkwizytoryacie, w Szpitalu S. Łazarza, między ulicą Floryańską, Rynkiem, S. Jana i pierwszą przecznicą, między ulicą Szewską, Teatralną, Szczepańską i Rynkiem, nakoniec w Collegium Jagiellońskim w łącznej długości 1460 sążni bieżących. Z powodu uzalania się przez niektórych Właścicieli domów gdzie kanały już wybudowane zostały, nie omieszkał Rząd krajowy zgłębić okoliczności co do pożytku w dalszej budowie takowych, przyczyn upatrywanych niedogodności i polepszeń jakie dotychczasowe doświadczenie nastręczyło. Opinia przez znawców po należytem rozważeniu wszystkich powodów za i przeciw

budowie kanałów przemawiających udzielona, spowodowała Senat Rządzący do prowadzenia dalszej budowy, która przekonywać się zdaje, że niedogodność w niektórych domach z budowy kanałów pochodząca, jest jedynie skutkiem miejscowych przyczyn, od samych kanałów niezawisłych, a którym porządek miejscowy i ukończenie wszędzie już znacznie posuniętego dzieła zaradzić zdoła.

W gmachach Skarbowych sześć a po placach publicznych siedm nowych studni po większej części o dwóch pompach dla wygody publicznej zrobiono.

W Mieście Krakowie oprócz mostów po-
mniejszych, postawiono most na starej Wiśle
nieдалeko Szlachtuza, zreparowano most
Stradenski w r. 1843, postawiono nowy
most pływający na Wiśle. Nakoniec Rząd
krajowy rozpoczął dzieło, które już od lat
wielu było przedmiotem szczególnych Je-
go usiłowań. Mówić tu mam o moście sta-

łym na Wiśle łączącym Kraków z miastem Podgórzem. Nadzwyczajna powódź w r. 1813 zerwała most stały za rządu Ces. Austryackiego na palach i dwóch muryrowanych izbicach postawiony. Odtąd komunikacya przez Wisłę odbywała się po moście pływającym, który co lat trzy, a najwięcej cztery zupełnie nowy stawiać wypada, pomimo znacznych kosztów na roczne jego utrzymanie łożonych. Komunikacya tego rodzaju na rzece tak często wzbierającej i tyle lodów i śniegów co Wisła przepuszczającej, musiała być i jest rzeczywiście połączona z niemałym jej utrudzeniem, kosztem i niebezpieczeństwem życia, a sposób przepuszczania lodów, rozbierania i składania mostu pływającego, prawie co rok nie jednego z robotników albo ludzi do pomocy użytych o śmierć przyprawiał. Smutne tego rodzaju wypadki w częstych wezbraniach Wisły w r. 1829 i 1840, nastawanie

Władz w tém interessowanych, obowiązek Rządu W. M. Krakowa utrzymywania nieprzerwanej komunikacyi, nareszcie zastrzeżenie Art. 4 Traktatu dodatkowego Wiedeńskiego, obowiązek ten popierającego, spowodowały Senat Rządzący do rozpoczęcia dawno zamierzonego dzieła, założenia na Wiśle stałego mostu. Z następczających się konstrukcyj, po wysłuchaniu opinii delegowanej do tego jeszcze w roku 1837 Kommissyi, przyjął Senat Rządzący projekt wybudowania mostu na czterech filarach i dwóch izbicach murywanych z ciosów z pokładem spoczywającym na pięciu łukach drewnianych, i obrał dla niego punkt, jaki według długoletnich doświadczeń za najpewniejszy pod względem ustalonego koryta Wisły uznany został. Przy pomocy dostojnego Rządu Ces. Austryackiego, przygotowane roboty już w latach zeszłych, a sama budowa wodna w roku bieżącym jest

rozpoczęta. Dobór materyałów z niezwykłą pracą poszukiwanych i porządne wykonanie dotychczasowych robót, czyni niepełną Rządowi krajowemu nadzieję, że dzieło tak ważne pomyslnym skutkiem uwiecznione będzie. W obraniu kierunku drogi od mostu nie spuszcza Rząd z uwagi, aby przez takowy domy w ulicy Chrześcijańskiej Wielickiej jak najmniej na straty narażone zostały. Niemożna jednak pominać tej okoliczności, iż wydatki wynikające z przyjętego planu mostu, przechodzą początkowe przybliżone wyrachowania. Atoli konieczność nadania trwałości budowie, nawet na wypadek takiego wezbrania rzeki, jak w r. 1813 tudzież potrzebnej kształtowości wymagała nieodzownie poświęcenia większych kosztów, a wzrastająca coraz więcej potrzeba tak ważnego dzieła, pierwotnego zamiaru porzucić nie dozwalała. Podobną drogą jak w budowie Teatru przedsięwziął Rząd osiągnąć

fundusze odpowiadające dochodowi z dzisiejszego mostu, i ma nadzieję, że przy dalszej pomocy Prześwietnej Izby w odkazaniu na ten cel części kapitałów Skarbowych, budowa w lat parę do skutku doprowadzoną zostanie.

Równie nie mało zrobiono pod względem uporządkowania placów ulic i przedmieść. Wybrukowano po największej części kamieniem parfirówym znaczną część Rynku głównego, ulicę Mikołajską, S. Józefa, Teatralną i pod Pijarami, Rynek mały, plac Wolnica w Kazimierzu, ulicę Wielicką i Stradomską. Uporządkowano i wybrukowano w miejscach gdzie tego potrzeba plac Szepeński, plac pod Wizytkami, targowisko trzody, targowisko końskie z przyległemi ulicami, wybrukowano na Kleparzu plac dla powroźników, wymakademizowano z chodnikami brukowanemi ulicę Skawińską, plantacye przy Nowym Świecie urządzano, wyplantowano plac na Strzelnicy zwany,

dano chodniki częścią porfirowe, częścią z kamienia wapiennego, a częścią z marmuru w ulicy Grodzkiej od domu pod L. 101 do kościoła S. Andrzeja, w ulicy Floryańskiej, Szewskiej i Szechańskiej.

Zwolna upiększają się place i co do kramów. W miejsce szpecących bud, pomalą powstają na różnych miejscach przy pomocy Rządu szeregi ozdobniejszych kramików.

Komitet Ekonomiczny nie przestaje wspierać usiłowań Rządu w doprowadzeniu do porządku przedmieść i chętnie prace z Oddziałem Budownictwa podziela.

Brak dobrych materiałów budowlanych spowodował Senat Rządzący do wydania w r. 1842 Rozporządzenia obejmującego środki mogące się przyczynić do zapewnienia materiałom murarskim potrzebnej trwałości i jednostajności miary wyrobów cegielnianych. Dla utrzymania

szę umiarkowanej ceny tychże wyrobów, większej konkurencyi mającej wpływ na ich wyczerpanie, tudzież dla potrzeby Skarbu, Senat Rządzący utworzył nową Cegielnię na Czarnoborskich, która tem potrzebniejszą się okazała, że pokład gliny do wyrabiania cegły i dachówki w cegielni obok folwarku Dąbów jest na ukończeniu.

B. W Okręgu.

Oprócz liczących budynków parafialnych przy Instytutach religijnych wymienionych, następujące publiczne budowle w upłytej sześćdziesiątej epoce powstały. W Czernichowie, Wołowicach, Kwacza-
le, Żurkach, Jaworznie, Byczynie i Dąbrowy Szkoły nowe piętrowe wystawiono. W Baticach i Płekach istniejące szkoły powiększono. W Czernichowie wybudowano nowy dom dla Brygady Żandarmerii samże konsystującej, tudzież do

domu Kancelaryi Komisaryatu mieszczącego przybudowane areszta.

W Czarnewie wymurowano Szpital, studnię w środku Ryaka wybito i skład na sikawkę i rekwizyta ogniowe wystawiono.

W Jaworznie wymurowano dom, który obecnie Kontroler lasów zajmuje, sianic i składy propinocyjne przerobiono na mieszkania górników, wymurowano przechowalę, dom dawniejszy na Szpital górniczy przerobiono; dom pracy wyrestaurowano i nowy dom dla straży wymurowano przy odwiedzeniu całego zabudowania wurem, nakoniec wszystkie domy na kolonii nowym dachem pokryto.

Zbyt szczupły budżet Bułżetem na ogólną obronę brzegów rzek odkaszany, nie pozwalał przedsiębrać systematycznych kosztownych obron dla przeszkodzenia odrywaniu gruntów i ulepszenia deflacyi na Pzermasy i Wiśle. Robiono je-

dnak, oprócz utrzymywania tam dawniejszych, budowli według pilniejsze, a nie stan Jankowiczów, i jednoczesne obrony brzegów przeciwnych dezwalowały. Na Pszemszy przywiedziono do skutku dwa przekopy pomiędzy 6tym i 6tym słupem granicznym, uproszczające defluwację, a pod słupem drugim zrobiono poprzeczną tamę dla zastłonięcia, by Pszemsza do Jeziora nie weszła.

Oc do Wisły pod Jankowiczami i Dąbkiem ubito ośm tam faszynowych, a pod Pszemią, Czernichowską, Grotową, Sułkowską, pod Zwierzyniecem i Pleszowem łącznie zrobiono tam kamiennych 28. Brzeg Wisły za klasztorem Zwierzynieckim, obok gościńca zabezpieczonym został w części murem bulwarkowym. Sprostowano koryto Rudawy w bioniu miejskiem, przez co zastłonięto brzeg prawy od ciągłego podrywania. Równie sprostowano znacząco koryto rzeki Białej, koryto

roboty przy górnych młynach wykaszynowano, a w samych młynach cięciem wyłożono. Nakoniec po odłączeniu jedenastej drukarskiej komisaryj, przygotowano także projektów do obrony Wisły w różnych punktach, które stopniowo wykonywaniami będą.

Co do dróg w Okręgu, łącznie drogowe składają się z podatku rogatkowo-mostowego, opłaty szarwarkowej, jak z zamiany szarwarków na pieniądze, jak i dodatku przy podatku osobistym, tudzież z myta drogowego, a które łącznie sumę 129,971 złp. rocznie wynoszą. Tak szczupły fundusz z którego zarazem wydatki na bruki miejskie, wyrównanie placów, utrzymanie dróg i mostów w obrębie rogatek i mostu na Wiśle, nabywanie realności dla wyprostowania ulic i t. p. czynione być muszą, nie mógł wystarczyć, aby ustawa z r. 1833 zakreślająca termin do ukończenia dróg publicznych

na lat sześć, skutek swój strzymać regła, a to tem więcej, że niesystematyczna dawniejsza budowa drogi w wielu miejscach zupełnego przerebicenia potrzebowała, a robione kawałki drogi w trakcie Wrocławskim i Lubelskim, wymagały ciągłych wydatków na ich utrzymanie, bez wszelkiego zwrotu takowych, z powodu niemożności pobierania ceyta drogowego dla przerw w gościńcu zachodzących. Z jednej strony przekonanie Rządu o potrzebie jak można najępiejszej budowy traktu Wrocławskiego i Lubelskiego, a z drugiej niemożność dokonania z bieżących funduszy tak ważnego dla kraju dzieła, powoduje Senat Rządzący do przedstawienia Prześwietałej Izbie projektu powiększenia na ten cel funduszu, przy którym rozchód terażniejszego w cyfrach wykazany zostanie.

W takim stanie funduszy, obok utrzymania z niego służby drogowej, na-

prawy mostów, kanałów i rocznej konserwacji drogi kosztującej z powodu zbyt wielkiej kruchości kamienia, zbudowano w gościńcu Warszawskim nowy most na ścianach murowanych z pokładem drewnianym; we wsi Prądniku Ozerwenym, odbudowano uszkodzony kanał w Sekcyi drugiej i zastąpiono poręczami część gościńca w długości 200 sążni. W gościńcu Austryacko-Prusko-Szląskim zrobiono stare zrujnowane części gościńca, w Sekcyach 1, 3, 4, 5 i 9ej w długości razem 993 sążni, opatrzone części niebezpieczne gościńca poręczami w długości razem 1655 sążni. W Przegorzałach wymurowano nowy dom na pomieszczenie dwóch drożnych i poborcy myta, pobudowano nowe szlagbaumy, zastąpiono cały gościniec znakami milowemi i pół-milowemi z kamienia wyrobionemi, i obsadzono go drzewkami; postawiono nowych mostów murowanych 4,

a 6 drewnianych, 12 nowych kanałów, tudzież dwa dawniejsze mosty w znacznej części odbudowano. W gościńcu Lubelskim zbudowano przez wieś Mogiłę część gościńca w długości 400 sążni z użyciem piasku i żwiru rzeczno-ego, i tymże sposobem buduje się część gościńca od Czyżyn do Mogiły.

W gościńcu Wrocławskim wybudowano część drogi między Rogatką piątą a karczmą krowoderską w długości 800 sążni, i postawiono znacznej wielkości most na rzece Krzeszówce z pokładem drewnianym na ścianach murowanych; nadto wybudowano 9 nowych kanałów.

Co do dróg pobocznych, zbudowano i kamieniem pokryto drogę od gościńca Austryacko-Prusko-Szląskiego w Porębie do brzegu Wisły pod Podłężem w długości sążni 2,423 z 6ma kanałami sklepieniami i jednym mostem drewnianym; we Wsi Prusach część drogi do komory Baran

przewodzącej na próbę w długości 1 sążni 20 wyszossowano przy użyciu kamienia karglowego na pokład dolny w braku twardego kamienia; wyrobiono drogę poboczną z Czułowa do Sanki, i miejsca niebezpieczne poręczą zaopatrzone; nadto oprócz mniejszych reparacyj wybudowano w różnych miejscach na drogach pobocznych w Okręgu, nowych mostów murowanych 13, drewnianych powiększej części na ścianach murowanych 19, kanałów sklepionych 23.

W obrębie Rogatek M. Krakowa, zbudowano w długości 400 sążni nową drogę na przedmieściu Nowy Świat i opatrzone brukowanemi rynsztokami, a w długości 543 sążni drogę od ulicy Lubicz aż do Cmentarza głównego; przerobiono i podwyższono część drogi szossowanej ku Grzegórzkom nad starą Wisłą prowadzącej i poręczami opatrzone, w ulicy Zwierzynieckiej aż do Rogatki drogę ni-

ską przebudowano i podwyższono, oraz chodnikami i rynsztokami brukowacemi zapatrzone w długości 287 sążni; obszernie bagno przy tejże ulicy zasypyano, teren obwiedziono i do składów Skarbowych Nadwisiańskich plac przydacie'ono; dwa pomniejszych mosty i jeden kanał wybudowano; na koniec w miejsce niszczonych tuż wystawiono ozdobne budynki przy Rogatce Mogilskiej i Rakowickiej na biuro i pomieszczenie urzędu rogatkowego.

SĄDOWNICTWO.

Organizacya Sądownictwa oparta na przepisach w roku 1833 wydanych, uległa zmianie z mocy Najwyższego Postanowienia Wysokich Opiekunów Dworów. Pod względem sprawiedliwości karzącej z dniem 20 Lipca 1839 r. uchylone zostały wszelkie dodatki i zmiany za Rządu Księstwa Warszawskiego i następnie w Ces. Austryackim postępowaniu ka-

rządem zaprowadzone, a przywrócone formy instruowania i sądzenia spraw wedle przepisów Kodexu karnego Ces. Austryackiego w sposób, jaki do epoki Rządu Nieszwa Warszawskiego w kraju tym obowiązował. Nadto w miejsce Najwyższej Sądowej Instancyi z Kodexu kryminalnego wypływającej ustanowiono Sąd Najwyższy Karny z trzech Delegowanych periodycznie przez Wyższei Dykcyi Bliźniactwa Osób sądowych i dwóch Sędziów losem wybranych złożony, teźcież wskazano zasady wyjątkowego postępowania w zbrodniach, głównie porządek i spokojność publiczną naruszających, jak niemniej tych, które dawniej do jurysdykcyi Sądu Sejmowego należały. Z powodu zaś uchylenia Instytucyi Sądów Pod-sędzkowskich, obowiązki ich odnoszące się do sądzenia w sprawach o ciężkie policyjne przestępstwa, w Krakowie na Dy-rekcyą Policyi, a w Okręgu na Komis-

sarży Dystryktowych przeniesiono. Pod względem sprawiedliwości cywilnej według nowego Statutu Organicznego o Władz Sądowych z dnia 1 Czerwca 1842 roku w wykonanie wprowadzonego, ustało urządowanie Sądu III Instancyi a z niem odwoływanie się drogą kassacyi od dwóch zgodnych wyroków, i obok rozszerzenia władzy sądenia przez Sądy Pokoju do spraw w przedmiotach 300 złp. nieprzechodzących, Trybunał i Sąd Wyższy w miejsce dawniejszych trzech Instancyj Sądowych ustanowione zostały. Obecnie Trybunał w dwóch różnych Wydziałach rozpoznaje sprawy w pierwszej i drugiej Instancyi, z wolnem odwożaniem się do Sądu Wyższego, jako trzeciej i ostatniej Instancyi, jeśli dwa pierwsze wyroki różnej treści zapadły. Nowe to urządzenie Sądownictwa znacznie pocięło drogę przeciętą, i przyczyniło się do tego, że prowadzenie sporów cywilnych z wiel-

nia odbywa się pośpiechem i mniej niżeli dawniej jest kosztowne. Gdy zaś Trybunał rozpoznaje w dwóch różnych Wydziałach w pierwszej i drugiej Instancyi, przeto dla nadania większej rękojmi słuszerne wymiarowi sprawiedliwości, z rozporządzenia Senatu Rządzącego, wyroki w pierwszej Instancyi są wydawane w komplecie trzech, a w drugiej w komplecie pięciu Sędziów.

Według raportów przez Władze Sądowe składanych, następujący jest obraz czynności Sądowych, w którym ograniczamy się na porównaniu dwóch lat to jest r. 1839 i 1843.

Co do sprawiedliwości Cywilnej roku 1839.

W pięciu Okręgach Sądów Pokoju.

Było spraw wszystkich	8093.
Z tych osądzono spraw	4711.

"	ugodzone	1514.
"	pojednano	34.
"	odeślano do Trybunału	175.
"	spadło	1579.
"	zostało	80.
	Odbyto rać familijnych	517.
	Uorganizowano opiek małaletnick	527.

Trybunał I. Instancyi.

	Miał spraw	1117.
	Ztych osądził	1057.
	" pozostało	60.

Sąd Appellacyjny.

	Miał spraw	621.
	Ztych osądził	574.
	" pozostało	47.

Sąd III. Instancyi.

	Miał spraw	182.
	Ztych osądził w drodze zwyczaj- nego rekursu	67.

W drodze kassacyi	79.
Pozostało	38.

Roku 1843.

W pięciu Okręgach Sądów Pokoju.

Było spraw wszystkich	12,035.
Zitych osądzono spraw	6,270.
" ugodzone	2,706.
" pojednano	44.
" odesłano	165.
" spadło	2,748.
" zostało	102.
Odbyto rad familijnych	798.
Uorganizowano opiek	607.

Trybunał.

Miał spraw	2340.
Zitych załatwiono w I. Instancyi .	1242.
" " w Appellacyi	849.
" spadło	230.
" pozostało	19.

Sąd Wyższy.

Stan spraw z dawnego porządku	32	) 140.
Z nowego	108	
Z tych załatwił	138.	

Depozyt Sądowy.

Stan depozytów Sądowych z dniem 31
Grudnia 1843 r.

W gotowiznie	Złp.	283,486 gr.	17½.
W skryptach	=	1,764,910	= 21½.
W kosztownościach		3,758	= 14.

Razem Złp. 2.052,115 gr. 22¼.

Gdy w depozycie Sądowym wiele znajdowało się mass, a między temi niektóre jeszcze z pertraktacyj, z czasów byłego Rządu Ces. Austr., do których się nikt z prawami nie zgłaszał, przeto Senat w porządku kodexem cywilnym wskazanym, zarządził postępowanie jako z massami bezdziedzicznymi i z tych już wiele

Skarbowi Publicznemu przyznanych zostało.

Z powyższego Wykazu spraw raczy się Prześwietna Izba przekonać o znacznem powiększeniu się czynności Sądów Pokoju, co ztąd pochodzi, że Władza tychże Sądów sądenia w I. instancyi rozciągnięta została do Złp. 300, i że w sprawach Złp. 30 nieprzechodzących, wolnych od opłacania wpisu, bardzo wiele spada, z powodu niepopierania ich przez stronę powodową. Okoliczność ta ostatnia już oddawna zwraca na siebie uwagę Rządu i przekonywa o potrzebie użycia środka, aby przez ułatwienie pieniactwa nie pomnażać daremnego zatrudnienia Sądów, i dla tego będzie Prześwietnej Izbie przedstawiony projekt zapobiegający temu nadużyciu, przez ustanowienie małej opłaty wpisowej od spraw w przedmiotach 30stu Złp. nieprzechodzących.

Co do sprawiedliwości Karzącej roku 1833.

Było wszystkich spraw kryminalnych 446,
z tych osądzono 368,
w powyższej liczbie spraw było instru-
owanych 325 o kradzież i inne zabory,
48 o oszustwa, 140 o ciężkie ranienie i
skaleczenie, 11 o gwałt publiczny, 11 o
morderstwo i zabójstwo, 3 o podpalenie,
reszta w mniej znacznej liczbie z innych
rodzajów zbrodni.

W tymże roku.

Rekursów w drodze łaski było . . . 96.
W tych odmówiono inicjatywy na ka-
rę kryminalną skazanym . . . . . 63.
Ułaskawiono . . . . . 25.
Złagodzone karę . . . . . 2.
Odmówiono łaski . . . . . 6.

Roku 1843.

Ogólna liczba spraw karnych była . 299.
W tej uznano brak czynu zbrodni-
czego w sprawach . . . . . 20.

Brak poszlaku zbrodni w sprawach	30.
Niewinność oskarżonych	66.
Za ciężkie przestępstwa policyjne	8.
Odstąpiono innym Władzom	13.
Uznano czyn za rzeczywistą zbro- dnię w sprawach	162.

W liczbie tej 162 było spraw o kradzież i inne zabory 110, o oszustwo 22, o powrót z wygnania 5, o morderstwo, zabójstwo i dzieciobójstwo 3, porubstwo i inne sprośności cielesne 1, gwałt publiczny 2, o rozbój 2, o nadużycie Władzy Urzędowej 1, fałszowanie publicznych papierów 1, podrzucanie dziecięcia 2, podpalanie 2, dwużeństwo 1, potwarz 1, pomoc daną przestępcom 3. Porównywając rok 1843 z latami dawniejszemi, rezultat okazuje zmniejszenie się liczby spraw karnych, w których jednak zawsze największą cyfrę kradzieże, a po nich oszustwa stanowią.

Z wyżej przywiedzonej liczby spraw, Sąd Wyższy miał sobie tak w drodze

rekursu jak i rewizoryjnej przesłanych do osądzenia spraw 124, które wszystkie osądził. Sąd zaś Najwyższy karny tak w jednej jak i drugiej drodze, miał w roku etatowym 1843 spraw kryminalnych 11 i te w kadencji swojej osądził.

W roku 1843 rekursów w drodze ła-
ski przez wskazanych na karę kryminalną
było 58, a w tych odmówiono inicjatywy
33, ulaskawiono 14, złagodzone karę 11
indywiduum.

W ubiegłym okresie czasu od osta-
tniego zebrania się Reprezentacyi, Sądy
tutejsze jedynie w jednej sprawie o fał-
szowanie biletów bankowych Królestwa
Polskiego karę śmierci na dwóch wska-
zanych orzekły, którą jednak Senat Rzą-
dzący na karę ciężkiego więzienia czaso-
wego zamienił.

Co do spraw o ciężkie policyjne prze-
stępstwa instruowanych, tak w Dyrekeyi

Policji jak i w 9ciu Kommissaryatach Dystryktowych, było spraw . . . 2048.
 Z tych osądzono w I. instancyi . . . 1911.
 „ pozostało . . . . . 97.

Z spraw rzeczonych Sąd Wyższy osądził tak w drodze rekursu jak i rewizoryjnej 386.

W liczbie spraw wyżej wspomnianych, było spraw o przestępstwa przeciwko publicznym Urządzeniom i Ustawom 146, przeciwko obowiązkom publicznego Urzędu 3, przeciw bezpieczeństwu życia 31, ciała 536, własności 780, honoru 377, przeciw obyczajności publicznej 10.

Co do spraw o ciężkie policyjne przestępstwa naruszające bezpieczeństwo społeczeństwa i spokojności publicznej, również jak dotyczące obrazy warty cywilnej lub wojskowej, których rozpoznanie wyłącznie do Dyrekcji Policji, a rekursu do Wydziału Spraw Wewn. i Policji należą; tych w roku zeszłym było 56, z

których w drodze rekursów 13. Wydział Spraw Wewn. i Pol. osądził, resztę zaś Dyrekcya Policyi załatwiła. Rekursów w drodze łaski przez wskazanych za ciężkie przestępstwa policyjne, licząc w to Starozakonnych osadzonych za zawarcie potajemnego małżeństwa było 313, z tych odmówiono inicjatywy 92, ułaskawiono 16, złagodzone karę 204, odmówiono łaski 1.

P O L I C Y A

Policya kraju całego pod względem organizacyi swojej uległa zmianie na zasadzie Postanowienia NAJJAŚNIEJSZYCH PROTEKTUJĄCYCH DWORÓW z dnia 9 Września 1837 r., w szczególności zaś podział miasta na XI a Okregu na XVII Gmin, w pierwszem na pięć Cyrkułów, a w drugim na IX Dystryktów pod względem policyjnym zamieniony i Instytucya Wójtów gminnych z dniem 1 Maja 1839 r. uchy-

loną została. Miejsce Wójtów w mieście Krakowie Dyrekeya Policyi, a w Okręgu Kommissarze zajęli, którym jednocześnie przydzielono władzę sądenia w sprawach o ciężkie policyjne przestępstwa od roku 1833 przez Podsejdków sprawowaną. Na zasadach rzeczowego Najwyższego Postanowienia w r. 1840 wydał Senat Rzadzacy nowy Statut Dyrekeyą Policyi urzadzajacy, który zarazem obejmuje przepisy odnoszace się do stosunków tej Magistratury do innych Władz sądowych i administracyjnych.

Po urzadzeniu Dyrekeyi Policyi, zajął się Rząd uporządkowaniem przepisów policyjnych, utrzymując z dawnych urzadzen to, co zmiany nie wymagało. Na tej drodze już wydanem zostało urzadzenie szynków, urzadzenie ogniowe i urzadzenie Cechów na podstawie Ustawy Sejmovej z dnia 30 Grudnia 1820 r., nowe postanowienie co do porzadzku przyjmowania

i oddalania służących, i niektóre przepisy Policji lekarskiej i budowniczej; przy czem dalszej rewizyi ustawodawstwa administracyjnego, Rząd z swej uwagi nie spuszcza.

Jednem z celniejszych usiłowań Władz policyjnych jest zaprowadzenie porządku w Zgromadzeniach cechowych, i jak z jednej strony staraniem jest Rządu utrzymać według istniejących przepisów powagę Urzedników cechowych, tak z drugiej chce ułatwiać sposobność kształcenia się na zręcznych rzemieślników i usuwać przeszkody zarobkowaniu stawiane. Rachunki kass cechowych poddane są potrzebnej kontrolli, i odtąd uiszczane przez członków znacznie zmniejszone opłaty, odbierają właściwsze przeznaczenie. Dla czeładzi rzemieślniczej otwartą jest szkoła niedzielna, w której taż potrzebnych wiadomości posilkowych do zostania z czasem majstrami nabywać może. Wyznać jednak potrzeba, że dotąd należy używać

przymusu, aby rzezoną czeladź do tak zbawionego celu zachęcić. Co do majstrów murarskich, ciesielskich i kamiennarskich ustanowioną została budownicza Kommissya, przed którą każdy kandydat na majstra przed wpisaniem go przez Urząd cechowy do ksiąg właściwych, musi się wykazać z posiadanego uzdatnienia w drodze examinu piśmiennego i ustnego. Środki te czynią Rządowi nadzieję, że przemysł w klasie rzemieślniczej odrodzi się nowemi zasilany żywiołami, i nie pomale do lepszego bytu przyczyni się.

Największa dotąd plaga tak w klasie ludzi rzemieślniczej, służących i z wyrobku żyją, jak równie w klasie włościan, jest nadużywanie upajających trunków i gra w loteryą liczbową; przedsięwzięte środki zmierzające do powściągnięcia od pierwszego nałogu, mianowicie pod względem zmniejszenia liczby szynków, muzyk szynkowych, nie otwierania

szynków po oznaczonej godzinie, karania szynkarzy dających trunki osobom pijanym, borgowania trunków i t. p. zwołna zaczynają w mieście naszym objawiać dobroczynne skutki czynałości Pelicyi. Co się zaś tyczy klasy włościańskiej i usunięcia złego w loteryi liczbowej swój zaród mającego, Rząd krajowy przedstawi środki ku temu zmierzające, których przyjęcie od Prześwietnej Izby zawisłem będzie. Tymczasem zaś w roku 1844 z względu policyjnego postanowionem zostało, iż odtąd nie wolno nikomu pomazać w dobrach Skarbowych, Instytutowych lub do prywatnych osób należących, ani karczem ani szynków, i że te tylko się utrzymają, które w chwili ogłoszenia tegoż postanowienia istniały. Z zrobionego tym końcem spisu okazało się, że w IXciu Dystryktach Okręgowych istnieje karczem i szynków 562.

Zwrócił Rząd swoją uwagę na wyroby złote i srebrne, i chcąc zabezpieczyć takowym rzetelność próby, postanowił w roku zeszłym Urząd próbierezy do dochodzenia takowej we wszelkich wyrobach na sprzedaż wystawionych, i stosowną uchwałę przepisać.

Z wprowadzeniem nowego porządku ogniowego, zajęto się również sprawieniem nowych i ulepszeniem dawnych rekwizytów ogniowych, mianowicie zaś co do sikawek: jedne wielką z Wiednia z stosownym przyrzadem, a cztery do przenoszenia z Białogonia sprowadzono, nadto dwie nowe w Krakowie zrobiono i wszystkie dawne zreparowano. Na pomieszczenie tych sikawek w różnych stronach miasta są już stosowne porobione projekta. Nakoniec zamierzona już dawno poprawa oświetlenia miasta w roku zeszłym co do głównego Rynku przez założenie latarni z lampami Arganckimi do skutku jest doprowadzoną.

W miejscu zdjętych 94 dawniejszych kagankowych latarni w Rynku głównym, założono latarni nowych 16, i te jak doświadczenie przekonywa, lepsze wydają światło. W miarę ubywających latarni w innych częściach miasta, zakładane odtąd będą latarnie z lampami Arganckiem, i w ten sposób zwolna całe miasto do lepszego oświetlenia przyjdzie. Co do kosztów nowego sposobu oświetlenia, ten nie rachując pierwszego zakładu, nie przenosi stosunkowo dawniejszego. W ostatnich latach w różnych punktach po przedmieściach pozakładano latarnie, lecz brak funduszu Budżetem na oświetlenie miasta, nie dozwolił dotąd w odpowiednim stopniu w użycie wprowadzić i dla mieszkańców przedmieść owego głównego środka wygody i publicznego porządku, i dla tego Rząd widzi się być spowodowanym proponować Prześwietnej Izbie powiększenie odpowiedniej pozycji Budżetu.

MILICJA.

WYSOKIE OPIEKUŃCZE DWORY uznawszy potrzebę urządzenia siły zbrojnej do utrzymania wewnętrznego bezpieczeństwa w kraju tutejszym przeznaczony, oprócz na zasadach dających dostateczną rekojmie, tak pod względem możności utrzymania onejże w przepisany komplecie, jak równie postawienia w stanie odpowiedzialności ważnemu powołaniu swemu, przepisały w r. 1842 dla Milicyi tutejszej nowy Statut, korpus ten we wszystkich jego częściach urządzający. Według Statutu tego ogół całej Milicyi składać się winien oprócz Oddziału Weteranów z 501 głów, w szczególności z Kommandanta, 9ciu Officerów i Audytora, 110 głów Kompanii Policyjnej, 311 głów w dwóch Kompaniach Milicyjnych: 50 głów Oddziału Żandarmeryi i 19 głów Muzyki. — Gdy zaś na drodze werbunku Statutem przepisanego, nie mogła się zebrać potrze-

lna liczba indywiduów, NAJJAŚNIEJSZY CE-SARZ AUSTRII, Wspomniały tej Krainy PROTEKTOR w przychyleniu się do prośby Rządu, raczył jak najlaskawiej zezwolic, aby tak brakująca ilość, jak i zaszły w przyszłości ubytek w Korpusie Milicyjnym z Armią Jego CESARSKIEJ MOŚCI uzupełniane były. Korpus teno uorganizowany stosownie do Ustaw fundamentalnych, mając być poddany osobnemu prawodawstwu kryminalnemu, potrzebował wczesnie Kodexu karnego wojskowego, którego projekt z upoważnienia Wysokich Dworów w wykonanie wprowadzonym został, zanim stanoweze onego przyjęcie przez Zgromadzenie prawodawcze nastąpić mogło; nie omieszka więc Senat obecnie Przeswietnej Izbie projekt ten przedstawić.

Z otrzymanych rapportów okazuje się, że spraw karnych przez Sąd wojskowy osadzonych w r. 1844 było 24, a osób

27, w r. 1842 spraw 34, osób 36, w r. 1843 spraw 26, osób 34. W liczbie spraw z ostatniego roku było o nadużycie w służbie spraw 4, o kradzież i przeniewierzenie 5, insubordynacją 3, zbiegostwo 3, samowolne oddalenie się 1, ciężkie przestępstwo przeciwko służbie 10.

Uzalała się żołnierzy na ciężkość służby, mianowicie w Kompanii policyjnej z powodu zbyt małego kompletu, i czynione w tej mierze dochodzenia, przekonały Senat Rządzący, że dla utrzymania przepisanego porządku i zapewnienia na przyszłość chętnego przybywania z obcej armii żołnierzy w celu kompletowania Milicyi, wypadnie jej komplet, a ztąd i etat dotychczasowy pomnożyć.

INSTYTUTA DOBROCZYNNNE.

Scpitale.

Pomiedzy dobroczynnemi zakładami naszego miasta, najcelniejsze trzymają miej-

nywa się Rząd o usiłowaniach Administracyi szpitalnej w utrzymaniu porządku, oszczędności i wygody chorych w Instytutach jej staraniu powierzonych i pożądanym skutku, jakimi też usiłowania uwiecznione zostały.

Zamierzoną w r. 1837 budowę nowego pawilonu w Szpitalu S. Łazarza, którego konieczna potrzeba ostatniemu Zgromadzenia Reprezentantów przedstawioną była rozpoczęto przez wybudowanie fundamentów w nadziei, że zbierające się zwolna fundusze, dozwolą przecieź ziścić zamiary Rządu w powiększeniu rzeczzonego Szpitala. Zamierzoną jest również budowa nowego Szpitala Starozakonnych z ich własnego funduszu, który od lat trzech znacznie się powiększył z dochodu koszerne-
nego, po osiągnięciu w drodze administracyi przekonania, ile dochód ten rocznie uczynić może. Co do lokalu Szpitalu syfilitycznych i obłąkanych w sobie miesz-

czegoż już wyżej w Tytule o Budowlach publicznych była uczyniona wzmianka.

Szpital S. Łazarza będący razem i Domem podrzutków.

W roku 1812.

Było chorych	1674.
Z tych opuściło Szpital	1293.
Umarło	285.
Pozostało z końcem roku	96.
Dzieci	969.

a mianowicie :

W samym Szpitalu	299.
Z tych umarło 97, w szkółce szpitalnej znajdowało się 80.	

Dzieci oddanych do wypielegnowania na wieś 661.

Z tych umarło 141, a wróciło w r. 1813 do Szpitala 38.

W roku 1813.

Było chorych	2562.
------------------------	-------

a w szczególności:

A) W oddziale chorób wewnętrznych 1476.

Z których opuściło Szpital	1188.
Umarło	228.
Pozostało w roku 1844	60.
<i>B) W oddziale chirurgicznym . . . . .</i>	<i>541.</i>
Z których opuściło Szpital	443.
Umarło	39.
Pozostało w roku 1844	59.
<i>C) W oddziale położniczym ko-</i>	
<i>biet leczonych było . . . . .</i>	<i>355.</i>
Z których wyleczono	139.
Umarło	13.
Pozostało w 1844	3.
Kobiet brzemiennych	200.
Z których opuściło Szpital	187.
Umarło	6.
Pozostało w r. 1844	7.
<i>D) W oddziale dzieci chorych . . . . .</i>	<i>190.</i>
Z których wyleczono	157.
Umarło	20.
Pozostało w r. 1844	13.

Stosunek zatem śmiertelności w pierwszym oddziale był jak 1:64; w drugim

jak 1:14, w trzecim jak 1:18 $\frac{1}{4}$, w czwartym 1:9 $\frac{1}{2}$.

<i>E</i>) Instytut podrzutków miał dzieci	1412.
Z tych przy piersi	331.
Z których oddaną do pielęgnowania na wsie	300.
Umarło	25.
Pozostało przy piersi	9.
W szkole	137.
Z których oddano do terminu	5.
Wzięto za swoje	76.
Umarło	5.
Pozostało	51.
Na wsiach pielęgnowano (licząc oddanych 300 w r. 1843) dzieci	1219.
Z których wróciło do Szpitala	57.
Rodzice odebrali	11.
Przyjęto za swoje	48.
Umarło na wsiach	147.
Pozostało na rok 1844	956.

Szpital S. Ducha w roku 1839.

Oddział Syfilitycznych.

Chorych obojga płci było . . .	542.
Z tych wyleczono	472.
Umarło	9.
Uciekło	6.
Odesłano do innego Instytutu .	18.
Pozostało w r. 1840	37.

to jest 13 mężczyzn, 24 kobiet.

Oddział Obłąkanych.

Leczono mężczyzn i kobiet . . .	62.
Z tych wyleczono	25.
Umarło	10.
Odesłano do innego instytutu . .	4.
Pozostało w r. 1840	23.

to jest 14 mężczyzn i 9 kobiet.

W roku 1843.

Oddział Syfilitycznych.

Chorych obojga płci	456.
Z tych wyleczono	398.

Umarło	6.
Uciekło	4.
Odesłano do innego Instytutu	15.
Pozostało	33.
to jest 17 mężczyzn, 16 kobiet.	

Oddział Obłąkanych.

Leczono chorych mężczyzn i kobiet	65.
Z tych opuściło Szpital	40.
Umarło	5.
Odesłano do innego Instytutu	3.
Pozostało w r. 1844	17.
to jest mężczyzn 9, kobiet 8.	

Szpital Braci Miłosierdzia.

W roku 1839.

Chorych w ogóle było	154.
Z tych opuściło Szpital	125.
Umarło	11.
Pozostało na rok 1840	18.

W roku 1843.

Chorych było	200.
------------------------	------

Z tych wyleczono	167.
Umarło	24.
Pozostało w kuracyi	9.

W Szpitalu tym leczenia są sami mężczyźni.

Szpital Starozakonnych w Kazimierzu.

W roku 1839.

Chorych obojga płci było	477.
Z tych opuściło Szpital	423.
Umarło	30.
Pozostało na rok 1840	24.

W roku 1843.

Chorych obojga płci było	555.
Z tych opuściło Szpital	495.
Umarło	27.
Pozostało na rok 1844	33.

TOWARZYSTWO DOBROCZYNNOSCI.

Zawiązane w roku 1816 Towarzystwo Dobroczynności, gorliwem staraniem

Członków swoich i hojnością przyjaciół ludzkości, znacznie od pierwszego zawiazku swego uposażone, rozprzestrzeniwszy zakres zarządu swego i dobroczynnych usiłowań w przyjęciu opieki nad dziećmi, których rodzice dla kalectwa sami pozostają w domu ogólnego schronienia, potrzebowano zmiany swych przepisów, w roku 1817 i 1819 nadanych, i tym końcem Senat Rządzący na d. 31 Grudnia 1838 r. nowy Statut toż Towarzystwo urządzający potwierdził. Przepisy te nadały Towarzystwu Dobroczynności nową rękojmią zaufania Rz. i w oddaniu ich bezpośrednio szafnikowi funduszków na utrzymanie Domu Ogólnego Schronienia ubogich przeznaczonych. Aby zaś pierwsiastkowy cel założenia Instytutu tego, a mianowicie zapobieżenie żebractwu i zapewnienie schronienia jedynie przytułku i wsparcia potrzebującym dopiętym został, Senat uznał potrzebę pod dniem 3cim Lipca

1840 r. wydać rozporządzenie, zasłonięcie publiczności od natręctwa żebrzących i wspólne działanie ku temu celowi Towarzystwa Dobroczynności i Dyrekcji Domu Pracy na celu mające. Gdy zaś dzieci pozbawione rodziców i opieki tułactwu oddane, poprzednio do domu pracy przymuszonej, pomiędzy klasę ludzi zepsutych odsyłane, nawykając ich przykładem do złych nałogów, nie mogły rokować żadnej nadziei, aby z postępem wieku stały się społeczeństwu użytecznemi, przeto Senat Rządzący zwrócił swą uwagę na te nieszczęśliwe istoty, i aczkolwiek niedostawało stosownych funduszków, poruczył je na koszt Skarbu Publicznego Opiece Towarzystwa Dobroczynności, przeznaczyszy szczupły bo jedynie z summy 6000 złp. złożony fundusz przy wydzierżawieniu loteryi liczbowej na ten cel zastrzeżony, i wydał pod dniem 4 maja 1841 roku urządzenie domu Sierot, jako Instytutu je-

dnego z najpotrzebniejszych. Zbyt szczupły fundusz bo ledwo na 30 dzieci wystarczający i wzgląd na pożytek tego rodzaju zakładu obok domu Ogólnego Schronienia, czyni nieplonną nadzieję, że Przeświete Zgromadzenie Reprezentantów temuż szczególną swą uwagę poświęcić raczy.

Liczba ubogich w domu schronienia pod Opieką Towarzystwa Dobroczynności zostających, w r. 1838 wynosiła mężczyzn i kobiet wiekiem i kalectwem obarczonych 301; dzieci z Opieki Towarzystwa 36, dzieci na koscie Skarbu publicznego 43, razem 380 osób; których utrzymanie według raportu Kassjera Towarzystwa, wynosiło 55,515 złp.

W r. 1843 mężczyzn i kobiet wiekiem i kalectwem dotkniętych 373; dzieci z Opieki Towarzystwa 32; dzieci na koscie Skarbu 40, razem 445 osób, których utrzymanie kosztowało 68,758 złp. Fun-

dusze ubogich pod Opieką Towarzystwa Dobroczynności zostających ciągle się zwiększają, już to przez ofiary zaraz na utrzymanie ubogich używane, już to przez stałe zapisy mające zasilać prowizyą dochód ubogich w Domu Ogólnego Schronienia zostających. Z podobnych zapisów w roku 1843 na stały fundusz złożono złp. 16,354 gr. 17.

ARCYBRACTWO MIŁOSIĘRDZIA I BANKU POBOŻNEGO.

Postępuje ciągle w dobroczynnych zamiarach założyciela swego X. Piotra Skargi, rozdając jałmużnę lub miesięczne wsparcie, wyposażając ubogie a cnotliwe dziewczęta, i wypożyczając bez procentu na zastawy przeznaczone na ten cel summy. Wzorowa administracya Instytutu tego, przyczyniła się do wzrostu jego funduszów. I tak: kiedy w r. 1837 fundusze Arcybractwa Miłosierdzia i Banku Po-

pobożnego wynosiły w kapitałach hipotecznych złp. 667,180 gr. 16, w których na pomnożenie Banku Pobożnego znajdowała się summa 110,571 złp. 7 gr. i Bank tenże posiadał kapitał obiegowy złp. 83,774 gr. 14, już z początkiem r. 1843 kapitały rzeczone wynosiły sumę złp. 872,006 gr. 4, w których się znajdowała na pomnożenie Banku Pobożnego summa 244,116 złp. 8. gr., a kapitał jego obiegowy 100,952 złp. 11 gr. dochodził.

Ateli Instytutu nasze dobroczynne ratujące biednych, nie zapobiegają szerzącemu się ulustwu; zbywa bowiem dotąd w kraju tutejszym tyle różnych dobroczynnych zakładów mającym, na Instytucyi dziś już wszędzie upowszechnionej i tyle zbawiennych skutków wywierającej, zbywa jej na kassach oszczędności, mogących zachęcić do korzystnego składania przez klasę ludzi z dziennych zarobków

żyjąca oszczędzonego grosza, dla ratowania się w czasie braku zarobku, choroby lub pomocy w jakimś przedsięwzięciu.

Tym końcem Senat Rządzący zamierzył do Instytutów dobroczynnych tej krainy przydać Kasę oszczędności, której urządzenie Prześwietnemu Zgromadzeniu przedstawionem zostanie.

DOM PRACY.

Gdy doświadczenie wskazało potrzebę wprowadzenia niektórych zmian w urządzeniu Domu Pracy w r. 1830 wydanem, jak niemniej oznaczenia na jego zasadach wewnętrznego zarządu rachunkowości i porządku kassowego, przeto jednocześnie z przeniesieniem Instytutu tego na Zamek, wprowadzonym zostało nowe wewnętrzne tegoż urządzenie. Administracya Domu pracy według urządzenia tego jest przy właściwej Dyrekcji, a bezpośredni dozór przy Inspektorze. Osoby do niego przez

Dyrekcją Policji odsyłane, są to pospolicie włóczgi, które dla złych nałogów i zapobieżenia żebractwu przez ludzi jeszcze do pracy zdolnych, na użycie środka tego zasługują. Taka zbieranina na krótki czas w miarę swych nałogów w Domu pracy osadzona, nie może być w większej części użyta do robót pewnej wprawy wymagających, i dla tego mimo usiłowania Administracji miejscowej, warsztaty większe zaprowadzone być nie mogły. Robione próby aby ludzi osadzonych w Domu pracy brukarstwem zatrudnić, nie wzięły spodziewanego skutku, co przypisać należy ustawicznej zmianie robotników żadnej jeszcze wprawy w tej aczkolwiek prostej robocie nie mających. Głównem więc zatrudnieniem dotąd Domu Pracy, jest czyszczenie miasta, a użytek właściwy, kara za złe nałogi i odstraszenie od próżniactwa i żebraniny przez ludzi jeszcze pracować mogących. Obok Domu

pracy w Krakowie, założonym został filialny tego rodzaju Instytut w Jaworznie, dokąd Dyrekcya Policyi ludzi silniejszych a niepoprawnych w swoich nałogach odsyła. Ludzie ci pracują jako pomocnicy górników przy Skarbowych kopalniach węgla, i pospolicie na dłuższy czas osadzani bywają, niżeli w Domu Pracy Krakowskim. Rząd krajowy widział się być zmuszonym do użycia środka tego dla powściągnięcia włóczęgostwa, i środek ten dość skutecznie działać zaczyna.

Co do liczby osób osadzonych w Domu Pracy Krakowskim, ta największa jest w zimie: w lecie bowiem łatwość zarobków, uwalniać ich w większej części dozwala. Zwyczajnie jednak średnia liczba w przecięciu roku całego jest 124, a w Domu Pracy Jaworznickim pospolicie bywa osadzonych od 30 do 40 mężczyzn.

WIEZIENIA.

W tytule o budowlach publicznych, mia-
 dem zaszczyt przedstawić Prześwietnej
 Izbie polepszenie, jakie Rząd Krajowy
 zrobił pod względem lokali więziennych,
 takowe więc obrazem administracyi we-
 wnętrzej uzupełnić pozostaje.

Zarząd zakładu tego pod względem
 gospodarczym, na podstawie Instrukcyi
 w dniu 18 Czerwca 1834 r. wydanej,
 zostaje przy ustanowionym do tego Komi-
 tecie. Działania Komitetu od chwili
 wprowadzenia w wykonanie Ustawy Sej-
 mowej z dnia 7 Lutego 1837 r. znoszą-
 cej roboty publiczne więźni, zaczęły być
 obszerniejsze, bo o zatrudnienie tychże od-
 powiedniemi robotami starać się wypadało.

Celem większej staranności o stan zdro-
 wia więźni, obowiązki lekarza dotąd przez
 miejskiego Urzędnika zdrowia sprawowa-
 ne, poruczono od roku 1840 oddzielnemu
 lekarzowi. W roku zaś 1843 utworzo-

no posadę Katechety i Nauki Moralnej, odkąd więźnie oprócz Nauki zmierzającej do ugruntowania w nich przepisów Świętej wiary, odbierają zachętę do zainicjowania pracy, a w godzinach wolnych od warsztatowych zatrudnień, słuchając czytania ksiązek religijnych zastoso- wanych do ich potrzeby, mają sposobność poświęcenia czasu zbawicznemu rozmyślaniu w miejsce dawniejszej beczynności.

Liczba coroczna więźni tak osądzo- nych jak i pod inkwizycją zostających nie jest jednostajna, jednakże w ogóle nie wielka zachodzi różnica. W przecięciu dziennie znajduje się do 230 osób.

W roku 1843 liczba więźni była na- stępująca:

A) Osądzonych obojga płci . . .	424.	
Z tych uwolniono po wy- pełnieniu kary . . .	253	} 263.
Zmarło	10	
Pozostało 31 Grudnia . . .	151.	

B) Inkwizytów obojga płci . . .	313.
Z tych osądzono lub u-	
wolniono	280
Umarło	2
	} 282.
Pozostałe 31 Grudnia . . .	31.

Największa liczba więźni była dnia 2 Marca, bo 227 osób, a między temi 179 mężczyzn, 48 kobiet, 155 osądzonych a 72 inkwizytów; 294 chrześcian a 23 żydów. Najmniejsza zaś 30 Lipca to jest 189 osób, a między temi 151 mężczyzn, 38 kobiet, 164 osądzonych, 25 inkwizytów, 172 chrześcian, 17 żydów.

Z raportów Szematowi Rządzącemu składających okazuje się coraz większy postęp w zakresie zatrudnienia więźni, lubo obok całej usilności administracyi, aby zajęć robotami jak największą liczbę osądzonych, przecież w warsztatach w więzieniu zaprowadzonych, zaledwie ich połowa użyta być może. Przyczyną tego jest brak takiego rodzaju roboty, aby dla Instytutu

choeby już nie korzyść przynosiła, to przynajmniej straty nie spowodowała. Warsztaty zaprowadzone w więzieniu są: kamieniarski, który wszelkie roboty dla Skarbu i prywatnych podejmuje, szewski zajmuje się robotami dla ubogich pod opieką Towarzystwa Dobroczynności zostających, dla Domu Pracy i więźni; stolarski wyrabia przedmioty potrzebne dla więzienia, a obecnie zatrudniony jest robotą posadzki; bednarski zajęty robotą naczyń więziennych; warsztat przątek i tkaczy zajmuje się robotą płótna i drelichu na potrzebę więzienia; warsztat sukienniczy robotą sukna również na potrzebę więzienną, powroźniczy robotą lin do mostu Podgórskiego, tryłów do galarów Skarbowych i górnictwa krajowego; warsztat tracki rżnięciem kłoców na forszty do magazynu Skarbowego, nakoniec warsztat krawiecki szyciem odzieży dla więźni, dozorców, Domu Pracy i służby drogowej. Zarobki na tej

drodze przez więźni otrzymywane corocznie się powiększają i przekonywają Rząd krajowy, że zaprowadzone roboty wewnątrz gmachu więziennego, obok przyczynienia się do zatrudnienia więźni tak ważny wpływ na stan zdrowia fizyczny i moralny mającego, nastarczają jeszcze więźniom sposobność wyuczenia się rzemiosła, mianowicie w warsztacie kamieniarskim, z którego po wypełnieniu kary, dostateczne utrzymanie mieć mogą. Wyznać jednakże wypada, że użyte dotąd środki, na więźniach którzy już kilkokrotnie w więzieniu osadzeni byli, nie wiele ich poprawić zdołały i pomimo nabycia sposobu uczciwego zarobku, często po uwolnieniu do więzienia wracają.

Ten jest wierny obraz działań publicznych i położenia W. M. Krakowa, który zapewne zdoła przekonać Prześwietną Izbę o usiłowaniach Rządu w pomnożeniu pomyślności tej Krainy. A lubo wiele

jeszcze przedsiębrać wypadła, aby troskli-
wość NAJJAŚNIEJSZYCH OPIEKUŃCZYCH OWA-
RÓW o polepszenie bytu naszego zaspoko-
joną była, wątpić jednak nie można,
iż przy wsparciu dobrych chęci Rządzą-
cego Senatu, przez Was Dostojni Re-
prezentanci, dążenie nasze do powszech-
nej pomyślności o wiele przyspieszonym
zostanie.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i Jego Okręgu.*

Konferencya JJ. WW. Rezydentów TRZECH NAJJAŚNIEJSZYCH Kraj tutejszy PROTEGUJĄCYCH Dworów, zawiadomiła Senat o Najwyższem Tytuzie Dworów zezwoleniu, iżby przyjętemi były modyfikacye ogłoszonego pod dniem 22 Maja 1839 r. Nr 9 Dz. Konf. i tymczasowo w wykonanie wprowadzonego Kodexu Karnego Wojskowego. Milicyi Krajowej, potrzebę poczynienia których doświadczenie wskazało.

Podając przeto modyfikacye te do powszechnej wiadomości, a w szczególności

Osob należących do składu Milicyi, Kompanii Policyjnej, Żandarmeryi i Oddziału Weteranów, oznajmujemy, iż takowe tymczasowo w wykonanie wprowadzonymi, dopóki stanoweże przyjęcie onychże wraz z namienionym Kodexem na drodze Ustawami Krajowemi wskazanej nie nastąpi, i za obowiązujące od dnia 1 Czerwca r. b. uważanemi być mają.

Kraków d. 31 Maja 1844 r.

Prezes Senatu,

(M. P.)

SCHINDLER.

Sekr. Głny Senatu,

MAIEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

MODYFIKACYE

*Kodeksu Karnego dla Milicyi W. M.
Krakowa.*

§. 28.

Z karą ciężkiego więzienia połączo-
ny jest obowiązek roboty. Każdy uka-
rany obowiązany jest do roboty, której
urządzenia w miejscu do kar przeznaczo-
nym wymagają. Wzgląd ściśle na to da-
wanym być powinien, żeby winowajcy ile
możności podług tego jak są na ciężką
karę więzienia skazani, tak też do cięż-
szych robót używani byli.

Miejsce do pełnienia kary ciężkiego
więzienia przewidziane w ogólnym do-
mu kary.

§. 37.

Jeżeli obwiniony według natury wy-
stępkę ściąga na siebie karę cielesną bez-

pośrednią, i takową odnieść może, kara ta powinna być na niego orzeczona, i nie może być w jej miejsce stanowioną karą pośrednią, jeżeli nie ma do tego dostatecznych powodów. Tylko prości żołnierze mogą być na karę cielesną skazywani, pod-officerowie zaś tylko w ten czas, jeżeli ich występki jest tego rodzaju, że pociąga za sobą degradacyą na zawsze, lub degradacyą czasową.

§. 16.

Destytucya jest usunięciem od Urzędu wojskowego Osób stopni Officerskich nie-dochodzących i usunięciem od pensyi.

To co powiedziano jest w §. 13 o kassacyi połączonej z niesławą, stosuje się także do destytucyi tego rodzaju, prosta zaś destytucya pociąga za sobą skutki w §. 14 wymienione.

§. 17.

Z karą ciężkiego więzienia połączoną

jest zawsze kassacya lub destytucya bez infamii, i może także być orzeczoną, bądź sama jako kara, bądź w połączeniu z a-
resztem u Profosa.

§§. 320 i 321.

Wypuszczone być mają.

§. 322.

Występki te dzielają się na trzy stopnie.

Kto w służbie rozkazom przełożonego swego, należnego posłuszeństwa gwałtownie odmawia, albo na osobie tegoż w służb gwałt wyrządza, ten, czyliby przy tem przełożony był raniony, lub nie, winnym będzie nieuległości pierwszego stopnia.

§. 325.

Niesubordynacya drugiego stopnia ma miejsce w następujących przypadkach:

Przypadek I. Kto się rozkazom swego przełożonego do zwykłej służby odnoszącym się, chociaż nie gwałtownie, zawsze jednak niestosowném postępowaniem i z pominięciem należnego uszanowania sprzeciwia, albo względem osoby tegoż w służbie słowami lub znakami, obelgi dopuści się.

§. 612.

Kiedy przedmiotem inkwizycyi był jeden z następujących występków, to jest: zdrada główna, fałszowanie publicznych kredytowych papierów, fałszowanie monety, i pojedynek, natenczas czyli występkie te były tylko zamierzone lub też wykonane, i jakikolwiek zapadnie wyrok Sądu wojkowego, ulega zawsze potwierdzeniu Senatu.

Gdyby **Kommandant** opatrzony prawem miecza i flaski sądził być potrzebnym wniosek uczynić za zaostrzeniem

wyroku, winien będzie akta łącznie z wyrokiem i motywami na których tenże oparty został, Senatowi do decyzji przedstawić.

Jeżliby Senat Rządzący w przypadkach paragrafem tym oznaczonych, uznał, iż zmiana wyroku przez Sąd wojskowy wydanego miejsce nie może, bądź to przez orzeczenie surowszej kary, bądź też przez zmianę wyroku niewinności na wyrok znoszący Inkwizycją dla braku prawnych dowodów, wówczas wyznaczy Kommissją do rewizyi sprawy i wyroku. Kommissya ta w powszechności winna się składać najmniej z pięciu Członków, między którymi ma być przynajmniej trzy Osoby do składu Trybunału lub Sądu Wyższego należące, i jeżeli to być może, dwóch lub jeden Officer który do poprzedniego Sądu nie wchodził. Kommissya na relacyą Członka przez Prezydującego w niej wyznaczonego, zgłębiwszy dokładnie instruk-

cyą sprawy i zasady wyroku, na przypadek uznania obrazy prawa, wyrok skassuje i do nowego sadzenia sprawy przystąpi. Jeżeliby Kommissya uznała potrzebe uzupełnienia instrukcyi, takowa poprzednio w składzie swoim dopełni.

Wyrok powtórny na surowszą karę wskazujący, lub orzeczenie niewinności na uwolnienie dla braku dowodów zmieniający, może być tylko wydany bezwzględną większością głosów.

Jakikolwiek w Kommissyi rewizoryjnej zapadnie wyrok, ten zawsze do potwierdzenia Senatowi Rządzącemu przedstawiony być ma.

Zgodno z Aktami,

(M. P.)

MAIEWSKI,

Sekr. Głowy Senatu.

ERRATA

*Kodeksu karnego Wojskowego Milicyi
Wolnego M. Krakowca.*

Na karcie 142 w §. 256 zamiast „kto powierzone cudze dobro“, czytaj „kto powierzone sobie cudze dobro.“

Na karcie 146 w §. 264 zamiast „kto wiadomie rzecz skradzioną ukrywa“, czytaj „kto wiadomie rzecz skradzioną lub przeniewierzoną ukrywa.“

Na karcie 150 w §. 272 zamiast „oszustwo staje się występkiem, albo z istoty uczynku, albo z ilości szkody“, czytaj „oszustwo staje się występkiem albo z charakteru winowajcy, albo z istoty uczynku, albo z ilości szkody.“

Na karcie 151 w §. 273 zamiast „z charakterem winowajcy“ czytaj „z charakteru winowajcy.“

Na karcie 206 w §. 373. c) zamiast „wówczas mianowicie kiedy jest kommandantem warty,” czytaj „wówczas szczególnie kiedy jest kommandantem warty.”

Na karcie 207 w §. 376, zamiast „mianowicie zaś jeżeli jest kommandantem warty,” czytaj „szczególniej zaś jeżeli jest kommandantem warty.”

Na karcie 346 w §. 576, zamiast „prawne przekonanie obwinionego, może być także osiągnięte zeznaniem dwóch współwinnych,” czytaj „prawne przekonanie obwinionego, może być także osiągnięte zeznaniem dwóch poszkodowanych.”

Na karcie 377 w §. 600, zamiast „na ten czas wyrok jednomyślnością,” czytaj „na ten czas uchwała jednomyślnością.”

Na karcie 378 w §. 601, zamiast „w wyroku objęte być powinny okoliczności,” czytaj „w uchwale objęte być powinny okoliczności.”

Na tejże karcie i w tymże paragrafie zamiast „sam zaś wyrok,” czytaj „sama zaś uchwała.”

Na karcie 127 w §. 663 w końcu, zamiast „jakie §§. 82, 323 i 357 są objęte,” czytaj „jakie §§. 82, 192, 196, 323, 357 i 359 są objęte.”

Na karcie 395 w §. 625 po wyrazie „chłosty” dodaj „kijem.”

MIY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i Jego Okregu.*

Wszem w obec i każdemu z osobna
komu o tem wiedziec należy, a mianowi-
cie mieszkańcom W. M. Krakowa i Jego
Okregu oznajmujemy, iż Zgromadzenie Re-
prezentantów zważywszy, że sprawy któ-
rych przedmiot sporny kwoty Złp. 30
nie przenosi, przed Sądy Pokoju w zna-
cznej bardzo liczbie wytaczane, w najwięk-
szej części zaocznie wyrokowane bywają,
te jeżne i też same tego rodzaju sprawy
z powodu niestawienia się obu stron już
z wokandy spadłe, po kilka razy na no-
we wokandy przychodzą; zważywszy na-

koniec, że częstokroć najbliższe sprawy przez strony powodowo są wpisywane; chcąc razem zapobiedz i zbytecznemu pie-
niactwu i niedbałości stron spor prowadzących, a tém samém oszczędzić Magi-
straturom pojednawczym niepotrzebnej pra-
cy, na Posiedzeniu Swém w dniu 17 b.
m. i r. odbytém, zgodnie z przedstawionym
Mu przez Senat projektem postanowiło co
następuje:

Art. 1.

Do spraw których przedmiot sporny kwoty 30 Złp. nie przenosi, przed Sądy Po-
koju wytaczanych, a z mocy Art. 56 U-
stawy Stęplowej w r. 1833 zapadłej od
opłaty wpisu uwolnionych, używanym bę-
dzie na przyszłość do wpisu papier stę-
płowy ceny groszy 15stu przy zachowa-
niu wszelkich innych czynności Sądowych
na prostym papierze.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby Postanowienie to jako prawo od dnia pierwszego Października bieżącego roku obowiązujące uważanem, i przez kogo należy ściśle dopełnionem, dla podania zaś takowego do wiadomości powszechnej, ażeby w Dzienniku Praw zamieszczonem było.

Działo się na Posiedzeniu Naszém w Krakowie dnia dwudziestego piątego Czerwca Tysiąc ośmset czterdziestego czwartego roku.

Prezes Senatu,

(M. P.)

SCHINDLER.

Sekr. Głny Senatu,

MAIEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

Dzień ogłoszenia 1 Października 1844 r.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i Jego Okręgu.*

Wszystko w obec i każdemu z osobna ko-
mu o tem wiedzieć należy a mianowicie
mieszkańcom W. M. Krakowa i Jego Ok-
ręgu oznajmujemy, iż w celu usunięcia
niegodności, wynikających z formy po-
stępowania przy sprzedażach dóbr nieru-
chomych do małoletnich należących, Ar-
tykułem 73 Prawa Sejmowego o Opie-
kach z dnia 31 Października 1825 roku
przepisanej, w tych zwłaszcza wypadkach,
gdzie sprzedaż publiczna tychże dóbr nie-
potrzebnie masę małoletnich na znaczne
koszta, a załatwienie ich interesów na

zwłokę narazić może, gdy z drugiej strony środki dobro papillów zapewnijące na innej drodze obmyślić się będą, Zgromadzenie Reprezentantów na posiedzeniu swém w dniu 19 b. m. i r. odbyłóm, zgo-
dnie z udzielonym sobie przez Senat w drodze inicjatywy projektem postanowiło zmienić treść Artykułu 73 pomienionego prawa, którego brzmienie ma być następujące:

Artykuł 73.

Jeżeli wartość nieruchomości nie przewyższa 5000 Złpól., wolno będzie Radzie familijnej dozwolnić sprzedaż z wolnej ręki, która to jednak Uchwała przez Trybunał zatwierdzoną być ma.

O tak zapadłej i zatwierdzonej Uchwale Rady familijnej SENATOR NAD OPIEKĄ MŁOCLETNICH CZUWAJĄCY zawiadomiony będzie.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby postanowienie to, jako prawo od dnia pierw-

szego Sierpnia bieżącego roku obowiązujące uważaném, i przez kogo należy ściśle dopełnioném; dla podania zaś takiego do wiadomości powszechnej, ażeby w Dzienniku Praw zamieszczoném być.

Działo się na Posiedzeniu Naszém w Krakowie dnia dwudziestego pierwszego Czerwca Tysiąc Ośmset Cztćdziesiątego czwartego roku.

Prezes Senatu,

(M. P.)

SCHINDLER.

Sekr. Główny Senatu,

MAIRWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

Dzień ogłoszenia 1 Sierpnia 1846 r.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i Jego Okręgu.*

Wszem w obec i każdemu z osobną komu o tém wiedzieć należy, a mianowicie mieszkańcom W. M. Krakowa i Jego Okręgu oznajmujemy, iż w celu zastąpienia Skarbu publicznego od strat, na jakie z powodu defraudacyi podatku konsumpcyjnego jest wystawiony, Zgromadzenie Reprezentantów zważywszy, iż Ustawa Sejmowa w dniu 7 Stycznia 1820 r. w tej mierze zapadła okazała się niedostateczną, na Posiedzeniu Swém w dniu 19 b. m. i r. odbytém, zgodnie z udzielonym Sobie przez Senat w drodze inicjatywy projektem, postanowiło śródtkowo, co następuje:

— 2 —

Artykuł 1.

Starozakonny właściciel trunku opłacie konsumpcyjnej ulegającego, któryby wbrew Art. 5 Ustawy Sejmowej z dnia 7 Stycznia 1820 roku skład w mowie będącego trunku we wsi potajemnie utrzymywał, chociażby takowy trunek przed wykryciem składu potajemnie uprowadził, ulegać karze od 500 do 1000 Złp., a nadto winien będzie zapłacić wartość trunku wykrytej ilości odpowiadającą.

Artykuł 2.

Podobnej karze od 500 do 1000 Złp. ulegną także właściciele lub posiadacze budynków i piwnic, z których trunki przed wykryciem składu wywiezione zostały, niemniej i ci którzy nazwiska swojego do utrzymywania podobnych składów Starozakonnym udzielili.

Samo z siebie rozumie się, że transporta trunków na wozach dla popasu koni

w domach zajezdnych zostajęca za skład uważane być nie mogą.

Artykuł 3.

Gdyby kara pieniężna w myśl powyższych Artykułów orzeczona nie mogła być ściągnięta, takowa wedle przepisu Art. 2 wyżej powołanej Ustawy Sejmowej nakreszt lub chłostę zamiemioną być winna.

Artykuł 4.

Kary te podobnie jak wszelkie inne defraudacyjne orzekać będzie Dyrekcya Policji w pierwszej, a Wydział Dochodów Publicznych i Skarbu w drugiej i ostatniej Instancji.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby Postanowienie to, jako prawo uzupełniające wyżej powołaną Ustawę Sejmową, od dnia pierwszego Sierpnia bieżącego roku obowiązującym, i przez kogo należy ściśle dopełnionem, dla podania zaś ta-

kowego do wiadomości powszechnej, a-
żeby w Dzienniku Praw zamieszczoném
było.

Działo się na Posiedzeniu Naszém w Kra-
kowie dnia dwudziestego piątego Czerw-
ca Tysiąc osmset czterdziestego szwar-
tego roku.

Prezes Senatu,

(M. P.)

SCHINDLER.

Sekr. Głny Senatu,

MAJEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

Dzień ogłoszenia 1 Sierpnia 1844 r.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i Jego Okręgu.*

Wszem w obec i każdemu z osobna ko-
mu o tem wiedzieć należy, a mianowicie
Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego Ok-
ręgu oznajmujemy, iż Zgromadzenie Re-
prezentantów zważywszy, że zapadła w
dniu 7 Lutego 1838 r. Ustawa o Sto-
warzyszeniu Emerytalnem i Pensyach wy-
służonych wymaga niektórych dopełnień,
mianowicie pod względem zapewnienia lo-
su tych Urzędników, którzy aczkolwiek nie
z Skarbu publicznego płacni, jednakże po-
kładają zasługi w Instytucyach kraju do-
tyczających i pod szczególną opieką Rzą-

da zostających, zważywszy również, iż obok nielicznia (według zasad szacunku Ustawy) lat służby w Urzędowaniu niepłatnym lub na posadach niezastawnych, zakreślone dwadzieścia lat zasług prawo do Emerytury nadających, stanowią epokę abyć odległą, i że dla Urzędników którzy swe zasługi dla miejsczego kraju w epoce od roku 1816 do 1834 położyli, jest zbyt uciążliwem traktowanie stosownie do zasad Art. 18 lit. A. jedynie w dwóch trzecich częściach pensyi za lata w służbie publicznej w tej epoce strawione, oznawszy przeto za zgodne ze słuszością więcej zapewnić los Urzędników, którzy prawo do opieki publicznej uzyskali, na Posiedzeniu swém w dniu 1 b. m. i z. odbytem, zgodnie z inicjatywą His przez Senat Projektem postanowiło co następuje:

Artykuł 1.

Do Stowarzyszenia Emerytalnego należy każda osoba pobierająca z Skarbu

Publicznego z funduszków Budżetem krajowym odkazanych, lub z funduszków Szpitali Miasta Krakowa, stałą i na właściwych etatach szczególnych gałęzi służby publicznej zamieszczoną placę wyższą nad Złp. 100 rocznie z wyłączeniem pobierających pensye wydłużone, Podoficerów, Muzykantów i Żołnierzy Milicyi lub Żandarmeryi krajowej. Równie należą do Towarzystwa Emerytalnego Nauczyciele Szkół początkowych miejskich i wiejskich w zakresie przez Rząd postanowionych, chociażby nie z funduszków krajowych placę pobierali, lecz z funduszków właściwych Instytutów do utrzymywania Szkół rzeczonych obowiązanych. Dla Podoficerów, Muzykantów i Żołnierzy ustanowioną jest przez Senat Rządzący osobna tego rodzaju Instytucya, pod nazwiskiem Kasy Weteranów znana. Dla Oficerów Milicyi Krajowej, lata służby prawo do pensyi

do następujących, zważywszy równie, iż o-
 bok naliczenia (według zasad wspomnianej
 Ustawy) lat służby w Urzędowaniu nie-
 pełnionem lub na posadkach nieetatowych,
 zakreślone dwadzieścia lat zasług prawo
 do Emerytury udzielających, stanowią epokę
 zbyt odległą, i że dla Urzędników któ-
 rzy swe zasługi dla autajszego kraju o-
 epoce od roku 1815 do 1834 poświęcili,
 jest zbyt uciążliwem rachowanie stósownie-
 cie zasad Art. 18 lit. A. jedynie w dwóch
 trzecich częściach pensyi za lata w usłu-
 dzie publicznej w tej epoce strawione, a-
 znawszy przeto za zgodne ze słusznoscią
 więcej zapewnić los Urzędników, którzy
 prawo do opieki publicznej zyskali, na Po-
 siedzeniu swém w dniu t. b. m. i c. od-
 byciem, zgodnie z intcyowanymi dla przez
 Senat Projektem postanowiło co następuje:

Artykuł 1.

Do Stowarzyszenia Emerytalnego na-
 leży każda osoba pobierająca z Skarbu

Publicznego z funduszów Budżetem krajowym odkazanych, lub z funduszów Spitali Miasta Krakowa, stałą i na właściwych stacjach szczegółowych gałęzi służby publicznej zamieszczoną płacę wyższą nad Złp. 100 rocznie ½ wyłączenie pobierających pensye wysłużona, Podoficerów, Muzykantów i Żołnierzy Milicyi lub Żandarmeryi krajowej. Równie należą do Towarzystwa Emerytalnego Nauczyciele Szkół początkowych męskich i żeńskich w zakresach przez Rząd postanowionych, chociażby nie z funduszów krajowych płacę pobierali, lecz z funduszów właściwych Instytutów do utrzymywania Szkół rzeczonych obowiązanych. Dla Podoficerów, Muzykantów i Żołnierzy ustanowioną jest przez Senat Rządzący osobna tego rodzaju Instytucya, pod nazwiskiem Kasy Weteranów znana. Dla Oficerów Milicyi Krajowej, lata służby prawo do pensyi

nadzające i wysokość téjże właściwym Statutem są oznaczone.

Artykuł 2.

Jeż nie lat dwadzieścia lecz piętnaście służby obok innych warunków Art. 13 15 i 16 Ustawy Emerytalnej z r. 1838 wskazanych, nadaje prawo do pensyi emerytalnej dożywocia tej wyrównywającej 1/4 części najwyższej płacy rocznej, jaką Ono- nek Towarzystwa Emerytalnego w ciągu całego urzędowania swego, przynajmniej przez rok jeden pobierał.

W latach następnych czynnej służby ilość pensyi powiększa się za każdego rok o 2% owęj 1/4 części najwyższej płacy, do jakiej Urzędnik po 15tu latach służby prawa nabiera, dopóki po 35ciu latach do całkowitej pobieranej płacy nie dojdzie. I stąd więcęj jak 15cie a mniej jak 35 lat służby daje wychodzącemu z niej prawo do pensyi wysłużonej Emerytalnej w

ten sposób wyrachowanej, iż $\frac{1}{2}$ pensyi emerytalnej, któraby za lat 15 służby przypadła, za przyrastającą co rok do całości téjże pensyi ma być uważaną.

Artykuł 3.

Odziakolwiek Ustawa Emerytalna z dnia 7 Lutego 1833 r. epokę lat 20 zakreśliła, ta do lat 15u ogranicza się.

Artykuł 4.

W przypadkach w Art. 17 w Ustępie d. powołanej Ustawy wymienionych, coroczny przyrost pensyi pomiędzy 15, a 31 lat służby, nie już o $\frac{1}{2}$ ale o $\frac{1}{4}$ część pensyi wysłużonej, któraby za lat 15cie służby należała, uważany być ma.

Artykuł 5.

Każdy Etatowy Urzędnik, w epoce od roku 1815 do 1833 lata służby publicznej liczący, któryby takowe lata nie już

wedle zastrzeżenia w Art. 18 Ustawy Emerytalnej pod lit. A. domieszczonego, lecz rok za rok chciał mieć rachowane, obowiązującym będzie w terminie preśluzujajm przez Senat Rządzący oznaczyć się mającym złożyć w tej mierze swą deklaracyą, a następnie w podobnymże terminie i ratach przez Senat oznaczyć się mających wnieść do funduszu ogólnokrajowego taką opłatę z jednej trzeciej części epoki lat służby z czasu wyżej wspomnianego, jaka się okaże wypadającą w stosunku najwyższej pensyi w epoce od roku 1833 pobieranej.

Również każdy Urzędnik w epoce po roku 1833 służbę publiczną pełniący ze Skarbu Publicznego lub funduszków pod Administracyą Rządu zostających płatny, któryby nie od początku służby swęj opłatę emerytalną wnosił, lub wcale do Stowarzyszenia Emerytalnego nie należał, może następnie przystąpić do Towarzy-

stwa Emerytalnego, i wnosząc do Tegoż opłaty nawet za epokę dawniejszą, nabyć przyznanie Członka Emerytalnego od daty nominacyi, byleby opłaty za lata dawne od pensyi pobieranej do funduszu emerytalnego wnieśli, w którym to przypadku względnie Stowarzyszenia Emerytalnego, dopiero od chwili rzeczywistego do funduszu emerytalnego wniesienia opłaty uważanym będzie.

Artykuł 6.

Wspieranie wdów i dzieci po Emerytach którzy przed zaprowadzeniem Towarzystwa Emerytalnego przez Zgromadzenie Reprezentantów pensye wysłużone przyznane mieli, winno się regulować do tychże pensyj w częściach, jakie prawo Emerytalne z d. 7 Lutego 1838 r. wdowom lub dzieciom przyznaje.

Artykuł 7.

Gdy pensye wysłużone osób do stanu Nauczycielskiego należących, różnią się

od pensyj Urzędników linii Administracyjnej i Sądowej, tak co do lat prawo do pensyi nadających jak i co do sposobu rachowania téjże, przeto jeśli Urzędnik z linii Sądowej lub Administracyjnej przechodzi do stanu Nauczycielskiego, i w tymże stanie tyle lat zostaje, iż na podstawie Statutu Uniwersytet urządzającego, nabywa już prawa do pensyi wysłużonej, w ów czas lata w służbie Administracyjnej lub Sądowej strawione, mają Mu być do lat służby Nauczycielskiej policzone i tak uważane, jak gdyby w tej ostatniej spędzone były.

Jeżeli zaś lata służby w zawodzie Nauczycielskim same przez się prawa do pensyi wysłużonej na podstawie Statutu Uniwersytet urządzającego nie nadawały, w ów czas w połączeniu z latami poprzedzającego urzędowania, jedynie według prawa emerytalnego powszechnego pod

względem obliczenia lat i wysokości pensyi uważane być mają.

Jeżeli nakoniec osoba do stanu Nauczycielskiego należąca przechodzi w służbę Administracyjną lub Sądową, w ów czas za poddającą się wyłącznie prawu emerytalnemu powszechnemu poczytaną być ma, i pod względem pensyi wysłużonej według tegoż prawa uważaną być powinna.

Artykuł 8.

Postanowienia w Art. 2, 3, 4 i 5 niniejszej dodatkowej Ustawy będą miały moc swoją dopiero od dnia ogłoszenia niniejszej Ustawy i stosowane być mogą jedynie do przypadków otwarcia prawa do pensyi wysłużonej lub wsparcia po rzezonym terminie. Przyznane więc przez Komisssyą Emerytalną pensye na podstawie przepisów Ustawy Emerytalnej z roku 1838 zmianie na zasadzie niniejszego dodatkowego postanowienia ulegać nie będą.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby Postanowienie to, jako prawo od chwili ogłoszenia onego obowiązujące uważane i przez kogo należy ściśle dopełniane dla podania zaś takowego do wiadomości powszechnej, ażeby w Dzienniku Urzędowym zamieszczonem było.

Działo się na Posiedzeniu Naszém w Krakowie dnia trzeciego Lipca Tysiąc osiemset czterdziestego czwartego roku.

Prezes Senatu,

(M. P.)

SCHINDLER.

Sękr. Główny Senatu,

MAJEWSKI.

Nowakowski Sękr. D. K. Senatu

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Wszam w obec i kuźdemu z osobną ko-
mu o tem wieźcie naleźy, a mianowicie
Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego Ok-
ręgu oznajmujemy, iż Zgromadzenie Re-
prezentatów zwaźywszy potrzebę uzupeł-
nienia Ustawy Sejmowej z dnia 17 Czerw-
ca roku 1822 o przywilejach i hipotekach
przez zaprowadzenie Zwierzchności hipo-
tecznej, której przeznaczeniem być ma czu-
wanie nad porządkiem wpisów hipotecz-
nych i wglądanie, aby takowe w sposób
prawem przewidziany następowały.

Zważywszy, że dotychczasowe przepisy o uskutecznianiu wpisów na dobrach nieruchomości do spadku należących, są również niedostateczne, że wreszcie Dział VI. o ostrzeżeniach, wymaga zmian opartych na spostrzeżeniach z praktyki Sądowej czerpanych i spowodowanych zaprawieniem Zwierzchności hipotecznej, zgodnie z inicjatywą Ma. przez Senat. Projektem, na Posiedzeniu swém w dniu 27. Czerwca b. r. odbytém, postawiono o następuję:

O Zwierzchności hipotecznej.

Artykuł 1.

Wszelkie Akta według Ustaw obowiązujących do Hipoteki kwalifikujące się, przez Regenta akt hipotecznych w porządku Art. 13. Ustawy hipotecznej, do Dziennika Podawczego zaciągnięte, zanim do następujących ksiąg hipotecznych przyjęte zostaną roztrząsane będą przez Zwierzchność hipoteczną.

Artykuł 2.

Zwierzchność hipoteczna składa się z dwóch Członków Trybunału i Regenta Akt hipotecznych.

Senat Rządzący na przedstawienie Sądu Wyższego po wysłuchaniu opinii Prezesa Trybunału uczynić się mianem, mianować będzie corocznie Członków Trybunału i ich Zastępców do Zwierzchności hipotecznej.

Artykuł 3.

Posiedzenia Zwierzchności hipotecznej odbywać się będą codziennie prócz dni świątecznych.

Zwierzchność hipoteczna decyduje większością zdań.

Artykuł 4.

Regent Akt hipotecznych przedstawia na posiedzenie czynności rozpoznaniu Zwierzchności ulegające, zapisuje Jej decyzje

do Protokołu posiedzeń, który przez Pre-
sydującego natychmiast po zapadnięciu de-
cyzyi, podpisany zostanie, a które to Pro-
tokuły z każdego roku do ksiąg doku-
mentów przyłączane będą.

Artykuł 5.

Obowiązkiem Zwierzchności hipotecznej
jest uważać, czyli czynność nie sprzeciwia-
jącą prawom trzeciego wiadomym w ksiąg-
ach hipotecznych, czyli podana przez stronę
treść do wykazu hipotecznego na podsta-
wie wyroków lub ugód Sądowych nie o-
bejmuje więcej nad osnowę tytułu, i cokol-
wiek nieuchybnie przepisem prawa, on który
polega ważność lub istota hipoteki.

Artykuł 6.

Zwierzchność hipoteczna przez przyję-
cie Akta, nadaje mu rękojmię tylko co do
rzetelności uskuteczonego wpisu.

Artykuł 7.

Jeżeli Zwierzchność nie ma przeszkody w przyjęciu Aktu sobie przedstawionego, ażeby Aktu tego przyjęta zostanie do ksiąg hipotecznych, wedle pierwszeństwa zaciągnięcia niego do Dziennika Podatkowego. W razie przeciwnym Zwierzchność hipoteczna wyda decyzją odmowną z wyrażeniem zasad odmówienia.

Artykuł 8.

Strona podająca winna się zgłosić po odebranie rezolucyi Zwierzchności hipotecznej do Regenta, który takową najdalej w dni trzy po niej zapadnięciu wydać jest obowiązany na żądanie strony z zanotowaniem dnia oddanej rezolucyi tejże.

W razie gdyby strona nie poprzestała na rezolucyi Zwierzchności hipotecznej, służy jej prawo odwołania się do Sądu Wyższego w terminie dni 30stu od daty zapadnięcia takowej, lecz winna zawiadomić

Zwierzchność hipoteczną o ważności re-
kursie, przez złożenie świadectwa Dziennikarza Sądu Wyższego. Strona uczy-
biająca termin do założenia rekursu za-
kreślonego, lub zaniedbująca zawiadomić o
tym Zwierzchność hipoteczną, utraci pierw-
zeństwo miejsca w wykazie hipotecznym,
decyzja bowiem Zwierzchności za pra-
womocną uważaną będzie, a w skutek te-
go wykreślenie pożądanego żądania nastąpi.
Sąd Wyższy zawiadomi z Urzędu Zwierz-
chność hipoteczną o skutku odwołania się
takiego.

Artykuł 9.

Regent w każdym przypadku nie może
odmawiać lub spóźniać przyjęcia podań
wniesionych dla przepisania praw hipote-
cznych, ani wydania żądanych od Niego
zaświadczeń, pod karą wynagrodzenia szkód
stronom zrzadzonych.

Zaskarżenie w tym względzie wolno po-
dać do Trybunału, który wysłuchawszy

Regenta i wniosków Prokuratora, ce z przepisów prawa wypaanie, Regentowi nakaże i strony o swém postanowieniu pisemnie zawiadomi.

Przy wydawaniu wykazów Regent hipotek obowiązany jest czynić w tychże w właściwym porządku wzmiankę o zaszczeniu do Dziennika takim nawet podaniem, co do przyjęcia lub nie przyjęcia którego, decyzja Zwierzchności hipotecznej w prawomocność nie przeszła.

Artykuł 16.

Regent Akt hipotecznych obowiązany jest stosować się do przepisów prawa hipotecznego, w czem te wprost odnoszą się do jego urzędowania, a to pod karą pieniężną od 100 do 1000 Złp. za pierwsze wykroczenie, a za drugie pod karę złożenia z urzędu, i oprócz tego winien będzie przedewszystkiem nagrodzić stronom zrażdzone szkody.

Artykuł 11.

Zwierzchność hipoteczna powinna przed wydanem wyroku jest obowiązana, aby wszelkie wpisy do wykazów hipotecznych następowały w właściwe księgi przed wydaniem stronie zainteresowanej przez Regenta dowód następnego zaciągnięcia dokumentu do Akt hipotecznych.

O przepisaniu w księgach hipotecznych Praw spadkowych.

Artykuł 12.

Sukcesor chcący uzyskać przepisanie tytułów spadkodawcy służących na swoją osobę, zgłosi się do Trybunału z przyznaniem spadku dołączając dowody okazujące prawo do tegoż.

Trybunał po roztrząśnieniu złożonych dowodów tak co do praw spadkowejości jak i ilości sukcesorów, obwieści przez Gazetę i Dziennik Rządowy o zgłaszających się sukcesorach i wezwie wszystkich in-

interessowanych, prawo do spadku mieć mogących, aby się w ciągu trzech miesięcy od dnia obwieszczenia zgłosili z prawami swemi z zagrożeniem dla wszystkich interessowanych, że po upływie rzeczzonego terminu, na rzecz zgłaszających się sukcesorów tytuły do nieruchomości spadkowych i praw hipotecznych przepisane będą.

Po upływie rzeczzonego terminu bez zgłoszenia się innych interessowanych, spadek zgłaszającym się poprzednio przyznanyra zostanie.

O ostrzeżeniach hipotecznych.

Artykuł 13.

Ostrzeżenie hipoteczne albo dla zapobieżenia rozporządzeniu nieruchomościami i kapitałami hipotekowanemi przez ich właścicieli, albo dla samego tylko zabezpieczenia hipotecznego praw dozwolonem być może.

Artykuł 14.

Nakaz Sądu w skutek którego stosownie do Art. 127 Ustawy o Opiekach, tymczasowy zarządca jest wyznaczonym, lub wyrok uznający bezwłasnowelność dodający doradcę Sądowego, ogłaszający upadłość, lub nakazanie przyjmujący odstąpienie dóbr na rzecz wierzycieli, chociażby nieprawomocny, może być przez każdego interessowanego do hipoteki wniesionym.

Artykuł 15.

Od chwili wniesienia do hipoteki wymienionych w poprzednim Artykule tytułów, żadne Akta z umów i zobowiązań się upadłego wynikające do hipoteki na nieruchomości, kapitały, i prawa hipoteczne upadłego przyjętymi nie będą.

Artykuł 16.

Wciągnięcie o zaszłej upadłości zapobiega nie tylko działaniom upadłego cłu-

bnika, szkody dla wierzycieli przynieść mogących, ale oraz i działaniem wierzycieli chcących uzyskać przed innymi pierwszeństwo.

Artykuł 17.

Ostrzeżenie praw oprócz przypadków dotąd wyszczególnionych, tylko na mocy rezolucyi Trybunału lub w razie adwokowania się strony na mocy rezolucyi Sądu Wyższego takowego pozwalającej nastąpić może.

Artykuł 18.

Chcący uzyskać ostrzeżenie hipoteczne, powinien po wpisaniu się na właściwy register pierwszeństwo przed wszelkimi sprawami mający przez Illacyą uczynić wniosek do Trybunału i okazać dowody na piśmie żądanie jego popierające, a uzyskawszy rezolucyą pozwalającą ostrzeżenia w księgach hipotecznych, winien jest w

drodze usprawiedliwienia onegoż doręczyć stronie przeciwnej najdalej w dniach ośmiu od daty rezolucyi téjże pod prekluzyą pozw. Następnie rezolucyą i pozwem takowy stronie przeciwnej doręczony z dołączeniem kwitu Pisarza Trybunału o złożonym wpisie, jak niemniej dowód o złożonej kaucyi, gdyby takowa została nakazaną Regentowi podać, który po zaciągnięciu ostrzeżenia do Dziennika hipotecznego, przedstawi przed innermi na następném posiedzeniu Zwierzchności hipotecznej wniesione ostrzeżenia.

Artykuł 19.

Zwierzchność hipoteczna przekonawszy się o zadosyć uczynieniu wszystkim powyższym warunkom i nastąpieniem w ciągu dni ośmiu doręczeniu pozwu, ostrzeżenie praw w wykazie hipotecznym stosownie do rezolucyi zapisze.

Artykuł 20.

Dozwolenia ostrzeżenia następować będzie za kaucją lub bez kaucji według uznania Sądu. Obce krajowy jedynie za kaucją ostrzeżenia hipoteczne uzyskać może.

Decyzya dozwalająca ostrzeżenia obejmować powinna: wymienienie dokładne prawa ostrzeżonego i dowodów na których jest opierane, oraz ilości kaucji, w razie gdy złożenie jej do depozytu Sądowego jest nakazane.

Artykuł 21.

Owołanie się od rezolucji ostrzeżenia odwołującej do Sądu Wyższego w terminie dni 14tu czynioném być winno.

Artykuł 22.

Gdy ostrzeżenie dla zabezpieczenia wynagrodzenia z powodu sprawy na drodze karnej wytoczonej, dozwoloném będzie,

wniesienie do ksiąg hipotecznych wyroku prawomocnego na tejże drodze zapadłego, jeżeli rzeczony wynagrodzenie jest nim oznaczone, jest dostatecznym i żadnego więcej usprawiedliwienia nie potrzeba.

Jeżeli przeciwnie ilość wynagrodzenia na drodze karnej oznaczoną nie będzie, uskutecznienie ostrzeżenia według przepisu Art. 18. uczynionem być może.

Artykuł 23.

Wprowadzenie, instrukcja i sążenie spraw na drodze usprawiedliwienia ostrzeżenia, następować będzie w Trybunale w porządku innym sprawom właściwym.

Artykuł 24.

Jeżeli ostrzeżenie za ważne uznaniem zostanie, pierwszeństwo przysadzonego prawa, liczyć się będzie od daty uczynionego do hipoteki podania ostrzeżenia, w przeciwnym razie ostrzeżenie za poda-

niem wyroku prawomocnego, z wykazu hipotecznego wykreślonym będzie.

Artykuł 25.

Wyrok przysądający należność osobistą, może być bez żądania ostrzeżenia wniesionym do ksiąg hipotecznych, nim stał się prawomocnym, dla uzyskania pierwszeństwa hipoteki, na przypadek jeżeli wyrok ten zmieniony nie będzie i stanie się prawomocnym.

Artykuł 26.

Artykuły 14, 68, 97 i 98 oraz dział VI. Ustawy Sejmowej o ustaleniu własności dóbr nieruchomych, przywilejach i hipotekach z dnia 17 Czerwca 1822 r. tracą moc obowiązującą, a w miejsce tych przepisów, następują rozporządzenia powyżej wyrażone.

Artykuł 27.

Gdy przez Ustawę niniejszą znaczna część władzy Regenta przechodzi na Zwierz-

chność hipoteczną, przeto kaucya tegoż w summie 12,000 Złp. oznaczoną zostaje.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby postawienie to, jako prawo od dnia pierwszego Października bieżącego roku obowiązujące uważaném i przez tego należy ściśle dopełnioném; dla podania zaś takowego do wiadomości powszechniej, ażeby w Dzienniku Praw zamieszczoném było.

Działo się na Posiedzeniu Naszém w Krakowie dnia pierwszego Lipca Tysiąc Ośmset czterdziestego czwartego roku.

Prezes Senatu,

(P. P.)

SCHINDLER.

Sekr. Głowy Senatu,

MAIENSEL.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

Dzień ogłoszenia 1 Października 1844 r.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Wszem w obce i każdemu z osobna ko-
mu o tém wiedzieć należy, a mianowicie
Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego Ok-
ręgu szczerzujemy, iż Zgromadzenie Re-
prezentantów w zamiarze bliższego ozna-
czenia warunków, pod jakimś Starozako-
nem zasadzie §. 17 lit. b Statutu s. r. 1817
mogą otrzymać zezwolenie do zawarcia
związków małżeńskich, takżeż zaprowa-
dzenia w miejsce Ustaw Sejmowych z d. 20
Grudnia 1821 r. Nr 4,831 i 30 Sierpnia
1838 r. Nr 639, których niedostatecz-
ność doświadczenie wykazało, jednoczaj-

negu postępowania przeciwko tym Starozakonnym, którzy bez poprzedniego Aktu Stanu Cywilnego, zawierają potajemnie w drodze religijnej małżeństwa, na Posiedzeniu swém w dniu 3 b. m. i r. odbytem, zgodnie z inicjowanym Mu przez Senat Projektem postanowiło co następuje:

Artykuł 1.

Starozakonni będą mogli otrzymać pozwolenie do zawierania małżeństw od Wydziału Spraw Wewnętrznych i Policji w Senacie Rządzącym, jeżeli obok złożonych świadectw z posiadania umiejętności czytania, pisania w języku polskim lub niemieckim i pierwszych początków arytmetyki w Szkołach Publicznych Chrześcijańskich, lub dla Starozakończych pod powagą Rządu istniejących nabytej, udowodnią — albo:

1. iż są właścicielami jakiegokolwiek realności w mieście, czynszu rocznego złp. 500 przynoszącej, a czystą war-

tość hipoteczną jawną przynajmniej 5000 złp. mającej, — albo:

II. iż są dzierżawcami wieczystymi lub czasowemi realności lub zakładu fabrycznego, którego czynsz roczny przynajmniej 2000 złp. wynosi, — albo:

III. iż stan pewny utrzymanie rodziny zapewniający obrali, do czego należą:

a) wszystkie jakiegokolwiek publiczne lub gminne płatne urzęda stałe jakie prawa krajowe Starozakonnym piastować pozwalają, lub posady religijne na etatach właściwych zamieszczone,

b) wszystkie professye do umiejtności ścisłych i sztuk wyzwolonych odnoszące się, dyplomami lub innymi wiarogodnymi świadectwami udowodnione,

c) wszystkie kunszta i rzemiosła cechowe i niecechowe, gdzie i cze-

ludzi wyzwolona z odbytej wpró-
ki dowody posiadająca, a czynna
w właściwych warsztatach uwa-
żaną będzie, od której jednakże
uwolnieni są czeladnicy profesyi
murarskiej i ciesielskiej,

d) wszystkie rodzaje uprawionego
handlu i przemysłu, koncessjami
lub konsensami udowodnionego, o-
raz Subjekci handlowi wykazujący
się, że po wyzwoleniu przez trzy
lata praktykę handlową w Krako-
wie lub innem stołecznem mieście
odbyli,

e) majątek w gotowych pieniądzach
przynajmniej 3,000 złp. wynoszą-
cy, zaręczeniem piśmiennem dwóch
wiarogodnych Obywateli i Kom-
missarza Cyrkułowego, w którym
starający się o małżeństwo od lat
trzech zamieszkuje, i opłatą podat-
ku osobistego oddzielnego od fa-

nili udowodniony, jeżeli obok tego wykazją tak usposobienia osobiste do jakiego godziwego sposobu zarobkowania, jakoteż iż są czynnymi w tym zawęcie.

IV. Każdy Starozakonnny po skończonym trzydziestym roku życia, pomimo nieposiadania świadectw z usposobień naukowych na początku Artykułu tego zastrzeżonych, będzie mógł otrzymać pozwolenie do zawarcia małżeństwa, skoro udowodni, że na jakikolwiek sposób do życia, a jeżeli przeciw niemu nie walący zarzut pod tym względem, że poprzednio związek małżeński potajemnie zawarł, lub że był w konkubinacie z osobą, którą zaślubić pragnie

V. Nakoniec: tutajżo - krajowy Starozakonnny rolnik osobicie od lat trzech pracuje rolniczym poświęcający się, posiadający na własność lub w dzier-

zawie dom i pięć morgów gruntu, walmym jest od składania świadectw szkolnych i od nauki czytania, pisania, i arytmetyki, a stan jego rolniczy kwalifikuje go pod względem utrzymania rodziny do zawarcia małżeństwa.

Również za ukwalifikowanych pod tym względem uważani będą Starozakonni tutejszo-krajowi, którzy Szkoły Techniczne lub Licealne w Krakowie z chlubą ukończyli.

Nadto każdy Starozakonny chcący wejść w związki małżeńskie przed trzydziestym rokiem wieku swego, winien jest oprócz dopełnienia warunków wyżej rzeczonych udowodnić, że przez cały czas poprzedzający, poczynając od dnia ogłoszenia niniejszej Ustawy niezem w stroju nie różnił się od Chrześcian. Po upłynieniu trzech lat od terminu ogłoszenia prawa tego, udowodnionem być powinno, że Staro-

zakonny chcący zawrzeć związku małżeńskiego przed trzydziestym rokiem wieku swego, przynajmniej przez lat trzy ostatnie niezem w stroju od Chrześcian nie różnił się.

Artykuł 2.

Osoby wyznania Mojżeszowego zawierające związki małżeńskie w drodze religijnej jawnie lub potajemnie bez poprzedniego na drodze cywilnej spisania przed właściwym Urzędnikiem Stanu Cywilnego kontraktu małżeństwa, jakoteż rodzice lub opiekunowie do zawarcia podobnego potajemnego małżeństwa składający, niemniej wszystkie Osoby w małżeństwach tego rodzaju pomoc i ułatwienie dające, mają być według przepisu §. 252 i 253 Kod. Kar. Cz. II. które do podobnych przestępstw winny być zastosowane, do odpowiedzialności pociąganiem.

Artykuł 3.

W postępowaniu, ustanowienie dowodów, i zażeniu spraw o zawarcie potajemnych małżeństw przez Starozakonnych, mają być przepisy Rozdziału 2, 3 i 4 Kod. Kar. Cz. II. zachowane.

Za poszlaki prawne zawarcia potajemnego małżeństwa, a stąd i poszlaki służyć mogące do ustanowienia według §. 360 Kod. Kar. Cz. II. dowodu prawnego z zbiegu okoliczności, oprócz wymienionych w §§. 316 i 320 tegoż Kodexu i Części uważane być mają jeszcze następujące okoliczności:

- a) wychowanie potomstwa,
- b) strzyżenie włosów przez kobietę, i
- c) używanie Talesu przez mężczyznę.

Artykuł 4.

Ponieważ Starozakonni Aktów urodzenia swych dzieci do ksiąg Stanu Cywilnego podawać zaniedbują, albotóż pomimo niezawarcia związków małżeńskich legal-

nie, takowe jako prawe zapisują, przeto każdy Starozakonny, któryby Akcie urodzenia swego dziecięcia do ksiąg właściwych nie podał, pociągnięty będzie do kary od Złp. 20 do 200, lub aresztu od dni 3ch do 25tu. Podający Starozakonny Akt urodzin swego dziecięcia winien będzie Urzędnikowi Stanu Cywilnego zaprodekować Akt zawartego małżeństwa, którego pod karą Złp. 500 zmianę o takowym w Akcie urodzenia uczynić będzie obowiązany, a w razie niewykazania się takowym, nowo narodzone dziecię jako naturalne zapisze.

Akta Religijne Starozakonnych do urodzin, małżeństw, i śmierci odnoszące się, z epoki po zaprowadzeniu Aktów Stanu Cywilnego pochodzące, dowodu prawnego stanowić nie mogą.

Artykuł 5.

Przez niniejsze przepisy, Ustawy Sejmowe z dnia 20 Grudnia 1821 r. i 30

Stycznia 1838 roku, tudzież §. 17 lit. b. Statutu z roku 1817 w zupełności uchylone zostają.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby postanowienie to, jako prawo od dnia pierwszego Sierpnia bieżącego roku poczynając obowiązujące uważaném i przez kogo należy ściśle dopełnianem; dla podania zaś takowego do wiadomości powszechniej, ażeby w Dzienniku Praw zamieszczoném było.

Działo się na Posiedzeniu Naszem w Krakowie dnia piątego Lipca Tysiąc ośmset czterdziestego czwartego roku.

Prezes Senatu

(M. P.)

SCHINDLER.

Sekr. Główny Senatu

MAIEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

Dzień ogłoszenia 1 Sierpnia 1844 r.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okregu.*

Wszem w obec i każdemu z osobna komu o tem wiedzieć należy, a mianowicie Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego Okregu oznajmujemy, iż Zgromadzenie Reprezentantów zważywszy, że prawo o pensjach wysłużonych w d. 7 Lutego 1838 r. uchwalone, a z dniem 1 Czerwca tegoż roku w wykonanie wprowadzone, uznało za słusne, aby fundusze Stowarzyszenia Emerytalnego na te tylko pensye wysłużone użytymi były, które się Członkom tegoż Stowarzyszenia za lata służby od roku 1833 pełnionej należec mogą, część

zaś pensyj za lata służby publicznej, przed tymże rokiem strawione, aby Skarb Publiczny z osobnego funduszu Budżetem na ten cel przeznaczanego wypłacał, zważywszy iż w zastosowaniu się do Art. 5 rzezonego prawa, z dniem 1 Stycznia 1842 r. rzeczywisty rozdział funduszków Stowarzyszenia Emerytalnego od funduszu Skarbu Publicznego na Emerytury przeznaczonego, pod względem Administracyi tychże nastąpił, gdy zaś te ostatnie fundusze w epoce od dnia 1 Czerwca 1838 r. do dnia 31 Grudnia 1841 r. nie wystarczyły na zaspokojenie wysłużonych pensyj należnych Urzędnikom lub wdowom i dzieciom po tychże za służbę przed rokiem 1833 sprawowaną, przeto Stowarzyszenie Emerytalne zastąpiwszy za Skarb Publiczny z własnych funduszków ten niedostatek, ma słuszne prawo żądać zwrotu zastąpionej summy wraz z procentami od dnia 1 Stycznia 1842 r., na Po-

siedzeniu swém w dniu 1 b. m. i r. odby-
tém, zgodnie z inicjatywą Mu przez
Senat Urojektem postanowiło zo następuje:

Artykuł 1.

Należytość funduszowi Stowarzyszenia
Emerytalnego w skutek prawa Sejmowego
z dnia 7 Stycznia 1838 r. o Emeryturach
zapadłego, w summie Złp. 102,866 gr.
9 przypadająca, przyznaje się rzeczonemu
funduszowi tytułem zwrotu z Skarbu Pu-
blicznego

Artykuł 2.

Summa wyżej wzaiankowana w części
to jest w ilości Złp. 2866 gr. 9 odrazu
spłaconą być ma, reszta zaś to jest: po-
zostająca okrągła summa 100,000 Złp.
w sposobie amertyzacyi umorzoną zostanie.

Artykuł 3.

Summa ta 100,000 Złp. należąca się
Towarzystwu Emerytalnemu przynosić bę-

— 1 —
dzie na korzyść tegoż procent roczny 1½
dopłki w zupełności umorzona nie zostanie.

Artykuł 4.

Celem umorzenia powyższej summy, do opłaty procentu 1½, doliczany będzie procent 1½, tak, iż procent 1½, czyli upłata roczna po 8000 Złp. przy końcu każdego roku naprzód na procenta, a następnie na kapitał rachowana, umorzy całą sumę kapitałną po latach 20u według skali do niniejszego załączonej, przy dopłaceniu z końcem 20go roku resztującej kwoty kapitałnej 595 Złp. 2 gr.

Artykuł 5.

W wykonaniu rozporządzenia poprzedzającego Artykułu zamieszczoną być ma na Budżecie rozchodów summa Złp. 8000 rocznie, a to aż do chwili umorzenia summy kapitałnej 100,000 Złp.

Artykuł 6.

Summa tak kapitalna jak i procentowa, ażyta być ma przez Towarzystwo Emerytalne na pomnożenie funduszu swego.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby Postanowienie to, jako prawo od dnia pierwszego Stycznia Tysiąc ośmset czterdziestego piątego roku obowiązujące uważanem, i przez kogo należy ściśle dopełnianem; dla podania zaś takowego do wiadomości powszechnej, ażeby w Dzienniku Praw zamieszczonem było.

Działo się na Posiedzeniu Naszém w Krakowie dnia trzeciego Lipca Tysiąc ośmset czterdziestego czwartego roku.

Prezes Senatu

(M. P.)

SCHUNDLER.

Sekr. Głny Senatu

MATEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

Dzień ogłoszenia 1 Stycznia 1845 r.

OBLICZENIE

splacenia summy złp. 100,000 wraz z procentami 5 od 150
przez fundusz ogólnokrajowy, na rzecz funduszu Emery-
talnego dłużnicy, rachując upłatę roczną po złp. 8000.

Wzrost	z kwoty zł. pod. 8000.			Pozostaje reszty kapitału.			L. W. A. G. K.
	na upłatę procentu 5 od sta.		na upłatę kapitału.	Pozostaje reszty kapitału.		L. W. A. G. K.	
	zł. pod.	gr.		zł. pod.	gr.		
1	5,000	-	3,000	-	97,000	-	
2	4,850	-	3,150	-	93,850	-	
3	4,692	15	3,307	15	90,542	15	

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Wszem w obce i każdemu z osobna ko-
mu o tem wiedzieć należy, a mianowicie
Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego Ok-
ręgu oznajmujemy, iż Zgromadzenie Re-
prezentantów zgodnie z inicjowanym Ma-
przez Senat projektem do urzadzenia w
Kraju naszym Kass Oszczędności, na
Posiedzeniu swém w d. 3 b. m. i r. odbytém,
postanowiło co następuje:

§. 1.

Aby uboższym wszelkiego stanu mie-
szkańcom dopomóc w bezpieczeństwie a ko-

czystnem umieszczeniu pomniejszych kwot pracą i oszczędnością zebranych, tak, iżby te kwoty nieznanie małe tworzyły kapitały, tyle przy rozpoczęciu jakiego zawodu, związkach małżeńskich, w podpadłym stanie, chorobie lub wieku podeszłym pomocy: zaprowadzoną zostaje w Mieście Krakowie Kassa Oszczędności, która wniesione do niej kwoty na procent umieszczać, aż do chwili ich zwrotu zachowywać i nimi zarządzać będzie.

§. 2.

W miarę potrzeby będzie mógł Senat Rządzący działać Kassy Oszczędności w miasteczkach Okręgowych zaprowadzić.

§. 3.

Kassę Oszczędności zostawiać będzie pod nadzorem właściwej Dyrekcji. Za całość i bezpieczeństwo powierzonych jej funduszów, jak niemniej zwrot takich

na każde żądanie z marostem procentam
Skarb Publiczny zaręcza.

§. 4.

Kassa Oszczędności znajdować się będzie w miejscu przez Senat Rządzący oznaczonem; Senat również oznaczy dzień i godziny, w których taż otwartą będzie w sposób najdogodniejszy dla składających fundusze, tak pod względem czasu składania funduszy, jak i wypowiedzenia i odbierania takowych.

§. 5.

Dyrekcya Kassy Oszczędności składa się: z jednego Senatora jako Prezydającego, jednego Radey Archikonfraterni Miłosierdzia na lat dwa przez toż wybranego, czterech Obywateli przez Senat Rządzący również na lat dwa do zasiadania w Dyrekcyi zaproszonych, i Szefa Biura Rachuby; na raz piéwszy dwóch Członków

Dyrekcya z Obywateli zasiadać będzie przez lat cztery.

Komplet stanowi trzech Członków, między którymi ma być przynajmniej jeden Obywatel przez Senat powołany.

§. 6.

Dyrekcya zostaje pod nadzorem Senatu Rządzącego.

§. 7.

Dyrekcya czuwa nad ściśłem zachowaniem niniejszego Statutu, i nad zarządem Kassy celowi odpowiadającym.

§. 8.

Czynności kassowe wypełniane będą w jednej z Kass W. M. Krakowa przez Urzędników kaucejonowanych, których Senat Rządzący do tego przyznaczy. Kassyer przyjmować będzie sam, lub pośrednio przez dodane sobie indywidualne wnoszone

fundusze, i za zgłoszeniem się takowe w części lub w całości wracać, wpisując je w Dziennik kassowy i w książki kwitowe; Kontroller na podstawie książki kwitowej zaciąga ilość wniesioną lub wypłać się mającą do książki kassowej kontowej według tego co jest powiedziane w §§. 13 i 14.

§. 9.

Kassa Oszczędności nie przyjmuje na raz jeden od jednej osoby więcej niż 1 złp. ani więcej w ciągu tygodnia nad 50 złp.; każda wniesiona kwota wpisana będzie wnoszącemu w właściwą kwitową książkę, a jeżeli kwoty wniesione z dorachowanymi od nich procentami 1000 złp. uczynią, dalsze składanie funduszy na tę samą książkę miejsca mieć nie może.

§. 10.

Wszelka kwota do Kassy Oszczędności

złożona, poczynając dopiero od złp. 5, przynosi składającemu procent roczny po 4 od 100, to jest 6 groszy za każde 5 złp. Procenta od funduszów składanych nie rachują się od terminu ich złożenia w Kasie, lecz dopiero od dnia 1 najbliższego miesiąca. Również przy wypłacie kapitału rachuje się procent do dnia ostatniego poprzedzającego miesiąca.

§. 11.

Procenta od funduszów złożonych doliczane będą każdemu właścicielowi do kapitału przy końcu kalendarzowego roku. Ilość procentowa w dniu 31 Grudnia każdego roku przypadająca, wpisuje się na rachunek Właścicieli w przychód w miesiącu Stycznia i dodaje do summy kapitałowej. Przy pierwszym, po zrobionem obliczaniu, okazaniu książki kwilowej w Kasie, ilość procentowa zaciąga się również do rzeczonyj książki.

Corocznie poczynając z dniem 1 Sty-
cznia obliczać się będzie według powyż-
szego oznaczenia od powiększonego ku-
pitała procent tak, aby przez doraźnowe
nie procentu od procentu, włożony kapitał
do przyszłego doprowadzić wzrostu.

§ 12.

Książka kwitowa przez Kasę Oszczę-
dności wystawiona, powinna być herbem
miejskim opatrzona, mieć liczbowa cen-
nice, przez Prezydenta i dwóch Człon-
ków Dyrekcji podpisana, z wyrażeniem w
cyfrach i literach liczby, pod którą w księ-
gach kassowych znajdują się otwarte ra-
chunek dla strony tej książki posiadają-
cej. W końcu wyczonej książki namiesz-
czane być ma niniejsze urządzenie z tabellą
przyrostu kapitału, niemniej ostrzeżenie,
w którym czasie i miejscu handlowo przy-
mowane i wypłacane być mają.

§. 13.

W książkę kwitową przy każdym pierwszym wnieśieniu, należy wpisać imię i nazwisko fundusz składającego; w każdym zaś razie położyć datę, pod którą wnieśenie kwoty nastąpiło i zapisać ilość wnieśioną przed rubryką literami, w rubryce zaś cyframi.

§. 14.

W podobny sposób zapisywany będzie każdy częściowy wydatek złożonych funduszów.

Jeżeli zaś z Kasy Oszczędności cały fundusz podniesionym być ma, w ówczesnym wypłacie jedynie za zwrotem książki kwitowej nastąpić może.

§. 15.

Każde do książki kwitowej wciągnięcie, Kasyer i Buchalter podpisać winni.

§. 16.

Książka kwitowa obłożona liczbą bieżącą winna się zgadzać z księgą kwitową Kasy tak co do liczby książki jak i szczegółnych kwot do niej wniesionych.

§. 17.

Jedynie na książki bez popraw i zmian fundusze przyjmowane i wypłacane będą. A gdyby przy okazaniu książki kwitowej doły się spostrzeżła pomyłka, któraby jej ważność w wątpliwość wprowadziła, książka taka przy spisaniu protokołu załączonych popraw za rewersem zatrzymana, i Dyrekcji Kasy Oszczędności do dalszego postąpienia przesłana być ma. W każdym razie niezgodności książki posiadacza z księgą kassową, któreby z zmiany w książce posiadacza podrobianej okazywały się, stanowić będąc dowód Księga kassowa.

§. 18.

Ukaziciel książki kwitowej uważa się

za jej prawego Właściciela, i dla tego Ukazicielowi złożone fundusze cząstkowo lub całkowicie wypłacone być mają bez regressu do Kasy Oszczędności, jeśli przed nastąpieniem wypłacenia ostrzeżenie przez rzeczywistego Właściciela w księgach kassowych nie nastąpiło.

Każdy zatem Właściciel książki, obowiązany jest takową starannie chować, aby ta do rąk niewłaściwych nie przeszła, gdyż Kassa jedynie tylko w przypadku gdyby Ukaziciel książki osobą podejrzaną o jej prawo posiadania okazał się, wypłatę odroczyć będzie mogła, aż do polecenia Dyrekcji.

§. 19.

Jeżeli książka niegłownie zniszczona, lub zginie, posiadacz chcący duplikat także uzyskać, powinien zaraz po odkryciu uguby donieść o zaszłym wypadku Kassie, która w księdze kassowej w odpowiednim

miejscu wzmianką o tém uczyni, i o upoważnieniu do wydania duplikatu książki w Dyrekeyi postara się.

Jeżeli utrata książki przez jaki wypadek udowodnioną zostanie, Dyrekeya Kasy Oszczędności na podstawie ksiąg kasowych bez innych formalności duplikat książki wyda. W innych rzuchach jeśli fundusze w Kasie Oszczędności złożone kwotę złp. 20 nie przechodzą, kosztem administracyi, a jeśli przechodzą, na koszt gubiącego książkę Dyrekeya śledztwo zarządzi, a po dopełnieniu trzechkrotném ogłoszeniu w piśmie publicznych, jeżeli żadne nie zachodzi podejrzenie, do wydania duplikatu za poprzedziem umorzeniem zagubionej książki, i ogłoszeniem tegoż w piśmie publicznych, upoważni.

§. 20.

Fundusze w Kasie Oszczędności złożone, mogą być wraz z narosłemi pro-

centami podnoszone w całości lub w części za okazaniem książeczki. Kwoty są-
dane 100 złp. nie przechodzące, zaraz
na zgłoszeniem się, wyższe zaś w dni
15 po wypowiedzeniu przez oświadczenie
ustne lub na piśmie w Kasie płatna
będą.

Wypowiadający swój fundusz za oka-
zaniem książki, otrzyma świadectwo wy-
powiedzenia, wyrażające dzień, w którym
ma zgłosić się po odbiór pieniędzy.

§. 21.

Gdy wniesione kwoty na jedną książ-
eczkę wraz z doliczonami do nich pro-
centami summa złp. 1000 wyniosą, Wła-
ściciel obowiązany będzie najdalej w trzy
miesiące zgłosić się po odbiór narosłej
summy, po upływie trzech miesięcy licząc
od dnia w którym wniesione kwoty z pro-
centami do ilości złp. 1000 narosną, cały
kapitał nieodebrany przez Właściciela,

zachowany będzie w Kasie Oszczędności i odjął jedynie procent prosty 4 od 100 nie zaś procent od procentu przynosić będzie, i za zgłoszeniem się Właściciela, z takimże procentem, rachując od dnia upływu wyżej rzeczonych trzech miesięcy zwróconym zostanie. Jeżeli interesowana strona przez lat 30 rachując od ostatniego produkowania swjej książki do Kasy Oszczędności nie zgłasza się, tedy od tej chwili dalszy przyrost i obowiązek procenta od jej kapitału procenta ustaje. — A jeżeli po trzechkrotnem ogłoszeniu w piśmie publicznym nikt z prawami swemi do kapitału swego nie zgłosi się, takowy cały na własność Kasy Oszczędności przechodzi.

§ 22.

Mebrano w Kasie Oszczędności fundusze przy końcu każdego miesiąca z Kasy podrocznej po odbytej rewizyi, wao-

szone będą do Kasy Głównej Miasta Krakowa i tam w osobnej zachowane skrzyni. Fundusze wniesione będą elokowane na pewną hipotekę według zasad przyjętych dla summ popularnych, tak aby przynosiły procent 5 od sta w ratach półrocznych. Gdyby fundusze rzezione w ciągu miesiąca od ich zebrania rachując, na hipotekę wypożyczone być nie mogły, Kasa Oszczędności za zezwoleniem Senatu Rządzącego nabywać będzie obligacye procentowe, dostateczne bezpieczeństwo dające, a w szczególności listy zastawne cztero-procentowe, i je tak długo w depozycie Kasy zachowywać, dopóki by sposobność wypożyczenia ich na pewną hipotekę nie nastąpiła.

§. 23.

Jeśli Senat Rządzący uzna za korzystne dla przemysłu krajowego przeznaczyć część funduszw Kasy Oszczędności na

wypożyczenie na zastawy ruchome, lub na zaręczeniem odpowiedzialnych osób, pod ówczas wyda stosowne rozwinięcie z zastrzeżeniem, iż wypożyczane w ten sposób summy przynosić mają po 7½ procentu i dawać wszelką bezpieczeństwa rekognia.

§. 24.

Również obligacye procentowe, a w szczególności listy zastawne, aż do wysokości 1000 złp. przyjmowane będą w prostej depozyt do Kasy Oszczędności za kwitami sznurowymi, przy zwrocie których depozytaryuszom na każde żądanie wydanemi być winny.

A gdy te mają swe własne zabezpieczenie i niepotrzebują innego zaręczenia, przeto przepis §. 3 nie stosuje się do tychże.

Depozyta takowe w Kasie oszczędności Dyrekcji przechowywane będą.

§. 25.

Wszelkie z Kassy Oszczędności do Kassy Głównej wniesione fundusze bądź w gotowiznie, bądź w dokumentach lub papierach Rządowych pozostaną w téjże tytułem depozytu i tylko za Assygnacją Senatu Rządzącego w miarę potrzeby Kassy Oszczędności na przedziawienie Dyrekcyi wydawane będą.

§. 26.

W Kassie podrzędnej winna się stale znajdować stosowna summa na pokrycie zwrotu złożonych funduszw na zgłoszenie się stron interessowanych. Na pierwszy zakład wyznaczoną zostanie summa pewna, która za zbieraniem się z czasem odpowiednich w Kassie Oszczędności funduszw, Skarbowi Publicznemu zwróconą zostanie.

§. 27.

Kassa podrzędna zawierać będzie pod dwoma klauzami, z których jedna będzie u Kassjera, a drugi u Bankaltera. Ci do

Kassy podręcznej, fundusze zbierać, i z niej takowe według przepisów niniejszego Urządzenia wydawać będą.

Kassa Główna zamknięta na dwa klucze, z tych jeden będzie przy Kassyerze, drugi przy jednym z Członków Dyrekcji.

§. 28.

Rewizya Kassy podręcznej odbywać się będzie co miesiąc przez dwóch Członków Dyrekcji, szluss Kassy i protokół rewizyjny będą Senatowi Rządzącemu składane.

§. 29.

Przewyżka procentu, nad opłacony właścicielowi funduszków do Kassy Oszczędności wniesionych, użyta będzie na opłacenie kosztów Administracyi téjże Kassy.

Gdyby zaś z czasem przewyżka ta była wyższa nad wydatki, Senat Rządzący po potrąceniu odpowiedniej summy na fundusz rezerwowy, użyje takowej na dobroczynne cele, i wzzięcie przemysłu przez zapo-

możę podpadłym rzemieślnikom, rękodzielnikom, i służącym dawana.

§. 30.

Senat postanowi stat dla Urzędników Kasy Oszczędności odpowiadający stopniowi ich zatrudnień.

§. 31.

Senat ile razy uzna tego potrzeba, wazradzać będzie nadawyczajna rewizye Kassy.

§ 32.

Z końcem każdego roku, Dyrekcya dopełni rewizyi Kassy Głównej Oszczędności wraz z przydzielonym przez Senat Osłonkiem Bióra Rachuby, a w miesiącu Syczniu sówieści przez Gazetę stan Kassy Oszczędności i obraz ruchu wciścionych i wypłaconych po 31 Grudnia upłynionego roku funduszów, i stósoway raport z swój administracyi. Senatowi Rządzącemu przedstawi. Obraz ruchu funduszów obejmować powinien zbiorowe namora bez

nazwisk interessowanych osób przy uczynieniu wzmianki o zasadych szczególnych wypadkach z Kasą Oszczędności związek mających.

§. 33.

Gdyby strona interessowana dostrzegła, iż podana pod jej numerem suma, nie zgadza się z sumą w jej książce kwitowej zamieszczoną, o tem Dyrekcya Kas-y Oszczędności donieść jest obowiązana.

§. 34.

Za składanie i zarząd Funduszów w Kasie Oszczędności, strony żadnych tax nie płacą, jedynie tylko opłacać są obowiązane 10 gr. pol. za książkę kwitową przy jej wróceniu.

§. 35.

Fundusze w Kasie Oszczędności włożone nie podlegają żadnemu areztowi, ani poszukiwaniu celem zaspokojenia Skarbowych lub prywatnych należności, lecz

zwrócone będą w całości z narosłemi procentami posiadaczowi książki.

§. 36.

Wszelkie działania Kasy Oszczędności, są wolne od używania papieru stemplowego.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby Postanowienie to jako prawo od dnia ogłoszenia tego obowiązujące uważać, i przez kogo należy ściśle dopełniać; dnia podania zaś takiego do wiadomości powstrzymać, aby w Dzienniku Państwa zamieszczonym było.

Działo się na Posiedzeniu Naszemu w Krakowie dnia piątego Lipca Tysiąc osiemset czterdziestego czwartego roku.

Prezes Senatu

(M. P.)

SCHINDLER.

Sekr. Główny Senatu

MAHEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. S.

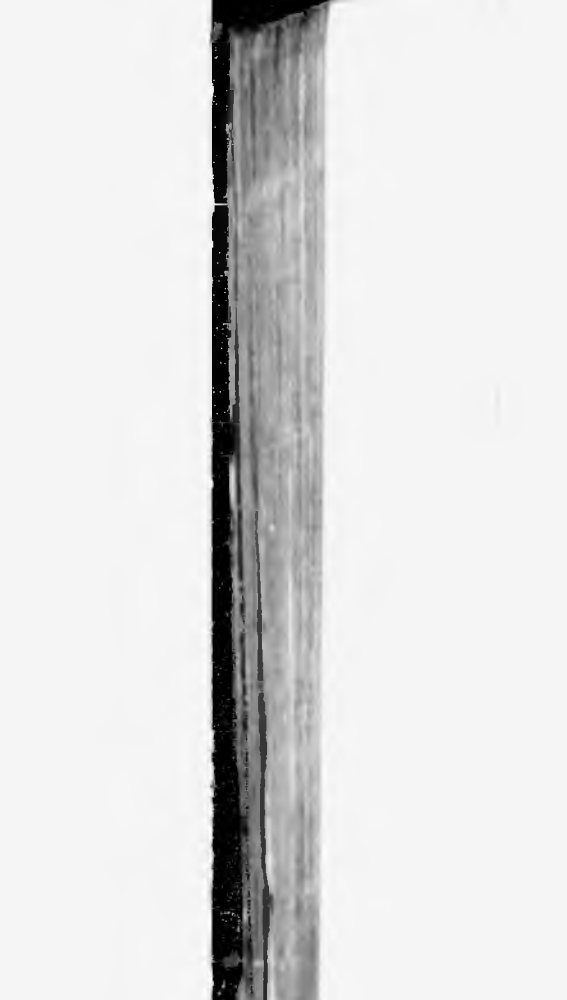
ROŚCI ZŁOŻONEGO.

11	184	16	191	20	120	15
2	191	12	199	1	208	20
18	198	6	206	3	214	10
8	205	2	213	8	221	23
23	211	26	220	0	229	3
10	218	22	227	13	236	15
17	225	16	234	12	243	26
2	232	10	241	18	251	7
2	239	8	248	24	258	21
0	246	2	255	21	266	3
0	253	1	263	4	273	19
12	259	24	270	4	280	28
2	266	10	277	8	288	10
8	273	12	284	2	295	10

TABELLA

PRZYBROSU KAPITAŁU W KASIE OSZCZĘDNOŚCI ZŁOŻONEGO.

Wzrost	POWIĘKSZA SIĘ PRZEZ WRAŻOWANIE DO WYPOSOBIENIA W ROKU:									
	1 ^o	2 ^o	3 ^o	4 ^o	5 ^o	6 ^o	7 ^o	8 ^o	9 ^o	10 ^o
Wzrost	Zp. gr.	Zp. gr.	Zp. gr.	Zp. gr.	Zp. gr.	Zp. gr.	Zp. gr.	Zp. gr.	Zp. gr.	Zp. gr.
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
10	10	12	11	11	12	12	12	12	12	12
15	15	19	16	15	16	16	16	16	16	16
20	20	24	21	20	21	21	21	21	21	21
25	25	27	24	23	24	24	24	24	24	24
30	30	31	28	27	28	28	28	28	28	28
35	35	35	32	31	32	32	32	32	32	32
40	40	40	37	36	37	37	37	37	37	37
45	45	45	41	40	41	41	41	41	41	41
50	50	50	46	45	46	46	46	46	46	46
55	55	55	51	50	51	51	51	51	51	51
60	60	60	56	55	56	56	56	56	56	56
65	65	65	61	60	61	61	61	61	61	61
70	70	70	66	65	66	66	66	66	66	66
75	75	75	71	70	71	71	71	71	71	71
80	80	80	76	75	76	76	76	76	76	76
85	85	85	81	80	81	81	81	81	81	81
90	90	90	86	85	86	86	86	86	86	86
95	95	95	91	90	91	91	91	91	91	91
100	100	100	96	95	96	96	96	96	96	96
105	105	105	101	100	101	101	101	101	101	101
110	110	110	106	105	106	106	106	106	106	106
115	115	115	111	110	111	111	111	111	111	111
120	120	120	116	115	116	116	116	116	116	116
125	125	125	121	120	121	121	121	121	121	121
130	130	130	126	125	126	126	126	126	126	126
135	135	135	131	130	131	131	131	131	131	131
140	140	140	136	135	136	136	136	136	136	136
145	145	145	141	140	141	141	141	141	141	141
150	150	150	146	145	146	146	146	146	146	146
155	155	155	151	150	151	151	151	151	151	151
160	160	160	156	155	156	156	156	156	156	156
165	165	165	161	160	161	161	161	161	161	161
170	170	170	166	165	166	166	166	166	166	166
175	175	175	171	170	171	171	171	171	171	171
180	180	180	176	175	176	176	176	176	176	176
185	185	185	181	180	181	181	181	181	181	181
190	190	190	186	185	186	186	186	186	186	186
195	195	195	191	190	191	191	191	191	191	191
200	200	200	196	195	196	196	196	196	196	196

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Wszem w obec i każdemu z osobna komu o tém wiedzieć należy, a mianowicie Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego Okręgu oznajmujemy, iż Zgromadzenie Reprezentantów mając na uwadze, że stan funduszków krajowych dozwala dalszego niżenia opłaty od Win Węgierskich i Austryackich na Consumo do M. Krakowa wprowadzanych, Ustawą Sejmową z dnia 30 Grudnia 1817 r. oznaczonego, na Posiedzeniu swém w dniu 6 b. m. i r. odbytém zgodnie z inicjowanym Mu przez

Senat projektem postanowiło co następuje:

Artykuł 1.

Oplata pod tytułem **Consumo** od **Wiu Węgierskich i Austryackich** po groszy piętnaście od jednego garnca pobierana, a **Ustawą Sejmową z dnia 30 Grudnia 1817 r.** do groszy sześciu znizona, przedłużoną zostaje do lat trzech następnych, to jest do dnia **31 Grudnia 1847 roku.**

Artykuł 2.

Po upływie rzeczonych lat trzech mowien będzie **Senat Rządzący** w miarę zachodzących potrzeb krajowych, znizona opłatę na dalsze lata przedłużyć, lub pierwsiastkową opłatę po groszy piętnaście od jednego garnca w wykonanie wprowadzić.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby **Postanowienie to**, jako prawo obowiązujące uważaniem, i przez kogo należy ściśle dopełnianem; dla podania zaś takowego do

wiadomości powszechnej, aby w Dzienniku Praw zamieszczoném było.

Działo się na Posiedzeniu Naszem w Krakowie dnia ósmego Lipca Tysiąc ósmset czterdziestego czwartego roku.

Prezes Senatu

(M. P.)

SCHINDLER.

Sekr. Główny Senatu

MAIEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

Si

W
pi
a
12
d4
to

ce
ch
of
pi
od
wa

P
uv
pe

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Wszem w obec i każdemu z osobna komu o tém wiedzieć należy, a mianowicie Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego Okręgu oznajmujemy, iż Zgromadzenie Reprezentantów zapatrzywszy się na §. 13 Statutu Organicznego Uniwersytetu, orzekający względnie Emerytur dla Profesorów i Nauczycieli przy tutejszych zakładach Naukowych, tudzież dla Wdów po nich pozostałych, i zważywszy, że słuszność przemawia, ażeby osoby tego po-

wołania, z mocy Statutów przed zaprowadzeniem Stowarzyszenia Emerytalnego obowiązujących, prawo do Emerytury nabyte posiadające, a przykładające się mimo tego wnoszeniem stosownej ary do pomnożenia funduszków rzeczonoego Stowarzyszenia, porównanemi były w korzyściach z przepisów Ustawy Emerytalnej wypływających, z Urzędnikami Administracyjnymi, i Sądowymi, zważywszy dalej, iż gdy osoby powołania Nauczycielskiego zwykle w dojrzałszym dopiero wieku życia zawód swój publiczny rozpoczynać mogą, a tem samem sposobność wysłużenia większej liczby lat tracą, słuszną przeto jest rzeczą, iżby pierwszy okres lat służby nadający prawo do $\frac{1}{2}$ części najwyższej pobieranej etatowej płacy był dla nich skróconym:

uznawszy nadto za rzecz właściwą, ażeby Professorowie Stanu Duchownego obok pobierania płacy etatowej beneficia

lub kanonie posiadający, przyczyniali się do pomnożenia funduszu emerytalnego, przez wnoszenie pewnej oznaczonej opłaty od dochodów nad kongruę w chwili pełnienia przez nich obowiązków Professor-
skich pobieranych, na Posiedzeniu swem w dniu 5 b. m. i r. odbytém, zgodnie z inicjowanym Mu przez Senat po dopełnieniu już formalności §. 109 wewnętrznego Urządzenia Uniwersytetu zastrzeżonych projektem, postanowiło w tej mierze co następuje:

Artykuł 1.

Dla Kommissarza Rządowego przy Instytutach Naukowych, Professorów, Nauczycieli i Adjunktów Uniwersytetu, Liceum, Szkoły Technicznej i Szkół Wydziałowych, jak niemniej dla wdów i dzieci po Nich, pensye wysłużone i wsparcie rachowane i przyznawane będą według zasad ogólnych dla innych Urzędników Publicz-

nych wskazanych, z tą tylko różnicą, że dziesięć lat służby rzeczywistej, ciągłej i nieskażonej w zawodzie Nauczycielskim w kraju tutejszym pełnionej, nadaje prawo do 1 części najwyższej płacy rocznej jaką osoby wyżej rzeczzone w ciągu Urzędowania swego od roku 1834 pobierały, i że za każdy rok następny służby, pensya wysłużona powiększać się będzie o $\frac{1}{2}$ owej 1 za lat 10 przypadającej, tak, że po 35 latach służby, za które cała pensya etatowa należeć się będzie, ta już dalszemu wzrostowi ulegać nie może.

Równie zastrzeżenie Art. 18 prawa o Emeryturach z dnia 7 Lutego 1838 r. co do redukcji pensyi za lata służby przed rokiem 1834 pełnionej, do osób stanu Nauczycielskiego, według brzmienia tegoż Artykuła stosowaniem nie będzie.

Dla Professorów Stanu Duchownego wyznaczone dla Nich beneficia i kanonie zastępują miejsce pensyi. Dopóki Profes-

surowie Stanu Duchownego, obok pobierania etatowej płacy, będą mogli mieć sobie konferowane tego rodzaju beneficia lub kanonie w chwili pełnienia jeszcze przez Nich obowiązków Professorskich. Ciż obowiązani będą do opłacania na fundusz emerytalny od dochodów nad kongruę procentu w stosunku 100 a to dopóty, dopóki rzeczywistymi Emerytami nie staną się.

Artykuł 2.

Wykonanie niniejszego Postanowienia, które za zastępujące przepis §. 13 Statutu organicznego Uniwersytetu uważane być ma, Senatowi Rządzącemu porucza się.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby Postanowienie to, jako prawo zastępujące przepis §. 13 Statutu organicznego Uniwersytetu, od dnia ogłoszenia onego obowiązywać mające uważanem i przez kogo należy ściśle dopełnianem: dla podania zastakowego do wiadomości powszechnej, a-

żeby w Dzienniku Praw zamieszczonem
było.

Działo się na Posiedzeniu Naszem w
Krakowie dnia ósmego lipca Tysiąc ósm-
set czterdziestego czwartego roku.

Prezes Senatu

(M. P.)

SCHINDLER.

Sekr. Głny Senatu

MAIKWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

MIY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okregu.*

Wszem w obec i każdemu z osobna komu o tém wiedziec należy, mianowicie Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego Okregu oznajmujemy, iż Zgromadzenie Reprezentantów zważywszy, że fundusz na budowę kanałów prywatnych odkazany, okazał się na cel pierwsiastkowy przenośnym, a tém samém że ze szczególnego przeznaczenia jakie miał początkowo kwalifikuje się do więcej ogólnego przeznaczenia, zważywszy, że stając się tym sposobem funduszem na wydatki ogólne obracać się mającym, i przychody swoje na pomnożenie

ogólnych dochodów krajowych obrócone mieć powinien, zważywszy nakoniec, że porządek administracyjny kassowości i rachunkowości, wreszcie publiczny wymaga, ażeby fundusze odbierające przeznaczenie ogólne tak co do wydatków jak i dochodów swoich, na budżet dochodów i wydatków funduszu ogólno-krajowego zamieszczone zostały, i tym sposobem weszły pod kontrolę ogólną nad zarządem grosza publicznego sprawowaną, na Posiedzeniu swem w dniu 5 b. m. i r. odbytem, zgodnie z inicjowanym Mu przez Senat projektem, postanowiło co następuje:

Artykuł 1.

Fundusze Ustawą z d. 1 Lutego 1838 na budowę kanałów prywatnych, więzień publicznych i Domu Pracy przeznaczone, z dniem 1 Stycznia 1845 r. przechodzą na dochód funduszu ogólno-krajowego.

Artykuł 2.

Wydatki z funduszków tych dotąd na budowę kanałów prywatnych, więzień i Dom Pracy opędzane, zaspokajane będą na przyszłość o ile zajdzie tego potrzeba, z funduszu ogólnokrajowego.

Artykuł 3.

Senat Rządzący przy zaprojektowaniu budżetu wydatków na przyszłość, szczególnie zaś pozycji na budowę kanałów publicznych i prywatnych, będzie miał przedewszystkiem wzgląd na to, ażeby cyfra wysokości tych pozycji, nie przenosiła nigdy cyfry dochodu z funduszu tego do funduszu przychodów krajowych wpływającego.

Artykuł 4.

Niniejsza Ustawa przy układaniu budżetu w wykonanie wprowadzoną być ma.

Artykuł 5.

Ustawa z dnia 5 Lutego 1838 r. o ile Ustawie niniejszej nie sprzeciwia się, zachowuje się w dawnej swej mocy.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby Postanowienie to jako prawo obowiązujące uważanem, i przez kogo należy ściśle dopełnianem; dla podania zaś takowego do wiadomości powszechniej, ażeby w Dzienniku Praw zamieszczonem było.

Działo się na Posiedzeniu Naszem w Krakowie dnia szóstego Lipca tysiąc osiemset czterdziestego czwartego roku.

Prezes Senatu

(M. P.)

SCHINDLER.

Sekr. Głowy Senatu

MAJZWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Wszem w obec i każdemu z osobna komu o tém wiedzieć należy, a mianowicie Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego Okręgu oznajmujemy, iż Zgromadzenie Reprezentantów zważywszy, że opłacany dotąd podatek dynowy wedle rozkładu jego z mocy Konstytucyi z r. 1775 w obec nowo przyjętych zasad przy budowaniu domów w Mieście, przestał być sprawiedliwą skalą do wyznaczenia części dochodu jaką Właściciele realności miejskich, w słu-

sznym rozkładzie ciężarów publicznych do Skarbu publicznego waosić obowiązani; zważywszy przytém, że bezpośrednim skutkiem niesprawiedliwej skali do rozkładu ciężarów o których mowa, pomiędzy Właścicieli realności miejskich jest zbytne przeciążenie jednych, ulga zaś drugich w opłatach, które każdego w stosunku jego dochodów ciężać powinny; zważywszy przeto, że zachodzi niezbędna potrzeba obmyślenia sprawiedliwszej zasady do rozkładu podatku gruntowego w Mieście Krakowie, ażeby nią była dotychczasowa, na Posiedzeniu swém w dniu 10 b. m. i r. odbytém, zgodnie z inicjowanym Mu przez Senat Projektem postanowiło co następuje:

Artykuł I.

Z dniem 1szym Stycznia 1846 roku podatek dymowy w Mieście Krakowie i jego przedmieściach opłacany być ma od ognisk.

Artykuł 2.

Prawo uznaje być ogniskiem każdy z osobna narząd do rozniecania ognia bądź w piecach pokojowych, bądź w kuchniach otwartych, lub tak zwanych angielskich, cyganach i t. p., bądź nareszcie w piekarniach, kuźniach warsztatowych, i innych zakładach, w którym oddzielnie ogień utrzymywać można, choćby dym z takiego narządu idący sprowadzonym był w wspólny komin lub szufladę dymową.

Artykuł 3.

W domach opalanych wedle metody Mejsnera, liczyć się będzie po jednym ognisku na każdy pokój lub izbę bez względu na ich obszerność lub przeznaczenie.

Artykuł 4.

W domach przeznaczonych na składy, spichrze i tym podobne zachowania, niezamieszkanymi i niemającymi żadnego ogni-

— 4 —
ska, tudzież w tych częściach domów
z kad inąd zamieszkałych, które Właścici-
ciel stale na wyżej wymienione cele prze-
znacza, liczyć się będzie po jednem ogni-
sku na każde trzy okna lub inne otwory
do światła, a to w którąkolwiek stronę
domu wychodzące.

Artykuł 5.

W razie gdyby realności lub lokale w
Artykule poprzednim wymienione, nie mia-
ły mieć w całej przestrzeni więcej okien
lub otworów do światła nad jeden lub
dwa, albo gdyby nie miały mieć żadne-
go, liczyć się będzie w takim razie na
każdą realność lub lokal taki bez okien,
z jednym, lub dwoma, po jednem ogni-
sku. W przypadku zaś gdyby realność
taka lub lokal miały mieć okien lub otwo-
rów do światła cztery lub pięć, liczyć się
będzie na nie po dwa ogniska.

Artykuł 6.

Wyjęte są z pod przepisu Artykułu poprzedzającego stajnie na konie lub bydło, wozownie, piwnice, wyjąwszy w razie zamieszkania, tudzież sklepy lub izby przeznaczone na skład opału lub na spizarnie do użytku domowego.

Artykuł 7.

Stanowi się za ogólne prawidło, iż z względu, że się znajdują czasem w jednej izbie dwa narządy do rozniecienia ognia, jeden na lato drugi na zimę — w żadnym przypadku na jedną izbę nie będzie mogło być liczonem więcej ognisk nad jedno.

Artykuł 8.

Do rozkładu podatku dymowego od ognisk, Miasto Kraków i jego przedmieścia podzielone zostaną na pięć klas:

Do klasy 1szej liczone będą realności

położone przy głównym Rynku, tudzież przy Ulicy Grodzkiej aż do Przeczniicy Kanonnej, — nakoniec realności położone przy Ulicy głównej Kazimierza chrześcijańskiego, aż do Ratusza Kazimierskiego, tudzież przy Ulicy Szerokiej w mieście Żydowskim;

Do klasy 2giej realności położone przy wszystkich ulicach głównych Miasta Krakowa, dalsza część Ulicy Grodzkiej aż do plantacyi klaszą pierwszą nie objęta, przy placach: Szepańskim, Małym Rynku, i Szerokiej Ulicy, przy Ulicy Stradom, przy Ulicach przecznych z Ulicą główną Kazimierza chrześcijańskiego stykających się, przy kontynuacyi Ulicy głównej Kazimierza chrześcijańskiego od Ratusza Kazimierskiego aż do mostu na Wiśle, nakoniec realności murowane o piętrach na przedmieściach stojące, a frontem lub rogiem do plantacyj obrócone.

Do klasy 3ciej realności położone

przy Ulicach przeczących w Mieście Krakowie, tudzież realności murowane przy Ulicach Wesołej, Łubicz i Piasek do Kościoła XX. Karmelitów prowadzącej, a nakoniec reszta domów murowanych w Kazimierzu chrześcijańskim lub w Mieście Żydowskim do 1tej i 2tej klasy nie należącej.

Do klasy 4tej realności murowane na przedmieściach oprócz ulic poprzednią klasą objętych, jak również domy i folwarki murowane we wsiach do Cyrkułów miejskich należących, znajdujące się.

Do klasy 5tej realności drewniane na przedmieściach Miasta Krakowa, tudzież w Mieście Żydowskim i Kazimierzu Chrześcijańskim położone, jak również domy drewniane w wsiach granicznych do Cyrkułów miejskich należących.

Artykuł 9.

Opłata będzie wymierzana i uiszczana

według klas w jakiej realność jest położona.

Artykuł 10.

Deklaracya Właściciela domu lub Mieszkańca, iż ognisko jedno lub drugie nie jest używane, nie uwalnia od pociągnięcia go pod opłatę stosunkową wedle klasy, jak skoro ognisko tak na nieużytek zadeklarowane, znalezionem zostało w czasie lustracyi i jest w protokół jej wciągnięte.

Artykuł 11.

Skassowanie ogniska po odbytej lustracyi i po dopełnionym rozkładzie podatku, nie uwalnia Właściciela domu od opłaty podatku nań przypadającego.

Artykuł 12.

Kassujący ognisko z powodu zupełnego przebudowania izb lub domu i chcący się uwolnić od opłaty podatku przypada-

jącego oś ogniska skassować się mającego, winien o swym zamiarze donieść do Wydziału Dochodów Publicznych i Skarbu, który po zesłaniu Kommissyi na grun! i powziętem przekonaniu, że skassowanie nie jest przedsięwziętem w celu uchylenia się od opłaty podatku, lecz jest wypadkiem zamierzonej restauracyi domu, na skassowanie zezwoli, i należytość przypadającą od ognisk tak skassowanych w właściwych regestrach biórczych podatku od ognisk odpisze.

Artykuł 13.

Kontrola co do ognisk po lustracyi w domach urządzonemi być mogących służyć będzie Wydziałowi Dochodów Publicznych i Skarbu i sprawowana będzie przez Dyrekcją Policyi. Wykryte w ten sposób ogniska podciągnięte będą natychmiast do opłaty podatku a to od czasu ich zaistnienia.

Artykuł 14.

Na sześć miesięcy przed terminem Art. 1ym niniejszej Ustawy ustanowionym, dopełnioną będzie w Mieście Krakowie i jego przedmieściach ogólna lustracya ognisk. Do protokołu lustracyjnego wolno będzie Właścicielom realności i Mieszkańcom wnosić wszelkie reklamacye i zarzuty jakieby przeciw zaciągnięciu w kadaster lustracyjny tego lub owego ogniska czynić mogli. Wydział Dochodów Publicznych i Skarbu reklamacye takowe rozbierze i wyda stosowne decyzye, przeciw którym służyć będzie reklamantom prawo rekursu do Senatu. Decyzye Senatu będą ostateczne.

Artykuł 15.

Po dniu 1 Stycznia 1846 roku żadne więcej reklamacye przeciw lustracyi ognisk, nie będą mogły być czynione ani reflektowane.

Artykuł 16.

Do rozkładu podatku od ognisk na Miasto i jego Przedmieścia, tudzież do ustanowienia raz na zawsze cyfer opłat szczególnych podatku tego w każdej z osobna klassie, wziętą będzie za podstawę ogólna summa Złp. sto tysięcy.

Artykuł 17.

Summa powyższa rozłożoną będzie stosunkowo i w zastosowaniu się do przepisu Art. 9go niniejszej Ustawy, pomiędzy realności klass wszystkich, natychmiast po odbytej lustracyi i ostatecznym załatwieniu reklamacyj przeciw obrachowaniu ognisk w Krakowie i jego przedmieściach, z strony interessantów wniesionych.

Artykuł 18.

Po dopełnionym rozkładzie i ustanowieniu stosunkowej opłaty jaka od ognisk każdej z osobna klassy do Skarbu wno-

szoną być ma, Senat Rządzący w rozwinięciu Art. 16go Ustawy niniejszej wyda rozporządzenie ustanawiające wysokość opłaty podatku od ognisk w każdej klasie z osobna. Rozporządzenie to do publicznej wiadomości podanem i w Dzienniku Rządowym zamieszczonem być ma.

Artykuł 19.

Gdy cyfra Złp. sto tysięcy Art. 16ym niniejszej Ustawy za podstawę do rozkładu podatku od ognisk przyjęta, wziętą jest tylko na ten raz jeden do wynalezienia i ustanowienia cyfer szczególnych, jakie w stosunku potrzeby kraju z realności miejskich wedle liczby ich ognisk, i wedle klasy do jakiej należą na przyszłość płacone być mają: przeto cyfry te szczególne raz wynalezione i dla każdej realności z osobna ustanowione, będą od daty ich ogłoszenia i uregulowania cyframi podatku stałego z realności każdej opłacać się ma-

jącego, żadnej zmianie nie uległemi a to niezawisłe od tego czyli w skutku ubytku lub przybytku realności miejskich, cyfra dochodu ogólnego z tytułu podatku od ognisk do Skarbu wpływającego zmniejszy się lub powiększy.

Artykuł 20.

Domy i realności należące do Instytutów dobroczynnych, Szpitali, i Zakonów z jałmużny żyjących do opłaty podatku dymowego pociągane nie będą. Wszelkie nadto wyjątki jakie służyły dotąd na mocy praw obowiązujących, bądź osobom, bądź realnościom, służyć im będą i na przyszłość w opłacie podatku dymowego.

Artykuł 21.

W realnościach do Skarbu lub Akademii należących, jak niemniej Artykułem poprzedzającym od opłaty dymowego uwolnionych, dopełnioną będzie lustracya

ognisk, i podatek wedle klasy do której należą uregulowanym do nich zostanie.

Podatek jednak w ten sposób do realności wymienionych uregulowany, zamieszczonym będzie extra lineam Rejestru biórczego, a to w celu zarządzenia rzeczywistego wpływu w ówczas, gdyby która z nich przeszła na własność prywatną.

Artykuł 22.

Lustracya ognisk w Mieście Krakowie i jego przedmieściach, zarządzana będzie po upływie każdych lat 10ciu i podatek od ognisk wedle znalezionych zmian nowo obrachowanym zostanie, z zastosowaniem jednak przepisu Art. 19go niniejszej Ustawy.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby Postanowienie to, jako prawo obowiązujące uważanem, i przez kogo należy ściśle dopełnianem; dla podania zaś ta-

kowego do wiadomości powszechnej, aby
w Dzienniku Praw zamieszczonem było.

Działo się na Posiedzeniu Naszém w
Krakowie dnia jedenastego Lipca tysiąc
ośmset czterdziestego czwartego roku.

Prezes Senatu

(M. P.)

SCHINDLER.

Sekr. Główny Senatu

MAJEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

III

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okregu.*

Wszem w obec i każdemu z osobna komu o tém wiedzieć należy, a mianowicie Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego Okregu oznajmujemy, iż Zgromadzenie Reprezentantów pragnąc jak najusilniej, a żeby w rozkładzie ciężarów publicznych wszelka sprawiedliwość i stósunkowa równość, względnie zamożności każdego Mieszkańca kraju zachowaną być mogła, przekonywując się, że zaszcze zmiany w dochodach przeciążające jednych, a uwalniające drugich mają miejsce obecnie w podatku ofiary Ustawą Sejmową z r. 1789 po-

stanowionym, a mianowiciej pod pierwszym względem co do Duchowieństwa Rzymsko Katolickiego, które mając znacznie zmniejszone przychody przez zamianę dziesięciny wytycznej na osep, i przez utratę niektórych źródeł przychodu skutkiem rozmaitego zbiegu okoliczności, rzeczony jednak podatek nie w stosunku do terażniejszego stanu funduszów, lecz w stosunku obrachowania tychże w r. 1789, a przeto w niewłaściwym stosunku opłaca, pod drugim zaś co do przychodu z lasów, które w epoce w r. 1789 jako małego użytku do podatku ofiary nie podciągnięte, dziś niekiedy większą od innych przychodów gruntowych stanowiącę intratę, słusznie pod podatek ofiary równie z innemi podciągniętemi być winny; dla dopełnienia przeto w dwóch tych powyższych wypadkach koniecznego sprostowania, na Posiedzeniu swem w dniu 10 b. m. i r. odbytem, zgo-

dnie z inicjowanym Mu przez Senat projektem postanowiło co następuje:

Artykuł 1.

Podatek ofiary 10° grosza przez Proboszczów i Plebanów pieczęją dusz mających od funduszków w kraju tutejszym położonych do tej chwili w stosunku przychodów z roku 1789 do Skarbu wnoszony, poczynając od roku 1845 będzie przez nich opłacany w stosunku dopełnionego na ten cel przez Senat Rządzący obrachowania.

Artykuł 2.

Z pod opłaty powyższego podatku ofiary wyjąkuje się jedynie kompetencya, którą Skarb Publiczny plebanom do uzupełnienia congrui w ilości 1800 Złpół. udziela.

Artykuł 3.

Instytuta Duchowne i korporacye, tudzież beneficia simplicia zostawiają się

— 4 —

przy obowiązku opłacania offiary 10° grosza, według dotychczasowej wysokości, mają jednak prawo żądania zmniejszenia tejże z tytułu zamiany dziesięciny wyciecznej na osep, o ileby zamiana takowa zmniejszyła przychód, w porównaniu przychodu za podstawę do pierwsiastkowego obliczenia offiary wziętego.

A r t y k u ł 4.

Klasztory, których utrzymanie więcej na jałmużnie jak na przychodach stałych jest oparte, tudzież **Szpitale publiczne i Instytuta dobroczynne**, jeżeliby które z tych z funduszami swemi niegały jeszcze opłacie offiary 10° grosza od daty wprowadzenia w wykonanie niniejszego prawa, na przyszłość od opłacania tegoż uwalniają się.

A r t y k u ł 5.

**Właściciele dóbr posiadający lasy, wi-
kla i chrusty** więcej nad 20 morgów cheł-

mińskich wynoszące, opłacać będą podatek ofiary 24^{ty} grosza z przychodu tychże i takowy łącznie z podatkiem ofiary gruntowej w ratach przepisanych do Skarbu publicznego wnosić będą.

Artykuł 6.

Oznaczenie rocznego przychodu z lasu a następnie wyrachowanie od tegoż podatku ofiary, ma być oparte na poprzednim ustanowieniu ilości wyrębu rocznego według zasad gospodarstwa i Policji leśnej, tudzież na ocenieniu tegoż względnie na jakość panującego drzewa w średnim wzroście uważanego i według teraźniejszej jego wartości.

Artykuł 7.

Niekorzystanie Właściciela z wyrębów lasu na każdy rok oznaczonych, tudzież wykarczowanie części lub całości lasu nie uwalnia go od opłacania podatku z przychodu lasu obrachowanego.

Artykuł 8.

Senat Rządzący wyznaczy Kommissyę z czterech Obywateli przysięgą zobowiązanych, która pod przewodnictwem jednego z Senatorów, powyższego obrachowania intraty z lasów na gruncie z przybraniem biegłych dopełni.

Artykuł 9.

Podatek 24° grosza od lasów będzie pobierany aż do zaprowadzenia ogólnego rozmiaru wszystkich własności gruntowych w Okręgu, któryto rozmiar najdalej w lat trzy od 1go Stycznia 1845 r. rachując nastąpić powinien. Po uskutecznieniu rozmiarów gruntowych Senat Rządzący takowe przedstawi Zgromadzeniu Reprezentantów dla ustanowienia wysokości opłaty od dochodu z lasów.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby Postanowienie to, jako prawo od dnia pierwszego Stycznia Tysiąc ośmset czterdzie

— 7 —
stego piątego roku obowiązujące mające
uważanem i przez kogo należy ściśle do-
pełnianem; dla podania zaś takowego do
wiadomości powszechnej, ażeby w Dzien-
niku Praw zamieszczonem było.

Działo się na Posiedzeniu Naszem w
Krakowie dnia jedenastego Lipca Tysiąc
ósmset czterdziestego czwartego roku.

Prezes Senatu

(M. P.)

SCHINDLER

Sekr. Główny Senatu

MAIEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

Dzień ogłoszenia 1 Stycznia 1845 r.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Wszem w obec i każdemu z osobna ko-
mu o tem wiedzieć należy, mianowicie Mie-
szkańcom W. M. Krakowa i jego Okrę-
gu oznajmujemy, iż Zgromadzenie Repre-
zentantów zważywszy, że Ustawa Sej-
mowa z dnia 13 Września 1833 r. nie
objęła zasad, według których posiadacze
kopalu do ponoszenia kosztów stawiania
i reparacyi budowli parafialnych przykła-
dac się wiini; zważywszy równie, iż Po-
siadacze wieczyści drobnych realności w
dobrach Narodowych do ponoszenia w czę-
ści kosztów takowych obowiązani, ulegli-
by przeciążeniu, gdyby według brzmienia

Ustawy rzeczonój §. 8. lit. e. zarówno z Krbpachterami folwarcznemi do składki pociągani byli; z tych powodów, znajdując za stosowne uzupełnić Ustawę wyżej powołaną, na Posiedzeniu swém w dniu 11 b. m. i r. odbytem, zgodnie z inicjowanym Mu przez Senat Projektem postanowiło co następuje:

Artykuł 1.

Wszyscy Właściciele i Posiadacze kopalni węgla, rudy zelaznej, galmanu, i ołowianki, ponosic będą koszta na reparacye lub stawianie kościołów i innych budowli parafialnych w ilości pieniężnej takiej, jaka na Właściciela wsi w której kopalnia znajduje się, na zasadzie offiary lub dymowego przez całą wieś opłacanego wyrachowaną zostanie, nie licząc w to $\frac{1}{8}$ części z summy anszlagowanej na Kollatora, i $\frac{1}{8}$ takiejze części na Dziedzica jako mającego we wsi kościół parafialny, wyłącznie przypadającej.

Artykuł 2.

Tam gdzie się Erbpachter Folwarku i Posiadacz kopalni znajduje, połowa z rozkładu przypadła podzieloną będzie pomiędzy nich zarówno, tak, iż Właściciel wsi da jedną połowę, a drugą połowę w równych częściach dadzą Erbpachter i Posiadacz kopalni.

Artykuł 3.

W dobrach Narodowych, gdzie niema Erbpachtera folwarcznego, tylko Posiadacze wieczyści drobnych realności, jako to: młynów, tartaków, karczem z gruntami, Wójtostw, Sołtystw i t. p. którzy bez propinacyi więcej nad 30 morgów gruntu czynszowego nie mają, jednakże za oddzielnemi kontraktami są urządzeni i oddzielne corpus tabulare stanowiąc, uważani równie za Erbpachterów, do odrabiania pomocy dni ciągłych i pieszych pociągami być niemogą, tacy drobni Posiadacze wieczyści, przykładac się mają do

drugiej połowy składki łącznie z Skarbem Publicznym w tym sposobie, iż na Skarbie wyrachowaną będzie ilość pieniężna w stosunku intrat z gruntów folwarcznych pomiędzy włościan rozdanych a przeliczonego Skarbu pobieranych, na Erbpachterów zaś drobnych wyrachowaną będzie składka na zasadzie opłacanego przez nich kanonu czyli czynszu rocznego.

Artykuł 4.

Jeżeli w jednej wsi znajdować się będzie Erbpachter folwarczny lub Posiadacz kopalni i zarazem Posiadacze wieczyści drobnych realności, w takim razie składka na tych ostatnich przypadająca policzoną będzie na zmniejszenie należności od głównego Erbpachtera folwarku lub Posiadacza kopalni przypadającej.

Artykuł 5.

Jeżeli w dobrach prywatnych znajduje się Posiadacz kopalni, to tenże przykła-

nie być do składki na tej samej zasadzie jak Erbpachter w dobrach narodowych, to jest Właściciel wsi prywatnej płaci połowę tej części, jaka na niego z tytułu Właściciela przypadnie, a drugą połowę tej części poniesie Posiadacz kopalni.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, aby Po-
 stanowienie to, jako prawo od chwili ogłoszenia onego obowiązujące uważanem i przez kogo należy ściśle dopełnianem; dla podania zaś takowego do wiadomości powszechnej, aby w Dzienniku Praw zamieszczonem było.

Działo się na Posiedzeniu Naszem w Krakowie dnia trzynastego Lipca Tysiąc osmset czterdziestego czwartego roku.

Za Prezesa Senatu

(M. P.)

KOPFF.

Sekr. Głowy Senatu

MAIEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Wszem w obec i każdemu z osobna komu o tem wiedzieć należy, a mianowicie Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego Okręgu oznajmujemy, iż Zgromadzenie Reprezentantów zważywszy, że w prawie o Exekucyi Sądowej przez Zgromadzenie Reprezentantów Nadzwyczajne Prawodawcze w dniu 17 Czerwca roku 1823 uchwalonem, zachodzi potrzeba zmian i uzupełnień, co do tych mianowicie przepisów, które na drodze doświadczenia, okazały się być zbyt ciężkimi, niewłaści-

weni lub przeciwnemi zasadom Kodeksu postępowania Sądowego.

Zważywszy nadto, iż zaprowadzenie zmian i uzupełnień takowych pociąga za sobą odmienny układ i porządek całej dotychczasowej Ustawy, na Posiedzeniu swém w dniu 3 b. m. i r. odbytem, zgodnie z inicjowanym Mu przez Senat projektem postanowiło w miejsce namienionej Ustawy prawo o Eksekucyi Sądowej w następującej osnowie:

URZĄDZENIA OGÓLNE.

Artykuł 1.

Eksekucya jako środek zabezpieczający, na mocy Rezolucyi Prezesa Trybunału lub Sędziego Pokoju, (w przedmiotach 300 złp. nieprzenoszących) przedsiębioroną być może.

Artykuł 2.

Każdemu wierzycielowi nawet nie mającemu dokumentu, może być dozwolone

zapowiedzenie summi i efektów ruchomych dłużnika swego znajdujących się w posiadaniu osób trzecich, lub też zajęcie onych u samego dłużnika, w przypadkach niżej przewidzianych.

Artykuł 3.

Zajęcie u dłużnika jako środek zabezpieczający, dozwolonem być może:

- a) za długi handlowe;
- b) za należące się komorne lub czynsz dzierżawny;
- c) za wszelkie długi tutejszo-krajowym Mieszkańcom od zagranicznych przypadające, na dowodach piśmiennych oparte.

Artykuł 4.

Jeżeli dłużnik wykazuje fundusz dostateczny na zaspokojenie wierzyciela, zajęcie o którym w poprzednim Artykule mowa przez Prezesa Trybunału lub Sędziego

Pokoju pozwalającego, przeniesionem zostanie na fundusz wskazany.

Artykuł 5.

Oprócz przypadków w Artykule 3cim wymienionych, wolno jest właścicielowi rzeczy, końcem jej odzyskania, żądać dozwolenia zajęcia, tak u samego dłużnika jak i u każdego trzeciego, który ją posiada, zaś Właścicielom lub głównym Dzierżawcom domów lub dóbr wiejskich, zajęcia ruchomości, które się znajdowały w domu lub dzierżawie, gdy te bez ich zezwolenia wyniesione zostały z zachowaniem terminów Art. 30 Ustawy hipotecznej oznaczonych.

Artykuł 6.

Strona w podaniu o zapowiedzenie lub zajęcie, przedmiot i tytuł żądania dokładnie wyłuszczyć, tudzież w pierwszym

przypadku osobę u której położone być ma i rodzaj funduszków wymienić winna.

Artykuł 7.

Jeżeli żądanie zapowiedzenia lub zajęcia nie opiera się na dowodzie piśmieniowym, takowe wyjąwszy przypadki w Art. 3em lit. b i w Art. 5 wyszczególnione, jedynie za kaucyą dozwolone będą.

Artykuł 8.

Wysokość kaucyi odpowiednio kosztom Sądowym i wynagrodzeniu zrządzić się mogących szkód oznaczoną być winna.

Artykuł 9.

Jeżeli pretensya z powodu której żądane jest zapowiedzenie lub zajęcie, nie jest czystą, takowa, o ile się to da uskutecznić w Rezolucyi pozwalającej zapowiedzenia lub zajęcia tymczasowo oznaczoną być winna.

Artykuł 10.

Dozwolenie zapowiedzenia lub zajęcia traci moc samo przez się, jeżeli:

- a) takowe w ciągu trzech miesięcy od dnia wydania rezolucyi uskutecznione nie zostaną, lub:
- b) jeżeli w ciągu dni 8miu po upływie terminu pozwu, w drodze usprawiedliwienia zapowiedzenia lub zajęcia, wpisanie sprawy w rejestr nie nastąpiło.

Artykuł 11.

Bez względu na zakresłone w poprzednim Artykule terminy, wolno jest stronie interessowanej żądać zniesienia uskutecznionego zapowiedzenia lub zajęcia w krótszym terminie.

Artykuł 12.

Zyskujący dozwolenie zapowiedzenia lub zajęcia na zasadzie przywiedzionych

w padaniu powodów, które w dalszym toku sprawy zmyślonemi okazałyby się i za fałszywe uznane zostały, oprócz wynagrodzenia szkód ulegnie karze na fundusz ubogich, przez wskazanie go na zapłacenie takiej ilości, jaka Wyrokiem ostatecznym stronie wygrywającej, tytułem kosztów zasądzoną będzie, która to kara w razie niemożności owej ściągnięcia, na areszt w drodze Administracyjnej zamieniona zostanie.

Artykuł 13.

Exekucya Sądowa stanowi na miejsce:

- a) z wyroków prawomocnych lub z exekucją tymczasową pomimo appellacyi w przypadkach Ustawą przewidzianych wydanych;
- b) z ugód Sądowych;
- c) z rezolucyj prawomocnych Sądowych w drodze porządkowej wydanych, lub

taxy Urzędnikom przypadające przynajmniej;

d) z Aktów Urzędowych przed Pisarzami Aktowemi zdrażnionych.

Artykuł 14.

Wyroki wydane przez Trybunały zagraniczne, i akta przyjęte przez zagranicznych Urzędników, nie będą mogły być exekwowanemi w kraju Rzeczypospolitej krakowskiej, tylko za poprzedniem upoważnieniem przez Wyrok Sądowy w drodze summarycznego postępowania, po wysłuchaniu strony przeciwnej, wydać się mający, bez uszkodzenia jednak przeciwnych temu przepisów, jakie mogą być w prawach politycznych lub traktatach.

Artykuł 15.

Wyrok prawomocny jest, kiedy ani opozycya w przypadkach zaoczności przepisami Kodexu postępowania objętych,

ani odwołanie się do wyższej Instancji, już więcej miejsca mieć nie może, bądź dla tego, że został przez ostatnią właściwą Instancją wydany, bądź dla tego, że odwołanie się w terminie przez prawo oznaczonym uczynione nie było.

Artykuł 16.

W sprawach cywilnych termin do założenia appellacyi lub rekursu do Sądu Wyższego ustanawia się do dni 14stu; i w sprawach handlowych do dni 8miu od doręczenia Wyroku stronie i Adwokatowi rachując.

Artykuł 17.

Wyroki nakazujące zniesienie zapowiedzenia lub opozycyi, wymazanie wpisu hipotecznego, wypłatę lub inną jaką czynność mającą być wykonaną przez trzeciego lub przeciw niemu, nie będą mogły być exekwowanemi przez trzeciego,

lub przeciw niemu, nawet po terminach opozycyi lub appellacyi, chyba na zaświadczenie Adwokata strony popierającej zawierające w sobie datę wręczenia Wyroku w zamieszkaniu strony przegrywającej, i na zaświadczenie Pisarza Sądu ztwierdzające, iż nie ma przeciw Wyrokowi ani opozycyi ani appellacyi.

Artykuł 18.

Tym końcem Adwokat odwołującego się zrobi wzmiankę o appellacyi lub opozycyi w księdze i w sposobie przepisanym w Kodexie postępowania Sądowego w Tytule o Wyrokach.

Artykuł 19.

Na zaświadczenie że nie znajduje się żadna opozycja, ani odwołanie się w tej księdze, Komornicy i Zwierzchność Hipoteczna i wszyscy inni obowiązani będą zadosyć uczynić Wyrokowi.

Artykuł 20.

Tylko w pretensjach czystych i pewnych do exekucyi stanowczej przystępować można: jeżeli dług wymagalny nie jest kwotą pieniężną, po zajęciu dalsze postępowanie exekucyjne wstrzymanem zostanie, póki ocenienie jego sądownie, na pieniądze nie nastąpi.

Artykuł 21.

Exekucya Sądowa należy do Komorników i do Woźnych przy Sądach Pokoju w przedmiotach kaziemu właściwych.

Artykuł 22.

Gdyby Urzędnik wykonawczy w czasie pełnienia swoich obowiązków, dla niebezpiecznych pogroźek lub czynnego oporu zniewolonym był do odstąpienia od zamierzonej czynności, naówczas sporządzi protokół niesforności, mieszczący w sobie opisanie doznaney przeszkody i przedstawi go Prokuratorowi, który doda mu pomocy

wojskowej, a rozpoznanie zaszłego wypadku na drogę karną odesła.

Artykuł 23.

Spory w drodze exekucyi, sądzone będą summarycznie.

Artykuł 24.

Oddanie Aktu lub Wyroku Komornikowi, będzie znaczyło umocowanie do wszelkiej exekucyi, oprócz do zajęcia nieruchomości i do uwięzienia, do których potrzeba będzie szczególnego pełnomocnictwa.

Artykuł 25.

Gatunki exekucyi stanowiącej są:

- a) zapowiedzenie;
- b) zajęcie ruchomości;
- c) wydzierżawienie przez publiczną licytacyą;
- d) zajęcie nieruchomości;
- e) areszt osobisty.

Oprócz tego mogą mieć miejsce wszelkie inne gatunki exekucyi, o tyle o ile Wy-

rokami Sądowemi w szczególności są orzeczone.

TYTUŁ. Iszy.

O Zapowiedzeniu.

Artykuł 26.

Zapowiedzenie może być uczynione tylko na summach i efektach ruchomych dłużnika, znajdujących się w posiadaniu osób trzecich.

Artykuł 27.

Wszelki Akt zapowiedzenia zawierać będzie pod nieważnością:

- a)* całą osnowę rezolucyi pozwalającej zapowiedzenia i dowód złożenia kaucyi, gdy ta nakazaną będzie, lub wymienienie dokumentu, z którego następuje;
- b)* wyrażenie summy z powodu której jest uczynione; — nakoniec

c) obranie zamieszkania w obrębie Sądu Pokoju zamieszkania zapowiedzianego.

Artykuł 28.

Pociąganie o ważność lub o zniesienie zapowiedzenia, wnoszone będzie co do przedmiotów uległych władzy Sądu Pokoju, przed tenże Sąd Okręgu zamieszkania dłużnika, w przedmiotach zaś przechodzących Władzę Sądu Pokoju, przed Trybunał.

Artykuł 29.

W terminie ośmiodniowym od dnia uskutecznionego zapowiedzenia rachowanym, zapowiadający obowiązany będzie zapoznać dłużnika o ważność zapowiedzenia i wezwać zapowiedzianego o złożenie deklaracji, inaczej bowiem, po upływie terminu tego zapowiedzenie samém prawem upada.

Artykuł 30.

W sporze o ważność lub zniesienie zapowiedzenia, zapowiedziany obowiązany jest stanąć z deklaracją przy rozprawie w istocie sprawy głównej między wierzycielem a dłużnikiem toczącej się.

Do dalszych stawiennictw w tejże sprawie głównej nie jest obowiązany, wyjąwszy w razie sporu, o którym w Art. 31 niżej mowa będzie.

Artykuł 31.

Deklaracya zawierac w sobie powinna zasady długu, jego ilość, wypłaty na rachunek jeżeli takie nastąpiły, termin wypłaty długu, jeżeli takowy jeszcze nie nadszedł, wyszczególnienie ruchomości skoro takowe są zapowiedziane, a w każdym przypadku doręczone mu inne zapowiedzenie.

O zapowiedzeniach po złożonej deklaracyi uczynionych, zapowiedziany doniesie

Adwokatowi pierwszego zapowiadającego z domieszczeniem Imion, obranego zamieszkania przez zapowiadających i powodów zapowiedzenia.

Artykuł 32.

Jeżeli zapowiadający na złożonej deklaracji poprzestaje, w ówczas obok uznania ważności zapowiedzenia, zarazem fundusz zapowiedziany, a przez zapowiedzianego deklarowany wierzycielowi przyśdzonym będzie do wypłaty na skutek prawomocności wyroku, jeżeli przed osiągnięciem prawomocności rzeczonyj inne zapowiedze nie nastąpią.

Artykuł 33.

Wolno jest zapowiedzianemu złożyć do depozytu sumę u niego zapowiedzianą, jeżeli termin zapłaty takowej już nadszedł, a spór o ważność lub zniesienie zapowiedzenia trwa, lecz obowiązany będzie o

złożeniu tem uwiadomić tak zapowiadającego, jako też swego wierzyciela przez doręczenie kopii kwitu Urzędu depozytowego.

Artykuł 34.

Gdy zapowiedziany deklaracyi w terminie przepisany nie złoży, lub zapowiadający na złożonej deklaracyi nie poprzestaje, żądanie zapowiadającego lub spór w tej mierze przy sprawie głównej rozpoznawanym i sądzonym będzie.

Artykuł 35.

Urzednicy publiczni z kasy jako poborców, zachowywaczów albo administratorów kass lub pieniędzy publicznych, dopełnione jest zapowiedzenie, nie będą pociągani do deklaracyi, ale wydadzą zaświadczenie wykazujące, czyli się co należy dłużnikowi, i wymieniające sumę, jeżeli jest czysta.

Artykuł 36.

Pensye osób ze Skarbu Publicznego płatnych, tudzież przez Członków Teatru krakowskiego pobierane, jak równie płace ludzi wszelkiego stanu z dziennego wyrobku żyjących, w czwartej części mogą być zapowiadane i przysądzane. — Należytość majstrów: murarskich, ciesielskich i kamieniarskich za roboty, z pomocą utrzymywanych przez nich robotników dokonywane, może być jedynie zapowiadana i przysądzona w części zarobku, na majstra przypadającej.

Artykuł 37.

Będą wolne od zapowiedzenia:

- 1) rzeczy, które prawo za wolne od zajęcia uznaje;
- 2) alimenty tymczasowe od Sądu ustanowione;
- 3) Pensye emerytalne;
- 4) Summy i przedmioty wolnej dyspozycji podległe, a które testament czy-

niący lub darujący od wszelkiego zajęcia wyłączyć;

- 5) Wszelkie summy i pensye na alimenta, chociażby w testamencie lub akcie darowizny od zajęcia wyłączone nie były.

Artykuł 38.

Jednakże alimenta tymczasowe będą mogły podpadać zapowiedzeniu z powodu alimentów, przedmioty zaś pod numerami 3, 4 i 5 Artykułu poprzedzającego wymienione, mogą być przez tych wierzycieli zapowiedziane, których długi po przyznaniu pensyi emerytalnej, po akcie darowizny, lub po otwarciu zapisu wynikły, a to w części jaka przy udzieleniu pozwolenia na zapowiedzenie, lub przy uznaniu ważności onegoż oznaczoną będzie.

Artykuł 39.

Jeżeli ważność zapowiedzenia uznana zostanie, w ówczas ruchomości zapowiedziane sprzedane będą. Gdyby zebrane z sprzedaży pieniądze lub summa u zapowie-

dzianego znajdująca się na zaspokojenie wierzycieli, odnośnie do §. 32 przed osiągniętą prawomocnością Wyroku, ważność zapowiedzenia uznającego, zapowiedzenia czyniących, nie wystarczyła, takowe do depozytu złożone, i stosunkowo między tychże wierzycieli podzielone zostaną.

Co do zapowiedzeń na bieżących ciągle funduszach jak np. na pensjach, wypłatach peryodycznych i t. p., każdy wierzyciel za epokę od dnia położonego zapowiedzenia swego do udziału funduszu przy rozdzielaniu będzie należał, a fundusze z epoki wcześniejszej uzbierane, między wierzycieli poprzednio zapowiadających względnie na ich epoki podzielone będą.

TYTUŁ IIgi.

O zajęciu ruchomości.

Artykuł 40.

Przed każdym zajęciem ruchomości winien być wezwanym dłużnik o zadosyć

uczynienie zobowiązaniu, z powodu którego toż ma być przedsiębranem. Protokół wezwania i nastąpnego zajęcia na miejscu w jednym ciągu spisany będzie.

Artykuł 41.

Protokół ten oprócz formalności przepisanych do Aktów uskutecznianych przez Woznych, obejmować ma:

- 1) wyrażenie tytułu na mocy którego zajęcie następuje i wzmiankę o złożeniu kaucyi, jeżeli ta nakazaną była;
- 2) oświadczenie dłużnika;
- 3) opisanie przedmiotów zajętych, ich ilość, gatunek, wagę i miarę według okoliczności;
- 4) ustanowienie dozorczy;
- 5) wyrażenie imion, stanu, i zamieszkania świadków; — nakoniec
- 6) wzmiankę o zostawionych lub doręczonych kopiach.

Przepisy pod numerami 1, 5 i 6 zachowane będą pod nieważnością.

Artykuł 42.

Zajęcie ruchomości uskuteczniane będzie w obec dwóch świadków krajowców czytać i pisać umiejących, niekrewnych, ani powinowatych stron lub urzędnika wykonawczego aż do stopnia wnuków braterskich włącznie, ani ich domowników. — Wczni sądowi nie mogą być świadkami przy aktach exekucyjnych; stronie popierającej exekucyą wolno być przy zajęciu bądź samej bądź przez pełnomocnika.

Artykuł 43.

Oryginał protokołu zajęcia podpisany będzie:

- 1) przez Urzędnika wykonawczego;
- 2) przez świadków;
- 3) przez ustanowionego dozorcę;
- 4) przez dłużnika, lub osobę która go zastępuje.

Jeżeli która z osób pod numerami 3 i 4 wyrażonych nie umie lub nie chce podpisać, będzie o tem uczyniona wzmianka.

Artykuł 14.

Oprócz świadków potrzebną jest przy zajęciu obecność Urzędnika miejscowego policyjnego pod nieważnością:

- 1) jeżeli drzwi tak główne jako też i wewnętrzne, a nawet od zamykających się sprzętów będą zamknięte, a wzbraniane będzie ich otworzenie;
- 2) jeżeli dłużnik nie jest obecny w czasie zajęcia i nie może być przez krewnego lub domownika zastąpionym; w których to przypadkach Urzędnik wykonawczy będzie mógł pozostawić dozorcę przy drzwiach dla dopilnowania aby co nie zginęło.

Artykuł 15.

Urzędnik Policji nie będzie spisywał

oddzielnego protokołu, lecz podpisze protokół Urzędnika wykonawczego i jeżeliby znajdowały się papiery, a dłużnik nie był obecny, takowe opiecząguje.

Tego wszystkiego jeden tylko protokół spisany będzie.

Artykuł 46.

Kopia protokołu zajęcia, tylko przez samego Urzędnika exekwującego poświadczona, doręczoną być winna dłużnikowi i ustanowionemu dozorczy.

Artykuł 47.

Jeżeli zajęcie nastąpi w zamieszkanu dłużnika, zostawioną mu będzie natychmiast kopia protokołu, jeżeli jest nieobecny oddaną będzie miejscowej Zwierzchności.

Artykuł 48.

Jeżeli zajęcie uskutecznione zostanie

nie w zamieszkania i w nieobecności dłużnika, kopia wycieczona ma być w tymże dniu oprócz dnia jednego na każde trzy mile, inaczéj koszta drożery i taryf de przedaży waczają się dopiero zachować od dnia wycieczenia.

Artykuł 49.

Nie będą mogły być zajmowane:

- 1) przedmioty które prawa z przeznaczenia swego za nieruchome sznaje;
- 2) pościel potrzebna dłużnikowi, jako téż jego dzieciom u niego będącym, również suknie i edziej które mają na sobie;
- 3) książki tyżące się powołania dłużnika, które sobie sam, aż do wartości trzechset złotych polskich wybrać może;
- 4) maszyny i instrumenta służące do uczenia, ożywiania lub wykonywania umiejętności i sztuk, które również dłużnik wybrać sobie może, aż do wartości sumary złotych polskich trzechset;

- 6) rzeczy osób wojskowych do służby ich pobieg orządzeń i stopnia właściwego służące;
- 6) narzędzia rzemieślników do ich osobistego użytku koniecznie potrzebne;
- 7) sukna i inne drobne przedmioty, do potrzeb życia dłużnikowi i jego familii na miesiąc jeden służyć mające;
- 8) nakoniec, jedna krowa lub trzy owce stosownie do wyboru dłużnika, oraz słona, pasza i ziarno, ile potrzeba na postanie i żywność na miesiąc jeden dla rzeczzonego bydła.

Artykuł 50.

Jeżeli dłużnik podaje kogo na honorację będącego w dobrym stanie i biorącego na siebie chętnie i natychmiast ten obowiązek, tedy Urzędnik wykonawczy go ustanowi.

Artykuł 51.

Jeżeli dłużnik nie stawia takiego dozercy, tedy takowego Urzędnik exekwujący

na przedstawienie wierzyciela ustanowi, dając zawsze pierwszeństwo temu, który przyjmuje dozór bez przenoszenia na inne miejsca przedmiotów zajętych.

Spory o ustanowienie dozorczy rozstrzygane będą w drodze szybkiego zacydowania przez Prezesa Trybunału, w którym to przypadku, Komornik tymczasowo jednego z przedstawionych dozorców ustanowi.

Artykuł 52.

Nie mogą być dozorcami:

- 1) Woźni Sądowi i piszący przy Komornikach,
- 2) Zajmujący, jego małżonek, krewni, powinowaci, aż do stopnia wauków braterskich włącznie, i jego domownicy, chyba by dłużnik na to zezwolił,
- 3) Dłużnik, jego małżonek, krewni i powinowaci, w stopniu powyżej wyrażonym, tudzież jego domownicy, chyba by zajmujący na to dozwolił.

Artykuł 53.

Dozorca winien dożyć starannie nad zachowaniem rzeczy zajętych jak dobry ojciec rodziny.

Obowiązany jest wydać rzeczy zajęte do uszeregowania i sprzedaży jako też celem spisania protokołu przejęcia w przypadku Art. 57 i 63 przewidzianym, lub nakoniec, jeżeli zajęcia zalesionem zostanie.

Artykuł 54.

Niewolno dozorce używać rzeczy zajętych, ani ich najmować lub pożyżać pod utratą należytości za dozór i pod wynagrodzeniem szkód i straconych korzyści, do których zapłacenia będzie mógł być przymuszonym pod aresztem osobistym.

Artykuł 55.

Jeżeli przedmioty zajęte przynosiły jakie zyski lub dochody, dozorca będzie wi-

nien pod aresztem osobistym zadać rachunek w tej mierze.

Artykuł 56.

Może żądać uwolnienia siebie od obowiązków dozorczych, jeżeli przedaź się nastąpiła w ciągu dwóch miesięcy od ustanowienia go dozorcą.

Artykuł 57.

Dozorca żądający uwolnienia zapozwie zajmującego i dłużnika do szybkiego zaocydowania przed Prezesa lub właściwego Sędziego Pokoju według okoliczności. Jeżeli uwolnienie dozwolnionem będzie, przystąpi się najprzód po przywołaniu stron do przejrzania podług protokołu zajętych przedmiotów.

Artykuł 58.

Żadne odwoływanie się dłużnika nie będzie wstrzymywać zajęcia.

Odwoływanie się po akcie zajęcia rozstrzygane będzie w drodze szybkiego za-
decydowania.

Artykuł 59.

Dłużnik mający zasady gruntowne do udowodnienia, że eksekucya miejsca mieć nie powinna, udać się może z prośbą do Prezesa Trybunału o wyznaczenie terminu na Audyencya Sądową, który wyznaczając termin do takowej, może będzie według okoliczności wstrzymać aż do rozprawy sądowej ostateczne wykonanie eksekucyi za kaucyą lub bez kaucyi.

Artykuł 60.

Podający się za właściciela przedmiotów zajętych lub ich części, będzie mógł założyć opozycyą przeciw ich sprzedaży w pozwie włączonym zajmującemu, dłużnikowi, i Komornikowi, a zawierającym w sobie zasady opozycyi i wyraże-

nie dowość w własności pod nieważnością. Będzie w tej mierze wyrokował Trybunał w drodze summarycznego postępowania, lub Sąd Pokoju w przedmiotach władzy jego uległych. Gdy zakładający opozycyą przegra, skazanym będzie, gdy tego wypadła potrzeba, na zapłacenie szkód i straconych korzyści zajmującemu, biorąc 10 część wartości przedmiotu, za właściciela którego podaje się.

Artykuł 65.

Wierzyciele dłużnika, którego ruchomości zajęte, w jakiegokolwiek bądź pretensyi, nawet na komarnie, mogą tylko zakładać opozycyą co do wydania pieniędzy zebranych z sprzedaży.

Opozycyę ich zawierać w sobie będą powody, wzięzione być winny zajmującemu i Urzędnikowi któremu zleconą jest sprzedaż z wymienieniem wyboru zamieszkania w miejscu, gdzie zajęcie jest

uskuteczaniem, jeżeli zakładający opozycyą tam nie jest zamieszkały, wszyskie to pod nieważnością opozycyi i karą na Urzędnika exekwującego wynagrodzenia szkód i straconych korzyści, gdyby tego wypadła potrzeba.

Artykuł 62.

Nie będzie wolno wierzycielowi zakładającemu opozycyą nikogo do Sądu pociągać prócz dłużnika, końcem uzyskania przeciw niemu wyroku; zakładający opozycyą, nie będzie mógł być pociągany do Sądu, lecz zasady jego opozycyi przy rozdziale stosunkowym rozstrzygane będą.

Artykuł 63.

Nie będzie wolno Komornikowi któryby przystępując do zajmowania, nastąpił już jedno zajęcie uskutecznione i ustanowionego dozorce, na nowo zajmować, lecz

wolno mu będzie przystąpić do przejrzania ruchomości i efektów, według protokołu, który dozorca obowiązany będzie mu okazać, zajmie efekta opuszczone i wezwie pierwszego zajmującego, ażeby sprzedał wszystko w ciągu tygodnia.

Protokół przejrzania uważany będzie za opozycją co do pieniędzy zebranych się mających ze sprzedaży.

Artykuł 64.

Gdyby zajmujący nie uskutečnił sprzedaży w terminie powyżej ustanowionym, będzie wolno każdemu, który założył opozycją a za dokument upoważniający do exekucyi, po poprzedniczym wezwaniu zajmującego i niezanosząc wcale prośby o ustanowienie siebie na jego miejsce żądać, aby naprzód do porównania efektów zajętych z kopią protokołu zajęcia, którą dozorca obowiązany będzie okazać, a potem niezwłocznie do sprzedaży przystąpić.

Artykuł 65.

Między zawiadomieniem dłużnika o zajęciu a licytacją, termin ośmiodniowy upływać winien. Licytacją oszacowanie poprzedzi.

Artykuł 66.

Oszacowanie uskutecznicionem będzie przez dwóch biegłych przysięgłych, na wezwaniem dłużnika i wierzycieli lub ich pełnomocników.

Artykuł 67.

Przedaż odprawi się na najbliższym targu publicznym w dniu i godzinie zwykłych targowych, wolno jednak będzie Prezesowi Trybunału pozwolić, aby sprzedane były efekta na innem miejscu korzystniejszem; kosztowności w Krakowie sprzedawane będą.

We wszystkich przypadkach przedaź podana będzie do wiadomości trzema dnia-

ni pierwój, przez który przy najmniej obwieszczenia przytoczone:

- a) w miejscu gdzie się znajdują nieruchomości,
- b) w kancelaryi właściwego Komisarza Policyi,
- c) w kancelaryi Sądu Pokoju, a jeżeli się przedaż gdzieindziej odprawiać będzie, a nie na targu, lub nie na tém miejscu, gdzie są efekta, tedy owario obwieszczenie przytoczone będzie tam, gdzie się odprawiać będzie przedaż,
- d) nadto obwieszczenie zamieszczone być winno w Gazecie krakowskiej.

Artykuł 68.

Obwieszczenia oznajmiać będą miejsce, dzień i godzinę przedazy, i rodzaj przedmiotów, bez opisanja szczegółów, jako też bez wyrażenia imienia i nazwiska dłużnika.

Artykuł 69.

Licytacya srebrnych naczyń i klejnotów, wartości przeszło tysiąc złotych polskich, trzy razy w Gazetach ogłoszona być winna. Srebro i złoto nie mogą być niżej tary sprzedane, klejnoty zaś tylko o $\frac{1}{2}$ część niżej.

Artykuł 70.

Gdy wartość zajętych efektów przewyższać będzie summę pretensyj, dla których nastąpiło zajęcie i opozycye, przystąpi się tylko do sprzedaży przedmiotów wystarczających na summę potrzebną do wypłacenia należności i kosztów, których wybór zostawia się dłużnikowi.

Artykuł 71.

Protokół licytacyi obejmować będzie dowód ogłoszenia licytacyi, oraz wzmiankę o stawieniu się lub nieobecności dłużnika.

Artykuł 72.

Tylko za gotową zapłatę nastąpi przysądzenie. Nabywający rzeczy, gdy nie zapłaci, sprzedaż nabytego przedmiotu natychmiast na jego niebezpieczeństwo nastąpi.

Artykuł 73.

Urzędnik odbywający sprzedaż odpowiedzialnym jest pod aresztem osobistym, za pieniądze z licytacji zebrane, i wyrażać powinien w protokole licytacji imiona osób, dla których przysądzenie nastąpiło, nie wolno mu jest brać wyższej summy nad wylicytowaną, pod karą przepisaną za nadużycie urzędu.

Artykuł 74.

Jeżeli zebrane z sprzedaży pieniądze niewystarczają na zaspokojenie wierzycieli, Urzędnik odbywający sprzedaż, winien w dniach ośmiu po licytacji, zebraną sumę do depozytu Sądowego włożyć wraz

z wszelkimi opozycjami i wykazem kosztów, według ocenienia Prokuratora przyznanych, i o tém do Trybunału raportować.

TYTUŁ III.

O stosunkowem rozdzielaniu.

Artykuł 75.

W przypadkach o których w Artyk. 39 i 74 mowa, obowiązani będą dłużnik i wierzyciele w ciągu dni 15 od przyznania zapowiedzianej summy, lub uskutecznienia sprzedaży, ułożyć się względem stosunkowego rozdzielania.

Artykuł 76.

Gdyby dłużnik lub wierzyciele nie zgadzili się w rzeczonym przeciągu czasu, tedy na żądanie zapowiadającego lub zajmującego, a gdyby ci nie żądali, na żądanie strony pilniejszój, w utrzymywanej

na ten cel księdze zapisane, wyznaczonym będzie przez Prezesa Trybunału Sędzią do uskutecznienia rozdziału.

Artykuł 77.

Popierający rozdział złoży Sędziemu wyznaczonemu wypis delegacyi, wykaz depozytowy i wezwanie dłużnika oraz wierzycieli zapowiadających lub opozycyą zakładających, do przedkazywania dokumentów i czynienia przeciwko nim zarzutów, gdyby tego była potrzeba.

Artykuł 78.

W ciągu dni czterech po wezwaniu wierzyciele zapowiadający lub zakładający opozycyą u zajmującego, lub u Urzędnika który sprzedaż odbywał, złożą pod prekluzją swoje dokumenta Sędziemu delegowanemu z oświadczeniem zawierającym żądanie umieszczenia siebie, przyzna-

nia przywileju w przypadkach prawem przewidzianych, i ustanowienie Adwokata.

Artykuł 79.

Koszta zajęcia i sprzedaży oraz popierania rozdziału jako uprzywilejowane, przed wszelką inną należytością odciągnięte będą, wyjąwszy należytość za komorne właścicielowi przypadającą, ta bowiem przed kosztami rozdziału zaspokojoną być winna.

Artykuł 80.

Gdy powyżej Art. 78 ustanowiony termin upłynie, a nawet pierwój, jeżeli wierzyciele produkowali, Sędzia w przeciągu najdalej miesiąca jednego po zamknięciu protokołu, sporządzi plan rozdzielenia stosownie do produkowanych dokumentów.

Wierzyciel popierający w akcie wręczonym Adwokatowi przez Adwokata, doniesie o zamknięciu protokołu wierzytel-

tem produkującym i dłużnikowi z wezwaniem, aby zarzuty swoje w ciągu dni czter-nastu a odpowiedzi na takowe w następujących dniach czternastu poczynili.

Artykuł 81.

Gdyby w terminach w Artykułach poprzednich oznaczonych, dłużnik i wierzyciele żadnych nie uczynili zarzutów lub wniosków, prekluzyi bez nowego wezwania ulegną. Sądzia wyznaczony zamknąwszy protokół, plan rozdziału przedstawi Trybunałowi, który zarządzi przez rezolucyę wypłaty stronom użytecznie umieszczonym.

Artykuł 82.

Jeżeli zachodzie będą spory, Sądzia włożony przez siebie plan wraz z relacyą wnioski stron obejmującą, w terminie wyznaczonym przedstawi na Audyencyi Trybunału, po zawiadomieniu o tymże terminie

Adwokata, rozdział stosunkowy popiera-
jącego, celem zawiadomienia stron inte-
ressowanych.

Wyrok wydany będzie po wysłuchaniu
wniosku Prokuratora.

Artykuł 83.

Na przypadek Appellacyi, wierzyciele
umieszczeni z przywilejem, przeciw którym
żadne zarzuty uczynione nie są, do sporu
pozywani nie będą, i na zasadzie Wyroku,
jako względnie nich prawomocnego, będą
mogli podnieść przyznanie im należności.

Artykuł 84.

Akt Appellacyi wręczonym będzie w
zamieszkanie Adwokata stron.

Artykuł 85.

Po upływie terminu do Appellacyi lub
po doręczeniu Wyroku ostatecznego w za-
mieszkanie Adwokatów, wypłata na po-

lanie stron przez Trybunał zarządzoną będzie.

Artykuł 86.

Prowizye od summ umieszczonych w planie rozdziału, ustają od dnia przedstawienia Trybunałowi przez Sędziego protokółu, jeżeli spór żaden nie zajdzie; w przypadku zaś sporu, od dnia wręczenia Wyroku w prawomocność przechodzącego, którym spór rozstrzygniętym został.

Artykuł 87.

W przedmiotach alegujących rozpoznaniu Sądów Pokoju rozdział proporcjonalny uskutecznić będzie Sędzia Pokoju Okręgu zamieszkania dłużnika, zachowując przepisy wyżej ustanowione, wyjąwszy iż działanie nastąpić może bez pośrednictwa Adwokatów.

TYTUŁ IVty.

O wydzierżawieniu.

Artykuł 88.

Wydzierżawienie dochodów z majątku nieruchomego dłużnika, następować będzie przez publiczną licytacyą za poprzedniem zajęciem i oszacowaniem.

Artykuł 89.

Wydzierżawienie mieszkań w kamienicach, dworzech, i ogrodach, tak w mieście Krakowie z przedmieściami, jako i na wsiach uskutecznić będą Komornicy;— wydzierżawienie zaś Dóbr Wiejskich odbędzie się w Trybunale.

Artykuł 90.

Wydzierżawienie krótsze nad rok jeden, ani dłuższe nad lat trzy być nie może; po upływie roku lub trzech lat wolno wierzycielowi jeszcze zupełnie nie-

zaspokojonemu żądać nowego wydzierżawienia.

Artykuł 91.

Zajęcie nakutecznione będzie przez Komornika, który po wezwaniu właściciela opisze dokładnie stan budynku, a według okoliczności inwentarz gruntowy, pańszczyznę, wysiewy, podatki, wezwie biętych do oszacowania rocznych przychodów, i termin do licytacyi w przypadkach w których wydzierżawienie do niego należy wyznaczy. Termin ten tak ustanowiony być winien, iżby między obwińszczeniem po dopełnioném oszacowaniu przez niego podać się mającóm, a dniem licytacyi przynajmniej dni 15ście upłynęło. Przy oszacowaniu, podatki, wódek, wódek, zapłata ludzi gruntowych, koszta na potrzebne reparacye potrącone będą.

Artykuł 92.

Przy wydzierżawianiu Dóbr Wiejskich, wierzyciel popierający exekucyę, akt za-

jęcia i bezatowania, wraz z ułożonemi przez siebie warunkami w Kancellaryi Pisarza Trybunału zlewy, i kopią tychże w Biórze Senatorowi nad Opieką Małoletnich i Funduszami Instytutów Publicznych czuwającemu wręczyć poleci, i o tém dłużnika przez doręczenie mu takowych dla przejrzenia i poczynienia wniosków w terminie dni Sma pod prekluzyą zawiadomi.

Jeżeli właściciel zgodzi się na takowe, lub w zakreślonym terminie, żadnych nie poczyni wniosków, Trybunał na podanie wierzyciela bez wydawania Wyroku, Sędziego z grona swego do odbycia licytacyi wyznaczy; gdyby zaś spory za-
chodziły, takowe rozstrzygnie, warunki licytacyi ustanowi, i Sędziego zarazem wyznaczy.

Artykuł 93.

Sędzia delegowany ogłosi w Gaze-
tach na który tygodnie przed terminem

licytacyi obwieszczenia o nastąpić mającej licytacji wyrażając warunki.

Artykuł 94.

Dzierżawca, który się na licytacji u-
trzyma, czynsz dzierżawny roczny pod
stratą posiadania, na Ś. Jan corocznie an-
ticipative, wypłacić obowiązany będzie.

TYTUŁ VI.

O zajęcia nieruchomości.

Artykuł 95.

Przed uskatekowaniem zajęcia nieru-
chomości, obowiązany jest wierzyciel:

- 1) wyrok lub akt z którego exekuoya,
wnieść do ksiąg hipotecznych jeżeli
to wprzedy nie nastąpiło;
- 2) wezwać dłużnika przez Komornika
o zapłacenie z zastrzeżeniem, iż do
zajęcia nieruchomości w przeciwnym
przypadku przystąpi.

Artykuł 96.

Wezwanie wręczone będzie dłużnikowi osobiście lub w zamieszkanu, obejmować powinno odpis dokumentu, na mocy którego też następuje, jeżeli już wprzód takowy nie był doręczonym, tudzież o branie zamieszkania w mieście Krakowie.

Artykuł 97.

Zajęcie nieruchomości najwcześniej w dni 14cie, a najpóźniej w dni 90siał po skutecznioném wezwaniu nastąpić będzie mogło; — po upływie tego ostatniego terminu wezwanie ma być powtórzoném.

Artykuł 98.

Protokół zajęcia zawierać w sobie będzie oprócz formalności zwyczajnych we wszystkich aktach przez Komorników przedsiębranych, wyrozenie wyroku lub dokumentu upowazniającego do exekucyi, udanie się Komornika do dóbr zajętych,

opisanie powierzchni przedmiotów zajętych, jeżeli to jest jaki dom, wyrazi Gminę, Ulicę i numer, na której takowy jest położony, oraz w czem się styka; jeżeli zaś są to dobra wiejskie, opisanie budowli, gdy się tam jakie znajdują, galunek i rozległość przynajmniej przybliżoną, każdego kawałka gruntu, ze dwa przynajmniej miejsca z nim się stykające, imię dzierżawcy, jeżeli się tam jakie znajduje, okrąg, gminę i parafię w której jest położony, wzmiankę o ustanowionym tymczasowym dozorczy, którym może być sam dłużnik, jeżeli wierzyciel zajmujący na to zezwala.

Protokół prócz tego zawierać w sobie będzie jakikolwiek bądź jest galunek dóbr, wyciąg z książki podatków gruntowych, wykazujący ilość podatków, na nieruchomości zajętych należonych, ustanowienie Adwokata, u którego zamieszkanie zajmującego będzie tym samym obrane.

Artykuł 99.

Kopia protokołu zajęcia zostawioną będzie dłużnikowi, zawiadomienie zaś o nastąpieném zajęciu Dzierżawcy i najmu-
jącym, jeżeli się jacy znajdują, doręczo-
nóm zostanie.

Artykuł 100.

Akt zajęcia złożonym będzie przez popierającego licytacyą do ksiąg hipotecznych, dla wpisania treści onego do wykazu hipotecznego, w którym, jeżeli już jest jedno zajęcie umieszczone, wówczas na drugiem zajęcia odmówienie przy-
jęcia onego poświadczono będzie z wy-
rażeniem daty poprzedzającego zajęcia, imion, mieszkania i stanu zajmującego, imienia dłużnika, niemniej imienia Adwo-
kata strony zajmującej i daty wpisania.

Artykuł 101.

Produkta wynikłe po zajęciu, będą

pozytane za nieruchomość końcem ich podzielenia wraz z zebranemi pieniędzmi za nieruchomość podług porządku Hipotek.

Artykuł 102.

Nie będzie wcale wolno dłużnikowi wycinać drzewa, ani go psuć pod karą zapłacenia szkód i straconych korzyści, na które pod aresztem osobistym wskazany będzie, wolno go nawet będzie pociągać w drodze karnej, podług mniejszej lub większej wagi okoliczności.

Artykuł 103.

Nie będzie wolno dłużnikowi reclusując od dnia wręzonego mu protokołu zajęcia, alienować nieruchomości pod nieważnością, i nie będzie potrzeba takowej wcale stanowić.

Artykuł 104.

Jednakowoż alienacya taka wzięnie swój skutek, jeżeli nabywca przed przysądzeniem złoży dostateczną sumę do

zaspokojenia należytości intabulowanych tak co do kapitału, jako i co do provizyi i kosztów, i wręczy zaświadczenie, że złożył pieniądze dla wierzycieli intabulowanych.

Umożnienie postępowania na drodze wywłaszczenia miejsce mieć będzie, jeżeli dłużnik składa wierzycielowi popierającemu jego należytość w zupełności, w skutku czego extabulacya jego wierzytelności wraz z zajęciem nastąpi.

Artykuł 105.

Jeżeli nie nastąpiło złożenie pieniędzy przed przysądzeniem, nie będzie wolno przysądzeniu zawieszać pod żadnym pozorem.

Artykuł 106.

Jeżeli nieruchomości są wydzierżawione, przed wezwaniem kontraktem nieintabulowanym, wolno będzie takowe wydzier-

zawienie ogłosić za nieważne, gdy wierzyciele, lub osoba, której przysądzano tego żądają. Jeżeli kontrakt najmu lub dzierżawy jest intabulowany, dzierżawca lub najemnik zostaje w dalszém posiadaniu, lecz czynsz dzierżawny od dnia doręczenia mu zajęcia należny, do depozytu Sądowego składać obowiązany będzie, aż do chwili wprowadzenia dozorey przez Sąd ustanowionego, który odniósł czynsz zbierać jest upoważniony.

Artykuł 107.

Po zaprodukowaniu aktu zajęcia w Regencyi akt hipotecznych, wierzyciel popierający licytacyą, winien złożyć akt zajęcia i wykaz hipoteczny, a z wezwaniem strony przeciwnej winieść żądanie na audyencya Trybunału o potwierdzenie ustanowionego tymczasowo przy zajęcia przez Komornika Dozorey lub ustanowienie innego, niżżeż oznaczenie ceny na

pierwsze wywołanie i jednocześnie warunki do licytacyi przedstawić.

Wezwwanie obejmować winno proponowane warunki i kopia tegoż Senatorowi Czuwającemu nad Instytutami i Opieką Młodzieńców wręczoną być ma.

Artykuł 108.

Trybunał może ustanowić dozorcę w osobie dłużnika, pomimo sprzeciwiania się wierzyciela, jeżeli do tego są gruntowne powody.

Artykuł 109.

Wolno jest wierzycielowi podać cenę szacunkową, która opierać się winna na szacunku ostatniego nabycia lub na urzędowym oszacowaniu; gdyby dłużnik takowej nie przyjął, Sąd może dopuścić delatacyi oznaczając dłużnikowi termin prekluzyjny do złożenia aktu delatacyi, który nie może być dłuższy nad trzy miesiące.

Spór ten jako egzekucyjny w drodze summarycznego postępowania Wyrokiem Sądowym rozstrzygniętym zostanie.

Artykuł 110.

Ustanowionego przez Sąd dozorcę wprowadza Komornik.

Artykuł 111.

Dozorca obowiązany będzie:

- 1) obowiązki swoje pełnić aż do przyśądzenia zajętej nieruchomości,
- 2) mieć o nią staranie, jako dobry ojciec rodziny,
- 3) pobierać czynsze i inne przychody,
- 4) zbierać i sprzedawać zboże,
- 5) zebrane z sprzedaży pieniądze do Depozytu sądowego kwartalnie składać,
- 6) zdać rachunek z przychodów i wydatków w ciągu dni 15tu po przyśądzeniu.

Artykuł 112.

Biegli w sztuce będą wybierani przez strony interessowane, gdyby się na tych niezgodzili, Sąd z urzędu tychże ustanowi. Aktowi detaxacyi przewodniczyć będzie Sędzia Pokoja właściwego Okręgu, którego orzecz od biegłych przysięgę odbierze i do spisania protokołu jednego z biegłych wyznaczy.

Artykuł 113.

Na termin detaxacyi wierzyciel wezwany być powinien, i obydwom stronom wolno czynić przedłożenia i uwagi biegłym, jakie potrzebne być uznają, które do protokołu przyjęte będą.

Akt oszacowania przedstawią biegli Trybunałowi z likwidacją kosztów.

Artykuł 114.

Akt oszacowania (gdy takowe nastąpi), ekstrakty hipoteczny i warunki w Kau-

cellaryi Pisarza Trybunału przez popie-
rającego złożone być powinny, z wolno-
ścią dla stron interessowanych, przejrze-
nia onych lub wypisania sobie kopij.

Artykuł 115.

Następnie:

Pisarz Trybunału wyda obwieszcze-
nia, w których będą trzy terminy do li-
cytacji i w tych wyrazi:

- a) czyje dobra, na czyje żądanie, i o
jaki dług mają być sprzedane,
- b) ich położenie i szacunek,
- c) warunki sądowicie zatwierdzone,
- d) wezwanie wszystkich wierzycieli hi-
poteecznych i osób prawa rzeczowe
mających, ażeby pod prekarzją na
pierwszym terminie licytacji, zło-
żyli na Audyencyi Trybunału wszyst-
kie tytuły swych wierzytelności
z wykazem mianych procesyj i n-
stanowieniem Adwokata.

Artykuł 116.

Obwieszczenia te będą przyklepiane:

- a) na głównych drzwiach budowli zajętych,
- b) na drzwiach Kancellaryi Kommissarza Cyркуlu lub Dystryktu, gdzie dobra są położone,
- c) na drzwiach Izby Audyencyonalnej Sądu Pokoju, w którego Okręgu nieruchomości zajęta jest położona,
- d) w domu Władz Sądowych, w miejscu zwyczajnem umieszczenia obwieszczeń sądowych, oprócz tego:
- e) podane będą do Gazety i Dziennika Rządowego, nakoniec:
- f) doręczone wszystkim hipoteczynie wierzycielom w ich obranych zamieszkania, a dla niemających obranego zamieszkania w Biurowi Prokuratora przy Trybunale, który Kuratora onymże wyznaczy.

Artykuł 117.

Termina do obwieszczeń licytacji nieruchomości będą: pierwszy termin dwóchmiesięczny, następnie dwa każdy jednomiesięczny. Jeżeliby mniej niż ośm tygodni między przyklepieniem i wróceniem obwieszczeń, a pierwszym terminem licytacji upłynęło, obwieszczenia będą ulegać zarzutowi nieważności.

Artykuł 118.

Produkcyja czynione być mają na piśmie z powołaniem summy, procentów, i dokumentu. Protokół produkcyi zaraz na Posiedzeniu Trybunału spisany, odczytany i przez Prezydującego podpisany, w Kancellaryi Pisarza zachowanym będzie, z wolnością dla stron przejrzenia onegoż.

Artykuł 119.

Przedaz na publicznej Audyancyi Trybunału odbywać się będzie. Licytujący albo

sami, albo przez Adwokatów, albo wreszcie przez innych Pełnomocników szczególnie i urzędownie umocowanych, ubiegać się mogą.

Artykuł 120.

Przy licytacyi popierający takową złożą dowody, że obwieszczenia w czasie przyzwoitym i w miejscach prawem wskazanych ogłoszone były, potem warunki odczytane zostaną.

Artykuł 121.

Gdy na którymkolwiek terminie kto wykaza lub przynajmniej szacunkową cenę ofiaruje, przysądzenie stanowczo otrzyma.

Gdyby zaś na żadnym z trzech terminów nikt ceny ustanowionej nieofiarował, nastąpi na trzecim terminie niższe ceny o jedną trzecią część, i licytacya na żądanie popierającego nastąpi

na tymże trzecim terminie, od tak zniżonej ceny przedsięwziętą będzie. W razie braku licytantów od zniżonej ceny, Trybunał na zadanie strony pilniejszej, nową, niższą cenę ustanowi, od której publicznie sprzedaż w nowych trzech terminach i tak następnie w porządku wyżej wskazanym odbywać się będzie.

Artykuł 122.

Gdyby po pierwszym podaniu kupujący więcej podawać przestali, Wóznym sumę od więcej ofiarującego podaną, kilkakrotnie przydanemi słowy: „*po pierwszy raz*“ obwoła, i jeżeli kto więcej dać nie chce, zapyta się, — a jeżeli kupujący dalej milczeć będą, słowa „*po drugi raz*“ kilkakrotnie powtarzać będzie, i wieloby czyi kto więcej poda, a potem dalsze podawanie wstrzymane było, z początku nowa obwoływać zacznie, na podawanie zaś, które nie w samym akcie licytacji,

sami, albo przez Adwokatów, albo wreszcie przez innych Pełnomocników szczególnie i urzędownie umocowanych, ubiegać się mogą.

Artykuł 120.

Przy lecytacyi popierający takową złożą dowody, że obwieszczenia w czasie przyzwolonym i w miejscach prawem wskazanych ogłoszone były, potem warunki odczytane zostaną.

Artykuł 121.

Gdy na którymkolwiek terminie kto wyższą lub przynajmniej szacunkową cenę oferuje, przysądzenie stanowcze otrzyma.

Gdyby zaś na żadnym z trzech terminów nikt ceny ustanowionej nieofiarował, nastąpi na trzecim terminie niższe ceny o jedną trzecią część, i lecytacja na śądanie popierającego natychmiast

na tymże trzecim terminie, od tak zmniejszonej ceny przedsięwziętą będzie. W razie braku licytantów od zmniejszonej ceny, Trybunał na żądanie strony pilniejszej, nową, niższą cenę ustanowi, od której publiczna sprzedaż w nowych trzech terminach i tak następnie w porządku wyżej wskazanym odbywać się będzie.

Artykuł 122.

Gdyby po pierwszym podaniu kupujący więcej podawać przestali, Wóznym sumę od więcej ofiarującego podaną, kilkakrotnie przydanemi słowy: „*po pierwszym razie*“ obwoła, i jeżeli kto więcej dać nie chce, zapyta się, — a jeżeli kupujący dalej milczeć będą, słowa „*po drugim razie*“ kilkakrotnie powtarzać będzie, i wielceby żałował, gdyby kto więcej podał, a potem dalsze podawanie wstrzymane było, z początku nowo obwoływać zaczyna, na podawanie zaś, które się w samym akcie licytacji,

albo też chociaż w tymże akcie, ale nie w liczbie jakowej pewnej czynione będzie, zaden wzgląd minny być nie powinien.

Przy licytacyach realności niższej od tysiąca złotych polskich wartości, ceny przynajmniej o *jeden złoty*, od 1,000 do 10,000 złp. o 5 złp.; przy wyższej zaś wartości nieruchomości, przynajmniej o złp. 10 przez ubiegających się podwyższonemi być winny.

Artykuł 123.

Gdy największy podany szacunek po drugi raz obwołany zostanie, a potem nikt więcej niepodałby, to obwołanie jeszcze przez pięć minut powtarzać należy i razem pytać się, czyliby kto za więcej kupić nie chciał, w którym nawet czasie przeciagu, gdyby nikt więcej nie podał, licytacya wyrzeczonemi słowy: „*po trzeci raz*“ kończyć się ma, i rzecz więcej dającym przyznaną będzie, chociażby sam

do tej sprzedaży stawil się i nie więcej nad oszacowanie nie postąpił, albo gdyby na trzeciej licytacji mniejszą nawet wartość od oszacowania podał.

Artykuł 124.

Każdemu wolno będzie w ciągu tygodnia po dniu w którym nastąpiło przysądzenie, podać w Kancellaryi Trybunału osobiscie, lub przez szczególnego Pełnomocnika wyższą sumę, byleby ta przechodziła przynajmniej ósmą częścią sumę głównej sprzedaży, która to część wraz z vadium, warunkami licytacji oznaczonem, do Depozytu sądowego złożoną być ma.

Artykuł 125.

Summa wyższa, pozwolona Artykułem poprzedzającym, będzie tylko przyjęta pod warunkiem, że dający on, doniesie o tém pod nieważnością w 24ch godzinach Ad-

wokatowi popierającego, dłużnikowi, jeżeli nie miał ustanowionego Adwokata, i osobie której przysądzone. Dereszenie to wyrażone będzie w prostym akcie zawierającym w sobie wezwanie na następującą audyencyą bez innych formalności.

Artykuł 126.

W dniu wymienionym będą mogli być przypuszczeni do współubiegania się: ten tylko któremu przysądzone, i ten który podał summę wyższą ósmą częścią, a który w przypadku straty odpowiadać będzie za wyższość swego podania od summy za którą sprzedano.

Licytacya ta będzie ostateczną, i po przyzadzeniu, dalsze zacharowania wyższego szacunku, miejsca nie mają.

Artykuł 127.

Nie wolno otrzymywać przysądzenia dla dłużnika, dla osób znanych z niemożno-

ści płacenia, dla Sędziów, Prokuratorów, Adwokatów popierających sprzedaż, Pisarzy Trybunału, i Urzędników, przed którymi odbywa się licytacja, pod nieważnością przysądzenia i zapłacenia szkód i smaczonych korzyści.

Artykuł 128.

Na licytacji dłużnik wraz z innymi licytować nie może, i niki zgoda, nawet wierzyciele dłużnika - szczegółniejszych praw nad któregokolwiek bądź obcego kupującego przywłaszczać sobie nie mogą, a zatem po skończonej prawomocnie licytacji więcej dający, nikomu do odstąpienia rzeczy prawom licytacji nabytej obowiązany nie będzie.

Artykuł 129.

Gdyby kto z szczególnych jakich układów na dobrach przez licytację sprzedawanych mających, miał prawo do nabycia

dla siebie tychże dóbr za ilość oznaczoną, prawo to przed licytacją sądową okazać i dowieść ma; podczas zaś licytacji samej lub po licytacji, gdyby czynił, słuchanym więcej nie będzie.

Artykuł 130.

Więcej dający, któremu rzecz sprzedana została, terminu na wypłacenie szacunku dóbr ustanowione ściśle ma zachować, inaczej na żądanie bądź wierzycieli bądź dłużnika też dobra bez żadnego nowego oszacowania i na jednym tylko terminie oznaczonym, na samegoż zawołanego nabywcy kosztu i niebezpieczeństwo znówu na licytację podane i nawet na mniejszą od $\frac{1}{2}$ części ofiarowaną sumę szacunkową sprzedane zostaną, chociażby nawet rygor ten w warunkach licytacji zastrzeżonym nie był. Gdyby jednak ten przed godziną do licytacji postanowioną, reszta należności za dobra

nabyte, oraz i wydatki z przyczyny u-
czynionej zwłoki, nastąpiene, gotowem
piętnadziemi wypłacić, to wypłacenie przy-
jęto zostanie, i dalsza licytacya miejsca
nie otrzyma.

Artykuł 131.

Dobra sprzedane nie pierwiej więcj
dajęcemu na własność oddane będą, póki
warunkom licytacyi zadosyć nie uczyni, i
Wyroku dziedzictwa od Trybunału nie
uzyska.

Przychody i zbiory od dnia nabycia
wynikłe, należec będą do nabywcy, zaś
Wyrok dziedzictwa dopiero po zadosyć
uczynionym warunkom licytacyi i wleżeniu
dowodu z takowego zadosyć uczynienia,
nemoż wydanym będzie.

Artykuł 132.

Zachowane będą pod nieważnością
przepisane formalności co do zajęcia wpi-

sania treści ogłoszeń do Wykazu hipotecznego, terminów obwieszczenia, ich ogłoszenia i wręczenia wierzycielom i dłużnikowi.

Artykuł 133.

Wszystkie umowy w drodze licytacji na szkodę wierzycieli lub właścicieli nieruchomości na sprzedaż wystawionych uważane będą za czynnoszący na sobie cechę oszustwa i według przepisów Kodeksu Karnego, na ten rodzaj przestępstwa postanowionych, karane być mają.

Artykuł 134.

Wszystkie sprawy przy popieraniu zajęcia, aż do prysądzenia wyroku, uważane i sądzone będą jako wymagające pośpiechu.

Artykuł 135.

Gdyby zajmujący nie popierał exeku-

cy, wolno będzie drugiem wierzycielom hipotecznym po prostém wezwaniu żądać, aby byli upoważnieni do działania za takiego.

Artykuł 136.

Takowe upoważnienie będzie mogło również być żądaniem w przypadku znowy, podstępny, lub niedbalstwa z strony popierającego.

Zachodzi niedbalstwo, gdy popierający niedopelnił jakiej formalności, lub nieuszkodził jakiego aktu postępowania w przeciągu czasu przepisany, zastępując w przypadku znowy lub podstępny, zapłacenie szkód i straconych korzyści, komu będzie należało.

Artykuł 137.

Popierający, przeciw któremu wyrzeczonym zostało upoważnienie kogo innego

na jego miejsce, obowiązany będzie ad-
dne upoważnionemu za jego kwitem, do-
kumenta służące do popierania, pod ry-
gorem z ogólnego przepisu Art. 1382
K. C. wypływającym, a koszta jego po
przysądzeniu dopićro zapłacane mu będą,
bądź z zebranych pieniędzy, bądź przez
osobę której przysądzono.

Jeżeli pierwszy wierzyciel popierający
upadnie w sporze, o upoważnienie innego
wierzyciela w swoje miejsce; ponosić bę-
dzie koszta, które w żadnym przypadku
do kosztów popierania liczonemi i z ze-
branych pieniędzy zaspokojonemi nie będą.

Artykuł 138.

Żądanie wyłączenia ad licytacyi ca-
łego lub części przedmiotu zajętego, po-
dane będzie w notie wycenowej Adwoka-
towi, tak przeciw zajmującemu, jako też
i przeciw dłużnikowi i wierzycielowi naj-
pierwej intabulowanemu.

Skarga ta wszczęta będzie przez wroczenie pozwu tej stronie, która nie ma Adwokata w procesie, wierzycielowi zaś w tym przypadku w zamieszkanu obroniono przez intabulacya.

Artykuł 139.

Żądanie wyłączenia od licytacyi, zawierac w sobie będzie wyrzucenie dokumentów udowodniających, które będą złożone w Kancellaryi wraz z kopią takiego złożenia.

Artykuł 140.

Jeżeli żądanie wyłączenie od licytacyi tyczy się tylko części przedmiotów zajmowanych, przystąpi się bez względu na takowe żądanie do sprzedaży pozostających przedmiotów zajętych; będzie jednakowoż wolno Trybunałowi na żądanie stron interessowanych, nakazać wstrzymanie się co do wszystkiego.

Artykuł 141.

Powody do uznania nieważności postępowania poprzedzającego przysądzenie, nie będą mogły być przedstawionemi po rzezoném przysądzeniu, winny być wniesione na dni 20ściu przed pierwszym terminem licytacyi, — później żadne zarzuty przyjęte nie będą.

TYTUŁ VII.

O uporządkowaniu wierzycieli hipotecznych.

Artykuł 142.

Jeżeli suma na nieruchomości z licytacyi zebrana, nie wystarcza na zupełne zaspokojenie, tak w kapitale, procentach, jako i kosztach wierzycieli hipotecznych, w ówczas na śądanie dłużnika, nowonabywcy, lub któregokolwiek z wierzycieli hipotecznych w księgę na ten cel w Kan-

collaryi Pisarza Trybunału utrzymywaną, zapisane, wyznaczonym będzie przez Prezesa Trybunału Sędzią, do skutecznego planu uporządkowania wierzycieli.

Artykuł 143.

Popiérający uporządkowanie, złoży wyznaczonemu Sędziemu wypis delegacyi, odpis warunków licytacyi, protokołu produkcji, niemniej wykaz depozytowy, świadczący o znajdującęj się tamte summie w dochodów po zajęciu.

Artykuł 144.

Sędzia delegowany podług produkowanych dokumentów przy okcie licytacyi, sporządzi plan uporządkowania wierzycieli, w daniach 144u od wręczenia delegacyi pod odpowiedzialnością za swójokę, i zawiadoma o skutecznym planie popiérającego.

Popiérający w oświadczeniu Adwokatawi przez Adwokata, doniesie wierzycie-

tem produkującym i dłużnikowi o sporządzeniu planu z wezwaniem, aby zarządy swoje w ciągu dni trzydziestu, a odpowiedzi na takowe w następujących dniach 14 pod prekluzją położyli.

Artykuł 145.

Gdyby w ruzczonym przedziale czasu, wierzyciele lub dłużnik zarządów nie położyli, bez owego wezwania i wyroku prekluzyi utoną. Sądain wyznaczony plan uporządkowania zamknąwszy, takowy bezzwłocznie Trybunałowi dla wydania Wyroku, selem zarządzenia wypłaty włoży.

Artykuł 146.

Skarbowi publicznemu, Instytucjom, mofaletain, bezwłasnowolnym, nieobecnyim, przez Kuratora bronionym, weinc dopęćnie produkcyą tytułów wierzytelności stanowiących, aż do momentu sporządzenia przez Sądzięgo delegowanego planu spo-

rzędukowania wierzycieli, lecz własnym kasztem winni urządzić o produkcyi wierzycieli hipotecznych i służnika.

Artykuł 147.

Jeżeli zarządy porzycione będą, wyznaczony Sędzia, obłożony przez siebie plan wraz z relacją wniesienia stron obejmującą, w terminie przez Prezesa wyznaczonym po zawiadomieniu o takowym Adwokata popierającego, na Posiedzeniu Trybunału przedstawi, który na wniosek Prokuratora, spory o pierwszeństwo lub opuszczenie rozstrzygnie i uporządkowanie wyrokiem ustanowi.

Artykuł 148.

Gdy wyrok stanie się prawomocnym, Trybunał na żądanie stron wyda wierzycielom ożytecznie umieszczonym rozkaz wypłaty do Depozytu lub do rabywey za zeznaniem kwitu urzędowego.

Artykuł 149.

Jeżeli Appeliacyo do jednaj lub kilku tylko pozycyj odnosząca się włożoną będzie, pozycye wyższe i nieappellowane, wypłacone i extabulowane będą, a co do zaappellowanych pozycyj, zawieszoną rzecz będzie aż do skutków prawomocności orzeczenia.

Artykuł 150.

Pa zapłaćacia summy zadunkowej przez nowego nabywcę, Sąd wymazanie wszelkich tabulacyj, jak wierzytelności użytecznie umieszczonych jak i niemieszczonych nakazuje.

TYTUŁ VIImy.

O umieszczeniu.

Artykuł 151.

Przypadki, w których przymus osobisty ma miejsce, wskazane są Kodeksen cywilnym.

Artykuł 152.

Dłużnik nie będzie mógł być aresztowanym:

- 1) przed wschodem i po zachodzie słońca,
- 2) w święta prawnie,
- 3) w domach służbie Bożej poświęconych,
- 4) w miejscach posiedzeń Władz publicznych podczas posiedzeń,
- 5) w żadnym domu, nawet w własnym mieszkaniu, tylko gdyby miejscowy Sędzia Pokoju areszt w tych miejscach zalecił.

Artykuł 153.

Protokół uwięzienia zawierać w sobie będzie, oprócz formalności zwyczajnych w aktach sporządzonych przez Komorników, wybranie zamieszkania w gminie w której dłużnik będzie zatrzymany, jeżeli wierzyciel tam nie mieszka: Komornik będzie miał z sobą dwóch świadków.

Artykuł 154.

W przypadku opierania się, wolno będzie Komornikowi straż u drzwi postawić, kołosem zapobieżenia ucieczce, żądać pomocy wojskowej, a dłużnik w razie gwałtownego oporu, będzie podlegającym stosownie do przepisu Kodeksu karnego.

Artykuł 155.

Gdyby dłużnik domagał się w tej mierze szybkiego załatwienia, zaprowadzony będzie natychmiast przed Prezesa Trybunału, który wyda szybką decyzję. Gdy aresztowanie nastąpi, nie w godzinach audyencyjnych, dłużnik zaprowadzony będzie do mieszkania Prezesa.

Artykuł 156.

Zalecenie nastąpiące po szybkim załatwieniu, będzie zapisane na protokole Komornika i natychmiast zostanie wykonanem.

Artykuł 157.

Gdyby dłużnik nie żądał szybkiego za-
decydowania, albo gdyby w przypadku
szybkiej decyzji Prezes zalecił, aby się
nie wstrzymywało, dłużnik zaprowadzony
będzie do więzienia miejscowego dla dłu-
żników wyznaczonego.

Komornik i wszyscy inni, którzyby
prowadzili, przyjęli, lub zatrzymali dłu-
żnika w miejscu, dla aresztu prawnie
nie oznaczonym, będą za takowe pociąga-
ni, jako popełniający zbrodnię gwałtu
publicznego.

Artykuł 158.

Akt osadzenia dłużnika w więzieniu
wymieni:

- 1) wyrok,
- 2) imiona i zamieszkanie wierzyciela,
- 3) obranie zamieszkania, jeżeli nie mie-
szka w tej gminie,
- 4) imiona, mieszkanie i stan dłużnika,

- 5) złożenie przynajmniej na miesiąc na potrzeby życia,
- 6) nakoniec wzmiątkę o kopii, która będzie zostawiona osobście dłużnikowi, tak protokół a wzięcia, jako też aktu osadzenia w więzieniu. Podpisany będzie rzeczony protokół przez Komornika.

Artykuł 159.

Dozorca więzień wpisze w swoją księgę treść wyroku upoważniającego do aresztowania. Gdyby Komornik nie okazał tego wyroku, tedy Dozorca nie przyjmie dłużnika i nie wpisze go w księgę więźniów.

Artykuł 160.

Wierzyciel obowiązany będzie składać z góry na potrzeby do życia. Wolno będzie tym, którzyby mieli prawo aresztowania dłużnika, osobście zamówić czego dalsze trzymanie w więzieniu.

W tym względzie zachowaniem będą formalności powyżej przepisane o więzieniu; Komornik jednakże nie będzie brał z sobą świadków, a zamawiający będzie wolny od złożenia piśmioty na potrzeby do życia, jeżeli były złożyć.

Wolno jest wierzycielowi, który osadził dłużnika w więzieniu, pościągając zamawiającego przed Trybunał, koncem zwolnienia go, ożoby przyłożył się do zapłacenia na potrzeby do życia w równej części.

Artykuł 161.

We wszystkich przypadkach dotyczących uwięzienia, wolno będzie wnieść skargę z krótkim terminem na mocy pozwolenia Prezesa Trybunału i zapozwać przez Woźnego wyznaczonego w zamieszkaaniu wybranem i wyrażonem w akcie osadzenia w więzieniu. Sprawa będzie sądzona summarycznie na wniosek Prokuratora.

Artykuł 162.

Zniesienie uwięzienia, dla jakiegokolwiek przyczyny wyrzeczonem było, niepo-
ciąga wcale na sobą nieważność zamó-
wienia dalszego trzymania w więzieniu za
inne długi.

Artykuł 163.

Dłużnik będzie wypuszczony na wol-
ność składając rzecz, za którą jest uwię-
ziony i koszty uwięzienia.

Artykuł 164.

Dłużnik w więzieniu osadzony otrzy-
ma uwolnienie:

- 1) za pozwoleniem wierzyciela, który
go osadził w więzieniu, i zamawia-
jących jeżeli się jacy znajdują;
- 2) za zapłaceniem lub złożeniem sum
należących się tak wierzycielowi,
który osadził w więzieniu, jako też
zamawiającemu przypadających, pro-
centów, zlikwidowanych kosztów.

kosztów uwięzienia i zwrócenia pieniędzy na potrzeby do życia złożonych,

- 3) na mocy dobrodziejstwa odstąpienia majątku,
- 4) w przypadku gdyby wierzyciele nie złożyli z góry pieniędzy na potrzeby do życia, na trzy dni przynajmniej przed zarządzeniem następnego miesiąca,
- 5) nakoniec jeżeli dłużnik zapłaci 70 tysek, a w tym ostatnim przypadku nie dopuścił się szalbierstwa.

Artykuł 165.

Zezwolenie na wypuszczenie dłużnika, będzie mogło być dane, bądź przed Notaryuszem, bądź w księdze więźniów.

Artykuł 166.

Wypuszczenie na wolność, dla niezłożenia pieniędzy na potrzeby do życia,

będzie nakazane, skoro Dezerca wzięty
wyda zaświadczenie, iż takowych pienię-
dzy nie złożono, i to zaświadczenie przy-
jdzie do noty podanej Prezesowi Trybu-
nału, bez poprzedniego wezwania.

Gdyby jednakowa wierzyciel spełnia-
jący się z złożeniem pieniędzy na potrze-
bę do życia, włożył je wprzód, niob-
dłużnik prośbę zaniósł o uwolnienie, pro-
śba ta nie będzie mogła już być przyjęta.

Artykuł 167.

Sprawy o uwolnienie wnoszone będą
przed Trybunał i wprowadzone po wre-
czeniu pozwu, z terminem dwudziestu
czterech godzin, w zamieszkaćiu obra-
nem, w Akcie osadzenia, na mocy po-
zwolenia Prezesa Trybunału orzeczane-
go, na notę tym końcem podaną, kom-
municowane będą Prekaratorowi i sądzo-
ne bez instrakeyi z pierwszeństwem przed

w wszelkim sprawom, bez oddadzenia ani
czekania na następstwo z kolei.

TYTUŁ VIII

O szybkim sąlecydowaniu.

Artykuł 168.

We wszystkich przypadkach nagłych,
albo gdy chodzić będzie o rozstrzygnięcie
wymagalne trwałości tyżących się ex-
kucyi jakiego Wyroku, lub tytułu upo-
ważniającego do exekucyi, skarga wnie-
siona będzie na audyencyą dowaną tym
końcem przez Prezesa Trybunału, lub
przez Sędziego, który go zastępuje w dniu
godzinie przez nich wyznaczonej.

Artykuł 169.

Gdyby jednakowoż przypadek wyma-
gał pośpiechu, będzie wolno Prezesowi
lub temu, który go zastępuje, pozwolić
zapozwania bądź na audyencyą bądź do

swego domu na godzinę wyznaczony, a nawet i w dni świąteczne.

Artykuł 170.

Reskawy nastąpione z szybkiego za-
decydowania, nie będą mogły bynajmniej
zakładać przedmiotowi głównemu, będą
rymczasowo wykonane bez kaucyi, jeżeli
Sądzia nie zażąda, by ta złożoną była.

Nie będzie mogła być przeciw nim
zakładana oppozycja, i będą wykonane
mimo appellacyi zażalowanych.

W przypadkach, w których prawo do-
zwala appellacyi, będzie mogła być tako-
wa zażalowana nawet przed upłynieniem
tygodnia, rachując od daty Wyroku, i nie
będzie mogła być wcale przyjęta, jeżeliby
była zażalowaną po dwóch tygodniach od
daty wręczenia Wyroku, appellacya bę-
dzie sądzona sumarycznie i bez innych
formalności zwyczajnych.

Artykuł 171.

Oryginały rozkazów następujących z
szybkiego załatwienia złożone będą w
Kancelaryi Trybunału.

Artykuł 172.

W przypadkach koniecznej potrzeby,
wolno będzie Sędziemu nakazać wykona-
nie swego rozkazu na oryginale.

TYTUŁ IXy.

*O prawidłach zastępowania niniejszego
prawa.*

Artykuł 173.

Ustawa na Zgromadzeniu Reprezen-
tantów nadzwyczajnem Prawodawczem w
dniu 17 Czerwca 1823 r. uchwalona,
z dniem ogłoszenia niniejszej Ustawy, prze-
moc obowiązującą.

Zatemamy przeto i rozkazujemy, aże-
by prawo to za obowiązujące od dnia

pierwszego Października bieżącego roku
poczynając urzędanem, i przez kogo na-
leży ściśle dopełnianem; dla podania za-
takowego do wiadomości powszechnój, a-
by w Dzienniku Praw zamieszczanem było.

Dzisie się na Posiedzeniu Naszém w
Krakowie dnia piątego Lipca tysiąc osm-
set czterdziestego czwartego roku.

Prezes Senatu

(M. P.)

SCHINDLER.

Sekr. Głowy Senatu

MATEWSKI.

Newahuski Sekr. D. K. Senatu

Dzień ogłoszenia 1 Października 1844 r.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miejsca Krakowa i jego Okręgu.*

Wszem w obec i każdemu z osobna
koma o tém wiedzieć należy, a mianowicie
Mieszkańcom, W. M. Krakowa i jego
Okręgu oznajmujemy, że Zgromadzenie
Reprezentantów zwróciwszy porzeczę przy-
jęcia w pomoc funduszowi ogólnokrajo-
wemu, ~~zamiast~~ zamiast za fundusz na popęd
dróg białych głównych z tegoż funduszu
na Budżecie wydatków na rok 1845
wyznaczony, na Posiedzeniu swém w dniu

12 m. m. i r. odbyłom, zgodnie z inicjatywą Mu przez Senat projektem postanowiło co następuje:

Artykuł 1.

Celem pokrycia niedoboru jaki się w dochodzie funduszu ogólnokrajowego pokazał, z powodu, że budżetem wydatków funduszu tego summa złp. 20,000 rocznie na popęd dróg głównych bitych w Okręgu wyznaczoną została, ustanowionym będzie podatek pod nazwiskiem: *Dodatku Szarwarkowego Dworskiego przy podatku Ofiary*, z przeznaczeniem przelania go na dochód funduszu ogólnokrajowego.

Artykuł 2.

Dodatek szarwarkowy dworski płaconym będzie przez wszystkie dwory w stosunku jednej czwartej części podatku Of-

fiary 24iego grosza przez nie opfaca-
nego.

Artykuł 3.

Pobór podatku szarwarkowego dwor-
skiego przy podatku ofiary, odbywać się
będzie przez lat sześć po sobie następu-
jących od dnia 1go Stycznia 1845 roku
począwszy, z wyraźnem zastrzeżeniem,
ażehy po upływie lat tych bez nowego
zezwoleńia Izby Przewodawczej pobierany
być nie mógł.

Artykuł 4.

Wykonanie niniejszego Postanowienia
Senatowi Rządzącemu poleca się.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, aże-
by Postanowienie to jako prawo od dnia
pierwszego Stycznia tysiąc ośmset czter-
dziestego piątego roku obowięzywać ma-
jące uważańem, i przez kogo należy ści-
śle dopełnianem; dla podania zaś tako-

wego do wiadomości powszechniej, aby w Dzienniku Praw zamieszczonem było.

Działo się na Posiedzeniu Naszém w Krakowie dnia szesnastego Lipca tysiąc osmset czterdziestego czwartego roku.

Za Prezesa Senatu

(M. P.)

KOPPEL.

Sekr. Głowy Senatu

MAJEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

Dzień ogłoszenia 1 Sycznia 1845 r.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Tobiego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Wszem w obec i każdemu z osobna
komu o tem wiadzieć należy, a mianowicie
Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego
Okręgu oznajmujemy, iż Zgromadzenie
Reprezentantów zważywszy z jednej stro-
ny uczoną przez siebie potrzebę zniesie-
nia w Kraju W. M. Krakowa gry publi-
cznej, pod nazwiskiem Loterya liczbowa
z mocy Ustawy Sejmowej z dnia 10 Gru-
dnia 1821 r. dotąd w Mieście Krakowie
istniejącej, z drugiej zaś strony potrzebę
pokrycia niedobora, jaki w dochodzie fun-

daszu ogólnu - krajowego z alytku wpływu z dzierżawy loteryi krajowej opłacanego wynikaie; zważywszy dalej, że w obec kwitnarego zkadinał stanu dochodów ogólnu - krajowych niedobór ten w części tylko nowym dochodem zakryé wypada, reszta albowiem jego znajduje się pokrytą nadwyżką w dochodzie funduszu ogólnu - krajowego z wpływów zwyczajnych wynależioną; zważywszy nakoniec, że część niedoboru wspomnianego, do pokrycia pozostała moze być najprzyswoliciel zastąpiona przez podniesienie opłaty stępla od passportów i ustanowienie stosownych opłat od wiz policyjnych na passportach zagranicznych pokładanych; — zważywszy zatem, że zachodzi potrzeba zmodyfikowania Art. 20 Ustawy stęplowej z dnia 16 Września 1833 r., na Posiedzeniu swém w dniu 12 b. m. i r. zgodnie z inicjowanym Mu przez Senat projektem postanowiło co następuje:

Artykuł 1.

Loterya liczbowa w Mieście Wolném Krakowie z mocy Ustawy Sejmowej w dniu 10 Grudnia 1821 r. istniejąca, z dniem 1 Sycznia 1845 r. uchyla się.

Artykuł 2.

Jednocześnie zakazują się w Kraju W. M. Krakowa wszystkie inne Loterye liczbowe jakiegokolwiek nazwiska i pochodzenia.

Artykuł 3.

Senat Rządzący na drodze administracyjnego rozporządzenia, upoważniony zostaje do rozwinięcia Art. 2 niniejszej Ustawy, i do ustanowienia kar przeciw wszystkim, którzyby w przyszłości bądź sami w Loterye liczbowe jakiegokolwiek nazwiska i pochodzenia grali, lub też do grania w nie zachęcali.

Artykuł 4.

Z dniem 1szym Sycznia 1845 r. Artykuł 20 Ustawy sejmowej z dnia 16go

Września 1833 r. zmieniony zostaje jak następuje:

Passportu

do krajów pod berłem Protegujących Mo-
narstw zostających złp. dwa,

do innych krajów za granicą Tychże Mo-
narstw położonych złp. sześć.

Wizy passportów.

do wizy Policyjnej Passportów zagranic-
znych dla osób w interesach własnych
lub handlowych do Krakowa przybywają-
cych, lub przez Kraków przejeżdżających
kassowanym będzie papier siępiowy ce-
ny złp. dwa.

Do wizy Policyjnej passportów zagranic-
znych dla osób w interesie zarobko-
wania do Krakowa przybywających, lub
przez Kraków przejeżdżających, kassowa-
ny będzie papier siępiowy ceny groszy
piętnaście.

Artykuł 5.

Od wnoszenia opłaty w ustępie osta-

aim poprzedzającego Artykuła zastrzeżonej, wolnemi być mają osoby w stanie u-
wodnionego ubóstwa zostające.

Artykuł 6.

Wykonanie Postanowienia niniejszego
Senatowi Rządzącemu poleca się.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby
Postanowienie to jako prawo obowiązują-
ce uważanem i przez kogo należy ściśle
dopełnianem; dla podania zaś takiego
do wiadomości powszechnej, aby w **Dzien-
niku** praw zamieszczonem było.

Działo się na Posiedzeniu Naszém w
Krakowie dnia 16 Lipca tysiąc ósmset
czterdziestego czwartego roku.

Za Prezesa Senatu

(M. P.)

KOPPE.

Sekr. Główny Senatu

MAJEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wojnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Wszem w obec i każdemu z osobna, komu o tem wiedzieć należy, a mianowicie Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego Okręgu oznajmujemy, iż Zgromadzenie Reprezentantów zważywszy potrzebę zaprowadzenia zgody pomiędzy Ustawą Karną, a Cywilną w kraju W. M. Krakowa obowiązującemi, ażeby przepisy tej ostatniej, nie zawieszaly w skutkach przepisów pierwszej; zważywszy nadto, że doświadczenie wskazało potrzebę obja-

znienia Artykuła 1235 Kodeksu Cywilnego, także rozwinięcia Artykuła 1907 tegoż Kodeksu, na Posiedzeniu swém w dniu 13 b. m. i r. odbytém, zgodnie z inicjatywą Mu przez Senat projektem postanowiło co następuje:

Artykuł 1.

Wolno jest czynić układy o procenta w prostej pożyczce bądź pieniędzy, bądź żywności, bądź innych rzeczy ruchomych, w granicach niniejszą Ustawą zakreszonych.

Artykuł 2.

Zabrania się czynić układy o procenta w prostej pożyczce bądź pieniędzy, bądź żywności, bądź innych rzeczy ruchomych, którychby stopa była wyższą od ustanowionej lub dozwolonej niniejszą Ustawą.

Artykuł 3.

Procent jest prawny i umowny. Procent umowy może być obowiązkiem który przyjmować wolno.

Artykuł 4.

Stopy procenta prawnego ustanawia się stosownie do Dekretu Królewskiego z dnia 16 Grudnia 1811 r. w czynnościach cywilnych na 6, w kupieckich i handlowych na 6 od sta rocznie.

Artykuł 5.

Wysokość procentu umownego, o jaki stronom wolno jest czynić okłady, zakresła się do podwójnej cyfry prawnego, to jest: w czynnościach cywilnych do 10ciu, w czynnościach zaś handlowych i kupieckich do 12ciu od sta rocznie.

Artykuł 6.

Wysokość procentu umownego w gra-

nicach Artykułem poprzednim wskazanych, powinna być ustanowiona na piśmie.

Artykuł 7.

Procent umowy nie może być pobierany z góry za czas dłuższy nad rok jeden. Procent umowy, nie może być przez Sąd przysądzanym wyżej jak procent prawny.

Artykuł 8.

Na rachunek procenta bądź prawego, bądź usownego, w czynnościach równie cywilnych jak i handlowych, ma być liczone wszystko, co tylko wierzyciel oprócz kapitału pod jakimkolwiek imieniem, bądź w gotowiznie, bądź w naturze, w nieruchomościach, usługach, lub czynach jakiegobądź rodzaju od dłużnika odbiera, i co na gotowiznę zwalutować może.

Artykuł 9.

Jeżeli dowiedzionem zostanie, że układ o pożyczkę zawarty został pod warunkami przeciwnymi niniejszej Ustawie i w za-

strzeżeniem opłaty procentu lub kary wyższych, aniżeli niniejsza Ustawa dozwala, dający pożyczkę skazany zostanie na zwrot wszelkiej zwyczajki, jaką nad protasem prawny odebrał, i odesłany będzie z Urzędu przed Sąd właściwy do postępowania wedle Artykułu 233 Ustawy Karnej Części II-giej.

Artykuł 10.

Układy o pożyczkę zawarte, o ile po dzień ogłoszenia niniejszej Ustawy wykonani być mogły, zachowują moc obowiązującą wedle dotychczasowych przepisów Kodeksu Cywilnego, wykonanie ich jednak na czas od ogłoszenia niniejszej Ustawy podlegać będzie jej przepisom i wedle nich oceniane.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby Postanowienie to jako prawe od dnia pierwszego Października bieżącego roku obowiązywać mające uważano, i przez tego

należy ściśle dopełnianém; dla podania
zaś takowego do wiadomości powszechniej,
aby w Dzienniku Praw zamieszczoném
było.

Działo się na Posiedzeniu Naszém w
Krakowie dnia szesnastego Lipca rycią
ośmset czterdziestego czwartego roku.

Za Prezesa Senatu

(M. P.)

KOPPEL.

Sekr. Główny Senatu

MAJEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

Dzień ogłoszenia 1 Października 1844 r.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Wszem w obec i każdemu z osobami
komu o tém wiedzieć należy, a wianowi-
cie Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego
Okręgu oznajmujemy, iż Zgromadzenie
Reprezentantów zważywszy potrzebę za-
pobieżenia nadużyciom płynącym z braku
Ustawy rozwijającej przepis §. 233 Ko-
dexu Karnego Części II w kraju W. M.
Krakowa obowiązującego; zważywszy,
że Patent Cesarsko-Austryacki z dnia 2
Czerwca 1803 r. w rozwinięciu powoła-
nego Artykułu wydany, w kraju W. M.
Krakowa nie obowiązuje, i że przepisy

jego z względu na prawo publiczne i cywilne w tymże kraju obowiązujące, allegają właściwym modyfikacyom; zważywszy nadto, że przepisy Ustawy w przedmocie rozwiązcia Art. 1,235 i 1,907 Kodexu Cywilnego pod dniem dzisiejszym przez Nas uchwalonój, wymagają ustanowienia właściwój Ustawy Karnój, jeżeli pożądaný skutek przynieść mają; na Posiedzeniu swém w dniu 13 k. m. i r. odbytém, zgodnie z inicjowanym Bła przez Senat projektem postanowiło co następuje:

Artykuł 1.

Lichwa jest ciężkim przestępstwem policyjnym przeciw bezpieczeństwu własności.

Artykuł 2.

Prawo uznaje¹ być lichwą każde przekroczenie przepisów Ustawy o rozwiązciu Art. 1,235 i 1,907 Kod. Cyw. wydanój.

Artykuł 3.

Oprócz tego prawo uznaje być lichwą:

- a) kiedy jest pobierany procent od procentu, wyjąwszy w przypadkach przewidzianych prawem;
- b) kiedy kapitał wypożyczony, na który skrypt wystawiony lub obligacja została, nie był wyliczony w całości i w gotowiznie;
- c) kiedy procent prawny odliczony jest z góry, za więcej niż ośmiu lat;
- d) kiedy oprócz opłaty procentu przy pożyczce na zastaw ruchomy, zaszczercone było wolne używanie zastawionego fanu, przynoszące jakąkolwiek korzyść, dającą się ewaluować na gotowiznę;
- e) kiedy przy zaciąganiu pożyczki na zastaw ruchomy oprócz strącenia prawego procentu z góry, dłużnik wystawił Akt piśmienny sprzedaży zastawionego fanu, z terminem obli-

pu, a to za summy pożyczony niższą od realnej wartości zastawy;

D) kiedy od rzemieślnika w zamian za forszuss gotowy, lub daną pożyczkę zakupione są hurtownie i anticipative jego wyroby, na czas oznaczony lub nieoznaczony, i kiedy tak zakupione wyroby kupione są w celu odprzedaży przez pożyczkę dającego;

g) kiedy od Właściciela pensyi państwowej lub emerytalnej, bądź publicznej bądź prywatnej, zakupionemi były kwity wystawione anticipative na miesięczne ich raty;

h) kiedy dla umięcia przepisów niniejszego Artykułu od *a*, *b*, *c*, *d*, *e*, *f*, *g*, zawarty był oprócz jawnego, układ tajny, ustny lub piśmienny, skutkiem którego korzyść ustępami wspomnianemi zabroniona lubo pod innym nazwiskiem i na innej drodze, osiągnięta przeciw została.

Artykuł 4.

Każdy przekonany o czynu naruszającym przepisy Ustawy o rozwiązaniu Artykuła 1,235 i 1,907 Kod. Cyw. wydanej, tudzież o zawarciu układów w Art. 3 niniejszej Ustawy wyszczególnionych, staje się winnym występku lichwy, i oprócz zadość uczynienia przepisowi Art. 14 powołanej wyżej Ustawy, sądzoney będzie w drodze karnej wedle przepisów niniejszej.

Artykuł 5.

Stają się winnymi współzawodnikami lichwy: faktierzy, meklery, stręczyciele kapitałów, wszelkiego imienia i rodzaju pośredniczący w zawarciu układu o pożyczkę Ustawian przeciwne.

Artykuł 6.

Sędziwo występkowi lichwy następować będzie tak na doniesienie pokrzywdzonego jak i z Urzędu, bądź skutkiem ode-

stania przez Sąd Cywilny Akt sporów cywilnych w tym przedmiocie toczonych, do Urzędowego ukrycia Władzom Karnym, bądź skutkiem poszlakowania jej na drodze policyjnej zwyczajnej.

Artykuł 7.

Prawo dozwala się domniemywać występku lichwy wszędzie, gdzie sposób zarobkowania poszlakowanego, notoryjnie wiadomy, upewnia do wniosków że się trudni lichwą i że z niej żyje; gdzie poszlakowany raz już o przestępstwo lichwy był oskarżony i przed Sądem stawiany, gdzie naroszcie natura lub forma układe o pożyczkę wnoszą kaźń, że był zawieszony w celu omińnięcia przepisów Ustawy w rozwinięciu Art. 1,235 i 1907 Kod. Cyw. wydanej, lub też przepisów niniejszej, i ukrycia tym sposobem karzyści, któreby się pod formą układu prostą i zwyczajną ukryć nie dały.

Artykuł 8.

Prawo uznaje za okoliczności obciążające występki lichwy:

- a) jeżeli biorący pożyczkę lub wystawiający skrypt lub rewers jest małoletnim i znajduje się jeszcze pod władzą ojca, matki lub opiekuna;
- b) jeżeli dłużnik skutkiem lichwiarskich układów na majątku zniszczony;
- c) jeżeli układ o pożyczkę zawierany był z osobami mającemi widoki do sukcesyi, i z wyrachowaniem na rychłą śmierć dziada, babki, ojca, matki, stryja, wuja, lub ciotka dłużnika i przyszłego spadkobiercy.

Artykuł 9.

Kara za lichwę i współnictwo lichwy powyższemi Przepisami przewidziane, będzie pięcioletnia i wyrównywać ma podwójnie wziętej korzyści nieprawnie, to jest wbrew niniejszej Ustawie odniesionej.

Artykuł 10.

Kara powyższa zasądzoną będzie zawsze na dachód Ubogich pod Opieką Towarzystwa Dobroczynności zostających.

Artykuł 11.

Gdyby skazany nie był w stanie zapłacić kary przez Sąd wyznaczonęj, wtedy kara pieniężna zamienioną zostanie na areszt stosunkowy od dni 8 do 60tu miesięcy.

Artykuł 12.

Jeżeliby występki towarzyszyły okoliczności obciążające, Artykułom 8 si-
niejszój Ustawy przewidziane, i takowe przez Sąd uznane były, winny oprócz kary
pieniężnej ulegnie jeszcze aresztowi od dni
trzech do trzech miesięcy.

Artykuł 13.

Uznani za winnych współnictwa lichwy.

wedle Art. 7 niniejszej Ustawy podlegać będą karze pieniężnej, stosownie do Art. 10; w razie jednak gdyby cyfra pobranych przez nich korzyści wyśledzona być nie mogła, Sąd orzeczy karę pieniężną, jaką stosowną być uzna.

Artykuł 14.

Kara pieniężna na współników lichwy orzeczona, ulegnie zamianie na areszt od dni ośmia do trzech miesięcy, w każdym razie, gdyby skazani nie byli jej w stanie zapłacić.

Artykuł 15.

Depuszczający się po raz drugi występku lichwy, oprócz kary pieniężnej winien być skazany na areszt od dni trzech do trzech miesięcy; za trzecią razą i następną kara stopniowo zwiększana aresztem ścisłym, lub postem oboszczoną będzie.

Artykuł 16.

Postępowanie w dochodzeniu i sądzeniu występku lichwy, odbywać się będzie wedle przepisów w Wydziale II Kodeksu Karnego Części II, do postępowania względem ciężkich przestępstw Policyjnych ustanowionych.

Artykuł 17.

Pod przepisy Ustawy niniejszej co do lichwy pieniężnej, podciągają się i wszystkie układy o zboże, naturalia, wikłaniny i t. p. rzeczy przedmiotem pożyczki być mogące, o ile ich wartość i korzyść z ich używania na gotowiznę ewaluowaną być może.

Artykuł 18.

Wszelkie układy o pożyczkę i procenta bądź gotowizny, bądź rzeczy w Artykule poprzedzającym wymienionych, o ile po dzień ogłoszenia niniejszej Ustawy wykonane być nie mogły, skutkiem niniejszej Ustawy ulegać nie mają; wszelkie

jednak układy w tej mierze przed ogłoszeniem niniejszej Ustawy zawierane, o ileby ich wykonanie po jej ogłoszeniu miejsce mieć miało, ich wykonaniem było, wedle jej przepisów sądzone i karane być mają.

Zatemy przeto i rozkazujemy, ażeby Postanowienie to jako prawo od dnia pierwszego Października bieżącego roku obowiązujące mające uważałym, i przez kogo należy ściśle dopełnianym; dla podania zaś takiego do wiadomości powszechnej, ażeby w Dzienniku Praw zamieszczonym było.

Działo się na Posiedzeniu Naszemu w Krakowie dnia szesnastego Lipca tysiąc osiemset czterdziestego czwartego roku.

Za Prezesa Senatu

(M. P.)

KOPPEL

Sekr. Głowy Senatu

MAJOWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

Dzień ogłoszenia 1 Października 1844 r.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Wszem w obec i każdemu z osobną ko-
nu o tem wiedzieć należy, a mianowicie
Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego Ok-
ręgu oznajmujemy, iż Zgromadzenie Re-
prezentantów zważywszy, że zaprowadzo-
na za Rządu byłego Xięstwa Warszaw-
skiego Taryfa opłat od wytworów garzel-
nianych, do miast i miasteczek na consu-
me wchodzących, Prawem Sejmowém z dnia
10 Marca 1817 r. utrzymaną, stanowiąc
opłatę od garnca szumówki w kwocie złp. 4
gr. 15, a nie czyniąc różnicy między okowitą
i spirytusem, obydwie te wytwory do równej

opłaty w kwocie odp. 1 gr. 24 podciąga, a pryncypalnie dziś już nie odpowiada celowi, albowiem w obecnej epoce wszelkie wytwory gorzelniane za pomocą wyduszkowanych maszyn, z większą jak dawniej łatwością i daleko mniejszym kosztem powszechnie odbywać się zwykły; wzięszy za drugą że wytwór gorzelniany, jakim jest spirytus czyli dytel, trzymając nierównie wyższy stopień tężności, tём samem więcej do roztworzenia przyjmuje wody, i dla tego już nie okowita, lecz spirytus jak najmocniejszy na wywagęzną potrzebę M. Krakowa z niemającym wszczetkkiem przychodów Skarbowych przez spekulantów sprowadzany bywa, na Posiedzeniu awent w dniu S. k. m. i. r. odbytem zgodnie z inicjatywą Mu przez Senat Projektem postanowiła co następuje:

Artykuł I.

Wszelki wytwór gorzelniany nietrzy-

mający więcej jak 21 stopni miary wiedeńskiej, czyli 52½ stopni miary Tralesa, uważany będzie jako szumówka i ulegać opłacie od garnca na consumo do Miasta Krakowa wpowadzanego złp. 1 gr. 15.

Artykuł 2.

Wytwory grzeblane od 21 do 31 stopni miary wiedeńskiej, czyli 52½ do 77½ stopni miary Tralesa, uważane będą jako okowita i płacić będą od garnca po złp. 2 gr. 7½.

Artykuł 3.

Wytwory grzeblane nad 31 stopni miary wiedeńskiej, czyli nad 77½ stopni Tralesa, uważane będą za dylet i ulegają opłacie od garnca po złp. 3.

Artykuł 4.

Arak wszelkiego stopnia, wódki zagraniczne słodkie, likiery, kremy, sliwo-

wice, i tym podobne zbytkowe zagraniczne spirytusowe wytwory, podlegać będą opłacie konsumowój od każdego garca po złp. 2 gr. 7½ tak jak okowita.

Artykuł 5.

Remanenta jakie Dzierżawca z mocy służącego mu kontraktu o dzierżawę dochodów konsumcyjnych, i z dniem jego expiracyi bez opłaty dla konsumcyjnego zatrzymać nadal ma prawo, o ile się okażą być należącemi do kategorii w Art. 2gim i 3cim niniejszój Ustawy postanowionych, celone będą wedle przepisów i Artykułów powołanych, i należność od nich przypadająca ściągniętą będzie od Dzierżawcy, z potrąceniem jedynie tej należności od opłaty, której, jako od wytworów należących do kategorii Art. 2 dawniej Ustawy oznaczonych, Dzierżawca z mocy kontraktu wolnym być powinien.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, ażeby

Postanowienie to jako prawo od dnia pierwszego Stycznia tysiąc osmset czterdziestego piątego roku obowiązujące mające być w wykonaniu, i przez kogo należy ściśle dopełnianem; dla podania zaś takiego do wiadomości powszechnej, aby w Dzienniku praw zamieszczonem było.

Działo się na Posiedzeniu Naszém w Krakowie dnia szesnastego Lipca tysiąc osmset czterdziestego czwartego roku.

Za Prezesa Senatu

(M. P.)

KOPPEL.

Sekr. Główny Senatu

MATEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

Dzień ogłoszenia 1 Stycznia 1845 roku.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Wszem w obec i każdemu z osobna
tobu o tem wiedzieć należy, a mianowi-
cie Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego
Okręgu oznajmujemy, iż Zgromadzenie
Reprezentantów w zamiarze zaprowadze-
nia jak najściślejszej równości w opłacie
podatków gruntowych przez Mieszkańców
Okręgu, uznawszy potrzebę przedsięwzię-
cia przygotowanych kroków, któreby dale-
ku temu na podstawę służyć mogły, na
Posiedzeniu swém w dniu 11 b. m. i r. od-
bytém, zgodnie z inicjatywą Mu przez
Senat projektem postanowiło co następuje:

Artykuł 1.

W przeciągu lat trzech od dnia ogłosze-
nia niniejszej Ustawy rachując, ma być

uskuteczniiony kosztem Właścicieli lub dożywotnich Posiadaczy rozmaia wszelkich posiadłości gruntowych, jakiejkolwiek bądź natury w całej ich rozciągłości, nie wyłączając od tego nawet gruntów do gminy Miasta Krakowa lub szczególnych jej Mieszkańców należących, po za rogatkami sytuowanych, także miast okręgowych.

Artykuł 2.

Obok tego rozmiaru sporządzonej być ma również kosztem Właścicieli lub dożywotnich Posiadaczy, klasyfikacya gleby posiadłości stanowiącej i ocenienie użytków, jakie stosownie do swej natury i przeznaczenia przynosić może.

Artykuł 3.

Rozmiarem gruntów zajmować się mają Geometry, klasyfikacyą zaś i ocenieniem użytków Znawcy ekonomizni przysięgli, do tego przez Senat szczególnie upoważnieni, tak zaś pierwsi, jak drudzy obowiązani są się stosować do Instrukcyi, jaka im przez Senat Rządzący udzielona zostanie.

Artykuł 4.

Gdy dobra narządowe i duchowne w skutek nastąpienia urzędzenia tychże są pomierzone, i wielu Właścicieli znajdują się, którzy również mają posiadłości swe wymierzonymi; przeto tak w pierwszym jak w ostatnim wypadku, rozmiary nowe nie będą potrzebnymi, o ile znajdujące się naczasem zostaną na wiarygodne i celowi zamierzonemu odpowiadającemi.

Artykuł 5.

Każdy Właściciel i dożywotni Posiadacz obowiązany jest najdalej w lat dwa od terminu ogłoszenia niniejszego prawa złożyć mapę z Inwentarzem pomierzonym w Senacie Rządzącym, a to pod karą pieniężną od złp. 500 do 1,000 i pod rygorem przedsięwzięcia rozmiaru z Urzędem na koszt nieskładającego.

Artykuł 6.

W miejscach w których więcej znajduje się Dziedziców lub dożywotnich Posiadaczy, kosztu wymiaru posiadłości grun-

towych będą ponoszone w stosunku rozległości posiadanych gruntów.

Za właścian w dobrach lub innych realnościach jakiegokolwiek natury mieszkających, którzyby jeszcze nie nabyl prawa własności, lub wieczystego za opłatą czynszu użytkownika, Dziedzice lub dożyweln Posiadacze kosztu ponosić powinni.

Artykuł 7.

W przypadku gdyby więcej znajdowało się właścicieli lub dożywnich posiadaczy, do których obowiązek ponoszenia kosztów należy, kosztu w miarę rozległości gruntów wyrachowane i przez jedną z stron interesowanych zastąpione za zgłoszeniem się także do Senatu Rządzącego, od nieprzystępujących dobrowolnie do tej składki ściągane zostaną w drodze administracyjnej, środkami zmuszającemi, jakie używane bywają do ściągnięcia należności podatkowych.

Artykuł 8.

W dobrach w dzierżawie lub w za-

stępezym zarządzie będących, gdyby Właściciel spóźniał się, lub nie mógł sporządzić wymiaru, takowy winni Dzierżawcy lub Zarządzający dobrami uskutecznić, zachowując im regres względem złożonych kosztów do właściwych Dziedziców.

Artykuł 9.

Ilość nagrody dla Geometry przysięgłego, bądź to od morga, bądź ryczałtem od całej włości, zależy od dobrewoli ugody, żeby jednak nie dać powodu do przeciążenia Właścicieli, oznacza się ilość prawna nagrody, jako maximum taka, jaką pobierają Geometry za pomiary w Dobrach Skarbowych lub Duchownych w skutku urzędzeń przez Kommissyę Włościańską dokonanych uskuteczniars, z obowiązkiem zrobienia brulionu, mapy, i instruktarza czyli inwentarza pomiarowego. Gdyby zaś wypadło wymiar powtórzyć lub sprostować z przyczyny fałszu lub niedokładności roboty odkrytej przy superrewizyi, koszt tej czynności będzie

szkodą Geometry, odpowiedzialnego oddzielnej drodze za nierzetelne obowiązki swych wypełnienie.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, aby Postanowienie to jako prawo od pierwszego Stycznia tysiąc osmset czterdziestego piątego roku obowiązywać mające uważanem i przez kogo należy się je dopełnionem; dla podania zaś takiego do wiadomości powszechnój, aby Dzienniku Praw zamieszczonem było.

Działo się na Posiedzeniu Naszemu Krakowie dnia trzynastego Lipca tysiąc osmset czterdziestego czwartego roku.

Za Prezesa Senatu

(M. P.)

KOPFF.

Sekr. Głowy Senatu

MAJEWSKI.

Newakowski Sekr. D. K. Senatu

Dzień ogłoszenia 1 Stycznia 1845 r.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Wszem w obec i każdemu z osobna
tymu o tem wiedzieć należy, a mianowicie
Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego
Okręgu oznajmujemy, iż Zgromadzenie
Reprezentantów z uwagi na brak dotych-
czasowych przepisów, któreby regulowa-
ły stosunki wypływające z urzędzenia na
wieczyste dzierżawy folwarków w dobrach
Korolowych, tudzież na wieczysty czynsz
gruntów włościańskich w dobrach tak Na-
rodowych jak i do Duchowieństwa nale-
żących, będący przyczyną, iż przedmio-
ty w tym względzie załatwiane napoty-

kają na różne trudności, i że sama niejednostajność i niepewność postępowania szkodliwie wpływa na porządek, jaki w tej mierze utrzymanym być winien, by dzieła urzędzenia wydało owoc odpowiedni dobroczynnym widokom, jakie sobie **WYSOKIE OPIEKUNECZE DWORY** w przywiedzeniu onegoż do skutku zamierzyć raczyły, na Posiedzeniu swém w dniu **S b. m. i t.** odbytém zgodnie z inicjowanym **Mu** przez **Senat** Projektem postanowiło co następuje:

TYTUŁ I.

Urządzenia Ogólne.

Artykuł 1.

Nadanie posiadania i użytkowania wieczystego rzeczy nieruchomej za stałym i do przychodu zastosowanym czynszem, tudzież pod warunkiem opłaty laudemii, przy zmianie Posiadacza stanowi posiadłość wiecznie czynszująca.

Artykuł 2.

Posiadłość taka jest ustanowiona albo w dobrach Narodowych, albo do Instytutów Religijnych należących. W pierwszych własność główna (dominium directum) jest przy Skarbie Publicznym, w drugim przy właściwym Instytucie pod nadzorem Rządu.

Artykuł 3.

Tak w dobrach Narodowych jak i Instytutowych jeżeli posiadłość wiecznie czynszująca ustanowiona jest na części znaczniejszej niegdy gruntów dworskich, oddzielnie większe gospodarstwo składającej, zowie się *Dzierżawą Wieczystą* (Erbpachtem); jeżeli zaś jest ustanowiona na korzyść Właścicieli usamowolnionych na gruntach włościańskich, poprzednio powinnościom inwentarycznym ulegających i drobniejszych częściach gruntów dworskich, razem mniejsze gospodarstwo

stanowiących, zowie się *Wieczystą Po-
siadłością Włościanuską* na czynsz usta-
nowioną.

Artykuł 4.

W skutku dokonanej regulacyi praw i
powinności Włościan w dobrach *Narodowych* i *Instytutowych* i zamienienia po-
winności i służebności ich na czynsz wie-
czny, Włościanie w tychże dobrach są
posiadaczami wieczystemi posiadłości sta-
ro-gromadzkich.

Artykuł 5.

W dobrach tak *Narodowych* jakoteż
Instytutowych, gdzie grunta dworskie w
części dla Włościan na oddzielny czynsz
wypuszczone i do ich posiadłości sta-
ro-gromadzkich przydzielone zostały, Wło-
ścianie są łącznie posiadaczami wieczy-
stemi jednych i drugich, tak iż staro-gro-
madzkie z dworskimi nadanemi, stanowią

jedne nierozdzielne posiadłości włościańskie.

Artykuł 6.

Gdzie w dobrach Narodowych i Instytutowych były posiadłości zwane uprzywilejowane jako to: grunta, solystwa, młyny, karczmy, to na dzierżawę wieczystą urządzone i Posiadaczom ich dotychczasowym za kontraktami przez Komisją Włościańską oddane, tak jak inne dzierżawy wieczyste folwarków uważane być mają.

Artykuł 7.

Pozostałe grunta dworskie, propina-cye, młyny, karczmy w dobrach Narodowych i w niektórych Instytutowych stanowią również dzierżawy wieczyste, których nabywcy są Dzierżawcami wieczystymi za kontraktami przez Komisją Włościańską wydane.

Artykuł 8.

Zastrzeżone bądź w kontraktach, bądź w przepisach prawa na rzecz Skarbu, Instytutu, Gminy, lub Parafii, grunta i realności, zostają w administracyach onymże właściwych.

Artykuł 9.

Tabelle wieczystego urządzenia posiadłości włościańskich z wymienieniem w nich nazwiska Posiadaczy i należności czynszu przedstawiają stan każdej posiadłości. Nadto każdy Posiadacz winien mieć książeczkę opisującą stan posiadłości wedle jej pomiaru i wyrażającą należność czynszów, podatków, i zmianę każdego Posiadacza.

Artykuł 10.

Wskutek zamienienia powinności Włościan na czynsz i wydzielenia gruntów dla Włościan i Dzierżawców wieczystych, pra-

wa Właścicielei dóbr rozciągają się do przychodów z czynszów od Włościan i Dzierżawców wieczystych pobieranych, tudzież przedmiotów do użytkowania Właścicielom głównym nadanych.

Artykuł 11.

W dobrach Narodowych Skarb ma pierwszeństwo do nabycia dzierżaw wieczystych za sumę, jaką kto inny ofiaruje.

Artykuł 12.

W dobrach Narodowych Skarb pobiera czynsze przez Poborców gromadzkich. **W** dobrach Instytutowych wolno jest Właścicielem lub dożywotnie użytkującym pobierać czynsze przez Poborców gromadzkich lub osoby przez nich do tego wyznaczone.

Artykuł 13.

Nie wolno jest Właścicielom głównym

odbiierać lub zmieniać gruntów włościańskich, wyjąwszy gdzie ziemia za konieczną potrzebną i dogodną dla Włościan uznana zostanie, i to za zezwoleniem Rządu.

Artykuł 14.

W razie zniszczenia gruntów włościańskich przez wodę, poderwanie lub zasypanie, jeżeli takowe z winy Posiadacza gruntu nie pochodzi, Włościanie otrzymują wynagrodzenie przez potrącanie czynszu. W razie zaś zajęcia tychże gruntów pod kopalnie lub na użytek publiczny, wynagrodzenie to następuje przez oddanie innego gruntu w naturze, a gdyby to nastąpić nie mogło, przez potrącanie czynszu; a oprócz tego w obydwóch ostatnich przypadkach należeć się będzie Włościaninowi wynagrodzenie za polepszenia, jakie w gruncie poczynił.

Instytut ponoszący uszczerbek w gruncie lub czynszu, w przypadku zajęcia po-

siadłości włościańskiej na użytek publiczny, nabywa prawa do ostatniego wynagrodzenia z strony Skarbu Publicznego.

Artykuł 15.

Główne zasady praw i obowiązków Posiadaczy dzierżaw wieczystych, jak również Włościan usamowolnionych jako Posiadaczy wieczystych, objęte są co do pierwszych w kontraktach przez Komisję Włościańską wydanych, co do drugich w urzędzeniach posiadłości wieczystych włościańskich, szczególnym wsiem przez tę Komisję nadanych. Wszelkie spory pomiędzy Właścicielem głównym a Posiadaczem Wydział Dochodów Publicznych i Skarbu rozstrzyga.

Artykuł 16.

Przepisy poniżej zamieszczone nie mogą wznuszać praw dotąd nabytych, bądź na zasadzie rozporządzeń Komisji Wło-

ściańskiej, bądź decyzji prawomocnych Władz Administracyjnych, bądź podobnych wyroków Instancji Sądowych. Prawa jednak w zupełności nie nabyte lub pertraktacye spadkowe prawomocnie do dnia ogłoszenia niniejszej Ustawy nie zatwierdzone, według takowej ostatecznie rozpoznane być mają.

TYTUŁ II.

Przepisy wspólne dzierżaw wieczystych i posiadłości włościańskich.

Artykuł 17.

Każdy Posiadacz gruntu wiecznie czynszującego lub przedmiotu dzierżawę wieczystą stanowiącego, może o tyle używaniem tego waźnie rozporządzać, o ile przez to prawa głównego Właściciela naruszone nie zostaną. Może również ciągnąć wszelkie użytki, które się otrzymują z przed-

miotu dzierżawy i posiadłości wieczystej bez uszczerbu jej istoty.

Artykuł 18.

Nie może bez pozwolenia Rządu nieruchomości przekształcać, w sposób izby ta przestała być tem czém była poprzednio. Lecz mocen jest przeistaczać pojedyncze części byleby tylko przez to całość uszczuploną, lub główne przeznaczenie całości zmienioném nie było.

Artykuł 19.

Posiadaacz gruntu wiecznie czynszującego nie może go obciążać żadnym długiem, wyjąwszy pożyczką udzieloną przez Rząd z właściwego funduszu wsparcia.

Artykuł 20.

Spadki co do dzierżaw wieczystych i posiadłości włościańskich urządzają ogólne przepisy Prawa cywilnego z wyjątkami

ni poniżej zamieszczeniemi to do ich pr-
traktacyi.

Artykuł 21.

Wykazy hipoteczne dobr na dzierżawę wieczystą i czynsze wieczyste, urz-
dzonych pozostaną aż do nowéj regulacyi
hipoteki w téj formie, w jakiej są obecnie
ulożone. Jednakże Wykazy dobr, tyc-
kie nie obejmują tabeli rozmiaru gruntów
i ilości czynszu z każdej szczegółowéj
pozycyi opłacanego, oraz powinności gro-
madzkich, winny być w ciągu roku uzu-
pełnione przez wpisanie w właściwą ich
rubrykę Tabeli takowych przez Komis-
sya Włościańską sporządzonych, bez wy-
szczególnienia wszakże Posiadaczy, a mia-
nowicie Wykazy dobr na wieczyste Dzier-
żawy urządzonych, oprócz rubryk dla in-
nych dobr przepisanych, obejmować będą
po rubryce mieszczącej tytuł własności,
rubrykę obejmującą tytuł posiadania. Ru-

rubryka ta co do posiadłości włościańskich obejmować ma wyszczególnienie pozycyi każdej szczegółowej posiadłości, obszerności tejże wedle rozmiaru, ilości opłaconego rocznie z niej czynszu, oraz wzmiankę o powinnościach gromadzkich, które ją ciężą bez wyszczególnienia nazwisk Posiadaczy; co do folwarków zaś na dzierżawy wieczyste urządzoanych, rubryka takowa mieć będzie tytuł Posiadacza dzierżawy wieczystej i obowiązki do prawa posiadania dzierżawy wieczystej przywiązane, z urzędzenia i nadania tejże wypływające.

TYTUŁ III.

*Przepisy stosujące się do Dzierżaw
wieczystych.*

Artykuł 22.

Chcący alienować dzierżawę wieczystą w dobrach Narodowych, winien jest o

tem donieść Senatowi Rządzącemu, ko-
 cem odebrania decyzji, czyli chce użyć
 służącego sobie prawa pierwokupu la-
 nie. W doniesieniu tem obowiązany jest
 sprzedający Dzierżawca wieczysty zamie-
 ścić rzetelną cenę sobie ofiarowaną, na-
 zwisko ofiarującego powołać i punktu
 przedugodnie z kupującym zawarte za-
 czyć. Gdyby przed upływem trzech lat
 od daty kontroktu na skutek przeduga-
 dań punktów kupna i sprzedaży na-
 stąpiłoby okazało się, że podana ce-
 na była nierzetelną, sprzedaż będzie nie-
 ważną i Rząd zaoftiarowaniem rzeczywi-
 stej ceny kupna dzierżawę wieczystą od-
 kupić jest mocen. O nieważności wła-
 ściwe Instancye Sądowe stanowić będą.

Artykuł 23.

Senat Rządzący wyda swą decyzją
 w ciągu jednego miesiąca od podania do
 Dziennika zawierając. Gdyby w tym termi-

nie decyzja Senatu nie nastąpiła, Właściciel dzierżawy wieczystej, nie może bez ważnie takiej sprzedaży, na zasadzie domniemanego zezwolenia Rządowego.

Artykuł 24.

Notaryusze przed zapadnięciem decyzji Senatu lub upłynieniem terminu w poprzednim Artykule zakreślonego, będą mogli spisywać jedynie punkta przedugodnie przy zastrzeżeniu prawa pierwokupu Rządowi służącego. Punkta tego rodzaju do hipoteki przyjęte być nie mogą.

Artykuł 25.

Alienacya folwarków w dobrach Instytucyjnych, tylko w przypadkach właściwych i przy zachowaniu nadto form alienacyi takowych dotyczących następować może.

Artykuł 26.

Dzierżawa wieczysta jedynie za wyraźnym zezwoleniem Rządu dzielona być może. Rząd tylko w razie zachodzącej konieczności i widocznego pożytku dla stron obydwóch na podział zezwoli.

Artykuł 27.

Jeżeli kilku po zmarłym Posiadaczu dzierżawy wieczystej pozostaje Dziedziców, rok czasu służy im do namysłu, czyli dzierżawę wieczystą dalej chcą wspólnie posiadać, czyli też jednemu za spłaceniem cehed współdziedzicom przypadających oddać.

Artykuł 28.

W ciągu najdalej roku od zejścia Posiadacza, obowiązani są Dziedzice bądź gdy są wszyscy prawomocni, bądź gdy w imienia małoletnich działają opiekunowie za Uchwałą szczególną Rady fa-

milijnej przez Trybunał zatwierdzoną złożyc w Wydziale Dochodów Publicznych i Skarbu w Senacie Rządzającym zgodną deklaracyą, że posiadłość wieczystą dalej wspólnie posiadać chcą. W przypadku tym jeżeliby Dzieciom należeli do liczby obowiązanych do opłacenia tymczasowego laudemii od ceny za jaką ich poprzednik dzierżawę wieczystą nabył, winni opłatę takową złożyć, poczem zezwolenie Rządu otrzymać i przepisanie hipotecznego tytułu posiadania wieczystego w rubryce właściwej na masę niepodzielną wszelkiego Posiadacza uzyskać mogą. Stan taki trwać będzie aż do zerwania wspólnego posiadania i następnej alienacyi. Sukcesorowie tak wspólnie posiadający spadku nie mogą ani oddzielnych zabudowań zakładać, ani oddzielnie gruntów posiadać, lecz wspólnie gospodarować w tém znaczeniu jak jedna rodzina jedną osobę moralną wyobrazająca. Zerwanie zaś tak

wspólnego posiadania na żądanie którejkolwiek głowy prawomocnej w drodze sądowej wyniesione nastąpić może.

Artykuł 29.

Kilku Posiadaczy jednej dzierżawy wieczystej są tak za opłatę laudemii jak i rocznego kanonu solidarnie odpowiedzialni.

Artykuł 30.

Jeżeli pełnoletni dziedzice Dzierżawy wieczystego, nie zgadzają się na wspólne dzierżawy wieczystej posiadanie, a téjże z wolnej ręki nie pozbywają, w ówczas po upływie roku jednego mogą nastawać o sprzedaż przez publiczną licytacyą. Licytacya odbywa się w porządku przepisami prawa cywilnego wskazanym.

Otrzymujący przybicie na publicznej licytacyi, winien donieść o tém Senatowi Rządzącemu i oczekiwać decyzyi w porządku Art. 22 i 23 wydać się ma-

jaści, czyli nie chce użyć służącego sobie prawa pierwokupna. Dopóki decyzya Senatu Rządzącego nie nastąpi, lub termin jednego miesiąca od dnia podania nie upływie, dopóty tytuł posiadania w Akcie hipotecznym wpisanym być nie może.

Artykuł 31.

Dzierzawy wieczyste w dobrach Narodowych ustanowione, mogą być za długi Dzierżawcy wieczystego w drodze ekscywy wydzierżawione lub sprzedane, przy zachowaniu przepisów o Ekscywy Sądowej wskazanych, jak niemniej przy zastrzeżeniu wszelkich praw Skarbowi Publicznemu, z pierwszego kontraktu, a w szczególności co do czynszu wieczystego i opłaty laudemii służących.

Kopia Akta zajęcia winna być pod nieważnością postępowania w Wydziale Dochodów Publicznych i Skarbu doręczona, wpis ostrzegający w wykazie hipo-

tecznym o zrobioném zajęciu będzie miał ten skutek, że Dzierżawca wieczysty nie będzie mógł ważyć ani sprzedać, ani wydzierżawić dzierżawy wieczystej.

Artykuł 32.

Gdy Dzierżawa wieczysta długami hipotecznemi obciążoną być nie może, szacunek z licytacyi zebrany, nie klasyfikacyi, lecz rozdziałowi proporcjonalnemu stosownie do przepisów Ustawy Eksekucyjnej ulegnie. Pierwszeństwo co do przywilejów rozstrzyga Ustawa hipoteczna w właściwych przepisach. Prawa Skarbu Publicznego mają zawsze przed innymi pierwszeństwo.

Artykuł 33.

Otrzymujący przybicie prawa wieczystej dzierżawy na licytacyi publicznej w drodze eksekucyi Sądowej, winien jest re-

wnie dopełnić przepisu ustępem Art. 30 wskazanego.

Artykuł 34.

Folwarki w dobrach Instytutowych mogą być w drodze egzekucyi jedynie wdzierżawiane, według przepisów o dzierżawach dóbr tej natury Ustawami wskazanymi.

TYTUŁ IV.

Przepisy stosujące się do posiadłości włościańskich.

Artykuł 35.

Prawo własności Włościan rozciąga się do użytków z gruntów czynszem odpłacanych, tudzież do budynków, inwentarzy, i zasiewów. Posiadacze zaś folwarków, realności, młynów, karczemi, są w przymocie Dzierżawców wieczystych w prawach użytkowania wszelkich przycho-

dów w sposobie przybliżonym wyrachowanych, bądź z polepszenia stanu dzierżawy wieczystej wyniknąć mogących, byłoby użytkowanie takowe własności głównej prawem trzeciego lub Ustawom krajowym nie sprzeciwiało się.

Artykuł 36.

Złe gospodarstwo, niedotrzymanie warunków usamowolnienia, nieuiszczenie zaciągniętego długu przy sposobności pożyczki z Kasy wsparcia, dzierżawienie lub zastawy części gruntów, pociągają za sobą wywłaszczenie z posiadłości włościańskich.

Artykuł 37.

Żadnych zasadników na posiadłości włościańskie przypuszczać nie wolno, wyjąwszy rzemieślników Gromadzie dogodnych, i to na pastwiskach, sieniżytkach, lub na nawsin do całej gromady należą-

ych, w każdym razie za zezwoleniem Wydziału Dochodów Publicznych i Skarbu, w którym to względzie rezolucya w ciągu dwóch miesięcy nastąpić powinna.

Artykuł 38.

Do alienacyi Aktem między żyjącemi posiadłości włościańskich potrzebné jest zezwolenie Właściciela głównego (Domi-
ni directi). Co do posiadłości w dobrach Instytutowych, zezwolenie na alienacyę winno być nadto przez Rząd krajowy potwierdzone.

Artykuł 39.

Alienacya bez poprzedniego zezwolenia jest nieważna i alienujący za wszelkie straty jest odpowiedzialny. Dla tego zabrania się Notaryuszom spisywać kontraktów, alienacyę posiadłości włościańskich obejmujących, bez poprzedniego ze-

zwolenia przez właściciela głównego w przyzwoitej formie wydanego.

Artykuł 40.

Zezwolenie na alienacyą posiadłości włościańskich wtedy tylko odmówionem być może, kiedy Nowonabywca bądź sam bądź przez drugich posiadłością włościańską zarządzać i ciężarem do niej przywiązanym zadosyć uczynić zdolny nie jest lub kiedy już jaką inną posiadłość włościańską ma nabytą. Małżeństwo jednakże może mieć dwie posiadłości włościańskie, jak skoro każde z małżonków przed zawarciem małżeństwa miało już nabytą posiadłość. Również każda osoba mająca już jedną posiadłość może posiadać drugą, która do niej w porządku spadku pokrewnym lub też w testamentu albo z darowizny między żyjącymi przechodzi. Wszelki atoli wykryty w tym względzie podstęp, mianowicie gdyby testament w

ciągu lat trzech od otwarcia spadku, lub darowizna w ciągu lat trzech od téż: Rządowi przedstawienia, okazały się, że były pozornemi tylko i alienacyą umowną tytułem niedarnym zawartą pokrywały, sprawi nieważność zapisu testamentowego lub darowizny.

Artykuł 41.

Jeżeli posiadłość włościańska jest testamentem zapisana niezdolnemu do utrzymania takowej w dobrym stanie, Właściciel główny ma prawo żądać, aby w ciągu roku też posiadłość innemu do utrzymania rzeczy zdalnemu odstąpioną została; czemu jeśliby zyskujący zapis testamentowy nie uczynił zadawyc, Właściciel główny może żądać sprzedaży posiadłości przez licytacyą publiczną.

Artykuł 42.

Szczególne pozycye posiadłości Wło-

ścian usamowolnionych nowe przez Kommissyę Włościańską urządzone, pod żadnym peżorem dzielone być nie mogą. Posiadłości włościańskie dawne, które Kommissyja Włościańska w swęj rozciągłości utrzymała, wtedy tylko na części dzielone być mogą, gdy się przynajmniej z roli knieżej składają, i to w takim stosunku, aby grunt w ilości około roli knieżej będący, nie więcej jak na dwie części dzielonym był.

Artykuł 43.

Przepisy Art. 27, 28 i 29 stosują się również i do posiadłości Włościan usamowolnionych.

Artykuł 44.

Jeżeli następni zmarłego Posiadacza roli włościańskiej będą na wspólne posiadanie po roku nie deklarują się, bądź takowe następnie zrywają, bądź z wolnej ręki

posiadłości nie sprzedają, bądź nakoniec nie zgadzają się na oddanie téjże jednej z pomiędzy siebie dobrowolnie lub losem wybranej głowie, pod warunkiem spłacenia sched według umówionej ceny, natomiast każdy z dziedziców i pozostająca wdowa prawo majątkowej wspólności mającej, może nastawić na sprzedaż posiadłości drogą licytacyi. Licytacya jednak wtedy tylko miejsce mieć może, kiedy między dziedzicami znajdują się pretendenci będący w stanie spłacenia z własnych zasobów sched współdziedziców. Z natury rzeczy rozumie się, że prawo do posiadłości włościńskiej w stosunkach majątkowych małżeńskich, jako uciechomość uważaną być ma, a wszelkie budynki w ciągu małżeństwa na posiadłości nie do obojga małżonków lecz do jednego z nich należącej nowo wystawione i wszelkie polepszenia posiadłości takiej w ciągu małżeństwa uczynione, za należące do wspól-

ności uważane być winny, za co stosowne wynagrodzenie z masy małżonkowi drugiemu należy się.

Artykuł 45.

W przypadku Artykułem poprzedzającym wskazanym licytacya odbywa się jedynie pomiędzy zstępniemi zmarłego Pośiadacza dziedzicami i wdową w wspólność majątku zostającą, a to na jednym tylko terminie bez poprzednich obwieszczeń pod powagą Sądową, od ceny jaką biegli oznaczą.

Artykuł 46.

Chcący z wyżej wymienionych osób licytować, winni się złożyć podług sumy wyrównywającej schedom współdziedziców spłacić się mającym, chyba by który z dziedziców na pozostawienie swój schedy w rękach pretendenta dobrowolnie i czasie pewny pozwolił.

Artykuł 47.

Przed rozpoczęciem licytacji spisany będzie w Sądzie protokół, obejmujący warunki licytacji i ustanawiający termin do słaty sched z wylicytowanego szacunku, którego odpis do Biura Senatora nad Instytutami czuwającego złożonym będzie.

Artykuł 48.

Jeżeli zstępni zmarłego Posiadacza lub wdowa w wspólności majątku zostają, nie byli w stanie splatecia sched z własnych zasobów majątkowych, i rachując po największej części na pożyczkę właścicielską, chcieli zerwać wspólne posiadanie, winno nastąpić pod powagą Sądowną przymuszone pomiędzy nimi łosowanie. Kto z nich losem wyciągnie posiadłość, spłaci współdziedzicom schedy w stosunku oszacowania przez biegłych, a to w terminie, pod warunkami i pod rygorem w protokole

sądowym przed zaczęciem losowania
znaczyć się mającym.

Artykuł 49.

Gdyby zaś z wyżej mierzonych dzie-
dziców żaden nie chciał pozostać przy ma-
jątku rodzicielskim, w ówczas ma miejsce
licytacya, do której i osoby obec dopu-
szczone być mają.

Artykuł 50.

Jeżeli Posiadacz roli włościańskiej i
zstępnych lecz dalszych dziedziców zоста-
wia, ci zaś bądź na wspólną posiadłość,
bądź na sprzedaż z wolnej ręki jednemu
z współdziedziców lub obecnemu nie zga-
dzają się, w ówczas do licytacji i obec-
osoby dopuszczone być winny.

Artykuł 51.

Kupujący winien w ciągu dni pięćna-
stu od dnia licytacji upraszać Właściciela

głównego o wydanie świadectwa, że przeciw przepisaniu Nowonabywey za posiadacza w tabelli czynszających Włościan nie ma nic do zarzucenia. Właściciel główny w ciągu miesiąca oświadczenie swe czynić winien, w przeciwnym razie milczenie jego za zezwolenie uważanem będzie. Na zasadzie tego świadectwa lub domniemanego zezwolenia i złożonych dowodów, że znalazł się warunkom licytacyi uczynił, Nowonabyweca uzyska decyzją Sądową wprowadzającą go w posiadanie przez niego kupionej posiadłości i stano-
wiącą, iż takowa na imię jego w Tabeli przepisanej być ma. Na zasadzie takiej decyzji przepisanie w Tabellach nowego Posiadacza nastąpi.

Artykuł 52.

Wszelkie pertraktacye spadkowe o posiadłość Włościan usamowolnionych i ztąd wynikające licytacye posiadłości wło-

ścianskich, których wartość summy włą-
 6,000 nie przenosi, w Sądach Pokoju wła-
 ściwych Okręgów z wolnym odwołaniem
 się do Sądu Wyższego odbywać się bę-
 da, bez nadwężenia jednak przepisów
 w prawie o opiekach wskazanych, pod
 względem zatwierdzenia Uchwał Rad fa-
 milijnych przez Trybunał, i przy utczy-
 maniu w swej mocy przepisów co do spi-
 sywania Aktów opieczętowania po Wło-
 ścianach.

Sądy Pokoju w pertraktowaniu tego
 rodzaju spadków postępować będą według
 przepisów dla Trybunałów wskazanych,
 o ile takowe postępowaniem dla Sądów
 Pokoju wydanem zmienione nie zostało.
 Obwieszczenia o licytacyach do których
 chce osoby są dopuszczone, odbywać się
 będą w sposób przepisany dla obwieszczeń
 w drodze egzekucyi Wyroków Sądu Po-
 koju, a same licytacje odbywać się ma-
 ją na Audyencyach Sądowych w sposób

przepisany dla Trybunału pod względem sprzedaży dóbr małoletnich przy zachowaniu tego co było powiedziane w Artykule 45.

Artykuł 53.

Do tej jurysdykcyi Sądów Pokoju nie tylko należy postępowanie spadkowe i załatwianie żądań tudzież rozstrzyganie sporów, co do gruntów przez Kommissyę Włościańską nadanych, ale i do zabudowań całego majątku ruchomego Włościan usamowolnionych z wolnym odwołaniem się do Sądu Wyższego.

Pertraktacye spadkowe i sprzedaże posiadłości Włościan usamowolnionych wyższą wartość nad summą złp. 6000 mających odbywać się będą przed Trybunałem z zachowaniem zastrzeżeń w §§. od 44 do 51 objętych.

Artykuł 54.

Wszelkie akta dotyczące pertraktacyi spadkowych po Włościanach usanowionych jurysdykcyi Sądów Pokoju ulegających, wolne będą od stępli. Taxa Pisarzów za wszelkie akta i wyroki w sprawach tego rodzaju przypadające, będzie też sama jaka jest od wyroków i aktów w Sądzie Pokoju zdziałanych postawa wienna.

Artykuł 55.

Odpisy, urzędowe Tabell włościańskie wedle formy przez Kommissyą Włościańską ustanowionęj sporządzone, przesłane będą z Wydziału Dochodów Publicznych i Skarbu właściwym Sądem Pokoju. Tabelle te mają stanowić niejako księgi hipoteczne posiadłości włościańskich, utrzymywane być winny w jak największym porządku; wszelkie zarządki pod względem posiadaczy zmiany, winny być w nich za-

pisane i o takowych Sąd Pokoju niezwłocznie Wydziałowi Dochodów Publicznych i Skarbu doniesić jest obowiązany, celem zarządzenia przepisania tytułu posiadania na nowego Posiadacza w exemplarzach Tabell, tak w tymże Wydziale jak w Sądach Pokoju utrzymywanych. A że za decyzjami Wład Administracyjnych zmiana w osobach Posiadaczy zachodzić również może z przepisów niniejszego Urządzenia, przeto w podobnych przypadkach Wydział Dochodów Publicznych w Senacieawiadamiać będzie właściwe Sądy Pokoju o zaszytych zmianach w osobach Posiadaczy i zarządzi wciągnięcie onych w exemplarze Tabell, które w tychże Sądach znajdować się będą.

W pertraktacyach i sprzedażach przed Trybunałem odbywanych, Trybunał zawiadomi Wydział Dochodów Publicznych o następującej sprzedaży posiadłości, o

czém i Sąd Pokoju dla dopełnienia przepisania w Tabeli zawiadomionym będzie

Artykuł 56.

Schody małoletnich najprzód spłaceni być winny, których elokacyą Rada familijna Uchwałą swą zatwierdzeniu Trybunału ulegającą, zarządzi.

Artykuł 57.

Aby Włościanom ułatwić sposób spłacenia współdziedziców, udzielaną im będzie przez Senat Rządzący za zarządzeniem Gromady i pod warunkami do tego przepisaniem z funduszu wsparcia pożyczka, której wypłata według okoliczności na pewną liczbę lat rozłożoną zostanie.

Artykuł 58.

Posiadłość włościanańska za usługi Posiadacza w drodze exekucyi jedynie wy-

dzierżawioną być może. Wydzierżawienie odbywa się według przepisu Ustawy egzekucyjnej z tą zmianą, że postępowanie egzekucyjne przed Sądami Pokoju odbywać się będzie.

Wywłaszczenie z posiadłości włościańskiej może mieć tylko miejsce za należność czynszu i to wtedy tylko, gdyby z ruchomości dłużnika lub z wydzierżawienia na lat trzy jego posiadłości czynsz zaległy i bieżący zaspokojonym być nie mógł. Zajęcie w drodze wywłaszczenia za czynsz następuje w drodze administracyjnej przez delegowanego z strony Wydziału Dochodów Publicznych i Skarbu Sekwestratora; sprzedaż zaś zajętej posiadłości następuje na nastawiane Wydziału Dochodów Publicznych i Skarbu przed Sądami Pokoju, co do posiadłości nieprzechodzących summy złp. 6000, przed Trybunałem zaś, co do posiadłości summy tę przechodzących.

Artykuł 59.

W pertraktacyach spadkowych jak również sporach eksekucyjnych, posiadłość włościańska szacowana być winna przez trzech gospodarzy miejscowych, jako biegłych, po wykonaniu w Sadzie Pokoju przysięgi, a to według sumienia i znajomości cech ich wartości, jaką za odstąpienie prawa posiadłości wieczystej włościańskiej z względu na stan téżo sprawiedliwie otrzymaćby można. Biegli w oszacowaniu posiadłości włościańskiej, winni mieć wskazane za zasadę do dojścia wartości, czysty dochód gospodarstwa, położenie miejsca i mniejszą lub większą wartość zarobków. Biegłych w drodze pertraktacyi spadkowej mianują Sukcesorowie, jeżeli są wszyscy pełnoletni, jeśliby zaś między nimi byli małoletni, lub sprzedaż w drodze eksekucyi nastąpić miała, wyznaczenie biegłych do Sadu z urzędu należy.

Zalecamy przeto i rozkazujemy, aże-
by Postanowienie to jako prawo od dnia
pierwszego Października bieżącego roku
obowiązywać mające uważałem i przez
tego należy ściśle dopełnianem; dla po-
dania zaś takowego do wiadomości po-
szerechniej, aby w Dzienniku Praw za-
nieszczoneóm było.

Działo się na Posiedzeniu Naszóm w
Krakowie dnia dziewiątego Lipca tysiąc
ósmset czterdziestego czwartego roku.

Za Prezesa Senatu

(M. P.)

KOPFF.

Sekr. Głowy Senatu

MAJEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

Dzień ogłoszenia 1 Października 1844 r.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Wszem w obec i każdemu z osobna ko-
na o tém wiedzieć należy, a mianowicie
Mieszkańcom W. M. Krakowa i jego Ok-
ręgu oznajmujemy, iż Zgromadzenie Re-
prezentantów na Posiedzeniu swém w dniu
13 b. m. i r. odbytóm, zgodnie z inicjo-
wanym Mu przez Senat projektem, uchwa-
liło odnośnie do Art. 552 Kod. Cyw. na-
stępującą Ustawę Górniczą:

TYTUŁ I.

O zakładach Górniczych w ogólności.

Artykuł 1.

Ciała kopalne w łonie ziemi zamknię-
te należą do jej Właściciela, zół tylko ku-

chenna, kopalniana, lub źródła sól przez warzenie wydające, gdziekolwiekby się takowa znajdowała, jako monopol stanowi własność Skarbu publicznego. Właściciel ziemi, z którejby sól była wydobywana, ma tylko prawo do wynagrodzenia o jakim w §. 44 niżej mowa będzie.

Artykuł 2.

Kopalnie w których wydobywane są kruszce, lub inne w żyłach, warstwach lub składach znajdujące się minerały, jako to: złoto, srebro, platyna, merkuryas, ołów, żelazo, miedź, cyna, galman, bismut, kobalt, arsenik, złotofusik, mangan, antymon, ołowianka, tlenek ziemny, amaryl, opal, topaz, granat, kryształ skalisty, kryzopas, węgle kamienne, ziemię z których się otrzymują sole mineralne, to jest: ziemię wulkaniczną, aluwionową, sól glauberowa i t. d. jakkolwiek sposobem wytek z niej otrzymanym będzie.

ulegają nadzorowi gospodarstwa krajowego, a tém samym przepisom niniejszej Ustawy Górniczej.

Artykuł 3.

Nadzorowi temu ulegają również wszelkie zakłady, wydobywanie ciał kopalnych na celu mające, lub takowe ułatwiający, jakimi są Sztelnie, narzędzia do wydobywania ciał kopalnych potrzebne i t. p.

Artykuł 4.

Udziałowa Ustawa o nadzorze Policji Górniczej przez Senat Rządzący wydać się mająca, oznaczy na czem dozór ten zależy i jak wykonywanym być powinien.

Artykuł 5.

Do wyżej wymienionej Ustawy należy także będzie oznaczenie:

- 1) zasad do prób metalurgicznych i sposobu postępowania w sprawdzeniu ilości poszukiwanego metalu;
- 2) oznaczenie kwalifikacyj dla robotników w kopalniach.

Artykuł 6.

Nie uważają się za kopalnie przepisem Ustawy niniejszej niegłęboko, otwarte w powietrzu ziemi żarnie proste iermi żupku, glazów, kamieni budowlanych wapiennych, marmuru, granitu, gipsu porfiru, margla, krędy, krzemieni, żelazarskich, gliny garncarskiej, ogniotwórczej, dachówkowej, ceglówkowej i t. d.

Artykuł 7.

Kopalnie są nieruchomościami, również jak i budowle, maszyny, szyby, chłodniki i inne przedmioty załóżone na trwanie, stosownie do Art. 524 K. C.

Są jeszcze nieruchomościami z przeznaczenia, konie do robót wewnętrznych w kopalni używane, zaprzęgi, narzędzia, i sprzęty do prowadzenia kopalni służące.

Wydobycie ciał kopalno, zasoby, i inne ruchome przedmioty z poglądem kopalni siłowego związku nie mające, są ruchomościami.

TYTUŁ II.

O zakładaniu i nabywaniu kopalni.

Artykuł 5.

W dobrach zupełnie prywatną własnością będących, Właściciel ziemi może wszelkie poszukiwania ciał kopalnych w swą własność przedsięwziąć, może również poszukiwania trzeciej osobie dozwolnić. Każda umowa w tym przedmiocie między Właścicielem ziemi a Przedsiębiorcą zawarta, tak jak każda inna podlega ogólnym przepisom prawa, i o ile ustaa-

wom krajowym byłaby przeciwną, skutkować nie może.

Artykuł 9.

Nikt, a nawet Właściciel ziemi nie może otwierać kopalni, tylko na zasadzie pozwolenia Rządu.

Artykuł 10.

Właścicielowi ziemi udzielenie pozwolenia na otwarcie kopalni odmówionem być nie może.

Artykuł 11.

Jeżeli Właściciel ziemi prawo swe do otwarcia kopalni, lub już otwartą kopalnią przelać chce na inną osobę, Skarb publiczny ma pierwszeństwo do nabycia prawa tego za cenę między Właścicielem a osobą inną umówioną.

Artykuł 12.

W dobrach Instytutowych Skarb publiczny ma proste pierwszeństwo do kopalni, jeżeli sam Instytut prawa tego użyć nie chce lub nie może.

Artykuł 13.

Prawo do kopalni jest wieczystym, przeniesienie prawa tego na rzecz osoby zastępować może sposobami Kodeksom Cywilnym objętymi.

Przepisy Kodeksu tego, o umowach, spadkach, darowiznach, i inne pod względem pośredniego przejścia praw mają w przedmiotach górniczych swą zastosowanie, z zachowaniem i bez naruszenia rozporządzeń Ustawy niniejszej.

Artykuł 14.

Każdy według obowiązujących Ustaw do posiadania dóbr nieruchomości zdolny, może czy to sam, czy w stowarzyszeniu,

nabywać kopalnie, lub inne zakłady górnicze, byleby przepisom niniejszej Ustawy zadość uczynił.

Artykuł 15.

Urzednicy górniczy w służbie publicznej zostający, ich żony i dzieci bez wyraźnego pozwolenia Senatu rządowych zakładów górniczych nabywać nie mogą, jeżeli zaś takowe w spadku obejmą, obowiązani są pod urzędem tymże w przeciągu sześciu tygodni, o pozwolenie do Senatu udać się, lub w razie odmówionego pozwolenia, w ciągu roku jednego prawo swoje komu innemu do posiadania zdołować ustąpić.

Artykuł 16.

W dobrach Instytutowych i Duchownych nikt trzeci nie może czynić poszukiwania bez pozwolenia Senatu Rządzącego.

Artykuł 17.

Podanie w celu uzyskania pozwolenia w dobrach Narodowych lub Instytutowych, obejmować powinno wyrażenie gwałtu mineralu, którego wynalezienie zamierzone właścicielem będzie do Wydziału Dochodów Publicznych, który po zasięgnięciu od Inspektora Górniczego potrzebnych wyjaśnień, decyzją wyda, z wolnym dla strony odwołaniem się do Senatu.

Artykuł 18.

Pozwolenie na poszukiwanie rudy kopalnych w dobrach Narodowych lub Instytutowych, obejmować powinno nie tylko dokładne oznaczenie przestrzeni, w której takowe ma być przedsięwzięciem, ale zarazem i oznaczenie przeciągu czasu, na jaki udzielonym zostanie.

W każdym zaś przypadku nie może być udzielaniem na poszukiwanie w miejscach już komuś innemu w tym celu prze-

znaczonych, wyjąwszy w porządku Art. 23 przewidzianym.

Przeciąg czasu na poszukiwanie takowe dozwolony, nie może być krótszy od trzech, a dłuższy niż sześć miesięcy. Przedłużenie go dla słusznych przyczyn na nową epokę piórwzrostu nie przewyższającą udziałem być powinno.

Jeżeli poszukujący inne, to jest nie zamierzone do poszukiwania ciała kopalnia-
ne wynajdzie, nie będzie miał prawa żądania do żądania wynagrodzenia, wyjąwszy przypadek w §. 27 przewidziany.

Artykuł 19.

Poszukujący ciała kopalnych jest obowiązany w przedsięwzięciu robót zachować ostrożności, przepisami policyjnymi wskazano.

Artykuł 20.

Poszukiwanie na łąkach i polach za-

siępować powinno w takim czasie, aby przez to zbiory uszkodzonymi nie były.

Artykuł 21.

Poszukujący ciał kopalnych w razie wyalezenia poszukiwanych lub nawet innych ciał kopalnych, winien wyrobiska, w których ciał kopalnych warstwy, żyły, składy lub źródła wyalezał, odkryciem zostawić i najdalej w ciągu miesiąca jednego donieść o tem Senatowi Rządzącemu; a jeśli ma zamiar otworzyć kopalnię, zamówienie srośowne uczynić.

Artykuł 22.

Obowiązek ten pozostawienia wyrobisk odkrytych i uczynienia doniesienia srośuje się do Właściciela ziemi, jeżeli sam ma zamiar otworzyć kopalnię. Doniesienie takowe z strony Właściciela ziemi, zastępuje miejsce zamówienia.

Artykuł 23.

Jeżeli Właściciel ziemi ma zamiar zważyć prawo swe do otwarcia kopalni na rzecz osoby, Nabywca prawa takiego, winien na zasadzie zezwalającej deklaracji Właściciela uczynić dla siebie zamówienie, a to względnie na skutek przepisu §. 11 Ustawy niniejszej.

Artykuł 24.

Umowy między Właścicielami prywatnych dóbr a Przedsiębiorcami kopalń zawarte, co do stosunków między nimi w tychże umowach nieprzewidzianych, podlegać będą ogólnym przepisom Kodeksu Cywilnego i Ustawy niniejszej.

Artykuł 25.

Umowa zawarta do poszukiwania minerałów powinna obejmować rodzaj minerału, wskazywać czas i przestrzeń, w których poszukiwanie miejsce mieć będzie

mogło, oraz wynagrodzenia przez strony
zastzeżane.

Artykuł 26.

W razie wyależenia innego umową
nieobjętego minerału, umowa tém samym
kadeżo skutku co do tak wyależonego
minerału na korzyść wynalazcy mieć nie
może, i poszukujący jak to już podobnie
w §. 18 zastzeżono, nie będzie miał
nawet prawa do wynagrodzenia kosztów
poszukiwania, choćby Właściciel ziemi ko-
paimą otwierał. To wszystko jednakże
a tyle zachowanem być ma, a nie w u-
mowie inaczej nie postanowione.

Artykuł 27.

W przypadku wyależenia soli ku-
cheanej, poszukujący zwrócone mieć bę-
dzie z strony Skarbu Publicznego, za sa-
mo wyależenie pięćkrotnie wziętą ilość
rzeczywiście wyłożonych na poszukiwanie
kosztów.

Artykuł 28.

Jeżeli poszukiwanie bezskuteczne okaże się, poszukujący Przedsiębiorca nie będący sam Właścicielem ziemi, obowiązany jest przedstawić okoliczności swego poszukiwania Wydziałowi Dochodów Publicznych, wynagrodzić za zrajnowaną powierzchnię i utraczone korzyści jego należy, oraz wyrobiska po sprawdzonej bezskuteczności poszukiwania zasypać i zarównać, wyjąwszy jeżeliby Właściciel nie chciał je mieć zasypane i zarównane.

Po bezskuteczności poszukiwania, lub gdyby pierwszy strzymujący pozwolenie poszukiwania wezwał go nie czynił w terminach zakreślonych, nowe pozwolenie trzeciemu udzielonem być może.

Artykuł 29.

Zamówienie czynione w celu uzyskania w dobrach Narodowych lub Instytucyjnych (gdzieby to stosownie do §. 12

niejsze mieć mogło) pozwolenia na otwarcie kopalni, bądź także na założenie młoców w dobrach prywatną własnością będących, na zasadzie zezwalającej deklaracyi z strony Właściciela ziemi wydanej, nastąpi przez podanie do Wydziału Dochodów Publicznych, prośby, która natychmiast pod datą właściwą godziny, dnia, miesiąca i roku, do oddziału utrzymywanej księgi zamówień wpisana być winna.

Artykuł 30.

Prośba ta obejmować powinna nazwisko zamawiającego, wymiencenie gór, przedmiotu zamówionego, granic okolicy, tudzież rodzaj minerału.

Do prośby tej winien zamawiający dołączać:

- a) świadectwo Inspektoratu górniczego, iż sam lub kto inny przez niego użyty, posiada praktyczne wiadomości

w sztuce górniczej, mianowicie w przedmiocie zamówionym;

- b) dokładny przez Geometrę Rządowego sporządzony plan powierzchni kopalni w czterech odrysach podług podziałki odnoszącej się do sążni wiejskich 72 calowych;
- c) wykaz hipoteczny dóbr, w których kopalnia ma być otwartą.

Artykuł 31.

Wydział Dochodów Publicznych udzieli proszącemu wypis zamówienia z poświadczeniem wpisania go w księgę zamówień i wyda w przeciągu dni 10ciu na koszt proszącego zawiadomienie w piśmie publicznym, z wezwaniem stron interesowanych, aby w przeciągu dwóch miesięcy zgłosili się do niego z prawami swemi lub sprzeciwówstwaniami, i takowe na piśmie włożyli.

Jeżeli idzie o kopalnię opuszczoną lub
 ręką, do której prawa za wygasłe uzna-
 ne będą, poprzedni także Przedsiębiorca
 wszelkiemu powinien być o tem zawiado-
 mionym.

Artykuł 32.

O uczynionem zamówieniu kopalni za-
 wiadomieni być winni oprócz tego
 wszyscy wierzyciele hipoteczni w miejscach
 rzeczywistego lub obranego w aktach za-
 mieszkania, z podobnym jak w poprzednim
 §-ie wezwaniem. Dla wierzycieli nie ma-
 jących obranego zamieszkania i których
 miejsce pobytu nie jest wiadomem, dorę-
 czanie wzmiankowanych zawiadomień na-
 stępować będzie w Biórze Prokuratora
 przy Trybunale W. M. Krakowa.

Artykuł 33.

Oprócz doręczenia zawiadomień dwa-
 ma poprzednimi §-ami przepisanego, na-

kazę jeszcze Wydział Dochodów Publicznych przyklepienie takowych:

- a) na drzwiach głównych dworu dóbr, w których zamówienie kopalni jest uczynione;
- b) na drzwiach mieszkania Kommissarza Dystryktu;
- c) na drzwiach Izby Audyencyonalnej Sadu Pokoju, w którego Okręgu kopalnia jest zamówiona; nakoniec:
- d) w domu Władz publicznych w miejscu zwyczajném obwieszezeń.

Artykuł 34.

Zamówienia i sprzeciwienia, czynione być mogą aż do ostatniego dnia drugiego miesiąca rachując od dnia ogłoszenia w piśmie publicznym, zaciągane będą w księgę w Art. 28 wymienioną, której przejrzanie wszystkim interesowanym dozwoloném będzie.

Artykuł 35.

Po upływie terminów do zamówień i przeciwieństw, Wydział Dochodów Publicznych przekonawszy się iż formalności przepisane dopełnionami zostały, żąda potrzebnego od Inspektoratu górniczego wyjaśnienia, a na zasadzie takiego, jak również na zasadzie pokładanych przez zamawiającego co do znajomości dowodów, opinię swoją najdalej w ciągu jednego miesiąca Senatowi przedstawi.

Artykuł 36.

Senat po rozważeniu przedstawienia Wydziału Dochodów Publicznych i wniesionych przeciwieństw, udzieli lub odmówi żądanego pozwolenia.

Artykuł 37.

Między innymi zamawiającymi w spółkach Narodowych lub Instytucyjnych, wie-

ny będzie wzgląd na warunki w §. 30 określone, na pierwszeństwo zamówienia i na tutejszo-krajowość zamawiającego, w czem krajowy za bliższego przed rodzimcem przy innych równych przy-
miotach uważanym będzie.

Artykuł 35.

Udzielone pozwolenie obejmować powinno wyrażenie:

1. liczby miar, tudzież przestrzeni kopalni, która przez punkta stałe wzięte na powierzchni ziemi i przechodzące przez prostopadłe równie prowadzone od tejże powierzchni do wnętrza ziemi w nieskończoną głąbią, oznaczoną będzie;
2. czasu w którym prowadzenie kopalni lub innego zakładu górniczego ma być rozpoczęciem pod zagrożeniem; iż w przeciwnym razie, pozwolenie może swoją utraci, wyjąwszy jeżeli wy-

skujący dozwolenie jest razem właścicielem ziemi; nakoniec:

3. praw jakie właścicielowi ziemi w skutek udzielonego komu innemu pozwolenia na zasadzie jego zezwalającej deklaracyi, służą.

Artykuł 39.

W pozwoleniu na prowadzenie sztolni oznaczonóm będzie miejsce zaczęcia kierunku, długości, szerokości, wysokości i jej ujścia.

Artykuł 40.

Plan powierzchni o którym w Art. 30 jest mowa, przez Senat obok udzielenia pozwolenia, zatwierdzony w jednym odrębnym pozostanie w Archiwum Jego, w drugim przesłanym będzie wraz z pozwoleniem zamawiającemu, w trzecim właścicielowi ziemi, jeżeli nim nie jest sam zamawiający, a w czwartym nakoniec od-

rysie uzyskujący pozwolenie winien wnieść do hipoteki.

Artykuł 41.

Kopalnia nie może być nigdy celem niar na części bez poprzedniego upoważnienia Rządu dzieloną; przepis atoli ten nie stosuje się do Akcyj czyli Kuznic, które według upodobania przez ich Właścicieli ustępowane być mogą.

Artykuł 42.

Przed ustąpieniem lub sprzedażą zakładów górnich, zawiadomionym być winien Wydział Dochodów Publicznych.

TYTUŁ III.

O stosunkach Właścicieli ziemi do Przedsiębiorców Kopalni.

Artykuł 43.

Wszelkie prawa właściciela ziemi związane z górnictwem niemające związ-

zku, z powodu udzielenia pozwolenia na zakład górniczy naruszonemi być nie mogą.

Artykuł 44.

Właścicielowi ziemi należy się wynagrodzenie za to wszystko, cokolwiek dla odkrycia i utrzymania w popędzie kopalni lub innego zakładu górniczego przez niego odstąpieniem lub utraceniem będzie.

Artykuł 45.

Właściciel ziemi obowiązany odstąpić zyskującemu pozwolenie:

- a) powierzchni ziemi na kopalnię, sztolnię i warpiska, drogi, tudzież na zabudowania potrzebnej, wyjąwszy gdyby takowe zakładane być miały w oparkaniach, dziedzińcach, ogrodach, albo w gruntach przylegających do mieszkań lub oparkaniach dworskich w odległości 150 łokci od tychże oparkaniach lub mieszkań;

- b) wody potrzebnej do tłuczek, płóciarek i hut;
- c) drzewa budowlanego i opałowego za cenę, za którą innym sprzedaje i tyle o ile takowe pozbywa.

Artykuł 46.

Wynagrodzenie za ustąpiony grunt następować będzie przez opłacanie Właścicielowi onegoż czynszu rocznego użytkowi wyrównywającego, tak długo, dopóki tenże grunt do pierwszego stanu używalności przywróconym nie zostanie, co gdyby w przeciągu lat trzech nastąpić nie mogło, Posiadacz zakładu górniczego obowiązany będzie grunt ten spłacić przez zwrot połowy wartości jego przez bieżących ustanowiając.

Artykuł 47.

Oprócz wzmiankowanych wynagrodzeń, Właściciel ziemi ma prawo do połowy czy-

tego dochodu z kopalni, gdy ta w zysku być zacznie, jeżeli umowa inaczej nie obejmuje.

Przepis ten stosuje się również do kopalni w dobrach Narodowych z t $\acute{e}$ m zastrzeżeniem, iż za skalę dobrowolnej umowy o podział czystego zysku służyć ma ta zasada, aby opłata stała, opłata stosunkowa i podział z czystego zysku przynajmniej 10% wydobytego płodu kopalnianego bez względu na koszty produkcji czyniły.

Artykuł 48.

W razie gdyby kopalnia nie była więcej prowadzoną, rzecz co do budowli kopalnianych podlegnie przepisom ogólnym Kodeksu Cywilnego, a w szczególności Art. 555 K. C.; a co do maszyn i narzędzi, te pozostają własnością Przedsiębiorcy zakładu górniczego i takowe zabierać mogą być.

TYTUŁ IV.

O stosunkach Przedsiębiorców kopalni sztolni względem Właścicieli ziemi i innych prawa styczne posiadających.

Artykuł 49.

Przedsiębiorca kopalni może nią zarządzać w sposobie najrozsądliwszym, onę pozbywać i wszelkimi sposobami ciągnąć z niej korzyści, byleby zachował przepisy niniejszą Ustawą wskazane.

Artykuł 50.

Ma prawo wydobywać minerały pozwoleniem objęte w całości przestrzeni polu kopalnianego i żądać od Właściciela ziemi na której jest kopalnia, aby tego wszystkiego nie czynił, co by mu w wykonaniu robić przeszkodę sprawiło.

Artykuł 51.

Kiedy z powodu silykania się kopalni

nie innej jakiegokolwiek przyczyny roboty górnicze przedsiębrane w jednej, przeszkadzają lub też przyczyniają się do wykonywania robót podobnych w drugiej kopalni, w ówczas Właściciel drugiej kopalni w miarę zrzędzonej szkody lub otrzynanej korzyści ma prawo, albo obowiązany jest do wynagrodzenia.

Artykuł 52.

Otrzymujący pozwolenie na prowadzenie sztolni, może także prowadzić boczne chodniki czyli skrzyżła, i ma prawo żądać od każdego Posiadacza kopalni, aby mu przeprowadzenia sztolni przez jego kopalnię nie wzbraniał.

Artykuł 53.

Prowadzący sztolnię czy to Posiadacz kopalni, czy kto inny, jeżeli takową podszedłszy pod kopalnię drugą o 10 sążni od powierzchni ziemi, najjuż miejsce, w

których wydobywane są ciała kopalne, przez to nie tylko jej wodę odciąga, ale i przewiew ułatwia, ma prawo do wynagrodzenia w stosunku 9 $\frac{1}{2}$ wszelkiego kopalnianego płodu.

Artykuł 54.

W przypadku gdyby sztolnia nie dochodziła oznaczonej teraz głębi, tudzież chociażby sznicem czyli rowem swoim nie dotykała jeszcze miejsc, z których wydobywane są ciała kopalne, jednakże przewiew powietrza ułatwiała i wodę szczylinami spadającą, odprowadzała, Prowadzący takową ma prawo do wynagrodzenia w stosunku 5 $\frac{1}{2}$ wszelkiego kopalnianego płodu, jaki w skutek ułatwienia tego wydobywany byłby.

Artykuł 55.

Przedsiębiorca sztolni ma w ówczas jeszcze prawo żądania wynagrodzenia, kie-

ty takowa służy do wyprowadzenia mierzalów z kopalni.

Artykuł 56.

Jeżeli prowadzący sztolnię podgłębia sztolnię drugą, to jest o 7 sążni głębiej pod nią, rachując od jej spodu, prowadzi i przewiew powietrza kopalni ułatwia, tudzież wodę onęjęz odciąga, natenczas wchodzi w prawa Przedsiębiorcy sztolni nad nią będącej.

Artykuł 57.

Z pomiędzy kilku prowadzących prace sztolnie, wynagrodzenie należy się temu, który pierwszy warunkom w poprzednich Artykułach wymienionym zadość uczynił.

Artykuł 58.

Przedsiębiorcy zakładów górniczych obowiązani są utrzymywać takowe w ciąg-

głym popędzie, jeżeli Właściciel na spoczynek kopalni nie zezwala, a w prowadzeniu robot tak pod względem sposobu, jako też czasu w którym przedsiębiorca być mają, tudzież pod względem utrzymywania dostatecznej liczby robotników, stosować się do przepisów niniejszej Ustawy i przepisów policyjno - górniczych.

Artykuł 59.

Każdy Przedsiębiorca kopalni lub sztolni, winien jest drugiemu udzielić użycia swoich szyb, chodników, lub sztolni z zastrzeżeniem wynagrodzenia Art. 54 zapewnionego; w razie zachodzącego sporu, Sądy zwyczajne w drodze postępowania handlowego na relacyą biegłych, wydadzą wyrok tak co do należności lub nienależności adzielenia, jako też co do wynagrodzeń za takowe.

Artykuł 60.

Przedsiębiorca kopalni obowiązany jest:

- a) robić w każdej z miar na kopalnię udzielonych, wyjąwszy co do węgla, gdzie na cztery miary przy sobie leżące robota w jednym miejscu za dostateczną uważaną będzie, który to obowiązek nie odnosi się do Właściciela ziemi;
- b) nie przestępować w robotach granic w pozwoleniu oznaczonych;
- c) nie takiego nie przedsiębrać, co by drugim Posiadaczom kopalni spływu wody do sztolni, lub przedsiębrania w tej mierze potrzebnych robót, przeszkadzało; nakoniec:
- d) uskuteczniać opłaty do Skarbu publicznego, jedną stałą, drugą stosunkową.

Artykuł 61.

Opłata stała będzie roczną i wyrażoną według obszerności kopalni w rozpunku 36 złp. od miary górniczej trzy-

mającej 25088 sążni kwadratowych wie-
deńskich 72calowych.

Dzień udzielonego na otwarcie kopal-
ni pozwolenia stanowić będzie epokę, o
której rzeczona opłata uiszczaną być wna-

Artykuł 62.

Opłata stosunkowa ustanawia się na-
cznie 3 od stia od wydobytego płodu ko-
palnianego, lub płuczek na powierzchni
zbieranych, która w naturze obrachowana
i według ceny produktu w czasie uiszczania
opłaty zewalutowana, do Skarbu pu-
blicznego wnoszona będzie. Dochód od
tej opłaty według przecięcia z lat trzech
ostatnich objęty będzie Budżetem; uskutecz-
nianą będzie w naturze lub według cen
miejscowych, podług oznaczenia Senatu,
zawsze bez potrącania kosztów na zakła-
dy i popęd.

Artykuł 63.

Opłata tak stała jako też stosunko-

ma uważaną będzie i pobieraną jako po-
datok gruntowy.

Artykuł 64.

Zażądanie uwolnienia od opłat lub o-
zmniejszenie opłaty stosunkowej, wnoszo-
ne będzie do Wydziału Dochodów publi-
cznych i przez Tenże z wolnym odwoła-
niem się do Senatu rozpoznawane.

Artykuł 65.

Uwolnienie od opłat tak stałej jako też
stosunkowej w tenczas może mieć miejsce,
kiedy Przedsiębiorca z przypadku losowe-
go lub z większej siły zostaje w niemo-
żności utrzymywania kopalni w porządku,
zmniejszenie zaś opłaty stosunkowej w
tenczas, kiedy udowodni, iż kopalnia jest
w stratach bez winy Przedsiębiorcy lub
Administracyi kopalni.

Artykuł 66.

Każdy zyskujący pozwolenie na prowadzenie sztolni lub inny zakład górniczy winien jest w miarę wielkości zakładu złożyć kaucję od 50 do 500 złp., na którym też pozwolenie udzieloném zostanie. Wysokość kaucji przez Senat oznaczona będzie.

Artykuł 67.

Przedsiębiorca sztolni obowiązany jest

- a) utrzymywać sztolnie porządnie i oświetlone;
- b) sprowadzać sztolnią swoją wody wszystkie, które do niej spływają;
- c) niepotrzebne ziemie z kopalni wynieść i nie wpuszczać do sąsiedzkiej kopalni dymu lub smogu.

Artykuł 68.

W przypadku, kiedy wody z jednej kopalni spływają do sztolni przez kopalnię

Przedsiębiorca sztolni obowiązany jest przedsięwziąć takie ostrożności, aby kopalnia w robotach nieprzeszkodzoną nie była.

TYTUŁ V.

O spółce górniczej.

Artykuł 69.

Kiedy dwie lub więcej osób na wspólny zysk lub stratę należą do przedsiębiorstwa jakiego zakładu górniczego, w ówczas jest spółka górnicza, która ulega przepisom Ustaw obowiązujących, oraz szczególnym zastrzeżeniom w Ustawie niniejszej oznaczonym.

Artykuł 70.

Osoby spółkę składające zaraz przy zamówieniu przez pismo do Wydziału Dochodów Publicznych podanie wyszczególnione, a gdyby takowa później po w-

zyskaniu już pozwolenia zawiązała się
kontrakt spółki do ksiąg górniczych win-
sionym być powinien.

Bez dopełnienia tego przepisu nika
praw ze spółki wynikających odwoły-
wać się nie może.

Artykuł 71.

Składający spółkę górniczą, nabywają
tych samych praw i zaciągają te same o-
bowiązki co i pojedynczy Przedsiębiorca
zakładów górniczych.

Artykuł 72.

W braku wyrażnej umowy każdy sto-
warzyszony obowiązany jest w stosunku
do udziału swego przykładać się do za-
spokojenia kosztów na utrzymanie w
popędzie zakładu górniczego, które w ra-
tach kwartalnych z góry następować po-
winno.

Artykuł 73.

Stowarzyszony, który w ciągu miesią-
ca od dnia udzielenia mu wiadomości o

w rachowaniu kosztów, takowych nie zaci-
laci, traci prawo do udziału w korzyści
drugich stowarzyszonych, którzy mieli do
noszenia nieopłaconych przez niego ko-
stów obowiązani będą.

TYTUŁ VI.

*Utracie praw do kopalni Przedsię-
biorcy nie będącego razem Właścicielem
ziemi.*

Artykuł 74.

Utrata prawa do zakładu górniczego
następuje albo przez dobrowolne tegoż
opuszczenie przez Przedsiębiorcę, albo też
z jego woli jego skutkiem prawa.

Artykuł 75.

Jeżeli Przedsiębiorca kopalni, sztolni,
chce się zrzec prowadzenia takowych, wi-
nien jest na trzy miesiące przed opuszcze-

niem onychże danieść o tém piśmie
Wydziałowi Dochodów Publicznych.

Artykuł 76.

Wydział Dochodów Publicznych za
wiadomiony o tém, nakaze Inspektoratu
wi Górniczemu protokolarne opisanie sta-
nu kopalni, sztolni, które za wezwaniem
Przedsiębiorcy sporządzoném będzie
dwóch exemplarzach, z tych jeden pozostanie
w Archiwum Wydziału, a drugi
w Inspektoracie Górniczym; podobne po-
stępowanie będzie miało miejsce w przy-
padku Art. 80 przewidzianym.

Artykuł 77.

Utrata prawa do zakładu górniczego
następuje:

- a) przez opuszczenie robót bez uzy-
skanego na odpeczęnek pozwolenia
- b) przez robotę nieporządną i rabunkową
- c) przez niestósowanie się do warunków
listu łomago.

Co się rozumie przez robotę nieporządkową i rabunkową, urządzenie Policji Górniczej dokładnie oznaczy.

Artykuł 78.

W przypadkach Artykułem poprzednim wymienionych, Inspektorat Górniczy winien jest bezwzględnie uczynić doniesienie do Wydziału Dochodów Publicznych, który oprócz nakaza zrobienia opisu Art. 76 wymaganego, wezwie Przedsiębiorcę, aby w oznaczonym przedsięwzięciu, który krótszy od trzech miesięcy być nie może, do prowadzenia zakładu górniczego, według przepisów niniejszej Ustawy przystąpił.

Artykuł 79.

Na skutek uczynionych z strony Przedsiębiorcy lub Inspektoratu Górniczego doniesień i po dopełnieniu przepisu Art. 76, niemniej po bezskutecznym upływie ter-

minu w ślad Art. 78 naznaczyć się mającego, Senat na przedstawienie Wydziału Dochodów Publicznych, prawa Przedsiębiorcy do zakładu górniczego za wygasłe uzna, i odniąd zakład ten za wolny do nadania uważany będzie.

TYTUŁ VII.

O odpoczynku robot górniczych.

Artykuł 80.

Jeżeli Przedsiębiorca kopalni lub innego zakładu górniczego, takowych dla zasadych przeszkód w popędzie utrzymać nie może, winien jest o tem Właścicielowi ziemi i Wydziałowi Dochodów Publicznych w ciągu dni 30 donieść, w przeciwnym razie utraci prawo do żądania pozwolenia na odpoczynek. Właściciel ziemi sam na siebie kopalnię utrzymujący obowiązany tylko donieść Wydziałowi

na dochodów Publicznych, że przestaje uznawać kopalnię w ruchu i wyrazić na ten cel długi czas.

Artykuł 81.

Pozwolenie na odpoczynek udzielonem tylko będzie dla niemożności uzyskania potrzebnego do robót powietrza, albo dla innych z większej siły i przypadku losowego wynikłych przeszkód, nakoniec dla takiego upadku ceny produktu, iż ta kosztów wydobywania nie pokrywa.

Artykuł 82.

Udzielone pozwolenie na odpoczynek, zwalnia Przedsiębiorcę zakładu górniczego od tej tylko roboty, na którą uzyskanem zostanie.

Artykuł 83.

Senat Rządzący w dobrach Nacjonalnych, Instytutowych, i Duchownych wprosi, a w dobrach prywatnych po zasięgnięciu deklaracyi Właściciela ziemi, pozwolenia na odpoczynek udzielać będzie, a to od

trzech miesięcy do roku jednego, i Inspektorat Górniczy dla dopilnowania ostatecznych zawiadomienym zostanie; przedłużenie odpoczynku w razie udowodnienia potrzeby na nowo udzielonóm być może.

TYTUŁ VIII.

O Ksiągach Górniczych.

Artykuł 84.

Książki Górnicze utrzymywane będą w Wydziale Dochodów Publicznych, będą jawne i każdemu wolno takowe przejrzeć, lub żądać z nich wypisów. Wykazy z ksiąg tych wydawano, stanowiąc będą wyłączenie wiarę co do wniesionych tytułów w też książki.

Artykuł 85.

W ksiągach tych zapisywane będą pozwolenie na otwarcie lub prowadzenie zakładu górniczego, uznanie pozwolenia za wygasłe, kontrakty spółki i inne

Wymosci w formie prawem przepisanej
i warte.

Formę prowadzenia ksiąg górniczych
wykazów, Senat oddzielnem rozporzą-
żeniem przepisze.

Artykuł 86.

Prawo rzeczowe do kopalni lub innego
zakładu górniczego zyskuje się przez wcią-
gnięcie tytułu nabycia do ksiąg górni-
czych.

Artykuł 87.

Pierwszeństwo prawa rzeczowego za-
leży od pierwszeństwa wpisu; między wpi-
sami dnia jednego, numer porządkowy
Dziennika stanowi będzie pierwszeństwo.

Artykuł 88.

Senat udzielając pozwolenie lub uzna-
jąc takowe za wygasłe, zaleci Wydzia-
łowi Dochodów Publicznych bezzwłocznie
wciągnięcie takowego do ksiąg górniczych.

Wpisanie innych tytułów następować
będzie w skutek złożenia tychże do Dzien-

nika Podawczego Wydziału Dochodów Publicznych, który odebrawszy takowe natychmiast w księgi górnicze zaciągnął oraz poświadczenie zaciągnięcia z dołączeniem numeru podania i daty na składanym Akcie zamieściwszy, takowy składającemu zwróci.

Artykuł 89.

Zyskujący pozwolenie na zakład górniczy, winien jest takowe wraz z planem w Art. 30 wzmiankowanym, Regentowi hipoteki według przepisów Ustawy hipotecznej złożyć.

Artykuł 90.

Regent hipoteki złożona pozwolenie obowiązującym będzie przedstawić Zwiędomości hipotecznej dla zamieszczenia w całej obszerności w rubryce ograniczeń tytułu własności dóbr tych, w których się zakład górniczy znajduje.

Artykuł 91.

Podobnym sposobem dalsze przeche-

enie tytułów do zakładu górniczego lub
nie czynności do hipoteki podawanemi i
rubryce ograniczeń zapisywanemi będą.

Artykuł 92.

Ostrzeżenia hipoteczne na kopalniach,
znione będą tak jak na innych prawach
rzeczowych, w porządku Ustawy z dnia 27
Czerwca 1844 r. wskazanym.

TYTUŁ IX.

*sporach i jurisdycyi w przedmiotach
górnictwa.*

Artykuł 93.

We wszelkich przedmiotach z nadzo-
ren policyjnym górnictwa związek mają-
cych, orzeczenie należy do Wydziału
Dochodów Publicznych, z woinem odwo-
laniem się od takowego do Senatu.

Artykuł 94.

rozpozawanie wszelkich innych spo-
rów do Sądów należy.

Artykuł 95.

Spory rozpoznawaniu Sądowemu i ległe, wprowadzane i rozstrzygane będą jako wymagające pośpiechu.

TYTUŁ X.

Urządzenia Ogólne.

Artykuł 96.

Wszelkie Ustawy i Rozporządzenia przepisom niniejszej Ustawy przeciwne przestają obowiązywać z dniem jej ogłoszenia.

Artykuł 97.

Przedsiębiorcy kopalń, na mocy poprzednio udzielonych pozwoleń w rzecho będących kopalń, uskuteczniać będą opłaty na rzecz Skarbu Publicznego według niniejszej Ustawy od dnia, w którym ta Ustawa obowiązywać zacznie, bez naruszenia praw Skarbu do opłat na podstawie listów lennych w granicach Ustaw w

nie ich wydania obowiązujących za e-
 kę poprzednią wynikłych.

Artykuł 98.

Przedsiębiorcy kopalni w ruchu będą-
 cych, którzy albo nie posiadają na ich o-
 wanie pozwolenia, albo z takowego wy-
 jęcie się nie są w stanie, obowiązani będą
 starać się o takowe w przeciągu roku
 odnego pod rygorem stosownych kar pienię-
 żnych, a w razie bezskuteczności tychże,
 kopalnie te jako opuszczone uważane będą.

Artykuł 99.

W tymże samym przeciągu czasu i
 w podobnym przypadku Przedsiębiorcy in-
 nych już istniejących zakładów górniczych,
 niani są starać się o pozwolenie pod
 karą pieniężną, która gdyby bezskuteczną
 była, zakłady zamknięte zostają.

Artykuł 100.

Prawa i obowiązki z umów w przed-
 miotach górniczych wynikłe, utrzymują
 się w swojej mocy, o ile zachowane zo-

stały formy, przepisami w czasie ich z
warcia wskazane, z zastrzeżeniem za
dopełnienia wpisu do ksiąg górniczych
hipotecznych Ustawą niniejszą nakazaneg

Zalecamy przeto i rozkazujemy, aie
Postanowienie to jako prawo od
pierwszego Stycznia tysiąc ośmset trz
dziestego piątego roku obowiązujące ma
jące uważaném, i przez kogo należy je
śle dopełnianém; dla podania zaś tak
wego do wiadomości powszechnej, aby
Dzienniku Praw zamieszczoném byle.

Działo się na Posiedzeniu Naszém
Krakowie dnia szesnastego Lipca tysia
ośmset czterdziestego czwartego roku.

Za Prezesa Senatu

(M. P.)

KOPPEL.

Sekr. Głowy Senatu

MATYSKI.

Nawohowaći Sekr. D. K. Senatu

Dzień ogłoszenia 1 Stycznia 1845 r.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wielcego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Zważywszy, iż Art. 36 Postanowienia
Waszego z dnia 5 Maja 1826 r. Nr 649
D. G. S. oznaczając taxę za kopia-
nia Aktów Sądowych, które Wozni stó-
ownie do przepisu Art. 65 Kod. Post.
Sąd. doręczać są obowiązani, nie obej-
mując przepisu, kto ma poświadczać ich
godność z oryginałami; zważywszy rów-
nie, że Wozni, w razie, gdy kopialstw
sami nie robią, ograniczeni na taxie za
doręczenie, nie mogą mieć obowiązku bez

Wykonanie niniejszego Rozporządzenia, które za obowiązujące od d. 1 Października r. b. poczynając uważanem być winno, komu należy polecamy.

Działo się na Posiedzeniu Naszém w Krakowie dnia dwudziestego dziewiątego Lipca tysiąc osmset czterdziestego czwartego roku.

Za Prezesa Senatu

(M. P.)

KOPFF.

Sekr. Głowy Senatu

MAIKWICKI.

Nowakowski Sekr. D.K. Senatu

Dzień ogłoszenia 1 Października 1844 r.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Uchwalony przez Zgromadzenie Repre-
zentantów w dniu 4 i 13 Lipca r. b. Budżet
Przychodów jak i Rozchodów od dnia 1
Stycznia 1845 r. poczynając obowiązują-
cymy, postanowiwszy podać do powszechnej
Wszystkich Obywateli i Mieszkańców W. M. Krakowa i
Okręgu wiadomości, takowy w Dzienniku
praw zamieszczyć polecamy.

Działo się na Posiedzeniu Senatu w Kra-
kowie dnia jedenastego Miesiąca Października
roku osiemset czterdziestego czwartego roku.

Prezes Senatu
SCHINDLER.

(M. P.) Sekretarz Głowy Senatu
MATEWSKI.

Nowakowski Sekr. D. K. Senatu.

— 2 —

PRZYCHÓD

od dnia 1 Stycznia 1846 r. począwszy ukończony.

Rok po- czątko- wy 1846	Wyszczególnienie Przychodu	Złpól. g
I.	Podatki stałe	229762 00
II.	Dochody krajowa niestałe	114143 00
III.	Intraty z dóbr, dziesięcin, browarów, młynów i lasów	287900 00
IV.	Intraty z kopalń i hut	113400 00
V.	Prowizya od kapitałów, czynsze i in- ne dochody	11000 00
VI.	Dochody Kamellaryjne	232700 00
VII.	Dochody nadzwyczajne	18700 00
<u>Summa ogólna przychodów</u>		<u>2231302 00</u>

— 3 —
ROZCHÓD

na dnia 1 Stycznia 1846 r. pozostające uobowiązany.

Nr porządkowy Tytuł	Wyszczególnienie Rozchodu	Złpól.	k.
I.	Administrowanie Krajowa	694982	29
II.	Budownictwa	180600	—
III.	Instytutu niewolnic publicznego	179876	26
IV.	Milicya i Żandarmerya	209398	21
V.	Wieżenia kryminalna i Dom pracy	73625	—
VI.	Instytutu Dobroczynności i Szpitala	80279	10
VII.	Kompetenye Duchowieństwa i wykupienia Kobiół w Kuchni Radzowej	62820	3
VIII.	Utrzymanie Granic Radzowych i inne potrzeby odnoszące się do porządku Miasta, obywateli i urzędów, utrzymanie dróg komunikacyjnych w Debrzku Narodowych i poprowadzenie dróg głównych wsiach w Okręgu	193251	11
IX.	Na budowie nowa i dotychczasowe relikwaryje gmachów publicznych i dotychczasowych	21362	6

Najmiej- szajszym typu młoc	Wykazególnie Rozchodu	Złot.
X.	Na procenta od kapitałów przez Skarb Aktuńskich	31621
XI.	Na podatki z domów Rządowych, in- dziej na klasysty ulogie	49302
XII.	Wydanki nadzwyczajne	100000
Summa ogólna rozchodów		223124342

Zgodnie z Aktami
(M. P.) Sekretarz Głowy Senatu
MALCZAKI.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Gdy Zgromadzenie Reprezentantów z
względu na zupełny brak książek elemen-
tarnych, jak również brak funduszu przy
Instytutach naukowych, z któregoby pra-
ce takie, choćby nawet przez kogo podej-
mowane były, wynagrodzonami być mo-
gły, z względu nareszcie na położenie
Professorów i Nauczycieli w szkołach Li-
cealnej, Technicznej i Wydziałowej, nie
mających dla braku awansu, żadnych wi-
soków dla siebie, a tém mniej zachęty do

wyszczególnienia się w zawodzie swoim a przytóm z względu na potrzebę wynagrodzenia tych z pomiędzy Professorów Nauczycieli szkół wspomnianych, którzy bądź pilnością wykładowi nauk, bądź długoletnią służbą i przykładowym prowadzeniem się na podobne wynagrodzenie zasłużyli znalazło się być spowodowanym do ustanowienia na Budgecie Rozchodów od dnia 1 Stycznia 1845 r. obowiązującą najpierw dla Professorów i Nauczycieli szkół Licealnej, Technicznej i Wydziałowej funduszu w summie Złp. 6000 rocznie a to w stosunku dla pierwszej 2400 Złp. dla drugiej 2,400 Złp. pol., a dla trzeciej 1200 Złp. pod następującemi warunkami:

a) aby fundusz tak ustanowiony obracany był na stałe dodatki i powiększenia etatowych pensyj Professorów i Nauczycieli przy szkołach wyższych rzeczonych;

b) aby do powiększenia etatowej pen-

si mieli przedewszystkiem prawo Ci z pomiędzy Professorów i Nauczycieli, którzyby dzieło jakowe elementarne dla szkół wsielskich napisali, lub w zawołzie piśmiennictwa naukowego odznaczyli się;

c) ażeby do takowego powiększenia etatowych pensyj mieli po tamtych prawo naprzód Ci Professorowie i Nauczyciele, którzy się dokładnością wykładu swego i pilnością w pełnieniu swych obowiązków odznaczają;

d) ażeby na ostatku do powiększenia pensyj etatowych mieli prawo Professorowie i Nauczyciele, którzy się dłużej i nieskazitelną służbą w zawołzie swoim wywieść mogą;

e) ażeby tak przyznane powiększenia pensyj etatowych podlegały ciężarom i korzyściom Ustawy emerytalnej, nakoniec

f) aby funduszem tym dysponował wyłącznie Senat Rządzący na przedsta-

wienie z strony Rady Wielkiej Uniwersytetu Professorów i Nauczycieli, zasługujących na wynagrodzenie w duchu tej Uchwały; wszelka zaś oszczędność z funduszu tego wynikająca, aby przechodziła na oszczędność funduszu ogólnokrajowego z warunkiem obrócenia jej w swem czasie na też same cele; w rozwinięciu przeto powyższej Uchwały sejmowej, postanówiwszy oznaczyć zasady postępowania na drodze wykonania onejże, stanowiąmy co następuje:

1) Fundusz przez Zgromadzenie reprezentantów na stałe dodatki do pensyj dla Professorów i Nauczycieli Liceum ś. Anny przeznaczony, dzieli się na cztery następujące stopnie:

pierwszy . . .	Złp. 800	rocznie
drugi	„ 700	„
trzeci	„ 500	„
czwarty	„ 400	„
<hr/>		
Razem Złp. 2400.		„

Takież fundusz dla Professorów i Nauczycieli szkoły Technicznej dzieli się na pięć stopni:

pierwszy . . .	Złp. 600	rocznie
drugi	„ 600	„
trzeci	„ 500	„
czwarty	„ 400	„
piąty	„ 300.	„
<hr/>		
Razem Złp. 2400		„

Nakoniec takież fundusz dla szkoły Wydziałowej dzieli się na trzy stopnie:

pierwszy . . .	Złp. 500	rocznie
drugi	„ 400	„
trzeci	„ 300	„
<hr/>		
Razem Złp. 1200.		„

2) Do dodatków w stopniach rzeczonych mają prawo Professorowie i Nauczyciele szkół Licealnych, Technicznych i Wydziałowej w porządku przywiedzioną wyżej Uchwałą Zgromadzenia Reprezentantów pod lit. *b c i d* oznaczonym.

3) Oszczędności z funduszków rzeczozo-

nych uzbierane obracane będą na jednorazowe wynagrodzenie wzmiankowane Professorów i Nauczycieli tak w razach szczególnego odznaczenia się jak również i w przypadkach Uchwałą Zgromadzenia Reprezentantów ad 4) przywiedzionych zanim utworzy się miejsce na stały dodatek do etatowej pensyi.

4) Każdy z Professorów lub Nauczycieli szkół Licealnej, Technicznej lub Wydziałowej niemający mieć prawo do dodatku do pensyi lub jednorazowego wynagrodzenia z powodu napisania jakowego elementarnego dzieła dla szkół właściwych, lub odznaczenia się w zawziętym piśmiennictwie, winien przy stosownej prośbie do Kommissarza Rządowego przy Instytutach naukowych złożyć dowody śądanie to popierające.

5) Co do wynagrodzenia za odznaczenie się w dokładności wykładu i pilności w pełnieniu swych obowiązków, jak

niemniej za długoletnią a nieskazitelną w zawodzie Nauczycielskim służbę, takowe zawisłe będzie szczególnie od list konduity corocznie Naczelnikowi Rządu składanych.

6) Równie w pierwszym jak i w drugim z przypadków dopiero od 4m i 5m przywiedzionych, Kommissarz Rządowy tak zgłaszających się Professorów i Nauczycieli, jak i tych których sam na podstawie zdawanych sobie rapportów uzna za godnych stałych dodatków lub jednorazowego wynagrodzenia, przedstawi ze słószowną opinią Radzie Wielkiej Uniwersyteci, która następnie przy wymienieniu wszystkich Indywiduów tak zgłaszających się jak i przez Kommissarza Rządowego podanych i załączeniu dowodów Senatowi Rządzącemu zasługujących na stałe dodatki lub jednorazowe wynagrodzenie przedstawi.

7) Gdy fundusz na tego rodzaju sta-

pendia dla Professorów i Nauczycieli przeznaczony uważany być winien jako fundusz etatowy; dodatki bowiem z niego do pensyj czynione pociągają za sobą te same prawa i obowiązki, jakie do pracy etatowej Urzędników są przywiązane; przeto fundusz 6000 Złp. bez względu na to czy będzie wyczerpniętym lub nie, przynosić będzie na fundusz Stowarzyszenia emerytalnego procent w stosunku 1/100.

Działo się na posiedzeniu Naszém w Krakowie dnia dwudziestego dziewiątego Listopada tysiąc osmset czterdziestego czwartego roku.

Prezes Senatu
(M. P.) SCHINDLER.
 Sekretarz Głowy Senatu
 MAJEWSKI.
Nowakowski Sekr. Exp. Senatu.

Wyprostowanie

W Budżecie Rozchodów do Now 1836 R. 3. ogłoszonym w Tytuł 21a.
 zamiast 21p. 1826 gr. 26. czytają: 25p. 1826 gr. 26.

MY

PREZES I SENATOROWIE

*Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego
Miasta Krakowa i jego Okręgu.*

Dopełniając włożonego na Senat Ar-
tykułem 55 Ustawy Górniczej, przez
Zgromadzenie Reprezentantów na dniu 13
lipca r. b. uchwalonej, a przez Senat w
Dzienniku Praw ad Num 3344 D. G.
S. ogłoszonej, obowiązku wydania od-
dzielonego rozporządzenia, mającego prze-
pisywać formy prowadzenia przez Wy-
dział Dochodów Publicznych i Skarbu
ksiąg Górniczych i wykazów o których

Artykuł 84 téjże Ustawy wspomina, w otrzymaniu przedstawionych sobie przez Wydział namiemiony wzorów do ksiąg rzeczonych, w odniesieniu się do trzech kategorii, w których wedle namiemionej Ustawy ulegać będą kontroli Rządowej

a) przedsiębrane poszukiwanie ciał kopalnianych, w dobrach Narodowych, Instytucyjnych i Duchownych, stosownie do Art. 17 i 18.

b) zamówienie pozwoleń na otwarcie kopalni lub innego zakładu kopalnianego w dobrach Narodowych, Instytucyjnych, Duchownych, lub prywatną własnością będących, stosownie do Art. 29 i 85.

c) otrzymanie pozwoleń na otwarcie kopalni lub innych zakładów górniczych, czyli otrzymanie ich tytuł własności i następcie jego przejścia, a oraz ubez-

pieczenia praw rzeczowych do tego rodzaju zakładów stronóm służyących, stosownie do Artykułu 85, 87 i 91.

przez tenże Wydział przygotowanych, wzany takowe przyjmąwszy, i odbicie wedle nich druków na trzy rodzaje ksiąg o których mowa służyć mających zarządztw-
sz, a z których

pięwsza nosić będzie tytuł: *„księga nadawanych i udzielanych lub odmówianych pozwoleń na poszukiwanie złóż kopalcianych w kraju Wolnego Miasta Krakowa”* w którą to wszystko wpisaniem zostanie, co się dotyczy podał przez strony wnoszonych, w celu uzyskania pozwoleń do poszukiwania różnych złóż kopalcianych w dobrach Narodowych, Śacystatowych i Duchownych, z wyłączeniem dóbr

prywatną własnością będących, w których poszukiwanie przez właściciela jako też i przez trzecią osobę bezwzględnie Artykułem 84 Ustawy Górniczej dozwolonem zostało,

druga nosić będzie tytuł: „*księga zamówień udzielanych lub odmawianych pozwoleń na otwarcie i prowadzenie zakładów górniczych w kraju W. Miasta Krakowa*” w którą wpisywane będą stosownie do Art. 29 zamówienia pod datą właściwą godziny, dnia, miesiąca i roku, wezwania wierzycieli hipotecznych o zgłoszenie się z prawami swemi i sprzeciwienstwami stosownie do Art. 32, niemniej czynione sprzeciwienstwa stosownie do Artykułu 34,

trzecia nosić będzie tytuł: „księga ubezpieczeń praw rzeczowych na zakładach górniczych w kraju: W. Miasta Krakowa“ w którą wpi-
sywanym będzie tytuł własności kopalni lub zakładu górniczego pierwotnie udzielony, następnie onego przejścia, ilość miar górniczych, stósownie do Art. 85 i 86, ostrzeżenia hipoteczne i wygaśnięcia udzielonego pozwolenia stósownie do Art. 85, a następnie zabezpieczenie praw w porządku numerów Dziennika Podawczego Wydziału stósownie do Artykułu 87;

sarazem na drodze rozwinięcia Artykułów od 85 do 92 włącznie w nowie będącej Ustawy Górniczej rozporządzamy amiej-
szym co następuje:

1) Wszelkie czynności przed zapo-
dokowaniem onych w księgach Regencyi

hipotecznej, poprzednio do Dziennika Wydziału wniesionemi być winny, a potem dopiero po zaopatrzeniu ich w ślad Art. 88 numerem Dziennika Podawczego, zaciągnięciu do ksiąg górniczych i poświadczenia tego zaciągnięcia, Regencyi winny być przedstawione, z zastrzeżeniem, iż w tym porządku Akta nieprodukowane, pomimo ważności formy pod innemi względami, zwierzchność hipoteczna za niekwalifikujące się do przyjęcia uznawać będzie.

2) Akta i dokumenta w dwóch egzemplarzach poświadczonych Wydziałowi Dochodów Publicznych i Skarbu winny być przedstawiane, z których jeden do ksiąg dokumentów w związku z ksiągą brzezią będących, a corocznie w Wydziale formujących się, drugi zaś do ksiąg inkichże w hipotece pod właściwemi liczbami i datami składanemi będą.

— 7 —
Które to rozporządzenie dla wiadomości powszechnej w Dzienniku Praw zamieścić polecamy.

Działo się na posiedzeniu Naszém w Krakowie dnia szóstego Grudnia tysiąc osmuset czterdziestego czwartego roku.

Prezes Senatu
SCHINDLER.

(M. P.) Sekretarz Głowy Senatu
MAJEWSKI.

Nowakowski Sekr. Exp. Senatu.

Sprostowanie.

Stron. 9—10 zamiast „księga nadanych”
czytaj „księga żądanych.”
